

	Ökning	Minskning
7. Avveckling av extra sjökaptens- och sjöingenjörsklasser enligt 1953 års sjöbefälsskolestadga	—	36 600
8. Löneklassändringar	—	15 330
9. Rörligt tillägg	49 800	—
10. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	600	—
	242 902	153 430
	(avrundat) 89 500	

Motiv

1 a), c—d), f—g). Under de tre senaste budgetåren har för genomförande av sjöbefälsutredningens år 1958 avgivna förslag (SOU 1958: 33; prop. nr 1959: 81) personalstaten för sjöbefälsskolorna ökats med sammanlagt femton ordinarie lärartjänster, varjämte medelsanvisningen under extra-ordinarieposten ökats med löner till tekniker-, skriv- och vaktpersonal. — De här ifrågavarande yrkandena om nya tjänster ligger inom ramen för sjöbefälsutredningens förenämnda förslag. De under 1 a) och 1 d) upptagna lektors- och adjunktstjänsterna är avsedda för sjöbefälsskolan i Göteborg, och deras inrättande motiveras av den ökade tillströmningen av elever till sjöingenjörsklasserna och överhuvud till den maskintekniska utbildningslinjen. I fråga om de under 1 c) angivna adjunktstjänsterna i språk framhåller styrelsen, att deras tillskapande skulle bidra till att ge ökad stadga och kontinuitet åt Göteborgsskolans språkundervisning, som f. n. i stor utsträckning måste bedrivas med anlitande av extralärare. Under 1 f) föreslås en tjänst som institutionstekniker inrättad vid sjöbefälsskolan i Kalmar. Denna kommer i samband med inflyttningen i nya skollokaler att tillföras en avsevärd mängd ny undervisningsmateriel, vilken kräver sakkunnig tillsyn.

1 b). Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t bemyndigat sjöfartsstyrelsen att under ettvarv av läsåren 1960/61 och 1961/62 inrätta en extra sjökaptensklass I vid sjöbefälsskolan i Göteborg med fortsättning — sjökaptensklass II — under det närmast påföljande året. Med hänsyn till det utbildningsbehov, som konstaterats föreligga, anser styrelsen tiden vara inne att ersätta nuvarande provisoriska anordningar med fastare studieformer. Utöver de fem ordinarie sjökaptenskurser, som redan innefattas i sjöbefälsskolornas studieprogram, bör sålunda från och med nästa budgetår tillskapas ytterligare en ordinarie kurs. Då denna bör ledas av en lektor, föreslår styrelsen, att en på övergångsstat förd tjänst som lektor i ämnet navigation återföres till ordinarie stat. Ett upphävande bör samtidigt ske av föreskriften, att ifrågavarande tjänst skall hållas obesatt så länge innehavaren av densamma har förordnande att vara rektor vid sjöbefälsskola.

1 e). I anledning av ett av sjöbefälsutredningen i mars 1960 avgivet förslag har viss omläggning skett av den lägre sjöbefälsutbildningen (jfr X ht 1961, s. 200). De nya kursplanerna för skepparexamen har för Göte-

borgsskolans del medfört behov av ytterligare en adjunktstjänst i ämnet navigation. Förslag om tjänstens inrättande framfördes redan i fjolårets petitaframställning.

2. Sjöbefälsutredningen föreslog i sitt huvudbetänkande, att rektorstjänsterna vid sjöbefälsskolorna skulle upptagas i lönegraden Bp 1. Så har också skett utom såvitt angår rektorstjänsten vid skolan i Kalmar, där lönegradsplaceringen är ABp 26. Enligt styrelsen bör i detta fall en uppflyttning komma till stånd så att likställighet uppnås.

3. I enlighet med sjöbefälsutredningens förslag och i likhet med vad som gäller för de tekniska läroverken bör avlöningsförstärkning utgå till rektorerna vid sjöbefälsskolorna. Sålunda bör till rektor vid skolan i Göteborg förstärkning utgå med 2 400 kr. för år och till rektorerna vid övriga fyra skolor med 1 200 kr. för år.

4. Ökningen avser kostnaderna för en extra adjunkt vid sjöbefälsskolan i Kalmar, vilken tjänst erfordras för det fall två maskinteknikerklasser kommer att anordnas vid skolan.

5. Om de av styrelsen föreslagna ordinarie lärarbefattningarna inrättas, kan ett antal timlärartjänster indragas. Å andra sidan skulle tillskapandet av en ny ordinarie sjökaptenskurs medföra ett ökat medelsbehov. Nettoeffekten beräknas bli en kostnadsminskning om 101 500 kr.

6. Då privatistexamina kan väntas få en ökad omfattning, bör ytterligare medelsutrymme beräknas för arvoden åt examensledare, examinatorer m. fl. En uppräknings torde ske med 4 000 kr.

7. För innevarande budgetår har medel beräknats för särskilda sjökaptens- och sjöingenjörsklasser enligt 1953 års sjöbefälsskolestadga. Ifrågasvarande kurser kommer att avslutas i december 1961, varefter all undervisning enligt den äldre studieordningen upphör.

Departementschefen

I anslutning till den i fjol genomförda omläggningen av den lägre nautiska utbildningen förordar jag inrättandet av en tjänst som adjunkt i Ag 23 vid sjöbefälsskolan i Göteborg. Jag tillstyrker vidare inrättandet av en institutionsteknikertjänst i Ae 9 vid skolan i Kalmar. För halvtidsanställning av ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid skolan i Göteborg bör erforderliga medel beräknas. Övriga förslag om nya tjänster torde lämnas utan bifall. Detsamma gäller yrkandena om förändring av rektorernas avlöningsförmåner.

Till timlärararvoden beräknar jag en ökning av icke-ordinarieposten med 47 600 kr. Därvid har medelsutrymme reserverats för en extra sjökaptenskurs jämväl under budgetåret 1962/63. Till följd av ökade kostnader för privatistexamina bör en uppräknings ske med 4 000 kr. Avveckling av vissa sjökaptens- och sjöingenjörsklasser enligt den äldre studieordningen samt löneklassändringar medför ett minskat medelsbehov om 36 600 resp. 15 300 kr. Posterna till rörligt tillägg och till compensation för höjda folkpensionsavgifter torde höjas med 6 300 resp. 800 kr. I enlighet med det anförda bör

anslaget för nästa budgetår upptagas med (2 756 000 + 43 000 =) 2 799 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för sjöbefälsskolorna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 287 300
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	13 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 028 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	444 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	26 100
Summa kr.	2 799 000

b) till *Sjöbefälsskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 799 000 kr.

[86] 26. *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	120 100	100 013
1961/62 (statsliggaren s. 1012)	149 000	
1962/63 (förslag)	185 000	

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 49 500 kr. enligt följande.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Styrelsens förslag 1962/63	
1. Sjukvård	2 044	1 500	2 000	(+ 500)
2. Reseersättningar	5 750	7 700	15 000	(+ 7 300)
3. Bränsle, lyse och vatten	56 087	70 000	70 000	(± 0)
4. Övriga expenser	58 325	85 000	130 000	(+ 45 000)
5. Bibliotek	4 635	5 000	7 000	(+ 2 000)
				+ 54 800
6. Hyror, hyresersättningar och tenta- mensavgifter	25 508	20 200	25 500	(+ 5 300)
				(+ 49 500)

Motiv

1. Anslagsposten Sjukvård torde i anslutning till medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61 böra uppräknas med 500 kr.

2. Från anslagsposten Reseersättningar bestrides f. n. dels resekostnader för elever samt resekostnadsersättning och traktamente åt medföljande lärare vid studieresor, dels kostnader för rektorskonferenser.

För att studiebesök i önskvärd utsträckning skall kunna ordnas för elever vid sådana sjöbefälsskolor, som ej ligger nära lämpliga varv och verkstäder, erfordras ytterligare 800 kr.

Den omlagda sjöbefälsutbildningen har medfört behov av två rektorskonferenser årligen. Det tätare samrådet är bl. a. nödvändigt ur synpunkten att få fram likvärdighet i utbildningen. För ändamålet krävs en medelsökning om 1 500 kr.

Behov föreligger att anlita sakkunniga lärare för speciella uppdrag, exempelvis för besiktning av maskiner och annan materiel som föreslagits till inköp. Angeläget är även att till konferenser hos sjöfartsstyrelsen samla sjöbefälsskolornas huvudlärare för att dryfta spörsmål berörande olika ämnesområden. Medelsbehovet för bestridande av med dylika uppdrag och konferenser förenade rese- och traktamentskostnader beräknas till 5 000 kr.

Sammanlagt bör sålunda posten Reseersättningar uppräknas med $(800 + 1\,500 + 5\,000 =) 7\,300$ kr.

4. En ny skolbyggnad torde våren 1962 stå färdig för sjöbefälsskolan i Kalmar, vilket för budgetåret 1962/63 medför starkt ökade städningskostnader. Även vid övriga skolor förväntas dessa kostnader stiga. För ändamålet torde beräknas ett ökat medelsbehov av 25 000 kr. Därutöver bör medel anvisas för bestridande av de kostnader, som förväntas uppstå vid vissa skolors överflyttning till nya lokaler. Ett belopp av 20 000 kr. torde i detta sammanhang vara erforderligt.

5. Undervisningen vid sjöbefälsskolorna, särskilt i de nya ämnen som upptagits på studieschemat, kräver ökad tillgång på litteratur. Anslagsposten Bibliotek torde med hänsyn härtill böra ökas med 2 000 kr.

6. Uppbördsposten Hyror, hyresersättningar etc. har i omkostnadsstaten för innevarande budgetår upptagits med 20 200 kr. För nästa budgetår synes en uppräkning böra ske med 5 300 kr. till 25 500 kr., vilket motsvarar den faktiska uppbörden under det sistförflutna budgetåret 1960/61.

Departementschefen

Delposten Övriga expenser bör med hänsyn till det ökade medelsbehovet för städnings- och flyttningskostnader uppräknas med 40 000 kr. Vidare torde anslagsposterna Sjukvård och Reseersättningar höjas med 500 resp. 800 kr. Förslaget om ökning av uppbördsposten Hyror, hyresersättningar etc. med 5 300 kr. lämnas utan erinran. I övrigt räknas med oförändrade belopp. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår upptagas med $(149\,000 + 36\,000 =) 185\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Sjöbefälsskolorna: Omkostnader* för budgetåret
1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 185 000 kr.

[87] 27. *Sjöbefälsskolorna: Inventarier till nya skollokaler*

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 1013)	400 000
1962/63 (förslag)	50 000

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 50 000 kr.

Motiv

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget om 400 000 kr. har ett belopp av ca 150 000 kr. avsetts för sjöbefälsskolan i Kalmar. I fråga om skolan i Stockholm förväntas att den pågående ombyggnaden blir färdig hösten 1961 och att de nya lokalerna skall kunna tagas i bruk vårterminen 1962. I sammanhanget torde ca 25 000 kr. åtgå för inköp av inventarier. Till sjöbefälsskolan i Härnösand får möbler anskaffas i någon utsträckning, trots att den planerade nya skolbyggnaden icke blir färdig under budgetåret. Provisoriska undervisningslokaler måste nämligen inredas i viss utsträckning. — Sammanlagt beräknas belastningen å anslaget för budgetåret 1961/62 bli omkring 200 000 kr., vilket innebär att ett lika stort belopp överföres till nästa budgetår såsom reservation.

Sjöfartsstyrelsen har icke funnit det möjligt att med säkerhet bedöma anslagsbehovet för budgetåret 1962/63, då detta helt är beroende av när nybyggnaderna för sjöbefälsskolorna i Malmö och Härnösand blir inflyttningsklara. I fråga om Malmö kan inflyttning eventuellt komma att ske under vårterminen 1963. För inventarieanskaffning erfordras då enligt preliminär uppskattning 200 000 kr. Beträffande sjöbefälsskolan i Härnösand är avsikten att i en första byggnadsetapp uppföra en laboratoriebyggnad, vilken förväntas bli färdig hösten 1962. För inredning av laboratorielokalerna är ett belopp av 50 000 kr. erforderligt. Härnösandsskolans huvudbyggnad torde däremot ej vara klar förrän 1963/64.

Det totala medelsbehovet för budgetåret 1962/63 beräknas sålunda uppgå till 250 000 kr. Med hänsyn till en förväntad reservation från innevarande budgetår om 200 000 kr., skulle anslagstilldelningen kunna begränsas till 50 000 kr.

Departementschefen

Sjöfartsstyrelsens bedömning av anslagsbehovet under nästa budgetår för inventarieanskaffning till nya skollokaler föranleder ingen erinran från

min sida. Anslaget torde sålunda böra uppföras med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Inventarier till nya skollokal*er för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[88] 28. *Sjöbefälsskolorna: Utrustning*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	250 000	135 849	232 923
1961/62 (statsliggaren s. 1013) ...	250 000		
1962/63 (förslag)	400 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 och 11/11 1961) hemställer dels att anslaget höjes med 550 000 kr. till 800 000 kr., dels att styrelsen lämnas bemyndigande att utlägga beställningar å undervisningsmateriel för ett ytterligare belopp av 960 000 kr.

Motiv

Sjöbefälsutredningen har i sitt år 1958 avgivna betänkande föreslagit en omfattande upprustning i fråga om sjöbefälsskolornas undervisningsmateriel och angivit kostnaderna härför till 2 592 000 kr. En omräkning av detta belopp med hänsyn till 1960 års prisläge och till en nyligen företagen överbetning av utrustningsplanerna på det maskintekniska området ger numera en totalkostnad av 2 925 000 kr.

För budgetåren 1959/60—1961/62 har under förevarande anslag anvisats tillhoppa 750 000 kr. Av nämnda belopp har 35 000 kr. avsetts för underhåll och reparation av befintlig materiel. För den egentliga upprustningen har således från riksstaten stått till förfogande 715 000 kr. Härutöver har för materielanskaffning anvisats 450 000 kr. från den s. k. skeppsmättningsfonden. Den totala medelstilldelningen för upprustningsändamål uppgår därmed till 1 165 000 kr. Återstående medelsbehov utgör vid nyss angiven kostnadsberäkning ($2\,925\,000 - 1\,165\,000 =$) 1 760 000 kr., varav 1 150 000 kr. hänför sig till utrustning för den maskintekniska linjen, 535 000 kr. till utrustning för den nautiska linjen och 75 000 kr. till för båda linjerna gemensam utrustning.

Vad angår utrustningen för den *maskintekniska utbildningslinjen* är det kvarstående medelsbehovet beräknat med utgångspunkt från ett planerat samarbete med överstyrelsen för yrkesutbildning. Detta samarbete siktar till att i förhållandet mellan sjöbefälsskolorna och de under överstyrelsen hörande tekniska läroverken och sjömansskolorna i möjlig mån få till stånd en samordnad utrustningsanskaffning till och ett gemensamt utnyttjande av maskin- och elektroniklaboratorier. Enligt sjöfartsstyrelsen är en sådan samverkan en förutsättning för att sjöbefälsskolorna skall få erforderliga

laboratorieresurser utan att den förutsatta medelsramen mera väsentligt överskrides. — De överläggningar som ägt rum mellan sjöfartsstyrelsen och överstyrelsen har lett till att enighet kunnat nås om en plan för gemensamma laboratorieanordningar i viss utsträckning på de orter där sjöbefälsskolorna är belägna. Till grund för planen ligger ingående bedömningar av de laborationer, som skall utföras av eleverna inom resp. skolformer, och den laboratorieutrustning som betingas därav. Vad angår fördelningen av kostnaderna för den erforderliga utrustningsanskaffningen har vid de gjorda beräkningarna hänsyn tagits till den omfattning, i vilken elever från de olika skolformerna förväntas utnyttja anläggningarna. Kostnadsavvägningen har emellertid även skett från den utgångspunkten, att varje skolform inom ramen för samarbetet skall kunna anskaffa vissa kompletta anläggningar för att sedan ha ansvaret för dessas drift och underhåll. Det har exempelvis ansetts lämpligt, att sjöbefälsskolorna svarar för ång- och kyltekniska anläggningar, de tekniska läroverken för hydro-aerotekniska anläggningar och sjömanshusen för anläggningar avseende förbränningsmotorteknik. — Sammanfattningsvis konstateras att det totala värdet av den gemensamma maskintekniska utrustningen på de fem berörda skolorterna uppgår till 4 066 000 kr., varav 1 721 000 kr. utgör sjöbefälsskolornas och 2 345 000 kr. de tekniska läroverkens och sjömansskolornas kostnadsandel. Av det på sjöbefälsskolorna fallande beloppet har 571 000 kr. redan använts, varför återstående kostnad på ifrågakvarande utrustningsområde uppgår till förenämnda belopp om 1 150 000 kr.

Vad beträffar utrustningen för den *nautiska utbildningslinjen* representerar, såsom angivits, de återstående anskaffningarna en kostnad om 535 000 kr. Anskaffningarna avser exempelvis radarsimulatorer, automatiska styr-anordningar, olika slags kompassutrustning, skrovmodeller för stabilitetsförsök etc. — För de nautiska och maskintekniska utbildningslinjerna gemensam utrustning bör enligt ovan anskaffas till ett värde av 75 000 kr. Häri ingår utrustning till fysik- och kemilaboratorierna, filmapparat och viss annan undervisningsmateriel.

Enligt sjöfartsstyrelsens bestämda uppfattning bör sjöbefälsskolornas utrustningsprogram snarast genomföras. Under de allra närmaste åren kan nämligen pågående skolbyggen på olika berörda orter förväntas bli färdiga, och det är då angeläget att de nya laboratorierna och institutionerna iordningställs efter hand som lokaler tillhandahålls. För att tidsschemat skall kunna hållas bör återstående medel uppdelas på högst tre budgetår. Av kvarstående medelsbehov om tillhoppa 1 760 000 kr. bör lämpligen 800 000 kr. anvisas för 1962/63, 790 000 kr. för 1963/64 och 170 000 kr. för 1964/65. Då man i vissa fall har att räkna med långa leveranstider, föreslår styrelsen, att den erhåller bemyndigande att under budgetåret 1962/63 utlägga beställningar, som täcker även de belopp, vilka de båda påföljande åren förutsättes stå till förfogande.

Yttranden

Statskontoret finner de av sjöfartsstyrelsen redovisade utrustningsplanerna väl avvägda med hänsyn till att materielen delvis skall betjäna även de tekniska läroverken och sjömansskolorna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning understryker de fördelar som det planerade samarbetet mellan de tekniska läroverken, sjöbefälsskolorna och sjömansskolorna medför. Överstyrelsen finner också, att sjöfartsstyrelsens förslag kan ligga till grund för fördelningen av kostnaderna mellan de olika skolorna.

Departementschefen

För inköp av undervisningsmateriel m. m. vid sjöbefälsskolorna har under de tre senaste åren anvisats — över riksstaten och av fondmedel — sammanlagt närmare 1,2 milj. kr. Jag är medveten om de ytterligare utrustningsbehov som föreligger. Då det gäller att tillgodose dessa är det givetvis angeläget att alla möjligheter tillvaratas att begränsa anskaffningskostnaderna. Sjöfartsstyrelsen har i en särskild skrivelse redovisat de fördelar, som skulle stå att vinna genom samverkan i utrustningshänseende mellan å ena sidan sjöbefälsskolorna och å andra sidan de tekniska läroverken och sjömansskolorna. För egen del är jag helt införstådd med värdet av ett sådant samarbete. Det förefaller mig dock vara möjligt att på denna väg — utan alltför stora sänkningar av standardkraven — uppnå mera påtagliga ekonomiska fördelar än dem som redovisats av sjöfartsstyrelsen i förenämnda skrivelse.

För att möjliggöra den utrustningsanskaffning, som blir nödvändig i samband med färdigställandet av laboratorietrymmena vid vissa sjöbefälsskolor, är jag beredd att för nästa budgetår tillstyrka en uppräknig av förevarande anslag med 150 000 kr. till 400 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

[89] 29. *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	10 000	8 598	1 402
1961/62 (statsliggaren s. 1013) ..	25 000		
1962/63 (förslag)	50 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 75 000 kr. till 100 000 kr.

Motiv

Under det tilländalupna budgetåret 1960/61 har verksamheten med fortbildningskurser för sjöbefäl, lotsar samt lärare vid sjöbefälsskolorna utbyggt, så långt tillgängliga medel tillåtit. Sålunda har med anlitande av statsmedel kurser bl. a. anordnats i radarteknik, fartygs stabilitetsförhållanden, arbetsledar- och arbetarskyddsfrågor samt varukännedom. Vidare har vissa kurser anordnats i samarbete med statens hantverksinstitut och sjöfartens brandskyddskommitté, därvid kostnaderna bestridits med kursavgifter.

De erfarenheter som vunnits genom angivna kursverksamhet bestyrker den av styrelsen tidigare framförda uppfattningen, att det föreligger ett mycket stort behov av fortbildning. Det är sålunda icke bara önskvärt utan i många fall nödvändigt, att fartygs- och maskinbefäl samt lotsar beredes tillfälle att komplettera tidigare erhållen utbildning. För att undervisningen vid sjöbefälsskolorna skall kunna hållas levande och aktuell är det också ett absolut villkor, att lärarna ges möjlighet till vidare utbildning. Det anslag om 25 000 kr., som anvisats för innevarande budgetår, utgör härvidlag en helt otillräcklig medelsram. En väsentlig medelsökning är därför erforderlig för nästa budgetår. Vad angår de närmare kursändamål, som ett förstärkt anslag avses tillgodose, anger styrelsen följande.

För fortbildningskurser för sjöbefälsskolornas lärare erfordras ett belopp av 8 000 kr. Vad beträffar radarkurser för fartygsbefäl har ett stort antal sådana givits under senare år. Ett kvarstående behov finnes dock, varför fem kurser bör anordnas till en sammanlagd kostnad av 6 000 kr. I fråga om lotsarna gäller att de fortfarande i stor utsträckning saknar egentlig radarutbildning, vilket innebär allvarliga olägenheter ur sjösäkerhetssynpunkt. Styrelsen anser sig därför böra räkna med femton veckokurser representerande en sammanlagd kostnad av ca 18 000 kr. För korta fartygsbefälskurser i fartygs stabilitetsförhållanden torde ett belopp av 2 000 kr. erfordras. Arbetsledar- och arbetarskyddskurser bör ges även i fortsättningen. För två kurser under nästa budgetår blir kostnaden 9 000 kr. Kurser i lastvård och kamerala frågor har ännu ej planerats i detalj, men uppskattningsvis erfordras ett belopp av 5 000 kr. De av sjöfartens brandskyddskommitté planlagda kurserna bör göras helt avgiftsfria. Två kurser representerar en kostnad av 7 000 kr. Tidigare år har i samarbete med statens hantverksinstitut kurser anordnats i kylteknik. Kostnaderna har täckts genom uttagande av en kursavgift om 500 kr. för elev. För att kurserna skall bli tillgängliga för en vidare krets bör avgiften slopas eller väsentligt reduceras. Ett belopp av 15 000 kr. bör reserveras för ändamålet. I samarbete med hantverksinstitutet har tidigare även kurser anordnats i ångteknik. Dylika kurser bedömes nödvändiga med hänsyn till utvecklingen mot turbindrift av fartyg. Kostnaderna är så höga, att det synes ogörligt att upprepa kursen utan avsevärda bidrag av statsmedel. För ändamålet krävs 25 000 kr. Slutligen torde 5 000 kr. reserveras för allmänt informativ verksamhet.

Det sålunda redovisade kursprogrammet representerar ett sammanlagt anslagsbehov för nästa budgetår om 100 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till sjöfartsteknikens utveckling är det angeläget, att sjöbefälet beredes möjligheter till kompletterande utbildning på ur tjänstens synpunkt viktiga ämnesområden. De vid sjöbefälsskolorna anordnade fortbildningskurserna har därvidlag en viktig uppgift att fylla. Dessa kurser är för övrigt icke bara inriktade på det aktiva sjöbefälet utan även på sådana grupper som sjöbefälsskolelärare och lotspersonal. De goda erfarenheterna av kursverksamheten föranledde mig att redan i fjolårets statsverksproposition förorda uppräknig av förevarande anslag. Då jag är medveten om storleken av de fortbildningsbehov, som föreligger, vill jag för nästa budgetår tillstyrka en ytterligare höjning och föreslår att anslaget uppräknas med 25 000 kr., därvid erhålles en fördubbling av nuvarande medelsram. — Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t — eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande sjöfartsstyrelsen — att närmare bestämma om anslagets användning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Fortbildningskurser m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[90] 30. Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	10 000	2 072	17 928
1961/62 (statsliggaren s. 1013) ..	10 000		
1962/63 (förslag)	10 000		

Yrkande

Sjöfartsstyrelsen (skr. 24/8 1961) hemställer, att anslaget upptages med ett oförändrat belopp av 10 000 kr.

Motiv

Sjöfartsstyrelsen erinrar om *dels* att styrelsen i skrivelse den 15 mars 1961 förklarar sig ha för avsikt att verkställa en av statskontoret föreslagen utredning rörande möjligheterna att inom styrelsen bedriva förlagsverksamhet för utgivning av läroböcker för undervisningen vid sjöbefälsskolorna, *dels* att Kungl. Maj:t — i avvaktan på nämnda utredning — genom beslut den 7 april 1961 bemyndigat styrelsen att med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1959 tills vidare från förevarande anslag utbetala ersättning till författare av läroböcker, som styrelsen bedömer nödvändiga för berörda undervisning.

Styrelsen anmäler, att utredning nu pågår. Den berör många sidor av

myndighetens verksamhet och innefattar problem av såväl pedagogisk som ekonomisk, administrativ och kameral natur. I avvaktan på resultatet av övervägandena föreslås, att anslaget anvisas med oförändrat 10 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med sjöfartsstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp, eller med 10 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Ersättning åt författare av läroböcker m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

Övriga sjöfartsändamål

[91] 31. Handelsflottans pensionsanstalt: Administrationskostnader

Medelsanvisningen till täckande av handelsflottans pensionsanstalts administrationskostnader sker f. n. under anslagen Handelsflottans pensionsanstalt: Avlöningar och Handelsflottans pensionsanstalt: Omkostnader. Ifrågavarande anslag är för budgetåret 1961/62 anvisade med 74 000 resp. 9 000 kr.

Yrkande

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt (skr. 31/8 1961) hemställer *dels* att anstaltens avlöningsanslag måtte uppräknas med 9 900 kr. till 83 900 kr., *dels* att anstaltens omkostnadsanslag måtte upptagas med oförändrat 9 000 kr.

I fråga om medelsbehovet under avlöningsanslaget redovisas följande äskanden:

	Ökning
1. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 kansliskrivare Ae 10—förste assistent Ae 16	+ 2 844
b) 1 kontorsbiträde Ao5—kanslibiträde Ao 7	+ 1 104
2. Arvode till försäkringsteknisk expertis	+ 3 560
3. Löneklassändringar	+ 840
4. Rörligt tillägg	+ 1 436
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 100
6. Avrundning	+ 16
	+ 9 900

Motiv

Som motivering anföres beträffande de olika äskandena under avlöningsanslaget följande.

1 a). Kanslipersonalen vid handelsflottans pensionsanstalt utgöres av en kansliskrivare i Ae 10, ett kontorsbiträde i Ao 5 och en kontorsbiträdesaspirant. Innehavaren av kansliskrivartjänsten har ansvaret för pensionsutbetalningar och för kontroll av rederiernas redovisning. I arbetsuppgifterna ingår även pensionsuträkning, vilket förutsätter kunskaper i matematik motsvarande fordringarna för studentexamen. Uppgifternas kvalificerade och delvis självständiga art motiverar en väsentligt förbättrad löneställning.

1 b). Innehavaren av kontorsbiträdestjänsten har registratorsgöromål samt svarar för anstaltens inkomst- och utgiftsböcker.

2. Alltsedan budgetåret 1953/54 har under posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal varit beräknat ett belopp av 1 440 kr. för anlitande av försäkringsteknisk expertis. Ifrågavarande medelsutrymme är otillräckligt, särskilt med hänsyn till den omläggning av pensioneringssystemet som skett från och med den 1 juli 1961. För att kunna anlita försäkringsteknisk expertis för mera kontinuerlig granskning av löpande pensionsärenden och för vissa försäkringsstatistiska uppgifter är en uppräknig av arvodesbeloppet nödvändigt, förslagsvis med 3 560 kr. till 5 000 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot uppflyttning av en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 till kanslibiträde i Ao 7 men kan icke biträda förslaget om uppflyttning av en tjänst som kansliskrivare i Ae 10.

Departementschefen

I samband med behandlingen av anstaltens anslagsäskanden har frågan om sättet för finansieringen av de med anstaltens verksamhet förenade administrationskostnaderna varit föremål för närmare överväganden. Jag har därvid kommit till den uppfattningen, att ifrågavarande kostnader efter den genomförda omläggningen av sjömanspensioneringen bör täckas genom bidrag av för pensioneringen disponibla fondmedel. En tekniskt lämplig lösning har från denna utgångspunkt synts mig vara att av behållningen i den särskilda stödfonden för sjömanspensioneringen ett så stort belopp tagas till uppbörd under anslaget, som motsvarar summan av anstaltens avlöningar och omkostnader med avdrag för ett formellt belopp av 1 000 kr. Sistnämnda belopp utgör sålunda den anslagsmässiga nettoutgiften. Om riksdagen icke har något att erinra däremot torde ett sådant arrangemang böra tillämpas från och med nästa budgetår. I samband därmed bör även anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag sammanföras till ett gemensamt administrationsanslag.

Vad angår anstaltens yrkanden på personalsidan kan jag icke bifalla förslaget om lönegradsuppflyttning av en kansliskrivarebefattning. Däremot bör i anslutning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtillar gemensamma frågor medel

beräknas för uppflyttning av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till tjänst som kanslibiträde i Ao 7. Vidare bör de särskilda arvodesmedlen till försäkringsteknisk expertis uppräknas med 1 100 kr. I övrigt beräknar jag utgiftsökningar för löneklassändringar med 900 kr., för rörligt tillägg med 700 kr. och för kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kr.

Vad sålunda föreslagits innebär att avlöningskostnaderna ökar med 4 000 kr. till 87 000 kr. På omkostnadssidan upptages oförändrat belopp eller 9 000 kr. Tillhoppa utgör sålunda administrationskostnaderna för nästa budgetår ($87\,000 + 9\,000 =$) 96 000 kr. Till uppbörd under anslaget skall enligt det föregående tagas motsvarande belopp med avdrag för ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för handelsflottans pensionsanstalt, som föranleds av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande stat för handelsflottans pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . . .	36 800
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	26 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	17 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 300
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	9 000

Summa kr. 96 000

Särskilda uppbördsmedel

Inflytande fondmedel 95 000

Nettoutgift kr. 1 000

c) till *Handelsflottans pensionsanstalt: Administrationskostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 1 000 kr.

[92] 32. Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	285 800	295 753
1961/62 (statsliggaren s. 1014)	338 000	
1962/63 (förslag)	361 000	

Yrkande

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 65 100 kr.

	Ökning
1. Nya tjänster:	
a) 1 amanuens i regl. befordringsgång	+ 17 796
b) 1 fotograf Ae 11	+ 13 044
c) 1 telefonist i regl. befordringsgång	+ 8 628
2. Uppflyttning i lönegrad:	
a) 1 intendent Ao 21—Ao 23	+ 2 508
b) 1 kassör Ao 13—kamrerare Ao 17	+ 1 584
c) 1 kanslibitråde Ao 7—kontorist Ao 9	+ 588
d) 1 uppsyningsman Ao 9—Ao 10	+ 648
3. Löneklassändringar	+ 1 400
4. Vikariats- och övertidsersättningar m. m.	+ 748
5. Ökat medelsbehov till följd av prop. nr 1960:142	+ 4 764
6. Höjning av visst arvode	+ 476
7. Viss brist under icke-ordinarie posten	+ 1 152
8. Rörligt tillägg	+ 15 889
9. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 971
	+ 65 100

Motiv

1 a). Nämnden har flera gånger tidigare framhållit behovet av en förstärkning av den museiutbildade personalen, som omfattar endast tre intenter. Behovet av en amanuens framträder än klarare, sedan museet nu fått en permanent varvsutställning. Amanuensen skulle främst biträda intenterna med skötseln av varvsutställningen samt leda visningar.

1 b). För närvarande finnes en fotograf anställd vid museet mot ett årligt arvode av 14 880 kr., varav 5 132 kr. bestrides ur anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal och resten bekostas av föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm med anlitan­de av vissa donationsmedel. Föreningen har nu förklarat, att den icke längre kan bidra till avlöningen av nämnda befattningshavare, då ifrå­gavarande donationsmedel enligt donationsföreskrifterna är avsedda för anskaffning av musieföremål och litteraturinköp. Det är under sådana förhållanden angeläget, att lönekostnaden för fotografen fortsättningsvis i sin helhet får belasta museets avlöningsstat.

1 c). Museets telefonväxel skötes f. n. av arkivarbetare, som anvisas av arbetsmarknadsstyrelsen. Då den nuvarande ordningen är förenad med vissa olägenheter, är det önskvärt, att en särskild telefonisttjänst inrättas.

2 a). Vid museet finnes tre intendentstjänster. Två av dem är från och med innevarande budgetår placerade i lönegraden A 23. En intendentstjänst kvarstår i A 21. Innehavaren av densamma förestår museets arkiv och biblio-

tek, vilkas successiva tillväxt under senare år krävt ökade arbetsinsatser. Det ansvar som härvidlag åvilar vederbörande befattningshavare liksom de forskningsuppgifter vilka följer med tjänsten motiverar samma lönegradsplacering som gäller för de båda andra intendenterna.

2 b). Tjänsten bör uppflyttas med hänsyn till de omfattande och ansvarsfulla uppgifter, som åvilar dess innehavare. Ett särskilt skäl för en förbättrad löneställning är den ökning av vederbörandes arbets- och ansvarsområde, som blivit följden av att de av Wasanämnden förvaltade medlen redovisas i museets räkenskaper.

2 c). Vederbörande befattningshavare svarar för diarieföring av in- och utgående handlingar, är museidirektörens sekreterare samt biträder kassören i dennes arbetsuppgifter.

2 d). Från och med innevarande budgetår har uppsyningsmannatjänsterna vid vissa museer uppflyttats till lönegraden A 10. En sådan uppflyttning bör även ske såvitt gäller den uppsyningsman, som finnes anställd vid sjöhistoriska museet.

6. Medelsutrymme torde beräknas för en arvodeshöjning åt museets fotograf motsvarande den generella ökningen av statstjänstemännens löner.

Yrkanden avseende de under p. 1 a—b) samt 2 a—b) upptagna tjänsterna har tidigare framförts (X ht 1961, s. 211).

Yttrande

Statens lönenämnd, som yttrat sig över förslagen under p. 1 b) samt 2 c—d), har icke något att erinra mot lönegradsplaceringen av en fotograf i Ae 11, därvid tjänstebenämningen dock bör vara förste fotograf. Förslagen om uppflyttning av en kanslibitträdestjänst och en befattning som uppsyningsman anser sig lönenämnden icke — ur de synpunkter nämnden har att beakta — kunna tillstyrka.

Departementschefen

Vad museinämnden föreslagit om inrättande av nya tjänster vid museet och om ändrad lönegradsplacering av befintliga tjänster där torde lämnas utan bifall, utom såvitt gäller yrkandet om en ny tjänst som fotograf. En sådan bör inrättas i lönegraden Ae 11 med tjänstebenämningen förste fotograf. Härför beräknar jag i enlighet med yrkandet i pettaskrivelsen under icke-ordinarieposten en höjning av 7 900 kr. I övrigt tillstyrker jag museinämndens äskanden, dock att under anslagsposterna Rörligt tillägg och Kompensation för höjda folkpensionsavgifter ökningarna bör bestämmas till 6 000 resp. 400 kr. — Avlöningsanslaget bör i enlighet med vad nu anförts upptagas med $(338\,000 + 23\,000 =) 361\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjöhistoriska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	118 800
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	600
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	159 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	76 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 600

Summa kr. 361 000

b) till *Statens sjöhistoriska museum*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 361 000 kr.

[93] 33. Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	50 000	52 696
1961/62 (statsliggaren s. 1015)	46 000	
1962/63 (förslag)	49 000	

Yrkande

Statens sjöhistoriska museums nämnd (skr. 28/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 4 700 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkostnads- stat 1961/62	Nämndens förslag 1962/63
1. Sjukvård	1 378	700	700 (± 0)
2. Reseersättningar	1 478	1 500	2 000 (+ 500)
3. Bränsle, lyse o. vatten	29 093	25 000	25 000 (± 0)
4. Övriga expenser	15 747	13 800	18 000 (+ 4 200)
5. Monterutrustning	5 000	5 000	5 000 (± 0)
			(+ 4 700)

Motiv

2. Posten har till största delen kommit att tagas i anspråk för spårvagns-, buss- och bilresor i tjänsten mellan museet och staden. Tjänstemännen har icke kunnat företaga några inspektions- eller forskningsresor. Anslagsposten bör därför höjas med minst 500 kr.

4. Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår samt ökade städningskostnader bör posten uppräknas med 4 200 kr.

Departementschefen

Anslagsposterna Sjukvård och Reseersättningar bör båda uppräknas med 500 kr. Under Övriga expenser beräknar jag det ökade medelsbehovet till 2 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (46 000 + 3 000 =) 49 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader* för
budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

[94] 34. *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna*

	Anslag
1960/61	3 500
1961/62 (statsliggaren s. 1015)	4 000
1962/63 (förslag)	4 000

I enlighet med förslag av *Statens sjöhistoriska museums nämnd* (skr. 28/8 1961) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökning av samlingarna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 kr.

[95] 35. *Läkarundersökning av sjöfolk*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	450 000	422 185
1961/62 (statsliggaren s. 1015)	450 000	
1962/63 (förslag)	650 000	

Nya bestämmelser för läkarbesiktning av sjöfolk har utfärdats genom förordningen den 14 april 1961 (nr 87) om registrering och mönstring av sjömän (mönstringsförordningen). Till ifrågavarande läkarbesiktning — vilken avser dels läkarundersökning i samband med inskrivning vid sjömanshus och påmönstring å fartyg, dels en regelbundet återkommande läkar kontroll — skall bidrag utgå från förevarande anslag. Enligt kungörelsen den 14 april 1961 (nr 88) utgör den statliga ersättningen 10 kr. vid lungundersökning och 15 kr. vid annan läkarundersökning. För röntgenfotografering utgår ersättning med 5 kr.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 650 000 kr.

Motiv

De ändrade bestämmelserna för läkarundersökning av sjöfolk i förening med de ändrade ersättningsgrunderna kommer att medföra ett ökat medelsbehov. Vid beräkningen av detta för nästa budgetår har styrelsen utgått från att antalet nyinskrivna vid sjömanshusen kommer att uppgå till ca

5 000. Alla dessa skall genomgå grundlig läkarundersökning, vilket innebär en kostnad för statsverket med 15 kr. för person, eller med tillhopa ($15 \times 5\,000 =$) 75 000 kr. Av de sjömän, som under budgetåret är inskrivna vid sjömanshusen, kan ca 35 000 beräknas genomgå förnyad läkarundersökning. Hälften av dem avses bli underkastade en grundlig läkarundersökning, vilket betyder en kostnad av ($15 \times 17\,500 =$) 262 500 kr. För återstoden torde det räcka med en lungundersökning, vilket — då denna betingar en utgift å 10 kr. för undersökning — skulle innebära ett medelsbehov av ($10 \times 17\,500 =$) 175 000 kr. I samtliga fall tillkommer röntgen- eller skärmbildsundersökning. Då ersättning för sådan utgår med 5 kr., blir kostnaden i detta fall ($5 \times 40\,000 =$) 200 000 kr. För budgetåret 1962/63 skulle sålunda det totala medelsbehovet uppgå till ($75\,000 + 262\,500 + 175\,000 + 200\,000 =$) 712 500 kr. Ett icke ringa antal av de angivna undersökningarna torde dock komma att äga rum utomlands utan kostnad för statsverket. Med hänsyn härtill och till en viss osäkerhet i fråga om beräkningsgrunderna anser styrelsen det möjligt att begränsa medelsanvisningen till 650 000 kr.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet torde böra godtagas och anslaget för budgetåret 1962/63 sålunda uppföras med 650 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkarundersökning av sjöfolk* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

[96] 36. Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	80 000	83 855
1961/62 (statsliggaren s. 1015)	85 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för nedsättning av biljettpreiser vid vissa resor inom landet, företagna av svenska sjömän i utrikes fart. Nedsättning medges med 50 procent av priset för biljett i andra klass å svensk järnväg eller motsvarande klass å fartyg mellan fastlandet och Gotland. Prisreduktion medges även vid resa med Scandinavian Airlines Systems och Linjeflygs Aktiebolags inrikes flyglinjer.

I enlighet med förslag av *sjöfartsstyrelsen* (skr. 24/8 1961) bör anslaget för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp, 85 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kr.

[97] 37. **Avsättning till handelsflottans välfärdsfond**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	340 000	338 142
1961/62 (statsliggaren s. 1016)	340 000	
1962/63 (förslag)	340 000	

Enligt av riksdagen godkända grunder (jfr prop. nr 1948: 174) utgår från anslaget bidrag till välfärdsarbete för sjöfolk med samma belopp, som inflyster i avgifter från sjömän och redare på grund av bestämmelserna i lagen den 30 juni 1948 (nr 495) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk.

I enlighet med förslag av *handelsflottans välfärdsråd* (skr. 29/8 1961) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 340 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kr.

[98] 38. **Understöd åt skärgårdsrederier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	215 000	234 983	5 110
1961/62 (statsliggaren s. 1016) ..	260 000		
1962/63 (förslag)	265 000		

Från anslaget bestrides huvudsakligen statens andel i kostnaderna för upprätthållande av båttrafiken i Stockholms mellersta och norra skärgård.

1961 års riksdag godkände ett principförslag om lösning på längre sikt av båtcommunicationerna i berörda delar av skärgården (prop. 74, SU 91, Rskr 259). Förslaget innebär övergång till ett system med passbåtsförbindelser mellan ifrågakommande öar och platser på närmast belägna fastland med tillgång till lämpliga bryggor och tillfredsställande vägförbindelser inåt. Det förutsätts att trafiken skall omhänderhas av kommunägda eller privata rederier i samverkan med staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Riksdagen lämnade bemyndigande för Kungl. Maj:t att gemensamt med staden och landstinget teckna kreditgarantier intill ett belopp av högst 6 milj. kr. för lån till anskaffning av passagerarbåtar. Omläggningen av trafiken kan inte ske förrän under år 1964. Tiden dessförinnan behövs för att skaffa fram erforderligt tonnage, förbättra bryggor och vägförbindelser, göra upp trafikplaner etc. Under mellantiden avses trafiken skola upprätthållas i samma ordning som gäller för närvarande.

I skrivelse den 27 mars 1961 har statens företrädare i förhandlingarna om båttrafikens ordnande lagt fram ett detaljerat förslag i ämnet med trafikplan i enlighet med de av riksdagen godkända riktlinjerna. Trafikplanen, som i allt väsentligt tillstyrks i inhämtade yttranden, ligger nu till grund för förhandlingar mellan företrädarna för det allmänna och berörda kom-

muner resp. privata företag. Resultatet därav kommer i sinom tid att underställas Kungl. Maj:t:s och riksdagens prövning.

När fråga om erforderlig medelsanvisning för båttrafikens upprätthållande under budgetåret 1961/62 i våras var föremål för riksdagens prövning upprätthölls trafiken i Blidö—Yxlan-området av Ångfartygs aktiebolaget Stockholm—Blidösund enligt avtal den 30 september 1959 mellan bolaget, å ena sidan, och staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å andra sidan. Avtalet gällde till den 1 oktober 1964. I propositionen anmäldes emellertid att bolaget den 22 februari 1961 begärt att på grund av likviditetssvårigheter bli löst från sina förpliktelser med avseende å passagerartrafiken i Blidö—Yxlan-området. Bolaget kom också sedermera att träda i likvidation, och avtalet upphörde att gälla. I den situationen godkände Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens bemyndigande, ett mellan företrädarna för det allmänna och Waxholmsbolaget den 21 april 1961 träffat avtal om upprätthållande av trafiken i området till den 1 oktober 1964. Enligt detta avtal utgår driftsbidraget till bolaget med ett grundbelopp av 48 000 kr. per år. För staten, som svarar för en tredjedel av beloppet, innebär detta en kostnadsökning för Blidö—Yxlantrafiken med ca 4 000 kr. per år.

De båda trafikavtalen med Waxholmsbolaget är indexreglerade. Med beaktande av redan inträffade indexstegringar och eventuella ytterligare dylika förändringar under det närmaste året räknar jag med att anslaget, som nu är 260 000 kr., för nästa budgetår behöver höjas med 5 000 kr. till 265 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Understöd åt skärgårdsrederier m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kr.

I. Patent- och registreringsväsendet m. m.**[99] 1. Patent- och registreringsverket: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	7 822 800	7 949 335
1961/62 (statsliggaren s. 1017)	9 106 000	
1962/63 (förslag)	9 974 000	

I statsverkspropositionen till 1959 års riksdag anmäldes under detta anslag (X ht s. 189), att särskilda sakkunniga med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 28 juli 1958 tillkallats för att utreda arbetsförhållandena inom vissa delar av patentverket.

De sakkunniga, som antagit benämningen »Patentverksutredningen 1958», överlämnade den 31 juli 1959 till Kungl. Maj:t en promemoria rörande an- ställning av läroverksingenjörer i patentverket för handläggning av patent- ärenden och om inrättande av subrotlar på anmälningssavdelningarna. Pro- memorian anmäldes i 1960 års statsverksproposition (X ht s. 255).

Utredningen har sedermera, den 5 juni 1961, avgivit ett betänkande (sten- cilerat), benämnt »Patentanmälningssavdelningarnas organisation och ar- betssätt». Härför torde nu få lämnas en närmare redogörelse.

Patentverksutredningens betänkande

Utgångspunkten för utredningens överväganden har varit den ständigt växande balansen oavgjorda ärenden inom anmälningssavdelningarna. To- talbalansen oavgjorda patentansökningar, som vid utgången av år 1955 ut- gjorde cirka 33 000, hade vid utgången av år 1960 sålunda stigit till 47 000. Under samma tid ökade den s. k. rotelbalansen, d. v. s. ansökningar vilkas fortsatta handläggning är beroende av åtgärder från patentverkets sida, från cirka 19 000 till cirka 30 000 ansökningar.

Redan organisationsnämnden fastslog, då den på grundval av särskilt uppdrag av Kungl. Maj:t under åren 1954—1956 sökte bedöma utvecklingen fram till år 1966, att — vid oförändrad arbetsbalans och under förutsätt- ning att inga effektivitetsfrämjande åtgärder vidtogs — antalet granskare successivt skulle behöva ökas med ett 60-tal. Patentverksutredningen kon- staterar nu, att antalet granskare, som 1955 var 120, icke nämnvärt ökat sedan dess. De möjligheter till personalförstärkningar med åtminstone ett 25-tal granskare, som under senare år beretts patentverket, har endast i ringa mån kunnat utnyttjas. Patentverkets egna erfarenheter tyder på att en påtaglig försämring av rekryteringsläget i fråga om högskoleutbildad personal har ägt rum för verkets vidkommande. Ej heller läroverksingenjö- rer har hittills kunnat rekryteras i önskvärd utsträckning. Ett avsevärt un- derskott av granskare har blivit följden.

Utredningen har gjort en bedömning av den personalförstärkning, som är erforderlig för att nå balans mellan inkommande och avgjorda ansökningar. Med ledning av gjorda antaganden i fråga om antalet patentansökningar och avverkningskapaciteten beräknar utredningen behovet av granskare enbart för att nå detta mål till cirka 170 år 1961, vilket behov sedan successivt stiger till cirka 180 år 1965. Detta innebär, att antalet granskare omedelbart skulle behöva förstärkas med ett 40-tal. För att därutöver få till stånd en avveckling av de existerande balanserna skulle ytterligare ett stort antal ingenjörer behöva nyanställas. Utan personalförstärkning skulle balanserna oavgjorda ärenden enligt utredningens prognos öka till ca 67 000 (totalbalans) resp. ca 49 000 (rotelbalans) år 1965. Från och med år 1966, då ett system med nordiska patent m. m. tidigast kan träda i kraft, väntas den arbetsbelastning, som föranleds av nya ansökningar, komma att minska. En betydande personalstyrka skulle dock behövas under många år för att avarbeta balanserna.

Mot denna bakgrund har utredningen i första hand undersökt vilka åtgärder rörande handläggningen av patentansökningar och vilka ändringar i anmälningsskottningarnas organisation, som kan genomföras för att man — utan att eftersätta rättssäkerhetskravet — skall kunna bättre utnyttja tillgänglig arbetskraft. Utredningen har därvid ansett sig vara bunden av de grundläggande bestämmelserna i gällande patentlagstiftning och den praxis i fråga om kraven på patenterbarhet, som i anslutning därtill utvecklats inom patentverket.

Utredningens ur arbetsbesparingssynpunkt viktigaste förslag gäller nyhetsgranskningen. I gällande patentlagstiftning saknas författningsföreskrifter avseende nyhetsgranskningens omfattning och utförande. Enligt patentverkets interna föreskrifter skall nyhetsgranskning ske med avseende på svenska, danska, finska, norska, amerikanska, brittiska, franska, schweiziska och tyska patentskrifter jämte annan inom ämbetsverket tillgänglig litteratur. Organisationsnämndens frekvensstudium har visat att utbytet i form av påträffade nyhetshinder vid granskning av brittiska abridgments och franska patentskrifter är avgjort sämre än utbytet vid granskning av patentskrifter från övriga i granskningsmaterialet representerade länder. En bidragande orsak härtill torde beträffande de franska patentskrifterna vara språksvårigheter. Utredningen framhåller, att ett slopande av det brittiska och franska granskningsmaterialet skulle medföra en icke obetydlig arbetsbesparing. Samtidigt skulle kravet på kunskaper i franska språket för granskare icke behöva upprätthållas, vilket i någon mån borde underlätta rekryteringen av ingenjörer till patentverket. Utredningen föreslår att Storbritannien och Frankrike uteslutes från uppräknningen av de länder med avseende på vilkas patentskrifter nyhetsgranskning skall ske. Den försämring av nyhetsgranskningens kvalitet, som kan bli en följd härav, anser utredningen får godtagas, för att man skall nppnå en i dagens läge nödvändig arbetslättnad.

Utredningen har vidare undersökt möjligheterna att mekanisera

nyhetsgranskningen och i det sammanhanget inhämtat hur långt man särskilt vid det amerikanska patentverket nått på detta område. Hittills vunna erfarenheter visar enligt utredningen, att den mekaniska granskningen trots åtskilliga svårigheter är en framkomlig väg, som i framtiden säkerligen kommer att få stor betydelse. Uppgiftens storlek och svårighetsgrad är dock sådan, att den måste lösas inom ramen för ett internationellt samarbete, vari vårt land bör vara berett att göra en insats. Även om snabba resultat icke kan påräknas, bör enligt utredningen fortsätta undersökningar igångsättas utan dröjsmål. De sakkunniga föreslår att en teknisk tjänsteman avdelas för att handha detta utrednings- och försöksarbete och att erforderliga medel härför ställs till förfogande.

De sakkunniga framför i övrigt åtskilliga synpunkter och förslag rörande granskningen och behandlingen av patentansökningar. Bland annat framhålles, att ledamöternas prövning av patentärendena varken kan eller bör drivas till fullständighet. På varje patentansökning måste nedläggas ett rimligt arbete, olika stort beroende på ansökningens natur. Utredningen ifrågasätter till och med om man icke i dagens läge måste avstå från att nedlägga så mycket arbete på handläggningen, som i ett jämviktsläge får anses vara i och för sig rimligt. För att förenhetliga ledamöternas behandlingsteknik finner de sakkunniga det ofrånkomligt, att verksledningen utformar riktlinjer, som anger målet för ledamöternas arbete och hur arbetet bör bedrivas för att målet skall nås. Ej minst bör dylika riktlinjer beröra sådana arbetsuppgifter i direkt samband med handläggning av patentansökningar, där möjlighet att spara arbete och nedbringa behandlingstiden kan finnas. Utredningen tar också upp frågan om förhållandet mellan en sökande och patentverket, varvid uttalas, att normalt två tekniska förelägganden bör vara tillfyllest för avgörande i ett ärende. Skulle undantagsvis ytterligare skriftväxling erfordras bör detta ske under medverkan av avdelningschef. Även i denna fråga bör utförliga anvisningar utfärdas för ledamöterna i syfte att åstadkomma enhetlighet. I anslutning härtill lämnar utredningen åtskilliga förslag och rekommendationer, som har samband med den språkliga bedömningen av en ansökan samt formuleringen och fattandet av beslut m. m.

Utredningen ägnar särskild uppmärksamhet åt patentansökningarnas formella beskaffenhet och konstaterar därvid, att särskilt ansökningar från utländska sökande alltför ofta icke fyller kraven enligt i Sverige gällande bestämmelser och praxis, t. ex. vad beträffar patentanspråkens avfattning, ansökningsföremålets enhetlighet och patentansökningens omfattning. I anslutning härtill föreslås, att patentverket i cirkulärskrivelse, avsedd att spridas av ombuden bland deras utländska uppdragsgivare, redogör för gällande svenska bestämmelser i bland annat nu berörda hänseende och understryker vikten av att dessa bestämmelser noga iakttages, vid äventyr att handläggningen eljest fördröjes. Vidare förordas att patentverket överväger att uppställa skärpta krav på en patentansöknings formella beskaffenhet — exempelvis vad gäller patentanspråkens formule-

ring och enhetlighet — för att ansökningen skall materiellt prövas av verket.

De olika klassningsfunktionerna är i det svenska patentverket fördelade mellan en särskild klassningsnämnd och ledamöterna. De sakkunniga finner att systemet i huvudsak fungerar tillfredsställande. Under de närmaste åren kommer arbetet med att omklassa svenska patentskrifter att bli betydande, med anledning av att den svenska klasslistan skall anpassas till ett nytt internationellt patentklassificeringssystem (ICP). Detta förhållande kommer att ställa större krav än vanligt på dem, vilka har att utföra klassning av nya patentansökningar. De sakkunniga föreslår därför att en särskild klassningsnämnd bestående av sex ledamöter, varav två elektrotekniker, två kemister och två mekanister tillsättes, med i huvudsak samma arbetsuppgifter som den nuvarande klassificeringsnämnden. I anslutning härtill definierar utredningen närmare fördelningen mellan nämnden och ledamöterna av de skilda klassningsfunktionerna. Särskilt betonas vikten av att principerna för det nya klassificeringssystemet klargöres i form av direktiv av verksledningen för praktiskt bruk.

Bland frågor av organisatorisk och administrativ karaktär ägnar utredningen särskild uppmärksamhet åt rotelsystemet. Organisationsnämnden hade framhållit bland annat risken för heterogen behandling av ansökningarna inom nuvarande system med enmansrotlar och påtalat att s. k. flermansrotlar i vissa fall kunde erbjuda fördelar. Vid sin analys av frågeställningen kommer utredningen fram till att enmansrotlar bör bibehållas såsom den normala arbetsenheten på anmälningssavdelningarna. Enligt de sakkunnigas mening finns det dock skäl att i praktiken närmare pröva flermansrotelsystemet. Det föreslås därför, att patentverket prövar detta system på därför lämpade industriområden, varigenom man bör få värdefull erfarenhet för en ny översyn av rotelorganisationen, om och när behov av en sådan framdeles kan komma att ge sig till känna.

Ett särskilt kapitel ägnas åt avdelningschefernas arbetsuppgifter. I fråga om de administrativa uppgifterna betonas särskilt vikten av en effektiv arbetsledning för att nå ett gott arbetsresultat. I anslutning härtill föreslås, att avdelningschefens arbetsledande funktion uttryckligen anges i instruktionen och att den närmare innebörden av denna funktion kommer till uttryck i särskilda föreskrifter. Ledamot, som under någon tid skaffat sig praktisk erfarenhet av arbetsledning och därvid visat sig äga goda förutsättningar såsom arbetsledare, föreslås få tillfälle att inhämta ytterligare kunskaper, t. ex. genom att bevista kurser i detta ämne. Möjlighet att taga del av sådan utbildning bör även stå öppen för avdelningschefer, som hyser intresse för saken. Beträffande avdelningschefernas handläggning av patentansökningar finner utredningen den av organisationsnämnden framförda tanken om ett mera aktivt deltagande i det löpande arbetet på avdelningen vara i och för sig riktig. Deltagandet bör utformas på ett sådant sätt att avdelningschefernas erfarenhet och rutin kommer till sin rätt. Som en nyhet föreslås, att ledamot för avdelningschef skall anmäla och föredraga ärenden, vari ledamot önskar utfärda fler tekniska före-

lägganden än två. Genom en sådan bestämmelse räknar de sakkunniga med att ledamot i största möjliga utsträckning söker slutföra behandlingen av en ansökning i det skick den befinner sig senast efter två tekniska förelägganden. Enligt gällande ordning är avgörandet i invändningsärenden förbehållet avdelningschefen. Utredningen påtalar att i och med att invändare anmäler sig i ett ärende en situation inträder, som påminner om ett partsförhållande. Ur rättssäkerhetssynpunkt kan det hävdas, att fortsatt behandling av en ansökan, vari invändning framställts, icke bör ankomma på samma person, som handlagt ärendet fram till kungörandet, och därigenom får anses ha bundit sig för en viss ståndpunkt. De sakkunniga föreslår därför att den fortsatta handläggningen av sådant ärende skall ankomma på avdelningschefen. Av olika skäl anser utredningen denna ordning även vara ägnad att främja arbetseffektiviteten.

Antalet patentanmälningssavdelningar är för närvarande sex med i medeltal 21 å 22 granskare på varje avdelning. Med hänsyn dels till de i det föregående nämnda ökade arbetsuppgifterna, särskilt i fråga om effektivare arbetsledning, som enligt utredningen bör ankomma på avdelningscheferna, och dels vikten av att avdelningarna icke göres större än att vederbörande avdelningschef i tekniskt avseende kan tillfredsställande behärska det verksamhetsfält avdelningen överspannar, anser de sakkunniga att antalet avdelningar behöver ökas. I fråga om antalet granskare per avdelning har utredningen funnit, att det icke bör bestämt fixeras, utan att det av olika skäl, såsom det varierande antalet ansökningar på olika patentklasser och ansökningarnas svårighetsgrad, kan tillåtas variera mellan t. ex. tolv och aderton. En avdelning där antalet granskare kan variera inom dessa gränser säges vara lämplig, då antalet avdelningar kan vara detsamma vid varierande personalstyrka. Under en övergångstid, då utredningens förslag beträffande handläggningen av patentärenden och de vidgade arbetsuppgifterna för avdelningscheferna förutses bli genomförda, är det enligt de sakkunniga viktigt, att antalet granskare per avdelning är jämförelsevis litet, förslagsvis tolv å tretton. Med hänsyn till förefintligt antal granskare på anmälningssavdelningarna föreslår utredningen att antalet avdelningar ökas från nuvarande sex till tio. Enligt de sakkunniga synes en sådan avdelningsorganisation vara lämplig även under de nya betingelser som kan bli följden av pågående nordiskt och internationellt patentsamarbete. Cheferna för de nya avdelningarna bör placeras i samma lönegrad som cheferna för övriga anmälningssavdelningar.

Patentverket har under senare år föreslagit inrättandet av en tjänst som överdirektör. Förslaget har förverkligats såtillvida, att en av anmälningssavdelningarnas byråchefer förordnats att mot särskilt arvode vara ordförande för avdelningarna med uppgift att under generaldirektören bland annat leda avdelningarnas verksamhet. Ordföranden har dock ansetts sakna särskild beslutanderätt. Utredningen föreslår nu inrättandet av en tjänst som teknisk överdirektör i lönegraden Bp 5 på patentanmälningssavdelning-

arna. Som ledamot av plenum skulle överdirektören företräda anmälningsavdelningarna. Han föreslås vidare vara generaldirektörens ställföreträdare. Överdirektören skulle enligt utredningen få många och betydelsefulla arbetsuppgifter, som icke torde vara möjliga att förena med chefskapet för en anmälningsavdelning.

Effekten av förslagen till enklare och effektivare granskning har av de sakkunniga vid en försiktig beräkning ansetts böra motsvara ett 15-tal granskares arbetsinsats. Då utredningen för år 1961 beräknar behovet av granskare enbart för att få till stånd en avverkning som motsvarar antalet inkomna ansökningar till 170 och antalet ingenjörstjänster för närvarande är 145 innebär det att 10 nya ingenjörstjänster omedelbart behöver inrättas. Om man vill få till stånd en angelägen minskning av de stora rotelbalanserna, måste möjlighet beredas patentverket vidtaga ytterligare personalförstärkning. Utredningen föreslår, att ytterligare 15 nya ingenjörstjänster inrättas, varigenom hela antalet sådana tjänster på anmälningsavdelningarna skulle bli 170. Av de sammanlagt 25 nya tjänsterna föreslås 10 bli ledamotstjänster i A 23—A 26, 9 byråingenjörstjänster i A 19 och 6 ingenjörstjänster i befordringsgång. De sammanlagda årskostnaderna vid nuvarande löneläge anges till cirka 923 000 kronor.

Yttrandena över betänkandet

Över patentverksutredningens betänkande har yttranden avgivits av statskontoret, patent- och registreringsverket, svenska kommittén för nordiska patent och Sveriges industriförbund. Patentverket har i sin tur berett vissa organisationer tillfälle uttala sig i ärendet.

I fråga om det nordiska patentsamarbetet framhåller *svenska kommittén för nordiska patent* att därest detta samarbete förverkligas, en betydande lättnad i patentverkets arbetsbelastning kan förväntas. Vissa beräkningar tyder sålunda på att antalet till det svenska patentverket inkommande ansökningar kan komma att minska med bortåt 35 procent. Om särskilda åtgärder icke vidtages för att höja den nuvarande avverkningskapaciteten hos patentverket, skulle en nedgång i arbetsbalansen dock icke vara att förvänta förrän åtskilliga år efter år 1966, då enligt utredningen systemet med nordiska patent tidigast kan träda i kraft. Kommittén framhåller, att redan när systemet med nordiska patent börjar tillämpas bör den förefintliga arbetsbalansen ha nedarbetats. Det pågående nordiska utredningsarbetet minskar icke på något sätt önskvärldheten av den upprustning av patentverkets personalresurser, som utredningen föreslår. Härtill ansluter sig *patentverket*, som även framhåller, att det vidare europeiska patentsamarbetet än mindre än det nordiska i nuvarande läge får fördröja erforderliga personalförstärkningar och andra föreslagna åtgärder.

Utredningens ur arbetsbesparingssynpunkt viktigaste förslag, att vid nyhetsgranskningen utesluta de brittiska och franska patentskrifterna från det obligatoriska granskningsmaterialet godtagas icke av remissin-

stanserna. *Svenska kommittén för nordiska patent* uttalar, att det nordiska patentsamarbetet förutser, att patentskrifter från bland annat Frankrike och Storbritannien skall ingå i det obligatoriska granskningsmaterialet. Systemet med nordiska patent förutsätter, att granskningen i samtliga nordiska länder blir i huvudsak likvärdig. Det är därför enligt kommittén viktigt, att en nordisk överenskommelse om det obligatoriska granskningsmaterialets omfattning icke ensidigt brytes från svensk sida. Kommittén ifrågasätter för övrigt om ett uteslutande av det brittiska och franska granskningsmaterialet verkligen kan medföra en mer väsentlig minskning av arbetsbelastningen. *Industriförbundet* menar, att ett accepterande av utredningsförslaget i berörda del måste innebära en allvarlig försämring av granskningens kvalitet. Förbundet varnar bestämt för lösningar, som medför temporära lättnader på bekostnad av de meddelade patentens tillförlitlighet. För förbundet framstår till och med en viss temporär ytterligare ökning av behandlingstiden och balanserna som ett mindre ont än en avgjord kvalitetssänkning. *Patentverket* slutligen ifrågasätter relevansen i det av utredningen återopade grundmaterialet och menar, att det i dag erfarenhetsmässigt ej föreligger någon större skillnad i fråga om värdet av granskningsmaterial från de stora industriländerna. Ämbetsverket framhåller även, att en begränsning av granskningsmaterialet på föreslaget sätt måste leda till en ökning av antalet invändningsärenden och i övrigt i betänklighetsgrad försämrade patentkvaliteten.

Frågan om att mekanisera nyhetsgranskningen berörs av *statskontoret*, som särskilt understryker angelägenheten av att igångsätta undersökningar på området. *Patentverket*, vars egna erfarenheter i frågan ännu är ytterst begränsade, håller före, att mekanisk granskning i framtiden väntas bli aktuell främst på vissa tekniska områden med stort granskningsmaterial och många ansökningar. En väl kvalificerad befattningshavare bör, enligt ämbetsverket, i särskild ordning beredas möjlighet att grundligt sätta sig in i hithörande spörsmål.

Vad utredningen anført rörande övrig granskning och behandling av patentansökningar biträdes i stort av remissinstanserna. Allmänt betonas värdet av en enhetlig praxis inom patentverket, som därför bör utfärda interna bestämmelser för att få till stånd likartade gransknings- och behandlingsförhållanden. Det framhålles, att en granskande ledamot bör inskränka sig till att nedlägga ett rimligt arbete på varje ansökning. I anslutning härtill varnar dock *industriförbundet* för att i arbetsbesparande synpunkt försämrade provningens kvalitet. Att avsiktligt variera noggrannheten efter arbetsbelastningen borde, enligt förbundet, vara helt uteslutet. Förslaget att begränsa antalet förelägganden synes såväl *patentverket*, *svenska kommittén för nordiska patent* som *industriförbundet* innebära väsentliga fördelar, då härigenom ett starkare intresse skapas för sökandena att aktivt medverka till att inom rimlig tid bringa ansökningarna i godtagbart skick. Även för ledamöterna säges det vara arbetsbesparande

att koncentrera handläggningen till så få behandlingstillfällen som möjligt. Under nu berörda avsnitt behandlar remissinstanserna en fråga, som utredningen berört mera i förbigående, nämligen kravet på uppfinningshöjd. Här har utredningen närmast funnit, att som ett led i att åstadkomma en förenkling av ärendenas behandling en väsentlig sänkning i kravet på uppfinningshöjd vid prövning i första instans borde övervägas. Mot detta vänder sig såväl *svenska kommittén för nordiska patent* som *industriförbundet*, som tvärtom anser att en skärpning av kravet på uppfinningshöjd — åtminstone på sikt — bör medföra en gynnsam effekt på arbetsbelastningen. *Patentverket* anser frågan vara av sådan natur, att den bör lösas i samband med införandet av ny patenllag.

Även utredningens förslag om skärpta krav på patentansökningarnas formella beskaffenhet accepteras i allmänhet av remissinstanserna. *Patentverket* ansluter sig sålunda till tanken att låta patentombuden bland sina utländska uppdragsgivare sprida en av ämbetsverket utfärdad cirkulärskrivelse med redogörelse för de svenska bestämmelserna om patentanspråkens avfattning m. m. Enligt *industriförbundet* bör en ansökan icke upptagas till materiell prövning om väsentliga brister i tydlighet av språkliga eller andra skäl vidlåder densamma. *Svenska kommittén för nordiska patent* varnar dock allmänt för en eventuell övertro på att ingående formella föreskrifter skulle kunna ha en mer väsentlig inverkan på behandlingstidens längd och i någon högre grad kunna ersätta en förstärkning av patentverkets organisation.

Patentverket instämmer i stort med vad utredningen anfört beträffande klassningsfunktionerna. Sålunda godtages förslaget att ersätta den nuvarande klassificeringsnämnden med en klassningsnämnd, vars sammansättning skulle bestämmas så att de olika tekniska huvudfacken — och ej som hittills de olika patentavdelningarna — blir representerade i viss proportion.

Endast *patentverket* berör närmare frågan om rotelsystemet. Vad utredningen anfört härom lämnas utan erinran. Sålunda säges systemet med flermansrotlar med den organisation utredningen föreslagit lämpligen kunna prövas på sådana industriområden, där nackdelar med enmansrotlar framträtt.

I fråga om avdelningschefernas arbetsuppgifter och befattning med patentärenden är *patentverket* i huvudsak ense med utredningen. Sålunda säges verkets instruktion och särskilda föreskrifter lämpligen kunna ändras så att avdelningschefernas viktiga arbetsledande funktion uttryckligen blir angiven. I ett väsentligt avseende, nämligen behandlingen av invändningsärenden, avstyrkes dock förslaget. Verket finner ej utredningens motivering övertygande utan anser, att förslagets genomförande skulle övervägande medföra olägenheter, bland annat onödigt dubbelarbete och en alltför stor arbetsbelastning för avdelningscheferna. Enligt ämbetsverket bör därför, som hittills, beslut i invändningsärendena fattas av

avdelningschefen efter föredragning av den tekniska ledamoten och med reservationsrätt för denne. *Industriförbundet* anför på tal om avdelningschefernas befattning med patentansökningarna, att en delegering av beslutanderätten borde kunna genomföras även i fråga om avslag, eftersom bifall och avslag måste avgöras med samma omsorg och under samma ansvar.

Samtliga remissinstanser — med undantag för svenska kommittén för nordiska patent, som icke yttrat sig däröver — tillstyrker ett utökande av anmälningssavdelningarnas antal från sex till tio. Förslaget synes vara mycket väl motiverat anser *patentverket* liksom *industriförbundet*, som även uttalar, att utökningen kan väntas medföra en önskvärd förbättring av befordringsförhållandena. I konsekvens härmed bör antalet avdelningschefer utökas i motsvarande mån. Patentverket vill, liksom utredningen, i avlönings- och anställningsförhållanden helt likställa cheferna för de nya avdelningarna med cheferna för övriga avdelningar, medan *statskontoret* håller före, att för de nya avdelningscheferna bör tills vidare inrättas arvodestjänster i avvaktan på den översyn av anmälningssavdelningarnas organisation, som torde nödvändiggöras av det väntade internationella patentsamarbetet.

Förslaget om inrättandet av en tjänst som överdirektör tillstyrkes av samtliga remissinstanser. Förutom de av utredningen definierade centrala arbetsuppgifterna, som bör anförtros den nye befattningshavaren, framhåller *svenska kommittén för nordiska patent* vikten av att denne, inför genomförandet av systemet med nordiska patent, ges möjlighet att övervaka att praxis för patentbeviljande görs enhetlig såväl inom ramen för det nordiska patentsamarbetet som inom det svenska patentverkets olika avdelningar.

Även utredningens förslag till övrig personalförstärkning inom anmälningssavdelningarna biträdades genomgående. *Industriförbundet* framhåller allmänt, att en slutlig lösning på patentverkets rekryteringssvårigheter icke torde kunna påräknas förrän den allmänna teknikerbristen avhjälpes. För förbundet är det emellertid knappast troligt, att den nuvarande fördelningen av de alltför knappa teknikerresurserna, med en markant underförsörjning av patentverket, är ändamålsenlig ur landets synpunkt. *Patentverkets* förslag till förstärkning av anmälningssavdelningarna avviker delvis från utredningens. Härför lämnas en närmare redogörelse i det följande. Sammanfattningsvis innebär patentverkets förslag en ökning med trettio tjänster på anmälningssavdelningarna, nämligen en tjänst som överdirektör, fyra tjänster som avdelningschefer, femton ledamotstjänster och tio byråingenjör- och ingenjörstjänster. Vidare innebär ämbetsverkets förslag lönegradsuppflyttningar för flertalet tjänster, vilket anges vara en grundläggande förutsättning för möjligheten att rekrytera och behålla erforderlig personal. Vid sidan härav förutses även ökad användning av arvodesanställd personal.

Patentverkets anslagsäskanden för budgetåret 1962/63

Yrkande

Patent- och registreringsverket (skr. 25/8 och 12/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 1 931 300 kr.

Patentanmälningsavdelningarna	Ökning
1. 1 överdirektör Bp 5 (ny tjänst)	+ 40 464
2. 5 byråchefer Bo 1—överingenjörer Bo 3	+ 16 920
3. 1 byråchef Be 1—överingenjör Bo 3	+ 3 384
4. 4 överingenjörer Bo 3 (nya tjänster)	+ 145 392
5. 25 byrådirektörer Ao 26—Ao 27	+ 37 500
6. 14 byrådirektörer Ae 26—Ao 27	+ 21 000
7. 6 byrådirektörer Ao 27 (nya tjänster)	+ 178 920
8. 1 vikariatslöneförordnande A 27 (ny tjänst)	+ 29 820
9. 25 byrådirektörer Ao 24—Ao 25	+ 33 900
10. 15 byrådirektörer Ae 24—Ao 25	+ 20 340
11. 5 byrådirektörer Ao 25 (nya tjänster)	+ 134 460
12. 17 förste byråingenjörer Ao 23—Ae 23	—
13. 4 förste byråingenjörer Ae 23 (nya tjänster)	+ 97 008
14. 5 tekniska tjänstemän Ae 19—byråingenjörer Ae 21	+ 10 740
15. 4 byråingenjörer Ae 19 (nya tjänster)	+ 78 912
16. 6 ingenjörer Ae 15 (nya tjänster)	+ 96 264
17. 1 kansliskrivare Ao 10 (ny tjänst)	+ 12 396
18. 2 kontorsbiträden Ao 5—kanslibiträden Ao 7	+ 2 088
19. 4 skrivbiträden Af 1	+ 28 080
20. Arvoden	+ 100 000

Varumärkesavdelningen

21. 1 byråchef Bg 1—Bo 3	+ 3 384
22. 1 byrådirektör Ao 26—Ao 27	+ 1 500
23. 1 byrådirektör Ao 24—Ao 27	+ 4 284
24. 4 byrådirektörer Ao och Ae 24—Ao och Ae 25	+ 5 424
25. 1 byråsekreterare Ae 19—förste byråsekreterare Ao 23	+ 4 524
26. 1 förste byråsekreterare Ao 21 (ny tjänst)	+ 21 876
27. 1 kanslist Ae 13 (ny tjänst)	+ 14 460
28. 1 skrivbiträde Af 1 (ny tjänst)	+ 7 020

Administrativa avdelningen

29. 1 byråchef Bo 1—Bo 3	+ 3 384
Administrativa byrån:	
30. 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 25	+ 2 640
31. 1 kansliskrivare Ao 10—förste kansliskrivare Ao 12	+ 1 344
32. 2 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9	+ 2 304
33. 1 förste expeditivsvakt Ao 9—förmän Ao 10	+ 624

	Ökning
34. 1 förste expeditionsvakt Ao 9 (ny tjänst)	+ 11 772
35. 2 expeditionsvakter Ao 7 (nya tjänster)	+ 21 240
Kanslibyrån:	
36. 1 byrådirektör Ao 26—Ao 27	+ 1 500
37. 1 förste byråsekreterare Ao 23—byrådirektör Ao 25	+ 2 640
38. 1 kanslist Ae 13 (ny tjänst)	+ 14 460
39. 1 kontorist Ao 9—kansliskrivare Ao 10	+ 624
40. 2 kanslibiträden Ao 7—kontorister Ao 9	+ 2 304
41. 2 skrivbiträden Af 1 (nya tjänster)	+ 14 040

Besvärsavdelningen

42. 5 byråchefer Bo 1—industrirättsråd Bo 3	+ 16 920
43. 1 byråchef Be 1—industrirättsråd Bo 3	+ 3 384
44. 1 industrirättsråd Bo 3 (ny tjänst)	+ 36 348
45. 1 kanslist Ae 13 (ny tjänst)	+ 14 460

Bolagsavdelningen

46. 1 byråchef Bo 1—Bo 3	+ 3 384
47. 2 byrådirektörer Ao 26—Ao 27	+ 3 000
48. 1 byrådirektör Ao 24—Ao 27	+ 4 284
49. 6 byrådirektörer Ao och Ae 24—Ao och Ae 25	+ 8 136
50. 1 byrådirektör Ao 25 (ny tjänst)	+ 26 892
51. 1 vikariatslöneförordnande A 24—A 25	+ 1 356
52. 1 kansliskrivare Ao 10 (ny tjänst)	+ 12 396
53. 1 kanslibitråde Ao 7—kontorist Ao 9	+ 1 152
54. 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibitråde Ao 7	+ 1 044
55. 9 kontorsbiträden Ae 3 (nya tjänster)	+ 70 092

Biblioteket

56. 1 bibliotekarie Ao 21—Ao 23	+ 2 376
57. 1 biblioteksamanuens Ae 19—bibliotekarie Ao 21	+ 2 148
58. 1 kanslibitråde Ao 7—kontorist Ao 9	+ 1 152
59. 1 kontorsbiträde Ao 5—kanslibitråde Ao 7	+ 1 044
60. 1 skrivbiträde Af 1 (ny tjänst)	+ 7 020

61. Felräkningspenningar	+ 360
62. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	+ 300
63. Löneklassändringar m. m.	+ 31 212
64. Lönegradsändringar i anledning av prop. 142/1961	+ 8 600
65. Rörligt tillägg	+ 415 584
66. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 29 700

+ (avr.) 1 931 300

Motiv

1—17, 20, 21, 29, 42—44, 46. Patentverkets förslag till personalsammansättning av *patentanmälningssavdelningarna* överensstämmer i stort med utredningsförslaget. Vissa skillnader i fråga om sammansättningen, benämningen av befattningshavarna och deras lönegradsplacering föreligger dock. I spetsen för anmälningssavdelningarna bör stå en överdirektör (p. 1). Liksom utredningen anser verket, att antalet anmälningssavdelningar bör ökas från sex till tio. Cheferna för dessa bör, liksom övriga avdelningschefer, placeras i Bo 3 (p. 2—4, 21, 29, 42—44, 46) med benämningen överingenjör. Antalet ledamöter bör utökas med 15 till 120, av vilka 45 bör vara byrådirektörer i Ao 27, 45 byrådirektörer i Ao 25 och 30 förste byråingenjörer i Ae 23. (p. 5—7, 9—13). Nuvarande 6 subroteltjänster i A 19 bör ökas till 15, av vilka 5 föreslås få höjd lönegradsplacering till A 21 (p. 14, 15). Av övrig ingenjörspersonal bör 20 befattningshavare placeras i A 19 och 15 i A 15, vilket fordrar nyinrättande av 4 nya tjänster i Ae 15 (p. 16). Därmed skulle det sammanlagda antalet ingenjörstjänster på patentanmälningssavdelningarna bli 181 mot nuvarande 151. Därjämte bör tillskapas ett vikariatslöneförordnande i A 27 (p. 8). Innehavaren härav skulle, som utredningen föreslagit, ägna sig åt frågan om mekaniseringen av nyhetsgranskningsarbetet. Även den övriga personalen behöver förstärkas. Sålunda föreslås bland annat inrättande av en ny tjänst som kansliskrivare i Ao 10 (p. 17), vars innehavare skulle vara sekreterare åt överdirektören och i övrigt biträda med kvalificerade arbetsuppgifter. Slutligen föreslås en uppräknig av arvodesbeloppet till extra personal (p. 20), vilket skulle möjliggöra ökad användning av pensionerade tjänstemän, teknologer m. m.

22—27, 36, 47—49. Antalet till *varumärkesavdelningen* inkomna ansökningar, som 1959 var 4 300 och 1960 4 600, beräknas under 1961 uppgå till 5 000. Ämbetsverket räknar med en ökning i antalet till cirka 6 000 årligen. Sedan den nya varumärkeslagen tillkom den 1 januari 1961 har ärendenas svårighetsgrad ökat. I år finner verket det vara oundgängligen nödvändigt förstärka avdelningen med två juristtjänster i mellangrader, en förste byråsekreterare i Ao 23 (p. 25) och en i Ao 21 (p. 26). Den förstnämnde skulle självständigt handlägga mönsteransökningarna, medan den andre bland annat skulle meddela avskrivningsbeslut och ha uppsikt över anståndsförfarandet. I övrigt framföres ett generellt önskemål om förbättrad lönegradsställning för verkets juridiska ledamöter, såväl inom varumärkesavdelningen som inom övriga avdelningar (p. 22, 24, 36, 47, 49). För att erhålla bättre likställighet med ingenjörspersonalen bör även proportionerna mellan de juridiska ledamöterna i A 26 och A 24 ändras (p. 23, 48). För varumärkesavdelningen bör även tillskapas en kanslistbefattning (p. 27). Härigenom skulle en påtaglig rationalisering kunna ske genom att ledamöterna skulle kunna avlastas den betungande uppgiften att klassificera nya varumärkesansökningar.

30, 33—35, 37, 38. Inom *administrativa avdelningen* föreslås två tjänster som förste byråsekreterare i Ao 23 (på administrativa byrån och kansliby-

rån) bli omvandlade till byrådirektörstjänster i Ao 25 (p. 30, 37). Innehavaren av den förstnämnda tjänsten har regelbunden föredragning inför verkschefen av administrativa ärenden. Befattningshavaren på kanslibyrån kommer att få överta en del av de arbetsuppgifter, som nu åvilar byrådirektören i Ao 26 där. Denne är rättskunnig ledamot på patentavdelningarna, och kommer att få ökade arbetsuppgifter vid en utbyggnad av avdelningarna. Ämbetsverket upprepar vidare sitt i förra årets *petita* framförda yrkande om inrättande av en kanslisttjänst på kanslibyrån (p. 38). Likaledes upprepas kravet på en utökning av vaktpersonalen (p. 34, 35). Föreståndaren för vaktmästeriet bör placeras i Ao 10 och erhålla tjänstebenenämningen förman (p. 33).

42—45. Balansen av patentärenden på *besvärsavdelningen* visar en fortgående ökning. Medelbehandlingstiden uppgår nu till omkring två år. Detta är särskilt betänkligt, då de ärenden som provas på avdelningen tidigare handlagts i lägre instanser under osedvanligt lång tid — i genomsnitt sex år. Det är därför synnerligen angeläget, att avdelningen utökas med en sjätte teknisk ledamot (p. 44). För denne, liksom för övriga ledamöter på avdelningen, föreslås tjänstebenenämningen industrirättsråd (p. 42, 43). Avdelningen har från och med den 1 januari 1961 blivit besvärsinstans även i fråga om varumärkesärenden. De härigenom ökade uppgifterna motiverar inrättandet av en kanslisttjänst (p. 45). Kanslisten skulle bland annat biträda ledamöterna med upprättandet av en planerad prejudikatsamling.

50—52. Under 1959 började en markant uppgång i antalet ärenden på *bolagsavdelningen*, som nådde sin kulmen vid årsskiftet 1960/61. Förklaringen härtill är att söka i de fördelar, som lagen om allmän tilläggspensionering erbjöd företagare, som drev sin verksamhet i form av aktiebolag. Situationen bemästrades genom tillfälliga förstärkningsåtgärder. En följande nedgång i antalet byrådirektörsärenden har därefter förbytts i en stadig ökning. Ämbetsverket beräknar, att jämfört med 1958 antalet bolagsärenden kommer att öka med 40 procent under nästa budgetår. Då dessa ärenden därjämte är av sådan natur, att de fordra snabb handläggning, hemställer ämbetsverket om inrättande av ytterligare en byrådirektörsbefattning i Ao 25 (p. 50). Verket utgår därvid från att det nuvarande vikariatslöneförordnandet, uppflyttat till A 25 (p. 51), kvarstår under nästa budgetår. Den betydande ökningen av antalet registreringar nödvändiggör därjämte inrättandet av en ny tjänst som kansliskrivare (p. 52).

56, 57. Verksamheten vid *biblioteket* undergår en successiv utveckling. Ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter är så kvalificerade, att tjänsternas uppflyttning väl motiveras.

18, 19, 28, 31, 32, 39—41, 53—55. Beträffande motiveringen för dessa förslag, vilka samtliga gäller antingen uppflyttning i lönegrad av befintliga tjänster för skriv- och kontorsgöromål eller nyinrättande av dylika tjänster i anledning av den ökade arbetsbelastningen torde få hänvisas till akten i ärendet.

61. Felräkningspengar bör beräknas för verkets kassör, som årligen mot-tager nära 8 milj. kr. i reda penningar.

62. Med tillskapandet av en överdirektörstjänst bortfaller arvodet om 1 800 kr., som nu utgår till den byråchef som förordnats vara ordförande för patentavdelningarna. Vid tillsättandet av en sjuätte teknisk ledamot på besvärsavdelningen blir det möjligt bedriva arbetet där på två avdelningar. Vice ordföranden på besvärsavdelningen föreslås därvid få ett med 900 kr. ökat arvode. Vid behandling av varumärkesärenden å besvärsavdelningen bör vid förfall för verkschefen en rättskunnig ledamot kunna förordnas som ordförande i stället för avdelningens vice ordförande. Härför föreslås ett arvode av 1 200 kr. Nettoökningen under anslagsposten blir därmed 300 kr.

Yttrande över patentverkets anslagsäskanden

Statens lönenämnd, som yttrat sig om yrkandena under punkterna 17, 18, 25, 33, 40, 52—54, 56 och 59, har ingen erinran mot förslagen under punkterna 18, 25, 40, 52—54 och 59. Däremot förordar nämnden, att den under punkt 17 föreslagna nya tjänsten som kansliskrivare i Ao 10 inrät-tas som kontoristtjänst i A 9. Nämnden har ingen erinran mot förslaget un-der punkt 33 om lönegradsuppflyttning av en tjänst som förste expeditions-vakt till A 10 men förordar, att befattningen åsättes tjänstebenämningen uppsyningsman. Slutligen kan lönenämnden icke biträda förslaget under punkt 56 om lönegradsuppflyttning av tjänsten som bibliotekarie i Ao 21.

I detta sammanhang torde få behandlas även frågan om den framtida handläggningen av namnärenden. Dylika ärenden ombesör-jes f. n. inom statistiska centralbyrån. *Namnrettsskommittén* har i ett den 4 januari 1960 framlagt betänkande med förslag till namnlag föreslagit, att statistiska centralbyrån även efter ikraftträdandet av den nya namn-lagen skall vara namnmyndighet. I proposition 1960:104 angående den statliga statistikens organisation — vilken proposition godkändes av riks-dagen (SU 84; Rskr 210) — uttalades emellertid (s. 115), att statistikver-ket i möjligaste mån borde inriktas på statistiska uppgifter och att det där-för var önskvärt, att handläggningen av bland annat namnärenden över-flyttades till annan myndighet. Vid remissbehandlingen av namnrettsskom-mitténs betänkande avstyrkte statistiska centralbyrån förslaget om att bi-behålla centralbyrån som namnmyndighet och föreslog i stället att i sam-band med ikraftträdandet av en ny namnlag patent- och registreringsver-ket skulle överta handläggningen av namnärenden. Frågan om införandet av ny namnlag är för närvarande föremål för beredning inom justitiede-partementet.

I särskild skrivelse den 1 september 1961 har *statistiska centralbyrån* — med vidhållande av att namnärendena i framtiden bör handläggas inom pa-tent- och registreringsverket — framlagt förslag till avlönings- och omkost-nadsstater m. m. för namnbyrån för budgetåret 1962/63. Förslagen innebär i huvudsak följande.

I spetsen för organisationen bör stå en byråchef i B 1. Huvudföredragande med viss beslutanderätt bör vara en byrådirektör i A 26. Dessutom erfordras en biträdande föredragande i A 23 och en amanuens i reglerad befordringsgång. Biträdespersonalen föreslås utgöras av en förste kansliskrivare i A 12, en kansliskrivare i A 10, två kanslibiträden i A 7 och tre kontorsbiträden i A 5. Därjämte erfordras en expeditiönsvakt i A 7. Samtliga tjänster utom amanuens tjänsten har förutsatts bli uppförda på ordinarie stat. För särskilt arvode till en språkvetenskapsman begärs 9 000 kr. De totala avlöningskostnaderna för nästa budgetår anges till 224 250 kr. Omkostnaderna beräknas totalt till 70 300 kr., varav 55 750 kr. är av engångsnatur. Återstoden fördelas med 600 kr. på sjukvård och 13 950 kr. på expenser. Inkomsterna, utgörande stämpelavgift å namnbevis, uppskattas för nästa budgetår till 188 000 kr. Lagstiftningen kan eventuellt leda till att stämpelavgiften ersätts av annan avgiftstyp. Hänsyn härtill har ej kunnat tagas vid inkomstberäkningen.

Statistiska centralbyråns yrkanden bygger på förutsättningen att ny namnlag träder i kraft den 1 januari 1963 och att den nya organisationen börjar tillämpas från och med ingången av budgetåret 1962/63. Skulle namnlagens ikraftträdande bestämmas till senare än antagen tidpunkt sägs en reduktion av den föreslagna personalen böra äga rum.

I häröver infortrat yttrande anför *patent- och registreringsverket* att ämbetsverket inte vill motsätta sig att övertaga verksamheten med handläggningen av namnären den i samband med ikraftträdande av en ny namnlag. Patentverket ansluter sig till tanken att ett överflyttande av verksamheten till ämbetsverket bör ske ett halvår före den nya lagens ikraftträdande. Vidare förordas att namnfrågorna handläggs inom en självständig organisatorisk enhet. I verkets nuvarande organisation finns nämligen icke någon avdelning, till vilken namnären den på ett naturligt sätt kan hänföras. Den föreslagna personaluppsättningen tillstyrks, dock att båda föredragandena i namnären den bör placeras i byrådirektörsgrad. Den föreslagna förste byråsekreterartjänsten bör därför, i enlighet med vad som eljest gäller om ledamotstjänster inom patentverket, ändras till en byrådirektörstjänst i A 24. Till expenser för städning räknas med ytterligare 700 kr. Slutligen bör enligt ämbetsverkets mening systemet med stämpelavgift för namnbevisen avlösas av ett system med ansökningsavgifter. — *Statens lönenämnd*, som yttrat sig om vissa av statistiska centralbyrån framförda yrkanden, är icke övertygad om att den nuvarande namnbyråns arbetsuppgifter är av den omfattningen att en byrå bör inrättas härför. Nämnden föreslår, att för verksamheten inrättas en fristående sektion direkt underställd verkschefen i patentverket. Som chef för sektionen bör inrättas en tjänst som byrådirektör i A 26 i stället för den föreslagna tjänsten som byråchef i B 1. Vidare anser nämnden att föredragandena bör placeras som förste byråsekreterare i A 23 resp. A 21 i stället för som byrådirektör i A 26 och förste byråsekreterare i A 23. Mot förslaget att inrätta en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång har nämnden icke funnit anledning till erinran.

För biträdespersonalen bör enligt nämndens uppfattning inrättas följande tjänster, nämligen en tjänst som kansliskrivare i A 10, en tjänst som kontorist i A 9, en tjänst som kanslibiträde i A 7 och en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

I särskilt yttrande har en av nämndens ledamöter förklarat sig icke vara övertygad om att förslaget om att inrätta en byrå för ifrågavarande arbetsuppgifter bör frångås. Därvid synes bl. a. jämförelsen med organisationen av den arbetsenhet inom patentverket, som handlägger varumärkesärenden vara av betydelse. Skulle, i enlighet med lönenämndens förslag, verksamheten ledas av en byrådirektör i A 26, bör enligt reservanten dennes närmaste man placeras i lönegrad A 24.

Departementschefen

Patentverksutredningen, som tillkallades i juli 1958 med uppdrag att utreda i första hand patentanmälningsavdelningarnas organisation och personaluppsättning, har den 5 juni 1961 avlämnat sitt andra delbetänkande benämnt »Patentanmälningsavdelningarnas organisation och arbetssätt». Utgångspunkten har nu, liksom fallet var beträffande det två år tidigare avgivna första delbetänkandet rörande anställning av läroverksingenjörer och inrättande av subrotlar inom patentverket, varit den ständigt växande balansen oavgjorda ärenden inom anmälningsavdelningarna. Totalbalansen oavgjorda patentansökningar, som i juli 1959 något översteg 40 000 är nu uppe i ungefär 50 000 ärenden. Behandlingstiden för en patentansökan som leder till patent uppgår genomsnittligt till omkring fyra år.

Den fortgående ökningen av balanserade patentärenden är otvivelaktigt oroande. Den ogynnsamma utvecklingen med anhopning av oavgjorda ärenden förekommer även i flertalet andra länder med samma principiella uppbyggnad av patentväsendet som vårt, och patentorganen där brottas med likartade svårigheter. Dessa förhållanden har medfört starka strävanden att åstadkomma internationellt samarbete på patentområdet. I första hand skall här nämnas det nordiska patentsamarbetet, syftande bl. a. till genomgripande samarbete vid handläggningen av patentansökningar. En reform grundad på detta utredningsarbete kan, såsom den svenska kommittén anfört, tidigast träda i kraft under år 1966. Även på ett vidare internationellt fält, bl. a. inom Europarådet, förekommer ett målmedvetet arbete för att vidareutveckla samarbetet länderna emellan i patentfrågor. De åtgärder som under senare år vidtagits för att komma tillrätta med patentverkets balansökning har tagit sikte på dels personalförstärkning dels förändringar av organisatorisk art. I sistnämnda hänseende må hänvisas till det system med subrotlar som prövas sedan den 1 juni 1961. Vad gäller personalsidan visar erfarenheterna att den under årens lopp vidtagna utökningen av antalet ledamotstjänster endast i begränsad utsträckning kunnat utnyttjas av ämbetsverket. Anledningen härtill är att söka i den stora brist på kompetent ingenjörspersonal som sedan lång tid råder.

Det nu föreliggande förslaget av patentverksutredningen innefattar olika

reformer ägnade att effektivisera arbetet inom patentanmälningssavdelningarna och därmed öka avverkningskapaciteten. Av principiell räckvidd är förslaget att vid nyhetsgranskningen utesluta de brittiska och franska patentskrifterna från det obligatoriska granskningsmaterialet. Ett genomförande av detta förslag skulle otvivelaktigt i icke ringa mån bidra till att hejda ökningen av arbetsbalansen. Den anvisade vägen torde dock knappast vara framkomlig. Den svenska kommittén för nordiska patent har framhållit, att under dess utredningsarbete förutsatts att bl. a. franska och brittiska patentskrifter skall ingå i det obligatoriska granskningsmaterialet och att granskningen i alla de nordiska länderna blir i huvudsak likvärdig. Med hänsyn till detta förhållande och till att flertalet övriga remissorgan ställt sig avvisande till förslaget är jag icke beredd förorda dess genomförande.

Utredningens förslag i övrigt utgör en värdefull inventering av åtgärder av skilda slag som kan effektivisera granskningsarbetet och arbetsrutinen. Jag saknar anledning att närmare uppehålla mig vid de olika uppslag i detta hänseende som utredningen kommit med. Det torde få ankomma på patentverket, som i stort biträder dessa förslag, att noga pröva varje åtgärd, som kan vara ägnad att effektivisera handläggningen av patentärendena. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt frågan om att åstadkomma en effektiv arbetsledning på avdelningarna. Vad utredningen föreslagit i detta hänseende bör verket i stort sett försöka genomföra. Detsamma gäller förslaget att avdelningschef skall delta i ärenden, där det ifrågasättes att utfärda fler tekniska förelägganden än två. Enligt min mening är även förslaget om avdelningschefs (byråchefs) deltagande i handläggningen av invändningsärenden av den vikt att det bör vidare övervägas av verket. — Utredningen tar även upp frågan om personalförstärkning i samband med vissa organisatoriska förändringar inom anmälningssavdelningarna. I den mån ett genomförande av betänkandets förslag skulle kräva ändring i patentverkets instruktion torde det få ankomma på ämbetsverket att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag härtill.

Vad härefter gäller personal- och organisationsfrågorna vill jag först ta upp ett särskilt spörsmål, som inte har behandlats av utredningen eller i petitatskrivelsen och som gäller benämningarna på de olika arbetsenheterna inom patentverket. För att vinna jämförbarhet med förhållandena vid motsvarande andra ämbetsverk föreslår jag i det hänseendet att från och med budgetåret 1962/63 de nuvarande patentanmälningssavdelningarna kallas patentbyråer och organisatoriskt sammanföres inom en patentavdelning. På motsvarande sätt bör administrativa avdelningen i fortsättningen kallas administrativa byrån med därunder sorterande en administrativ sektion och en kanslisektion. Likaså bör varumärkes- och bolagsavdelningarna byta namn och kallas respektive varumärkesbyrån och bolagsbyrån. Av dessa förslag motiverade ändringar i patentförordningen och varumärkeslagstiftningen torde i annat sammanhang få underställas Kungl. Maj:ts och, i förekommande fall, riksdagens prövning.

Jag övergår sedan till att behandla patentverksutredningens och ämbets-

verkets förslag till personalorganisation för nästa budgetår. I anledning av förslagen om inrättande av en överdirektörstjänst, vars innehavare skulle ha till huvudsaklig uppgift att sammanhålla arbetet inom patentavdelningen och dess olika byråer föreslår jag inrättande vid ämbetsverket från och med nästa budgetår av en tjänst som avdelningschef i Be 3. Innehavaren bör vara generaldirektörens ställföreträdare och härför uppbära sedvanligt årsarvode.

För att inom patentavdelningen möjliggöra en minskning av antalet ledamöter per byrå och därigenom underlätta för resp. byråchefer att leda arbetet, torde från och med den 1 juli 1962 antalet byråer böra utökas från sex till sju. I samband därmed bör nyinrättas en tjänst som byråchef i Bg 1. Ytterligare bör patentavdelningen nästa budgetår tillföras två tjänster som byrådirektör, varav en i Ae 26 och en i Ae 24, en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23, två tjänster som byråingenjör i Ae 19 samt fem tjänster som ingenjör i högst Ae 15. Därutöver torde för patentärendenas beredning böra räknas med ytterligare 50 000 kr. till anställande av tillfällig arbetskraft, såsom pensionerade tjänstemän och teknologer. Inklusive nämnda belopp uppgår medelsbehovet för vad jag nu föreslagit till 317 100 kr.

För studier och utredningar av frågan om mekanisering av nyhetsgranskningen — vars lösning kan komma att innebära en väsentlig rationalisering och besparingar — beräknar jag 28 320 kr. för ett förordnande att bestrida göromål, som ankommer på byrådirektör i lönegraden A 26.

För att klara den ökande arbetsbelastningen inom bolagsbyrån medverkade jag förra året till erforderlig medelsanvisning för ett göromålsförordnande i A 24. Antalet inkommande bolagsärenden är alltså mycket stort. För nästa budgetår torde för bolagsbyrån 25 600 kr. böra beräknas för ytterligare ett förordnande att bestrida göromål som ankommer på byrådirektör i A 24.

Vad jag nu förordat i fråga om nya föredragandetjänster m. m. motiverar förstärkning av även biträdespersonalen. Jag föreslår inrättande av tre tjänster som kanslist i reglerad befördringsgång vid envar av besvärsavdelningen, administrativa byrån och varumärkesbyrån, en tjänst som kontorist i Ae 9 vid patentavdelningen ävensom fem tjänster som kontorsbiträde i reglerad befördringsgång, varav en på patentavdelningen, en på varumärkesbyrån och tre på bolagsbyrån. För att möjliggöra ytterligare förstärkning av sistnämnda tre enheter torde i icke-ordinarieposten böra inräknas 35 000 kr. för anställande av extra biträdespersonal. Inklusive nämnda belopp blir det sammanlagda medelsbehovet 119 100 kr.

I anledning av yrkandena om utbyggnad av expeditionsvaktskåren torde 9 600 kr. böra anvisas för anställande av ett kontorsbud.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet tidigare denna dag föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag sammanlagt 9 600 kr. för uppflyttning i lönegrad av dels en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, dels en tjänst som förste expeditionsvakt i Ao 9 till uppsyningsman i Ao 10, dels tre tjäns-

ter som kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9, dels fyra tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ao 7. Övriga yrkanden om ändrad lönegradsplacering torde lämnas utan bifall. Dock torde 4 500 kr. böra beräknas för utbyte av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång mot en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23.

Under anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t beräknar jag ett ökat medelsbehov av netto 2 400 kr.

Jag ansluter mig till förslaget att handläggningen av namnären den från och med nästa budgetår flyttas över från statistiska centralbyrån till patentverket. Det är ännu oklart vid vilken tidpunkt föreliggande förslag om en ny namnlag kommer att realiseras. I avvaktan på statsmakternas beslut därom synes inte möjligt att taga definitiv ställning till det framtida personalbehovet för handläggning av namnären den. Tills vidare bör räknas med i huvudsak oförändrad personaluppsättning. I enlighet härmed föreslår jag uppförande på patentverkets stat för nästa budgetår av följande tjänster, nämligen en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23, en kontorist i Ao 9, ett kanslibiträde i Ao 7 och ett kontorsbiträde i Ao 5. Medelsbehovet härför och för arvode åt en språkexpert beräknar jag till 61 700 kr. Därest personaluppsättningen på namnsektionen under budgetåret 1962/63 skulle visa sig otillräcklig, torde det ytterligare behovet av personal få tillgodoses genom anställande av extra arbetskraft. Jag syftar härvid i första hand på de personalförändringar, som kan bli betingade av ett eventuellt beslut av statsmakterna om en ny namnlag. För ifrågavarande ändamål beräknar jag under anslaget 75 000 kronor.

Till redan beslutade lönegradshöjningar torde anvisas 8 600 kr. Ytterligare beräknar jag för lönegrads- och löneklasshöjningar enligt reglerad befordringsgång, för rörligt tillägg och för kompensation för höjda folkpensionsavgifter öknings med resp. 35 500 kr., 157 100 kr. och 13 600 kr. Felräkningspenningar till ämbetsverkets kassör kan jag inte tillstyrka.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit kommer avlöningsanslaget att öka med 868 000 kr. till 9 974 000 kr. Det kan nämnas att denna anslagsökning motväges av en beräknad ökning om 1 700 000 kr. på inkomstsidan, varigenom patentverkets inkomsttitel för nästa budgetår kommer att vara uppförd med 16 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för patent- och registreringsverket som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- b) godkänna följande avlöningsstat för patent- och registreringsverket att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 3 497 200
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t 6 900

3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	4 151 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	2 165 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	153 000
Summa kr.	9 974 000

c) till *Patent- och registreringsverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 9 974 000 kr.

[100] 2. Patent- och registreringsverket: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 285 500	1 497 729
1961/62 (statsliggaren s. 1018)	1 417 000	
1962/63 (förslag)	1 604 000	

Yrkande

Patent- och registreringsverket (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 278 000 kr.

Anslagspost (delpost)	Netto- utgift 1960/61	Omkost- nadsstat 1961/62	Verkets förslag 1962/63
1. Reseersättningar	4 900	5 500	10 000 (+ 4 500)
2. Övriga expenser	296 800	329 000	502 500 (+ 173 500)
3. Publikationstryck	1 260 700	1 100 000	1 200 000 (+ 100 000)

Motiv

1. Ökningen motiveras främst med behovet att i vidgad omfattning företa studieresor.

2. Patentverkets städning och renhållning i den nya västra flygelbyggnaden medför en kostnadsökning av 8 000 kr. Utgifterna för skrivmateriel, vari inkluderas bland annat påsar för bolagsärenden och kapprockar för patent- och varumärkesansökningar, har under innevarande budgetår kunnat bestridas endast genom inskränkningar under andra delposter. För nästa budgetår erfordras ett med 19 000 kr. ökat anslag. Genom ianspråktagandet av delar av den nya flygelbyggnaden kommer telefonkostnaderna att öka med 2 000 kr. För att intensifiera annonseringen, vilket är nödvändigt för att förvärva främst ingenjörer, begärs en anslagshöjning med 5 000 kr.

Kontorsutrustningen för de föreslagna nya befattningshavarna beräknas kosta 36 000 kr. Därtill behövs hyllor i arkivlokalerna för 5 000 kr. Vidare måste lunch- och sjukrum utrustas för 2 000 kr. Beståndet av kontorsmaskiner måste förnyas. För kassarörelsen, som nu mottager nära 100 000 inbetalningar per år, fordras en ny kvitteringsmaskin, som kostar 30 000 kr. Vidare bör en datumstämpningsmaskin anskaffas för 1 500 kr. En självskri-

vande maskin för utskrift av standardmeningar skulle vara mycket arbetsbesparande. Härför begärs 11 000 kr. Vidare äskas 5 000 kr. för inköp av två elektriska skrivmaskiner för s. k. kedjeblanketter. Verkets dupliceringsapparat är helt utsliten. En ny sådan måste anskaffas för 11 000 kr. Slutligen begärs 19 000 kr. för komplettering av kopieringsutrustningen. Den nuvarande fyller ej kraven på kapacitet och ekonomi.

Litteraturen på det tekniska området blir allt mer omfattande och det är nödvändigt att bokbeståndet kompletteras. Härför begärs 8 000 kr. För bindning av böcker begärs ett med 2 000 kr. ökat anslag. Ämbetsverket avser vidare ge ut en informationsskrift med upplysningar om arbetsförhållandena inom verket. Denna har kostnadsberäknats till 5 000 kr. De tekniska granskarna bör ges ökade möjligheter att deltaga i kurser av skilda slag. För att bestrida kursavgifterna yrkas 3 000 kr. Slutligen bör 1 000 kr. avsättas för ersättningar åt ledamöterna i den inom verket inrättade företagsnämnden.

3. Anslagsposten bör uppräknas med hänsyn till belastningen under föregående budgetår.

Departementschefen

Under anslagsposten Reseersättningar och delposten Övriga expenser uppskattar jag det ökade medelsbehovet till resp. 1 500 kr. och 100 000 kr. Av sistnämnda belopp är 75 000 kr. att betrakta som en engångsanvisning för inköp av följande utrustning och maskiner, nämligen kontorsutrustning i anledning av erhållna nya tjänster (15 500), en kvitteringsmaskin (30 000), en datumstämplingsmaskin (1 500), en dupliceringsapparat (11 000) och en kopieringsutrustning (17 000).

Vad gäller övriga anslagsposter ansluter jag mig till ämbetsverkets förslag och räknar sålunda med en ökning av 100 000 kr. för publikationstryck och med oförändrat medelsbehov till övriga ändamål.

Inkomstposten Prenumerationsavgifter bör i anslutning till inkomsterna sistförflutna budgetår uppräknas med 25 000 kr.

I anledning av vad jag under nästföregående anslag förordat om överflyttning den 1 juli 1962 till patentverket av namnarendena torde i anslagsposten Expenser böra inräknas ytterligare 10 000 kr., varav 1 000 kr. gäller bränsle, lyse och vatten samt 9 000 kr. övriga expenser.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit ökar anslaget med 187 000 kr. till 1 604 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket: Omkostnader* för
budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 604 000
kr.

[101] 3. Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader

	Anslag
1960/61	163 000
1961/62 (statsliggaren s. 1018)	193 000
1962/63 (förslag)	245 000

Svenska uppfinnarkontoret fick sin nuvarande organisation och status år 1947 genom sammanslagning av dåvarande statens uppfinnarnämnd och det privatägda Uppfinnarekontoret. Kontorets uppgift är att genom råd och anvisningar samt, i begränsad utsträckning, ekonomiska bidrag hjälpa uppfinnare att fullända, patentera och nyttiggöra uppfinningar.

Yrkande

Svenska uppfinnarkontoret (skr. 15/9 1961) hemställer, att anslaget höjes med 99 000 kr.

Motiv

Kostnaderna för kontorets verksamhet beräknas för nästa budgetår till sammanlagt 437 000 kr. Därvid har räknats med återbesättande av en sedan 1957 vakant ingenjörstjänst, vilket ökar löne- och pensionskostnaderna med 36 000 kr. resp. 6 000 kr. Dessa poster har därjämte uppräknats med 18 000 kr. resp. 4 000 kr. motsvarande huvudsakligen automatiska kostnadsökningar. Slutligen har omkostnadsposten ökats med cirka 13 000 kr., vilket anges vara nödvändigt för att kunna bedriva en effektiv informationsverksamhet. De totala kostnaderna överstiger de för innevarande budgetår beräknade (se X ht 1961, s. 225) med 60 000 kr.

Inkomsterna utgöres av statsbidrag, enskilda bidrag samt avgifter från uppfinnare, som anlitar kontorets tjänster. För nästa budgetår beräknas i avgifter inflyta 72 000 kr., jämfört med 85 000 kr. under innevarande budgetår (se X ht 1961, s. 226). Därefter återstår 365 000 kr. att täcka genom statliga och enskilda bidrag. Kontoret anser att därav 80 procent, vilket är något mer än hittills tillämpad fördelningsgrund, bör utgå i form av statsanslag. Detta bör sålunda fastställas till 292 000 kr.

Departementschefen

Under förevarande anslag beräknar jag den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen till 245 000 kr., innebärande en ökning med 52 000 kr. Jag förutsätter därvid att uppfinnarkontorets styrelse inom en i stort sett oförändrad organisatorisk ram i besparingssyfte tillvaratar de möjligheter till rationaliseringar i arbetsrutinen, som kan visa sig föreligga. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Administrationskostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 245 000 kr.

[102] 4. Svenska uppfinnarkontoret: Understödande verksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	85 000	85 000
1961/62 (statsliggaren s. 1018)	85 000	
1962/63 (förslag)	85 000	

Svenska uppfinnarkontorets nämnd (skr. 15/9 1961) föreslår, att anslaget höjes med 15 000 kr. Det framhålles, att kontorets möjligheter att lämna uppfinnare effektivt stöd begränsats under senare år, bland annat till följd av stigande priser på material och tjänster.

Departementschefen

Jag är inte beredd att tillstyrka någon höjning av anslaget utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska uppfinnarkontoret: Understödjande verksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.

[103] 5. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	450 000	503 799
1961/62 (statsliggaren s. 1018) ..	455 000	
1962/63 (förslag)	455 000	

Från detta anslag bestrides *dels* de annonskostnader, som överståthållarämbetet och länsstyrelserna har att erlægga för kungörande av anmälningar att intagas i förenings- och handelsregistren, *dels* viss del av patent- och registreringsverkets tryckningskostnader för utgivande av diverse samlingsregister.

Avgifter, som inflyter i samband med anmälningarna, redovisas å riksstatens inkomstsida under titeln Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register. Avgifterna täcker kostnaderna under förevarande anslag. För budgetåret 1960/61 har inkomstiteln redovisats med cirka 404 000 kr. I rikstatsförslaget för nästa budgetår beräknas inkomsterna till 450 000 kr.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 455 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 455 000 kr.

J. Ekonomisk försvarsberedskap**[104] 1. Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 352 000	1 315 455
1961/62 (statsliggaren s. 1021)	1 467 000	
1962/63 (förslag)	1 447 000	

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap omorganiserades genom beslut av 1961 års riksdag (prop. 84, SU 118, Rskr. 301). Den nya organisationen, *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap*, trädde i verksamhet den 1 januari i år.

Av anslaget för budgetåret 1961/62 avsåg 744 000 kr. riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap för tiden 1/7—31/12 1961 och 723 000 kr. överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap för tiden 1/1—30/6 1962.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 1 441 700 kr. Jämfört med nu utgående anslag till överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, räknat för helt år, innebär yrkandet en minskning med 4 157 kr.

1. Ökat behov av medel till ordinarie tjänstemän	+ 1 647
2. Minskat behov av medel till icke-ordinarie tjänstemän	— 2 153
3. Rörligt tillägg	— 1 346
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 2 305
	— 4 157

Motiv

1. Vid framräkning av anslaget för ordinarie tjänstemän på grundval av befintliga löneklassplaceringar framkommer ett ökat medelsbehov av ca 1 647 kr.

2. I samband med flyttning till nya lokaler kommer en telefonist och en expeditionsvakt, båda arvodesanställda, att bli överflödiga, på grund av att överstyrelsens cisternförvaltning då kan inrymmas i samma lokaler som verkets huvuddel. Härigenom minskar medelsbehovet under icke-ordinarieposten med 17 220 kr. Å andra sidan anmäles ökat behov av medel för anlitande av teknisk expertis sammanhängande med att den tekniska kontrollen av skyddade lagringsutrymmen kulminerar under budgetåret 1962/63. För detta ändamål begärs en ökning med 10 000 kr. I övrigt sammanhänger förändringarna i medelsbehovet väsentligen med automatiska löneklassuppflyttningar.

Departementschefen

Riksnämndens beräkning av anslaget föranleder ingen erinran från min sida. Därutöver räknar jag med ytterligare 5 400 kr. under anslagsposten Arvoden och ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	262 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	22 800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal m. m., <i>förslagsvis</i>	843 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	298 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	19 900
Summa kr. 1 447 000	

b) till *Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 447 000 kr.

[105] 2. Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	203 700	217 069
1961/62 (statsliggaren s. 1022)	177 000	
1962/63 (förslag)	272 000	

Av anslaget för budgetåret 1961/62 avsåg 90 000 kr. riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap för tiden 1/7—31/12 1961 och 87 000 kr. överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap för tiden 1/1—30/6 1962.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 113 000 kr., jämfört med nu utgående anslag till överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, räknat för helt år.

Anslagspost	Netto- utgift 1960/61	Omkostnadsstat 1961/62 Riks- nämnden 1/7—31/12 1961	Översty- relsen 1/1—30/6 1962	Summa	Riksnämndens förslag 1962/63
1. Sjukvård	6 137	2 500	2 500	5 000	5 000 (of.)
2. Reseersättningar	42 263	27 000	23 000	50 000	51 000 (+ 5 000)
3. Expenser	154 585	60 500	61 500	122 000	231 000 (+ 108 000)

Motiv

2. Riksnämnden förutser ökad reseverksamhet i samband med kontroll av skyddade oljelagringsanläggningar, underhållsarbeten vid egna lagerbyggnader och omsättning av vissa varulager. Ytterligare tillkommer de höjda traktamentena och ökat behov hos länsstyrelserna av biträde vid utbildning av personal, vid regionala spel och konferenser samt vid planläggning för undanförelse och förstöring. Anslagsposten bör uppföras med 51 000 kr.

3. Expensanslaget för överstyrelsens verksamhet under första halvåret 1962 är 61 500 kr., vilket för helt budgetår motsvarar 123 000 kr. För nästa budgetår bör anslagsposten i första hand uppräknas med 1 000 kr. avseende ökade förvaltningskostnader för gemensamma krigsuppehållsplatser. För möblering av sex dylika krigsuppehållsplatser förutsätter riksnämnden en engångsanvisning av 7 000 kr.

Riksnämndens nuvarande lokaler i fastigheten Kungsträdgårdsgatan 12, Stockholm, torde ej få disponeras längre än till omkring den 1 juli 1962. Kostnaderna för flyttning och vissa i samband därmed erforderliga nyanaffningar uppskattas av riksnämnden till sammanlagt 100 000 kr. enligt följande. För själva flyttningen av inventarierna räknas med 12 000 kr. Riksnämnden disponerar för närvarande en manuell telefonväxel av föråldrad typ. En ny automatisk växel i lämplig storlek kostar 27 300 kr. Härtill kommer dragning av huvudledningar och anknytningar till en kostnad av 1 500 kr. För övriga kostnader i samband med flyttningen har riksnämnden beräknat ett medelsbehov av, för ringledningar och särskilda signalanordningar utanför vissa chefsrum ca 6 000 kr., för larmanläggning ca 20 000 kr., för armatur ca 2 500 kr., för gardiner och persienner jämte uppställning ca 5 000 kr. samt för komplettering av inventarier 28 000 kr.

I enlighet härmed bör anslagsposten *Expenser* uppföras med (123 000 + 1 000 + 7 000 + 100 000) 231 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten *Reseersättningar* bör för nästa budgetår höjas med 5 000 kr., jämfört med överstyrelsens nuvarande anslag till dylika ersättningar, räknat för helt år. På samma sätt torde under anslagsposten *Expenser* bära upptagas ytterligare 1 000 kr. för täckande av överstyrelsens kostnader för förvaltning av gemensamma krigsuppehållsplatser, 7 000 kr. för möblering av sex sådana krigsuppehållsplatser samt 85 000 kr. för bestridande av kostnaderna i sammanhang med överstyrelsens flyttning under nästa budgetår till nya lokaler. Med hänsyn härtill och då under övriga anslagsposter och delposter bör räknas med oförändrade belopp för nästa budgetår blir anslaget sammanlagt 272 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 272 000 kr.

[106] 3. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	27 490 000	29 901 039
1961/62 (statsliggaren s. 1022)	31 500 000	
1962/63 (förslag)	34 300 000	

Enligt beslut av 1953 års riksdag får den rörliga kredit, varmed riksnämnden finansierar sina inköp, efter beslut av Kungl. Maj:t disponeras intill ett belopp av 740 milj. kr. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 31 januari 1958 bestämdes den kredit som står till riksnämndens förfogande, till 500 milj. kr. Kungl. Maj:t har sedermera, den 15 december 1961, beslutat ökning av krediten till 540 milj. kr.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 27 500 000 kr. beräknats till räntekostnader för den rörliga krediten i riksgäldskontoret, 3 760 000 kr. till övriga kostnader för nämndens lagerhållning och 240 000 kr. till det av statsmakterna beslutade stödet åt aluminiumindustrin (se prop. 1949: 211). Från anslaget bestrides även kostnaderna för riksnämndens cisternförvaltning. Dessa kostnader täcks i allmänhet av inkomster i förvaltningen.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 840 000 kr. till 32 340 000 kr.

Ökning

1. Övriga kostnader för lagerhållningen:	
a) underhåll av byggnader	110 000
b) omsättning m. m. av varor	230 000
c) omsättningsförluster	500 000
2. Ändrad anställningsform för tjänster vid cisternförvaltningen:	
a) 1 förvaltare Ag 17—Ae 17	—
b) 2 montörer Ag 11—Ae 11	—
	840 000

Motiv

1 a). Ett hundratal av riksnämndens egna lagerbyggnader är nu mellan 10 och 20 år gamla. Under nästa budgetår måste underhållsarbeten utföras i vidgad omfattning för att undvika risk för förstöring av lagrade varor.

1 b). Den flyttning eller avyttring i ökad omfattning av riksnämndens lager av fossila bränslen som inletts under innevarande budgetår kommer att fortsätta. I samband därmed måste 25—30 000 ton kol återanskaffas och inläggas i lager under vatten. Beträffande en del varor, som riksnämnden lagrar, krävs snabbare lageromsättning, på grund av ökade kvalitetskrav.

1 c). Vid omsättning av lagrade varor uppstår ibland förluster, beroende på att vissa varors kvalitet försämrats eller att den tekniska utvecklingen

förändrat användbarheten. Den influtna köpeskillingen förslår då ej till att återanskaffa behövlig kvantitet. Riksnämnden föreslår, att ett särskilt belopp upptages för täckande av omsättningsförluster i samband med nyinköp av varor.

2 a). Tjänsten inrättades år 1960. Sedan dess har en väl kvalificerad befattningshavare varit anställd. Behovet av tjänsten är stadigvarande.

2 b). Dessa montörer anställdes år 1955 resp. 1960. Behovet av tjänsterna är stadigvarande.

Yrkandet under 2 a) och det ena yrkandet under 2 b) har tidigare framförts (X ht 1961, s. 232).

Departementschefen

Efter höjning av den rörliga krediten till överstyrelsens förfogande med 40 milj. kr. till 540 milj. kr. kommer vid nu gällande räntesats räntekostnaderna att stiga till 29 700 000 kr. för år. Detta motiverar uppräkningsanslaget med 2 200 000 kr. Därutöver torde för nästa budgetår till övriga ändamål under anslaget böra räknas med en ökning av medelsbehovet med 600 000 kr. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår upptagas till 34 300 000 kr.

Yrkandena om överflyttning på extra ordinarie stat av vissa f. n. extra tjänster kan jag tillstyrka endast i så måtto, att jag förordar extraordinariesättning i lönegraden Ae 11 av en tjänst som montör.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 34 300 000 kr.

[107] 4. Distributionsmateriel för olja

	Anslag
1962/63 (förslag)	500 000

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1961) hemställer, att för budgetåret 1962/63 måtte — inom ett av nämnden föreslaget program för anskaffning av distributionsmateriel för oljelagringsanläggningar — anvisas 1 050 000 kr. för anskaffning av sådan utrustning till två av nämnden förvaldade bergcisternanläggningar.

Riksnämnden (skr. 10/11 1961) hemställer dessutom, att å tilläggsstat för innevarande budgetår måtte anvisas 500 000 kr. för anskaffningsprogrammets igångsättande.

Ärendet är av den natur att redogörelse för detsamma inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag biträder riksnämndens förslag i så måtto att jag föreslår anvisande till ändamålet av 500 000 kr. på tilläggsstat för innevarande budgetår samt 500 000 kr. på riksstaten för nästa budgetår. Hemställan om medelsanvisning på tilläggsstat görs senare denna dag. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsmateriel för olja* för budgetåret 1962/
63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

K. Diverse

[108 och 109] 1. Statens handelslicensnämnd: Avlöningar, 2. Statens handelslicensnämnd: Omkostnader.

Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med 700 000 kr. respektive 83 000 kr.

I betänkande den 25 oktober 1961 har en med stöd av Kungl. Maj:ts be-
myndigande av chefen för handelsdepartementet tillkallad utredningsman
framlagt förslag om statens handelslicensnämnds avveckling som självstän-
digt organ och inordnande av dess verksamhet i kommerskollegium. Remiss-
behandlingen är avslutad. Förslag i ämnet torde i särskild proposition kom-
ma att föreläggas årets riksdag. I avvaktan därpå torde förevarande anslag
här upptagas med formella belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1962/63 beräkna

a) till *Statens handelslicensnämnd: Avlöningar* ett för-
slagsanslag av 1 000 kr.;

b) till *Statens handelslicensnämnd: Omkostnader* ett för-
slagsanslag av 1 000 kr.

[110] 3. Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	105 000	108 204
1961/62 (statsliggaren s. 1024)	119 000	
1962/63 (förslag)	92 000	

Från anslaget bestrides (X ht 1959, s. 202) avlöningskostnader för såda-
na tjänstemän, vilka innehar extra ordinarie tjänster vid statens krisorgan
och vilkas tjänstgöring inom krisförvaltningen upphört, utan att de för till-
fället kunnat beredas någon fast placering eller anställning med ersättning
i annan ordning.

För närvarande belastas anslaget med avlöningskostnaderna för tre tjäns-
temän, vilka samtliga är förordnade som sakkunniga hos statens pris- och
kartellnämnd, nämligen en byråchef i Ae 26, en byrådirektör i Ae 24 och en
förste byråsekreterare i Ae 21.

Innehavaren av byrådirektörstjänsten väntas avgå med pension i oktober
1962. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår minskar därvid
med 27 000 kr. Anslaget bör alltså uppföras med (119 000 — 27 000) 92 000
kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga krisorganen: Avlöningar till viss personal* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 kr.

[111] 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 164 000	2 229 736
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	2 139 000	
1962/63 (förslag)	2 867 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 867 000 kr.

[112] 5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	665 000	651 132
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	736 000	
1962/63 (förslag)	853 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor anført beträffande ersättning till statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 853 000 kr.

[113] 6. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet

	Anslag
1960/61	550 000
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	1 500 000
1962/63 (förslag)	1 500 000

Sedan länge uppbär Svenska turisttrafikförbundet bidrag av staten till sin verksamhet. För innevarande budgetår är anvisade 1 500 000 kr. över förevarande anslag och 104 000 kr. över det särskilda anslaget Turistpro-

paganda i Amerikas förenta stater. Förbundets budget omsluter i runt tal 2,1 milj. kr. Mellanskillnaden täcks genom medlemsavgifter och genom bidrag från framför allt vissa kommunikationsföretag.

Turisttrafikförbundets arbete för att utomlands göra Sverige känt som turistland bedrivs främst i form av produktion och distribution av trycksaker, bildmaterial och filmer. Som ett led i upplysningsverksamheten ingår även att lämna service i olika former åt utländska resebyråmän och resepublicister. Från huvudkontoret i Stockholm och ett flertal kontor på viktigare platser utomlands bearbetas de utländska marknaderna. — För ytterligare uppgifter rörande turisttrafikförbundets verksamhet torde få hänvisas till statsverkspropositionen år 1961 (X ht, s. 236 f. f.).

Svenska turisttrafikförbundet (skr. 31/8 1961) räknar med att anslagsbehovet framdeles kommer att öka på grund av planerad utvidgning av verksamheten. Under innevarande budgetår sker emellertid byte på posten som verkställande direktör, varför tillsvidare kommer att anstå med större förändringar i fråga om verksamhetens omfattning. Med hänsyn härtill begärs för nästa budgetår under förevarande anslag oförändrat 1 500 000 kr.

Departementschefen

Svenska turisttrafikförbundets hemställan torde tillstyrkas och anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat 1 500 000 kr. Jag utgår därvid från att bidragen från enskilt håll blir av samma omfattning som nu.

I förra årets statsverksproposition (X ht., s. 247) underrättades riksdagen om planerna att i Stockholm uppföra en för bl. a. Svenska turisttrafikförbundet och Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet gemensam administrationsbyggnad (Sverigehuset). Nu torde få bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 maj 1961 lämnat i uppdrag åt byggnadsstyrelsen att i egen regi, på grundval i huvudsak av föreliggande utredningsförslag, projektera byggnadsföretaget fram till och med färdigställande av huvudhandlingar, varefter ärendet skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Det är att räkna med att byggnadsstyrelsens uppdrag kommer att vara slutfört under innevarande år.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 1 500 000 kr.

[114] 7. Turistpropaganda i Amerikas förenta stater

	Anslag
1960/61	104 000
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	104 000
1962/63 (förslag)	104 000

Från anslaget bestrides svenska statens andel i kostnaderna för en nordisk turistkampanj i Amerikas förenta stater, finansierad av Danmark, Norge och Sverige (se X ht 1955, s. 136—138 och X ht 1958, s. 224 och 225).

I enlighet med förslag från *Svenska turisttrafikförbundet* (skr. 31/8 1961) bör anslaget för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 104 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Turistpropaganda i Amerikas förenta stater* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 104 000 kr.

[115] 8. Avsättning till fonden för idrottens främjande

	Anslag
1960/61	11 500 000
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	12 100 000
1962/63 (förslag)	12 700 000

Yrkande

Sveriges riksidsrottsförbund (skr. 31/8 1961) — som i sammanställning framlagt samtliga för budgetåret 1962/63 gjorda äskanden om medelsanvisning från fonden för idrottens främjande, med undantag av följande särskilt redovisade önskemål — har hemställt om anslag å 18 115 600 kr. Förbundet har dessutom (skr. 31/8 1961) begärt att för den insats av egna medel, som fordras för upprätthållande av den statsunderstödda konsulentverksamheten, få disponera avkastningen från Riksidsrottsförbundets idrottsfond, sedan mindre del av nämnda avkastning lagts till kapitalet.

Svenska korporationsidsrottsförbundet (skr. 30/8 1961) har äskat 1 120 000 kr., *Skid- och friluftsförbundet* (skr. 23/9 1961) 280 000 kr., varav 30 000 kr. till administrationsomkostnader, samt *skolöverstyrelsen* (skr. 24/8 1961) 183 000 kr.

Sammanlagt uppgår yrkandena således till (18 115 600 + 1 120 000 + 280 000 + 183 000) 19 698 600 kr.

Av det utav riksidsrottsförbundet yrkade beloppet 18 115 600 kr. avser 9 186 600 kr. förbundets egen verksamhet, 2 582 100 kr. ungdomsidrotten inom olika sammanslutningar m. m., 5 500 000 kr. större idrottsanläggningar samt 846 900 kr. verksamheten inom vissa idrottsorganisationer, som står utanför riksidsrottsförbundet.

Motiv

Sveriges, riksidsrottsförbund räknar för närvarande 1 293 000 medlemmar tillhörande 9 386 föreningar. Under budgetåret 1960/61 har antalet medlemmar ökat med 130 000 och antalet föreningar med 143. Medlemsökningen betyder, att ytterligare ett mycket stort antal ungdomar engagerat sig i idrotten, landets i särklass största ungdomsrörelse. Riksidsrottsförbundet uppskattar antalet medlemmar i åldern 12—24 år till 550 000. Tillströmningen till idrottsföreningarna medför ofrånkomligt ett stegrat behov av ut-

bildning av ungdomsledare, instruktörer och föreningsfunktionärer. Idrottsrörelsens expansion kräver ökad uppmuntran och stöd från statsmakternas sida.

De största bidragsökningarna äskas för idrottsanläggningar, för ungdomsidrotten och för specialförbundens verksamhet. Ökade medel beräknas även för inrättande av idrottspolikliniker i Göteborg och Malmö. Dessutom yrkas statsbidrag för en utökning av antalet idrottskonsulenter (ungdomsinstruktörer) från 16 till 19.

I särskild skrivelse anför riksidsrottsförbundet följande beträffande finansieringen av idrottskonsulenternas verksamhet. Förbundet åtnjuter för närvarande statsbidrag med 16 400 kr. per konsulent. Jämlikt grunderna för beviljande av statsbidrag fordras jämväl en insats — för närvarande ca 11 100 kr. per konsulent — av förbundets egna medel. Dessa består huvudsakligen av medlemsavgifter och förslår inte ens till full betalning av förbundets egeninsats för de nuvarande 16 konsulenterna — felande belopp tages av kapitalmedel. Än mindre kan förbundet med medlemsavgifter betala egeninsatsen för de föreslagna tre nya konsulenterna. Förbundet föreslår därför att en del av avkastningen från *riksidsrottsförbundets idrottsfond* måtte få tagas i anspråk för att betala förbundets egeninsats i konsulentverksamheten. Avkastningen av fonden utgör f. n. omkring 150 000 kr. för år och har hittills, sedan viss del därav lagts till kapitalet, överförts till fonden för idrottens främjande.

Korporationsidsrottsförbundet åberopar förbundets strävanden att i hälso- och befrämjande syfte skapa tillfällen till idrott och motion för landets arbetstagare och deras familjer.

Skid- och friluftsförbundet framhåller att dess kostnader för utbildning av ledare och instruktörer är stora och utbildningsverksamheten måste skäras ned, om inte statsbidraget ökas. Även nedläggning eller avyttring av vissa friluftsanläggningar kan bli aktuellt. Främjandet menar sig med sitt program direkt tjäna folkhälsan och även ungdomens etiska fostran. Särskilt framhålls den uppskattning, som främjandets insatser för rehabilitering av ungdom på glid rönt i press och hos myndigheter.

Skolöverstyrelsen upprepar, efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, tidigare framförda krav på medel för anordnande av kurs i gymnastik m. m. för lärare vid folkhögskolor, centrala verkstadsskolor m. m. Vidare hemställs ånyo om medel till en kurs för skridskoutbildning av lärare.

I detta sammanhang torde även få anmälas en fråga som angår Stockholms stadion. I samband med att medel äskades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 (prop. nr 2, bil. 6, p. 2) till bestridande av fördyrade ombyggnadskostnader för stadionbyggnaden angavs, att de slutliga kostnaderna för arbetena kunde beräknas uppgå till i runt tal 4 400 000 kr., men att — enär fullständig beräkning av kostnaderna inte förelåg — riksdagen sedermera skulle underrättas om det slutgiltiga beloppet.

I yttrande den 28 mars 1961 över en av byggnadsstyrelsen gjord granskning av ombyggnadsarbetena och kostnaderna för dessa har stadionstyrelsen anmält, att kostnaderna för stadions ombyggnad uppgått till sammanlagt 4 386 232 kr.

Departementschefen

Allmänt erkänns numera värdet av den ungdomsfostrande gärning, som idrottsrörelsen utövar. Det är ur den synpunkten glädjande, att antalet medlemmar i föreningarna och antalet föreningar i riksorganisationerna successivt stiger. Men tillströmningen medför ett stegrat behov av nya idrottsanläggningar och av utbildning av ungdomsledare, idrottskonsulenter, instruktörer m. fl., vilket allt kostar pengar. Avsättningen till idrottsfonden har därför höjts undan för undan och uppgår för innevarande budgetår till drygt 12 milj. kr. Det är tre gånger så mycket som för omkring tio år sedan. I sammanhanget må även erinras om riksdagens beslut förra året om slopande av nöjesskatten på idrottsarrangemang, varigenom årligen åtminstone ett par milj. kr. mer än tidigare stannar inom idrottsrörelsen. Jag vill också erinra om pågående utredning rörande organisationen av det statliga stödet till idrotten. Under dessa omständigheter föreslår jag att avsättningen till idrottsfonden bestäms till 12,7 milj. kr., innebärande en ökning med 600 000 kr.

Vad gäller dispositionen av avkastningen av riksidsrottsförbundets idrottsfond har jag — med hänsyn till det värde jag tillmäter konsulentverksamheten — inte funnit anledning till erinran mot vad förbundet därutinnan föreslagit. Om riksdagen inte reser någon invändning däremot torde alltså förbundet böra bemyndigas att i mån av behov ta avkastningen av fonden i anspråk för täckande av förbundets egeninsats i konsulentverksamheten.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för idrottens främjande* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 12 700 000 kr.

[116] 9. Avsättning till fonden för friluftslivets främjande

	Anslag
1960/61	1 400 000
1961/62 (statsliggaren s. 1025)	1 600 000
1962/63 (förslag)	1 800 000

Yrkande

Statens fritidsnämnd (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes till 3 500 000 kr.

Motiv

Hos fritidsnämnden inneliggande ansökningar, som ännu ej hunnit prövas, representerar anläggningskostnader för i runt tal 1 milj. kr. Ungefär

hälften av de under innevarande budgetår tillgängliga medlen torde åtgå för att tillgodose de mera angelägna av dessa framställningar. Strömmen av nya ansökningar medför att anspråken på friluftsfonden under budgetåret 1961/62 kommer att vida överstiga tillgängliga medel.

Bakom det successivt stegrade trycket på friluftsfonden ligger flera faktorer, särskilt den ökade fritiden. Exempelvis har femdagarsveckan inneburit vidgade möjligheter för allt fler att hämta vila och rekreation ur umgänget med naturen. På samma sätt kommer den väntade fyraveckorssemestern att bredda utrymmet för aktivt friluftsliv i olika former. Det måste i den situationen vara ett samhälleligt intresse att med kraft ekonomiskt stödja tillkomsten av anläggningar m. m., som underlättar för människorna att på sin lediga tid söka sig ut i naturen.

Nämnden nödgas konstatera att de nuvarande knappa fondtillgångarna på ett beklagligt sätt begränsar möjligheterna att statsbidragsvägen effektivt och på bred bas stimulera en nödvändig utbyggnad av våra friluftsanläggningar. Såväl när det gäller ändamål som belopp tvingas nämnden i sitt arbete att iaktta största restriktivitet och på grund av medelsbrist gång efter annan avstyrka även i och för sig väl motiverade önskemål om bidrag.

För närvarande kräver tältplatserna verkligt effektiva ekonomiska insatser. I vart fall de mera frekventerade av dessa måste förses med fullgoda hygieniska anordningar. Läget i det hänseendet är nu långt ifrån tillfredsställande. Men för att nämnden i tillräcklig omfattning skall kunna tillstyrka bidrag till toalettanläggningar m. m. på tältplatserna krävs ökade fondmedel. — Erfarenheterna från de hittills utbyggda semesterbyarna har varit goda och även för detta ändamål behövs mera pengar. Rörande värdet av semesterbyarna som rekreationsform för särskilt barnfamiljerna vill nämnden hänvisa till sin petitaskrivelse förra året och till redovisningen därav i 1961 års statsverksproposition. — Inom den svenska fjällvärlden har vi i dag vårt sista ännu orörda friluftsrervat. Med den nyss antydda utvecklingen på fritidsområdet kan förutses att allt flera människor semestertid kommer att söka sig dit. Det framstår därvid som nödvändigt att härbärgeringsmöjligheterna och säkerhetsanordningarna inom området byggs ut. Nämnden har hittills i mycket blygsam omfattning kunnat lämna bidrag till raststugor m. m. i fjällen. Även för dylika ändamål krävs alltså ökade fondmedel liksom också för en fortsatt utbyggnad inom andra delar av riket av våra friluftsgårdar och raststugor för utflyktsbruk.

Departementschefen

Med femdagarsveckan redan i stor utsträckning genomförd och med fyraveckorssemestern på väg måste åtgärder till från det allmännas sida i syfte att underlätta för människorna att begagna sin lediga tid på ett värdefullt sätt. Friluftslivet har därvidlag många möjligheter att bjuda. En broms utgör emellertid bristen på ändamålsenliga friluftsanläggningar. Exempelvis är i fråga om tältplatserna de hygieniska anordningarna på många håll långt ifrån tillfredsställande, och antalet friluftsgårdar, raststugor,

fjällstugor etc. måste ökas, om vi skall kunna möta tillströmningen av aktiva friluftsutövare. Statsbidrag till förbättring och utbyggnad av nu nämnda anläggningar förmedlas genom statens fritidsnämnd. Avsättningen till friluftsfonden höjdes förra året med 200 000 kr. Jag tillstyrker för budgetåret 1962/63 en ytterligare höjning med 200 000 kr., varvid avsättningen till fonden kommer att utgöra 1,8 milj. kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till fonden för friluftslivets främjande*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 1 800 000 kr.

[117] 10. *Avsättning till lotterimedelsfonden*

	Anslag
1960/61	24 100 000
1961/62 (statsliggaren s. 1026)	25 600 000
1962/63 (förslag)	28 000 000

Beträffande penninglotterirörelsen i Sverige hänvisas till propositionerna nr 1938: 24 och nr 1941: 328 samt häremot svarande riksdagsskrivelser nr 1938: 132 och nr 1941: 488. Rörelsen handhaves av det statliga bolaget Svenska penninglotteriet aktiebolag. I riksstaten för innevarande budgetår är inkomsterna av lotterimedel upptagna med 112 milj. kr. För nästa budgetår beräknas de till 115 milj. kr.

Lotterimedelsfonden är avsedd att tillgodose allmännyttiga kulturella ändamål. Dessa är dels sådana, som betingar en årligen återkommande bidragstilldelning, dels ändamål av mera tillfällig art. Till den förra kategorin hör framför allt bidrag till teatrar och orkestrar. Under budgetåret 1960/61 anvisades för teaterverksamhet sammanlagt ca 21,5 milj. kr. och orkesterverksamhet 2,6 milj. kr. Bland övriga årligen återkommande bidragstagare kan nämnas Sveriges amatörmusikkårer, Sveriges Körförbund, Folkrörelsernas konstfrämjande, Riksförbundet för bildande konst, Svenska sångarförbundet m. fl. Bidragen till dessa har för budgetåret 1960/61 uppgått till 645 000 kr.

Vid sidan av de fasta bidragen lämnas ur lotterimedelsfonden även bidrag av mer tillfällig art. Hit hör t. ex. anslag till restaurering och bevarande av märkliga äldre byggnader och andra kulturminnesmärken. Vidare lämnas bidrag till uppförande av teater- och museibyggnader. Bidrag plägar också utgå till kulturella organisationer för särskilda ändamål, t. ex. kongresser, jubileer, teatergästspel m. m.

I berättelsen till 1962 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit intages i sedvanlig ordning en översikt och en specifikation över de bidrag av lotterimedel, som beviljats under år 1961. Förteckningen lämnar också en redogörelse för i vilken mån utdelade bidrag kommit stad eller landsbygd tillgodo.

I samband med riksdagens behandling av proposition 1961:23 angående anvisande av ett investeringsanslag av 9 000 000 kr. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1960/61 till *Ombyggnad och reparation av operahuset* i Stockholm förutsatte statsutskottet — till vars utlåtande nr 44 riksdagen anslöt sig (Rskr 139) — att riksdagen i samband med statsverkspropositionen år 1962 skulle erhålla en specificerad redogörelse för det ekonomiska utfallet av byggnadsföretaget.

Byggnadsstyrelsen har i fråga om operabygget i skrivelse den 3 november 1961 avgivit följande ekonomiska redogörelse.

Den för byggnadsföretaget numera fastställda kostnadsramen uppgår till 18 400 000 kr., inklusive de särskilda utredningsanslag på sammanlagt 400 000 kr., som Kungl. Maj:t ställde till byggnadsstyrelsens förfogande innan byggnadsuppdraget lämnades. Kostnader för åtgärderna i teaterns lokaler och i operakällaren framgår av följande sammanställning, däri kostnaderna är angivna i 1 000-tal kr.

	Projek- tering	Byggnads- arbeten	Värme-, vatten- och sa- nitets- arbeten	Elar- beten	Central administ- ration	Summa
Teaterns lokaler	696	2 900	950	378	276	5 200
Operakällaren	1 860	7 800	1 736	1 058	746	13 200
	2 556	10 700	2 686	1 436	1 022	18 400

I beloppet 18,4 milj. kr. ingår icke kostnaderna för det elektriska ställverket och fasadarbetena, för vilka åtgärder särskilda medel anvisats. Där- emot ingår med ett belopp av 650 000 kr. kostnaderna för de åtgärder, vilka enligt en med restauranginnehavaren under våren 1961 träffad förlikning ålagts styrelsen att utföra. Vidare räknar styrelsen med att kostnaderna för reparationer och återställande efter den i februari 1961 inträffade branden i operakällarens festvåning, sammanlagt 110 000 kr., skall inrymmas i slutkostnaden 18,4 milj. kr.

Investeringstakten framgår av nedanstående uppställning:

Budgetår	1957/58	58/59	59/60	60/61	efter 1/7 1961	Summa
Investerat belopp 1 000 kr . . .	2	1 532	5 860	5 738	5 268	18 400

Beträffande arbetsläget meddelar styrelsen, att vissa åtgärder alltjämt återstår att utföra. I teaterns lokaler återstår sålunda ombyggnad av orkesterdiket samt ljudisolering av järnridån. Därjämte pågår vissa kompletterande åtgärder beträffande ventilationen av teatersalongen. I fråga om operakällarens lokaler återstår utöver sedvanliga justeringsarbeten verandan och lagerlunden, vilka arbeten icke kan slutföras förrän under våren 1962. Alla förberedande arbeten har dock utförts och materialen beställts, varför endast monteringen är kvar att utföra.

Med stöd av särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för handelsdepartementet den 23 september 1955 sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den *statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten*.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års provinsteaterutredning, har i maj 1960 avlämnat ett delbetänkande (stencilerat) i ämnet.

I betänkandet lämnas inledningsvis en redogörelse för den nuvarande statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten. Den omhänderhas *dels* av de fem stadsteatrarna i Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping-Linköping samt Uppsala, *dels* av tre andra fasta teatrar, Göteborgs lyriska teater, Folkteatern i Göteborg och Kretsteatern i Borås, *dels* av fyra turnéföretag, nämligen Riksteatern, Folkörörelsernas program aktiebolag (Programbolaget), Folkets parkers centralorganisation och Bygdeteatern. Statsunderstöd utgår också via teaterrådet till vissa landsortsturnéer.

Utredningen har i sitt arbete kartlagt teaterlokalerna ute i landet och gjort en undersökning rörande dessas utnyttjande. Utredningen har därvid funnit, att åtskilliga teaterföreställningar blivit fåtaligt besökta, därför att de framföres i lokaler, som är mer eller mindre olämpliga för teaterändamål. I många fall skulle det enligt utredningen ha varit till fördel, om publiken genom teaterresor beretts tillfälle att övervara föreställningen på en ort med bättre teaterresurser. Detta visar, säger utredningen, att de små, enkla och från tekniska och hygieniska synpunkter mindre tillfredsställande lokalerna har spelat ut eller kommer att spela ut sin roll. Utredningen förordar därför att turnéföretagen genomför en koncentration av teaterföreställningarna till platser, som med avseende på scener, befolkningsunderlag och teaterintresse ger turnéteatern goda förutsättningar att verka.

Det kommunala ekonomiska stödet åt landsortsteatern har likaledes undersökts av utredningen, som enligt sina direktiv har övervägt i vilken utsträckning lokala bidrag i framtiden bör uppställas som villkor för åtnjutande av statsbidrag till teaterföreställning. Utredningen har stannat för att de anslagsgivande statliga myndigheterna i vart fall bör beakta sambandet mellan de statliga och kommunala bidragen, exempelvis genom att vid medelstilledningen till turnéföretagen föreskriva, att dessa skall spela i första hand på platser, där teaterverksamheten åtnjuter ett rimligt ekonomiskt stöd från kommunen. Enligt utredningen skulle en dylik åtgärd bidra till en både önskvärd och behövlig sanering av turnéteaterns spridning. Utredningen tillägger att kommunernas villighet att lämna anslag på sistone har ökat.

Utredningen föreslår, att sådana kommuner, som i fortsättningen av olika skäl inte kan räkna med teaterföreställningar inom kommunen, ekonomiskt stödjer teaterresor in till tätorterna. I detta hänseende bör ett samarbete etableras mellan vederbörande kommuner samt turnéföretagen och parkteatrarna.

När det gäller frågan om anläggande av nya fasta teatrar erinrar

utredningen om att särskilt kretsteateridén mött sympatier från olika håll. En dylik teater har en fast ensemble och är knuten till en plats med fast scen, där ett visst antal föreställningar ges. Teatern verkar därjämte regelmässigt på platser runt om hemorten, oftast i samarbete med olika bildnings- och fackorganisationer. Utredningen framhåller, att i dess överväganden måste ingå frågan, huruvida det ur ekonomiska synpunkter kan anses vara tillfredsställande, att en statsunderstödd kretsteater och en likaledes statsunderstödd turnéteater existerar vid sidan av varandra och med samma publik. Standard och kvalitet hos turnéföretagen är numera så pass goda, att det inte alltid är motiverat att ge prioritet åt kretsteatern; snarare bör företräde ges åt turnéteatern. Bl. a. visar utredningens undersökningar, att kostnaderna per föreställning är betydligt större för den fasta teatern än för turnéteatern. Det bör emellertid enligt utredningen inte ankomma på statliga myndigheter att avgöra, var gränsen skall gå mellan ett teaterbehov, som kan tillfredsställas genom turnéteater, och ett teaterbehov, som kräver en egen fast scen och ensemble för att bli tillgodosett — ett intimt samråd mellan kommuner och vederbörande turnéföretag och publikorganisationer måste förutsättas som grund för övervägandena därvidlag. Om det skulle bli aktuellt att starta en ny fast teater anser utredningen det rimligt att denna förläggs till Norrland, som för närvarande saknar en fast scen. Den i utredningsdirektiven framförda tanken att den ambulerande teaterverksamheten i södra och mellersta Sverige skulle omhänderhavas av de nuvarande fasta teatrarna där, medan turnéföretagen skulle verka i Norrland, avvisas av utredningen, bl. a. därför att gjorda undersökningar visar, att ett dylikt arrangemang skulle ställa sig avsevärt mycket dyrare. Utredningen förordar därför att turnéföretagen liksom hittills får svara för turnéverksamheten över hela landet. Någon utvidgning av de fasta teatrarnas, däribland stadsteatrarnas, turnéverksamhet har utredningen inte föreslagit.

I fråga om organisationen av turnéverksamheten konstaterar utredningen, att bilden f. n. är ganska splittrad med ej mindre än fyra olika företag, som visserligen i någon utsträckning samarbetar. I och för sig vore det rationellast att lägga hela turnéteaterväsendet under *ett* organ. De nuvarande turnéföretagens organisation och arbetsformer är dock enligt utredningen så olikartade, att det torde ställa sig svårt att genomföra en fullständig centralisering. I vart fall anser utredningen, att en sammanslagning inte bör åstadkommas genom statliga direktiv. Efter överläggningar med de berörda företagen vill emellertid utredningen för sin del förordna en koncentration av turnéverksamheten till två organ enligt följande.

Folkparkernas och Programbolagets teaterverksamhet skötes av ett gemensamt företag, förslagsvis benämnt Svenska Teatern AB. Övrig turnéverksamhet ombesörjes av Riksteatern. Samtidigt upphör Bygdeteatern som central organisation. De intressen, som Bygdeteatern f. n. bevakar, bör emellertid i viss omfattning vidmakthållas och skyddas, exempelvis genom att i Riksteaterns centralstyrelse och i den s. k. småplatskommittén representanter insättes för respektive landsbygdens teaterintressen och Bygdeteaterns

huvudintressenter. Samarbete mellan de båda turnéföretagen bör upprätthållas genom dels en nyinrättad administrativ kommitté, dels den förenämnda småplatskommittén.

Enskilda teaterturnéproducenter bör — i mån av tillgång på statsmedel och om kvaliteten på föreställningarna anses berättiga därtill — liksom hittills kunna hos teaterrådet erhålla statsanslag för sin verksamhet. Dock förutsättes att samarbete äger rum med resp. turnéorgan. Även stadsteatrar, som önskar ge föreställningar utom hemorten, bör vid utläggningen av sådana samråda med turnéföretagen.

Över betänkandet har *yttranden* avgivits av statskontoret, teaterrådet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Norrlandsförbundet, Svenska teaterförbundet, Teatrarernas riksförbund, vilket tillika överlämnat yttrande från riksteatern och Folkparkernas centralorganisation, Folkets husföreningarnas riksorganisation, Samverkande bildningsförbunden, vilka översänt yttranden från Arbetspartiets bildningsförbund (ABF), Svenska landsbygdens studieförbund (SLS), Liberala studieförbundet (LIS) och Godtemplarordens studieförbund samt Riksföreningen Våra gårdar och Bygdegårdarnas riksförbund.

Statskontoret ansluter sig helt till vad utredningen föreslagit om koncentration av teaterföreställningarna till orter med gynnsamma teatermöjligheter. *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* anser att utredningens uppfattning därvidlag är i princip riktig men understryker nödvändigheten av att avsteg göres, då eljest någon utvidgning av teaterverksamheten icke torde komma att äga rum. Särskilt varnar *stadsförbundet* för att driva principen om koncentration alltför strängt när det gäller Norrland. *Svenska landstingsförbundet* fruktar att en för stark begränsning av antalet teaterorter kan bidra till en utarmning av det kulturella livet på landsbygden. Samma uppfattning kommer till uttryck i yttrande från *Riksföreningen Våra gårdar*. *Bygdegårdarnas riksförbund* hävdar att besöksfrekvensen vid de av bygdeteatern ordnade föreställningarna väl tål en jämförelse med den vid riksteaterföreställningarna, varför ur den synpunkten en minskning av teatermöjligheterna på landsbygden ej synes motiverad. *Folkets husföreningarnas riksorganisation* har låtit utföra en vetenskaplig utredning om samlingslokalernas placering, innefattande även hänsynen till teaterverksamhet, och understryker på grundval därav vikten av att statsbidrag utgår till iordningställande av nya och till upprustning av gamla scener på platser, där publikunderlaget gör dylika åtgärder motiverade.

Statskontoret tillstyrker utredningens rekommendation, att den statsunderstödda teaterverksamheten i första hand bör förbehållas platser, där teaterverksamheten åtnjuter rimligt ekonomiskt stöd från kommunen. *Svenska landstingsförbundet*, som erinrar om att landstingsstödet till teaterverksamhet ökat kraftigt under tiden 1955—1960, uttalar tveksamhet mot ett alltför rigoröst tillämpande av principen om ökade kommunbidrag, ej minst ur propagandasynpunkt. *Våra gårdar* vänder sig mot den

inom utredningen diskuterade tanken att kommunalt bidrag skall vara obligatoriskt. Garantier skapade på annat sätt är enligt föreningen tillfyllest. En liknande uppfattning framförs av *Svenska landsbygdens studieförbund*. *Folkets husföreningarnas riksorganisation* erinrar om att det kommunala stödet till teaterlokaler och föreställningar ökat år från år och räknar med att denna utveckling skall fortsätta. Organisationen finner därför välbetänkt att kommunalt bidrag icke av utredningen uppställts som absolut villkor för erhållande av statsunderstöd. Även *Svenska landskommunernas förbund* understryker att kommunerna i många fall har gjort betydande insatser för att anskaffa eller upprusta de allmänna samlingslokaler, där teaterföreställningar vanligen ges, och menar att det är oskäligt att därutöver kräva kommunerna på bidrag till driften. *Svenska stadsförbundet* och *Bygdegårdarnas riksförbund* avstyrker utredningsförslaget om ökade kommunala ekonomiska insatser till teaterverksamheten.

Utredningens förslag om teaterresor och om nödvändigheten av att turnéföretagen har kommunala kontakter för överläggningar därom understryks, särskilt i sistnämnda del, av *Folkets husföreningarnas riksorganisation*, som också framhåller vikten av att turnéföretagen bereds möjlighet att aktivt arbeta för teaterresor. *Arbetarnas bildningsförbund* förordar varmt teaterresor i ökad omfattning och framhåller att sådana med fördel bör kunna ordnas i samverkan med folkbildningsorganisationerna. Även *Svenska landsbygdens studieförbund* biträder förslaget om teaterresor och ifrågasätter om inte bidrag härtill bör kunna utgå även i de fall, när icke-kollektiva transportmedel utnyttjas. En tveksam inställning till teaterresor intas av *Liberala studieförbundet*, som räknar med att landsting och kommuner kommer att vara mindre benägna att stödja resor än teaterverksamhet. *Bygdegårdarnas riksförbund* tror icke att teaterresorna kommer att få någon större betydelse.

Vad gäller frågan om inrättande av nya fasta teatrar anser *teaterrådet* att goda skäl finns för antagandet att utvecklingen på teaterområdet — liksom tidigare — kommer att gå i riktning mot bildande av nya stadsteatrar. Initiativet bör dock, som utredningen också förutsätter, tagas av vederbörande lokala instans. Denna bör därvid kunna räkna med att kommunala bidrag i betydande och successivt växande omfattning kommer att ställas till förfogande för den föreslagna teaterverksamheten. Rådet vill i detta sammanhang särskilt framhålla Norrland, som f. n. är helt utan fast teater. Som lämplig stadsteaterstad tänker rådet i första hand på Umeå. *Svenska teaterförbundet* anser att ett samarbete mellan en mindre fast och en ambulera teater bör ge de bästa förutsättningarna. *Folkets husföreningarnas riksorganisation* och *Arbetarnas bildningsförbund* ansluter sig till utredningens uppfattning i förevarande fråga. Om det i statsbidragshänseende blir aktuellt att välja mellan olika orter, bör enligt *Arbetarnas bildningsförbund* en norrlandsort ges företräde. Denna uppfattning delas av *Liberala studieförbundet*. *Norrlandsförbundet* föreslår, att efter särskild utredning en krets-teater inrättas inom lämpligt område i Norrland och att därefter — på grund-

val av gjorda erfarenheter — anslag ur lotterimedelsfonden får disponeras för ytterligare två kretsteatrar, under förutsättning att kommunerna inom vederbörande regioner lämnar rimliga bidrag.

Statskontoret anser i fråga om *turnéverksamhetens organisation* att denna bör omhänderhas av *ett* företag; utredningen har inte förebragt några omständigheter som tyder på att två företag skulle vara bättre. *Svenska landstingsförbundet* finner skäl undersöka om ej koncentrationen kan drivas längre än utredningen föreslår. *Riksteatern* å andra sidan är ense med utredningen om att det — med hänsyn till organisationernas olika uppbyggnad och bakgrund — knappast är lämpligt att de slås samman till *en* organisation. *Teaterrådet* och *Teatrarnas riksförbund* finner båda den föreslagna samordningen ändamålsenlig och ägnad att befordra en rationellare uppläggning av turnéverksamheten än den hittills tillämpade. *Teaterrådet* betonar i detta sammanhang vikten av att kvaliteten på teaterföreställningarna upprätthålles. Enligt rådets bestämda mening är den nuvarande avsättningen till lotterimedelsfonden otillräcklig om kvalitetsstandard och framåtskridande på teaterområdet skall upprätthållas och befrämjas. För tillgodoseende främst av olika teaterbehov utanför huvudstaden är det därför angeläget att lotterimedelsfonden avsevärt förstärks. I likhet med utredningen anser rådet att det, liksom skett hittills, bör finnas möjligheter att lämna stöd till turnéer vid sidan om *Riksteatern* och *Svenska teatern*. Samma synpunkter på lotterimedelsfonden och turnéföretagens organisation, som framförts av *Teaterrådet*, kommer till uttryck i *Teatrarnas riksförbunds* och *Svenska teaterförbundets* yttranden. Rådet understryker också vikten av att samtliga turnerande företag håller kontakt med varandra för att undvika kollisioner vid turnéuppläggningar. Detta senare framhålles också i yttrandet från *Folkets husföreningarnas riksorganisation*. *Svenska stadsförbundet* understryker att ev. turnéverksamhet av fasta teatrar icke på något sätt bör underordnas turnéföretagen. Erforderligt samarbete kan ordnas på annat sätt, t. ex. genom ett särskilt kontaktorgan under opartisk ledning. *Riksföreningen Våra gårdar*, som delar utredningens uppfattning om att turnéverksamheten bör handhas av särskilda turnéföretag, hävdar att utredningen borde ha övervägt hur Bygdeteaterns länskommittéer i fortsättningen skall kunna verka för teaterintressets höjande. *Godtemplarordens studieförbund* ansluter sig härtill. *Liberala studieförbundet* ifrågasätter om det är välbetänkt att fullständigt avveckla bygdeteatern. *Bygddegårdarnas riksförbund* beklagar den minskning av teaterverksamheten på landsbygden, som synes bli fallet om utredningens förslag genomföres. Utredningen borde bl. a. med hänsyn till avfolkningsproblemen ha tagit större hänsyn till landsbygdens krav på kulturell underhållning. *Riksförbundet* understryker kraftigt vikten av att utredningens förslag om landsbygdsintressenas representation i riksteaterns centralstyrelse och den s. k. småplatskommittén genomföres. *Arbetarnas bildningsförbund* gör uttalanden till förmån för att kurs- och föreläsungsverksamheten i anslutning till teaterprogrammen, liksom skolteatern, ges ökade resurser för att man på dessa vägar skall kunna

stimulera teaterintresset. *Svenska teaterförbundet* tillstyrker förslaget om två turnéföretag och framhåller vikten av att tillräckliga resurser ställs till dessas förfogande för uppbyggande av en effektiv reklamapparat. Utan reklam och upplysningsverksamhet går det inte att få en ovan publik till teatern — man må ordna resor eller ej. I syfte att effektivisera teaterresurserna föreslår förbundet, att ett gemensamt organ skapas för samordning av de organisatoriska och ekonomiska insatserna i svenskt teaterliv med företrädare för stat, kommun, landsting samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

Departementschefen

Vad först gäller *provinsteaterutredningens* i det föregående redovisade förslag synes dessa i allt väsentligt vara av det innehållet, att de inte kan eller bör bli föremål för konkreta avgöranden av riksdagen — förslagen är mera att betrakta som rekommendationer till kommunerna och de berörda teaterföretagen om hur teaterverksamheten på landsbygden lämpligen bör organiseras för att inom ramen för rimliga ekonomiska insatser från det allmänna fylla sina ur kulturella och andra synpunkter mycket betydelsefulla uppgifter. Jag har emellertid ansett det naturligt att — i samband med att utredningsresultatet framlägges för riksdagen — redovisa de synpunkter och överväganden, som enligt min mening bör vara vägledande vid utformningen av det allmännas insatser för att främja teaterverksamheten i landsorten.

I betänkandet föreslås bl. a. en koncentration av teaterverksamheten till tätorter med goda teatermöjligheter. De negativa verkningarna härav för orter, som blir utan teater, vill utredningen motväga genom ett ökat antal kollektiva teaterresor till spelplatserna-tätorterna. Utredningen räknar även med att den ökade bilismen kommer att göra det lättare att sammanföra teaterverksamheten till orter, där ändamålsenliga lokaler finns att tillgå. Vad gäller finansieringen av teaterföreställningarna ifrågasätter utredningen om inte ökade ekonomiska insatser från vederbörande kommuns sida bör uppställas som förutsättning för att statsunderstödd teaterföreställning skall kunna ifrågakomma på en ort. Bestämmelser därom skulle kunna föreskrivas exempelvis vid medelstildelningen till turnéföretagen. Anläggande av nya fasta teatrar anser utredningen vara i första hand en kommunal angelägenhet. Utredningen rekommenderar emellertid en viss återhållsamhet i utbyggnaden av fasta scener till förmån för turnéteatern, bl. a. därför att denna senare teaterform ställer sig väsentligt billigare utan att därför avkall behöver göras i fråga om kvaliteten. Skulle statsbidrag ifrågakomma för en ny fast teater, bör enligt utredningen Norrland ges företräde. Vad angår den framtida turnéverksamheten anser utredningen att av kostnadsskäl någon utvidgning av de fasta teatrarnas ambulerande verksamhet inte bör ske — turnéverksamheten bör alltså liksom hittills i allt väsentligt skötas av särskilda turnéföretag. Antalet existerande sådana företag bör emellertid begränsas, förslagsvis till två, genom sammanslagning av Programbolaget och Folkparkernas centralorganisation, och upp-

hörande av Bygdeteaterns förmedlande verksamhet, vilken i stället skulle övertas av det nya företaget och Riksteatern. I sistnämnda företags styrelse bör enligt utredningen ingå en representant för landsbygdens teaterintressen.

För egen del anser jag utredningens rekommendationer i stort sett väl avvägda och finner bara anledning att på några punkter göra särskilda uttalanden. Remissinstanserna har också i allmänhet tillstyrkt utredningsförslagen eller lämnat dessa utan erinran.

I fråga om det av utredningen framförda önskemålet om vidgat ekonomiskt stöd från kommunerna till statsunderstödd teaterverksamhet anser jag, i likhet med flera av remissinstanserna, att man bör gå fram med en viss försiktighet, så att kommuner med starkt teaterintresse men med ringa understödsmöjligheter inte ställs utanför den ambulerande teaterverksamheten. Vad gäller igångsättande av nya fasta teatrar, som för sin fortsatta verksamhet är beroende av statsunderstöd, är jag ense med utredningen om att restriktivitet bör iakttas och att i vart fall kommunala initiativ bör ligga till grund.

Beträffande den föreslagna omorganisationen av turnébolagen vill jag understryka behovet av genomgripande rationalisering av landsbygdsteaterns administration. I likhet med statskontoret hade jag helst sett att turnéverksamheten administrativt kunnat koncentreras till ett enda företag. Jag är emellertid medveten om de svårigheter som föreligger att för närvarande driva rationaliseringen längre än utredningen föreslagit. Jag är därför beredd att godtaga utredningens lösning i administrationsfrågan och förutsätter att de möjligheter noga tillvaratas, som framdeles erbjuder sig att ytterligare samordna och förenkla organisationen av ifrågavarande teaterverksamhet. Jag vill tillägga, att vissa av utredningsförslagen redan har omsatts i praktiken. Bl. a. har överenskommelse träffats om samordning av Programbolagets och Folkparkernas centralorganisations teaterverksamhet, och Bygdeteaterns teaterverksamhet har övertagits av bl. a. Riksteatern. Självfallet biträder jag förslaget om att landsbygdsintressena skall vara representerade i Riksteaterns centralstyrelse. Möjlighet finns att beakta detta önskemål vid utseende av Kungl. Maj:ts representanter i styrelsen.

I detta sammanhang vill jag beröra det av *kulturfondsutredningen* på sin tid avgivna betänkandet med förslag angående riktlinjer och former för fördelningen av lotterimedel (jfr X ht 1957, s. 218). Ifrågavarande betänkande har under senare år vilat i avvaktan på olika pågående utredningar, vilka behandlat ändamål, som omfattas av lotterimedelstilldelningen. Erinras må i sammanhanget om 1948 års konstutredning, byggnadsminnesutredningen, 1955 års provinsteaterutredning och den särskilda utredningen rörande operaverksamheten. Berörda utredningsuppgifter är numera i stort sett slutförda. Provinsteaterutredningen har sålunda under hösten 1961 avgivit sitt slutbetänkande, som f. n. är föremål för remissbehandling. Även operautredningen har nyligen framlagt ett betänkande, vilket dock icke innebär en slutredovisning av uppdraget.

För egen del anser jag läget numera vara sådant, att kulturfondsutredningens förenämnda förslag bör kunna upptagas till behandling. Därvid är erforderligt att i lämplig utsträckning även beakta det material som genom nyss berörda övriga utredningar framkommit. Då vissa av kulturfondsutredningens förslag nära sammanhänger med frågan om den departementala arbetsfördelningen, är det givetvis angeläget, att översynen samordnas med frågan om departementsorganisationen.

Riksdagen begärde i våras en redogörelse för de slutliga *kostnaderna för operabygget*. Därutinnan torde nu få hänvisas till innehållet i byggnadsstyrelsens i det föregående återgivna skrivelse med dylik redogörelse.

Vad slutligen gäller storleken av *avsättningen till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1962/63 kan konstateras att anspråken på fonden ständigt växer. Ökningarna i medelsbehovet är främst av automatisk karaktär, sammanhängande med att *bidragen till teatrar och orkestrar* huvudsakligen avser löner och pensioner. Också för nästa budgetår måste i första hand de automatiska kostnadsökningarna beaktas vid bedömning av anslagsbehovet. Därjämte bör räknas med ett visst ökat utrymme för bidrag till olika tillfälliga ändamål av kulturell natur. Med beaktande härav uppskattar jag det samlade behovet av medel för avsättning till fonden för nästa budgetår till 28,0 milj. kr., innebärande en uppräknings med 2,4 milj. kr.

I detta sammanhang torde även bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 20 oktober 1961 medgivit, att Svenska Penninglotteriet aktiebolag får under år 1962, liksom flera tidigare år, anordna ett *särskilt lotteri* till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål, omfattande högst 165 000 lotter à 100 kr.

Under åberopande av vad jag i mitt yttrande anförut angående avsättning till lotterimedelsfonden hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 28 000 000 kr.

[118] 11. Kostnader för vissa nämnder m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	38 000	39 537
1961/62 (statsliggaren s. 1026)	48 000	
1962/63 (förslag)	37 000	

Från anslaget bestrides för närvarande arvoden och expenser m. m. för utställningsberedningen inom handelsdepartementet, statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten, granskningsnämnden för vissa patentansökningar, oljelagringsrådet, statens oljeskyddsråd, statens krigsskadenämnd och statens krigsförsäkringsnämnd.

Kostnaderna för statens krigsförsäkringsnämnd kommer från och med nästa budgetår att bestridas från anslag under sjunde huvudtiteln (se VII

ht, p. 69). De övriga nämnderna m. m. har till handelsdepartementet inkommit med sina förslag till medelsanvisning för budgetåret 1962/63 enligt följande sammanställning.

	1961/62	1962/63
1. Utställningsberedningen inom handelsdepartementet (jfr X ht 1957, s. 219)	5 000	5 000
2. Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten (jfr statsverksprop. 1957, bil. 31, s. 3)	12 000	12 000
3. Granskningsnämnden för vissa patentansökningar (jfr X ht 1955, s. 113)	5 000	5 000
4. Oljelagringsrådet (jfr prop. 1957:144)	10 000	5 000
5. Statens oljeskyddsråd (jfr prop. 1956:23)	10 000	10 000
6. Statens krigsskadenämnd (jfr prop. 1958):B 32	3 000	3 000
	48 000	40 000

Sänkningen av anslaget för oljelagringsrådet sammanhänger med ett väsentligt minskat behov av medel till reseersättningar.

Departementschefen

Beräkningarna av medelsbehovet under de olika posterna föranleder icke annan erinran från min sida än att anslaget till statens oljeskyddsråd med hänsyn till ett förväntat minskat behov av särskild expertis synes böra bestämmas till 7 000 kr. Jag förordar i enlighet härmed att anslaget för nästa budgetår uppföres med sammanlagt 37 000 kr. och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kr.

[119] 12. Bidrag till vissa internationella byråer m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	259 000	241 406
1961/62 (statsliggaren s. 1027)	282 000	
1962/63 (förslag)	392 000	

Från detta anslag bestrids för närvarande kostnaderna för Sveriges deltagande i åtskilliga internationella byråer och kommittéer m. m. enligt p. 1—12 i efterföljande sammanställning. Från och med nästa budgetår torde från anslaget böra bestridas jämväl å vårt land belöpande kostnader för drift och underhåll av två i Röda havet på öarna Abu Ail och Jabal at Tair belägna fyrar (p. 13) ävensom kostnaderna för svenskt medlemskap i Internationella kaffestudiegruppen (p. 14). Härför lämnas i det följande en närmare redogörelse och motivering. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har beräknats sålunda.

	1961/62	1962/63		
1. Internationella byrån i Paris för utställningar (jfr X ht 1947, s. 156)	2 000	2 000	of	
2. Patentunionens internationella byrå i Genève (jfr X ht 1956, s. 161)	22 900	22 900	of	
3. Internationella valfångstkommissionen (jfr X ht 1951, s. 151)	3 700	4 500	+	800
4. Internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC) (jfr prop. nr 47/1951)	7 800	7 800	of	
5. Internationella organisationen för fyrtek-niska frågor (IALA) (jfr X ht 1957, s. 211)	2 400	2 400	of	
6. Internationella hydrografiska byrån (jfr X ht 1956, s. 100)	27 000	30 000	+	3 000
7. Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisa-tionen (IMCO) (jfr prop. nr 49/1959)	50 000	71 000	+	21 000
8. Bidrag till internationell ispatrullerings-tjänst i Norra Atlanten (jfr X ht 1956, s. 99)	100 000	100 000	of	
9. Bidrag till driften av ett livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön (jfr X ht 1959, s. 206)	37 000	37 000	of	
10. Kostnader för handelssjöfartens diriger-ing (jfr X ht 1949, s. 115)	20 000	20 000	of	
11. Internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor (jfr X ht 1960, s. 284)	8 700	8 700	of	
12. Internationella kommissionen i Bryssel för sjöfartskongresser (jfr X ht 1961, s. 266) ..	500	500	of	
13. Bidrag till vissa fyrar i Röda havet	—	76 700	+	76 700
14. Internationella kaffestudiegruppen.....	—	8 000	+	8 000
	282 000	391 500	+	109 500

Motiv

3. Till följd av att kommissionens vetenskapliga arbete avses skola ut-vidgas kommer Sveriges bidrag att öka till 4 500 kr.

6. Sveriges bidrag till byrån beräknas för nästa femårsperiod vid i stort sett oförändrad verksamhet komma att utgöra ca 30 000 kr. per år.

7. Organisationen har beslutat väsentligt utvidga sin verksamhet.

9. Vid sammanträde den 22 och 23 september 1961 med representanter för vederbörande myndigheter i Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Norge och Sverige har enighet nåtts om riktlinjerna för den fortsatta verksamheten i fråga om livräddnings- och väderleksfartyget i Nordsjön. Sveriges bidrag har bestämts till 37 000 kr. för år.

13. På diplomatisk väg begärde Storbritannien i juli 1961 förhandlingar med flertalet av de stater, vilkas trafik i Suezkanalen är av någon betydelse, rörande bestridande av kostnaderna för underhåll och drift av fyrarna Abu Ail och Jabal at Tair i Röda havet. Från Storbritanniens sida hävdades att

de länder, vilka har någon mera betydande sjöfart på Suezkanalen och sålunda ofta begagnar sig av fyrarna, också bör deltaga i kostnaderna för dessas underhåll och drift, lämpligast allt efter storleken av det tonnage, som från respektive länder trafikerar kanalen. Frågan har sedermera varit föremål för en konferens med svenskt deltagande i London i oktober 1961, därvid enighet i allt väsentligt nåddes om innehållet i ett vid konferensen framlagt förslag till fördragstext. På grundval av nämnda förslag har sjöfartsstyrelsen uppskattat vårt lands bidrag första året till 76 700 kronor, varav 61 000 kronor i engångskostnader för upprustning av fyrarna.

Fördraget kommer att underställas vederbörande regeringar och träder i kraft under förutsättning av att de avtalsslutande staterna representerar minst 50 procent av det tonnage, som trafikerar kanalen.

14. Internationella kaffestudiegruppen i Washington bildades år 1958 av några av de större kaffeimporterande och kaffeexporterande länderna. Under åren 1960 och 1961 har Sverige deltagit i gruppens sammanträden i status av observatör. Fråga har nu uppkommit om fast medlemskap för vårt land. Studiegruppen utgör ett diskussionsforum, sammanställer statistik rörande kaffe och undersöker problem sammanhängande med produktion och konsumtion av kaffe samt handel därmed. *Kommerskollegium* har under hand yttrat sig i frågan och därvid tillstyrkt svenskt medlemskap i studiegruppen, ej minst därför att dess arbete får ses som ett led i arbetet på att lösa utvecklingsländernas avsättningsproblem. En formalisering av vårt deltagande bör enligt kollegiet inte få innebära, att vi binder oss för undertecknande av ett eventuellt kaffeavtal. Sveriges medlemsavgift beräknas till ca 8 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker Sveriges deltagande i bestridande av kostnaderna för underhåll och drift av fyrarna Abu Ail och Jabal at Tair i Röda havet. Till detta ändamål beräknar jag för nästa budgetår ett medelsbehov av 76 700 kr. Jag finner mig även böra tillstyrka ordinarie svenskt deltagande i den internationella kaffestudiegruppen och beräknar härför 8 000 kr.

Ej heller i övrigt föranleder beräkningarna av medelsbehovet under de olika posterna någon erinran från min sida. Anslaget för nästa budgetår bör uppföras med (282 000 + 800 + 3 000 + 21 000 + 76 700 + 8 000) avrundat 392 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 392 000 kr.

[120] 13. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete

	Anslag	Nettoutgift	Reservation
1960/61	150 000	117 489	79 376
1961/62 (statsliggaren s. 1028)....	200 000		
1962/63 (förslag).....	150 000		

Från anslaget bestrides kostnaderna för Sveriges deltagande i nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete och nordiska ekonomiska samarbetsutskottet. Vidare bestrides härifrån kostnaderna för den svenska kommittén för nordiska patent samt för Sveriges deltagande i dels Nordiska kommittén för konsumentfrågor, dels tre nordiska kommittéer rörande hälso-tjänst för sjöfolk. Ytterligare belastas anslaget med vissa kostnader i samband med överläggningar mellan representanter för de nordiska patentverken i frågor av betydelse för det nordiska patentsamarbetet.

Med hänsyn till den förhållandevis stora reservationen synes för nästa budgetår en viss sänkning av anslaget möjlig. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[121] Förrådsbyggnad vid statens hantverksinstitut

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1959 års riksdag (kapitalbudgeten 1959, Bilaga 31) till förrådsbyggnad vid statens hantverksinstitut ett investeringsanslag av 300 000 kr.

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 30/8 1961) hemställer, att för uppförande av förrådsbyggnad vid statens hantverksinstitut för budgetåret 1962/63 anvisas ett tilläggsanslag av 150 000 kr.

Motiv

De för anläggningen erforderliga sprängningsarbetena har visat sig vara betydligt mera omfattande än vad man tidigare kunnat bedöma. Sedan byggnadsstyrelsen utfört en ny, på massförteckning baserad kostnadsberäkning, finner styrelsen att kostnaderna för förrådsbyggnaden kommer att uppgå till 450 000 kr. och att således ett medelstillskott om 150 000 kr. blir erforderligt för uppförande av byggnaden.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens förslag torde inte föranleda någon erinran. Jag förordar alltså att 150 000 kr. anvisas för nästa budgetår till slutförande av byggnadsarbetena. Jag utgår från att vid arbetena alla möjligheter till besparingar noggrant beaktas.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådsbyggnad vid statens hantverksinstitut* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kr.

[122] Säkerhetsanstalter för sjöfarten

Såsom jag förut denna dag anfört vid anmälan av reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten (driftbudgeten, p. 68) torde för nästa budgetår viss del av kostnaderna för planerade säkerhetsanordningar böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. I överensstämmelse med vad som föreslagits under nämnda punkt bör anslaget upptagas med ett belopp av 1 200 000 kr.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kr.

Statens utlåningsfonder

[123] Statens hantverks- och industrilånefond

I enlighet med vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av reservationsanslaget Bidrag till företagarföreningar m. fl. (driftbudgeten, p. 15) bör statens hantverks- och industrilånefond nästa budgetår tillföras ett belopp av 15 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

[124] Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, Rskr nr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en ur allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom en den 6 juni 1957 utfärdad kungörelse (nr 340).

Yrkande

Lånenämnden för den mindre skeppsfarten (skr. 30/9 1961) hemställer, att till fonden för budgetåret 1962/63 anvisas investeringsanslag å nominellt belopp.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1960/61 uppgick lånefonden till omkring 42,3 milj. kr. Därav utgjorde 28,2 milj. kr. utlämnade lån, 3,4 milj. kr. beviljade men ännu ej utbetalade lån, 2,8 milj. kr. disponibla ordinarie lånemedel samt 7,9 milj. kr. behållning av tidigare anvisade arbetslöshetsmedel (prop. nr 40/1959), vilka med hänsyn till det förbättrade sysselsättningsläget icke längre må disponeras av nämnden.

För innevarande budgetår har icke anvisats något investeringsanslag för förstärkning av fonden. Däremot har av de resterande arbetslöshetsmedlen 2 milj. kr. friställts att användas i nämndens normala utlåning. Under budgetåret står dessutom till förfogande — förutom nyssnämnda 2,8 milj. kr. i disponibla ordinarie lånemedel — vad som inflyter i återbetalningar å utlämnade lån. Dessa återbetalningar kan beräknas uppgå till 3 å 4 milj. kr., varav 1 milj. kr. avser i förtid återbetalda belopp. Till förfogande för utlåning kan sålunda förutses ett belopp i storleksordningen 8 å 9 milj. kr.

Vid en beräknad långivning under innevarande budgetår om ca 6 milj. kr., skulle vid budgetårets slut föreligga en disponibel behållning av 2 å 3 milj. kr. Dessa medel i förening med förväntade återbetalningar under nästa budgetår torde enligt nämnden vara tillräckliga för att låneverksamheten då utan ytterligare förstärkning av fonden skall kunna bibehållas vid storleks-

ordningen 6 milj. kr. Något särskilt medelsyrkande för budgetåret 1962/63 framföres sålunda icke.

Departementschefen

Av lånenämndens redogörelse framgår att i vad avser nämndens normala utlåningsverksamhet summan av innestående behållning i fonden den 1 juli 1962 och inflytande amorteringar under budgetåret 1962/63 medger en utlåning för nämnda budgetår av i stort sett samma volym, som nämnden räknar med kommer att tagas i anspråk för det nu löpande budgetåret, d. v. s. omkring 6 milj. kr. Vid dylikt förhållande synes ytterligare medel inte nu behöva tillföras fonden, utan anslaget kan upptagas med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[125] Lån till Aktiebolaget Atomenergi

I enlighet med vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av reservationsanslaget Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi (driftbudgeten, p. 48), bör för lån till bolaget under Fonden för låneunderstöd uppföras ett investeringsanslag av 20 000 000 kr. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

[126] Lån till Aktiebolaget Oljetransit

Med stöd av beslut av 1956 års riksdag (prop. 120, 201; SU 77, 222; Rskr 201, 407) har avtal träffats mellan Sverige och Norge rörande transitotrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden. Samma riksdag anvisade 1 milj. kr. till aktieteckning i Aktiebolaget Oljetransit. För lån till bolaget har anvisats investeringsanslag om sammanlagt 26 milj. kr., varav för innevarande budgetår 7,5 milj. kr. De till bolaget anvisade medlen, sammanlagt 27 milj. kr., har i huvudsak avsetts för uppförande av en i avtalet förutsedd oljelagringsanläggning vid Trondheimsfjorden.

Yrkande

Aktiebolaget Oljetransit (skr. 4/9 1961) hemställer, att för budgetåret 1962/63 anvisas ett investeringsanslag av 2,2 milj. kr.

Motiv

Arbetena inom anläggningen vid Trondheimsfjorden har under budgetåret 1960/61 i stort sett framskridit enligt planerna och beräknas vara avslutade under tredje kvartalet 1962. Sedan numera samtlig större och mera

kostnadskrävande installationsmateriel upphandlats och kostnaderna för tillkommande arbeten bättre kan överblickas, uppskattas den slutliga kostnadsramen för anläggningen i dagens prisläge till 29,2 milj. kr. Kostnadsökningen, jämfört med ursprungligen beräknade 23,1 milj. kr. i 1955 års prisläge, uppgår sålunda till 6,1 milj. kr., varav 3,6 milj. kr. representerar icke förutsedda, under arbetets gång tillkommande arbeten. Till bolaget har, inklusive aktiekapitalet, till och med budgetåret 1961/62 anvisats 27,0 milj. kr. För färdigställande av anläggningen behöver sålunda 2,2 milj. kr. anvisas för nästa budgetår.

Sedan Aktiebolaget Oljetransits nyss återgivna petitaskrivelse för budgetåret 1962/63 inkommit, har bolaget i särskild skrivelse den 15 november 1961 anmält, att vid oljelagringsanläggningen i Trondheim inträffat ett jordras den 22 oktober 1961, medförande skador å huvudsakligen anläggningens tillfartsvägar för cirka 800 000 kr. Bolaget framhåller att ifrågavarande skador måste avhjälpas, innan arbetena med färdigställande av oljelagringsanläggningen kan fortsätta, och hemställer att nämnda belopp ställs till bolagets förfogande snarast. För inhämtande av närmare upplysningar i frågan torde få hänvisas till de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jordraset vid oljelagringsanläggningen i Trondheim är beklagligt, inte bara på grund av de stora extra kostnaderna det medför utan också för att raset under alla omständigheter kommer att föranleda en viss försening i fråga om anläggningens färdigställande. Jag är givetvis beredd att medverka till att erforderliga medel snarast ställs till bolagets förfogande för avhjälpande av de vid raset inträffade skadorna. Bolagets kostnadsuppskattning torde böra godtagas och ifrågavarande belopp, 800 000 kr., anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Det är min avsikt att göra hemställan därom i annat sammanhang senare denna dag.

Vad gäller bolagets beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår föranleder desamma inte någon erinran från min sida. För nämnda budgetår torde sålunda för färdigställande av oljelagringsanläggningen i Trondheim böra anvisas 2,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Oljetransit* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 2 200 000 kr.

[127] Lån till utbyggnad av oljelagringen

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1957 års riksdag riktlinjer för beredskapslagring av olja (prop. 144, L² U 34, Bev U 45, Rskr 322, 239). De fastställda riktlinjerna innefattar ett program för ökad lagring av mineraloljor under femårsperioden 1958—1962. Vad beträffar finansieringen av

lagerprogrammet har förutsatts, att staten skall bidra till kostnaderna för lagerutbyggnaden med sammanlagt omkring 360 milj. kr. Nämda bidrag, till vilka medel anvisas under förevarande anslag, utgår till vissa oljelagringspliktiga i form av ränte- och amorteringsfria lån, som successivt skall avskrivas under en tid av tjugo år. Föreskriften rörande fördelningen av lånemedlen mellan de lagringsskyldiga har fastställts av Kungl. Maj:t den 25 april 1958.

Under anslaget har hittills anvisats 312 milj. kr. varav 60 milj. kr. för innevarande budgetår.

Yrkande

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 25/8 1961) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 36 milj. kr.

Motiv

För genomförandet av det fastställda femårsprogrammet för utbyggnad av oljelagringen återstår medelsanvisning å sammanlagt 48 milj. kr. Med hänsyn till förutsedd förskjutning (jfr bil. 32 till statsv.prop. 1961, s. 5) i genomförandet av lagerprogrammet vad gäller skyddade lagringsanläggningar beräknas endast 36 milj. kr. bli erforderliga under budgetåret 1962/63 och resterande 12 milj. kr. under budgetåret 1963/64.

Departementschefen

Riksnämndens hemställan torde lämnas utan erinran och anslaget för budgetåret 1962/63 uppföras med 36 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utbyggnad av oljelagringen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 36 000 000 kr.

Fonden för statens aktier

[128] *Teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken*

Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i samband med redogörelse för verksamheten inom Aktiebolaget Ceaverken (s. 6—8) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

[129] *Teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier*

Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i samband med redogörelse för verksamheten inom Aktiebolaget Statens skogsindustrier (s. 10—12) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 130 000 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

[130] Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945 och den 19 augusti 1950 samt den 18 september 1958 för Kungl. Maj:t och kronan träffat överenskommelser med Bolidens gruvaktiebolag — de s. k. legodriftsavtalen — angående bearbetande av kronan tillhöriga eller till kronan upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län.

Genom dessa överenskommelser har Bolidens gruvaktiebolag åtagit sig att intill utgången av år 1970 för statens räkning ombesörja malmbrytning i vissa utmål — Lindsköldsgruvan, Adakgruvan och Brännmyran, alla inom Adakfältet i Malå socken — ävensom anrikning och transport av den därvid erhållna malmen. För legodriften erforderliga nyanläggningar och nyanskaffningar skall bolaget ombesörja på kronans bekostnad. Som nyanläggningar och nyanskaffningar skall räknas *dels* byggnader, maskiner och inventarier, *dels* tillredningar i dagen och under jord, *dels* undersökningar med undantag av sådana, som är direkt föranledda av den fortlöpande malmbrytningen. — Inom Adakfältet bedriver Sveriges geologiska undersökning vissa undersökningsarbeten. Även dessa arbeten bekostas av kronan.

Till bestridande av kostnaderna för nyanläggningar, nyanskaffningar och undersökningar i anslutning till de gruvfält, som inbegripes i legodriftsavtalen — Adakfältet och de numera nedlagda Bjurforsgruvan i Norsjö socken och Rävlidengruvan i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 39 178 500 kr. Enligt uppgift från kommerskollegium har statsverkets intäkter av legodriften, d. v. s. kronans andel av driftsöverskottet, för tiden till och med år 1960 uppgått till närmare 83 milj. kr., inkomster av överlåtna fastigheter och försåld utrustning oräknade. För år 1961 beräknas intäkterna till omkring 3,4 milj. kr. Från detta belopp avgår skatt till kommun och landsting.

Förevarande dispositionsanslag, varunder för innevarande budgetår anvisats 3 000 000 kr., är avsett för bestridande av de förenämnda kostnaderna i samband med legodriften. Det är förutsatt att å anslaget tillgängliga medel skall kunna disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som tillämpas i fråga om kommunikationsverkens dispositionsanslag (SU 26/1954, Rskr 95). Kommerskollegium har i sin härefter anmälda skrivelse redogjort för anslagets användning under budgetåret 1960/61.

Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Kommerskollegium (skr. 18/10 1961) hemställer, att under anslaget för nästa budgetår anvisas 5 000 000 kr. Därav avser 2 000 000 kr. gruvdriften vid Adak och 3 000 000 kr. kostnader i anslutning till de pågående undersökningarna vid Stekenjokks statsgruvefält.

Beträffande Adakfältet beräknas 550 000 kr. för undersökningar genom diamanthörlningar och 450 000 kr. för tillredningar. Dessa belopp är ungefär desamma som för innevarande budgetår. De löpande kostnaderna för ersättning av förslitna maskiner och komplettering av anläggningar och utrustning har tidigare i allmänhet uppgått till 450 000 kr. per år. Den stegrade belastningen på materielen efter övergång budgetåret 1960/61 till en med 50 procent ökad produktion motiverar en i vart fall tillfällig ökning av anslagsbehovet med 550 000 kr. till 1 000 000 kr.

För budgetåret 1961/62 anvisades 200 000 kr. för vissa förberedande hörlningar m. m. inom det av Sveriges geologiska undersökning prospekterade Stekenjokkområdet. *Kommerskollegium* anser på grundval av vad man redan nu vet om malmen i Stekenjokk, att upptagande av gruvdrift där är ekonomiskt försvarbart och att olika intressen talar för att malmproduktionen bör komma igång under 1960-talet. Oavsett när arbetet på gruvanläggningarna kan påbörjas, anser kollegiet emellertid, att en väg till Stekenjokkområdet bör anläggas utan dröjsmål. Vägförbindelse dit är inte blott en förutsättning för anläggningsarbeten och gruvdrift utan en sådan skulle även avsevärt underlätta och förbilliga Sveriges geologiska undersökningss fortsatta prospektering. Vägen har preliminärt beräknats kosta 4 milj. kr., som dock kan fördelas på två budgetår. För nästa budgetår begär kollegiet anvisande av 3 milj. kr. till arbetena i Stekenjokk, varav huvudparten avses för vägbygget och en mindre del för eventuell provbrytning samt fortsatta undersökningar och utredningar.

Departementschefen

Arbetena med upprustning och modernisering av anläggningarna i Adak, till vilka riksdagen under de senaste åren anvisat mellan 6 och 7 milj. kr., är numera slutförda. I fråga om legodriftsgruvorna synes därvid under förevarande anslag för nästa budgetår endast behöva räknas med kostnaderna för löpande undersökningar, tillredningar och ersättningsanskaffningar. Härfor torde i enlighet med kommerskollegiets förslag böra upptagas sammanlagt 2 milj. kr.

Vad gäller Stekenjokkområdet må erinras om att Sveriges geologiska undersökning sedan många år bedriver diamanthörlningar m. m. inom området. Hittills har kunnat påvisas en malmkvantitet av omkring 11 milj. ton. *Kommerskollegium* anser ekonomiska och andra skäl tala för att gruvdrift upptages i Stekenjokk så snart ske kan. Vissa rätt omfattande kompletterande undersökningar — såväl i fråga om malmkroppens storlek och utsträckning som rörande de praktiska förutsättningarna för gruvdrift —

måste emellertid utföras, innan det är möjligt att taga definitiv ställning till utbyggnad. Oavsett när investeringsarbetena kan påbörjas är det, såsom kommerskollegium framhåller i sin skrivelse, önskvärt att vägfrågan löses utan dröjsmål. Vägförbindelsen till Stekenjokkområdet är nämligen inte bara en förutsättning för anläggningsarbeten och gruvdrift utan skulle även avsevärt underlätta och förbilliga geologiska undersökningens fortsatta prospekteringsarbeten. Jag tillstyrker därför att för nästa budgetår erforderliga medel ställs till kollegiets förfogande för påbörjande av en väg från Klimpfjälls by upp till malmfältet. Av de totala kostnaderna för vägen, vilka torde röra sig om 4 milj. kr., bedömer kollegium ca 2,5 milj. kr. behövligen under budgetåret 1962/63 och återstoden under budgetåret 1963/64. Dessa kostnadsuppskattningar synes böra godtagas. Därutöver torde för nästa budgetår böra anvisas 500 000 kr. för fortsatta undersökningar och utredningar rörande uppläggning av gruvdriften m. m. i Stekenjokk.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Jan Palm

Register

DRIFTBUDGETEN

Tionde huvudtiteln

A. Handelsdepartementet

Sid.		Kr.
	Handelsdepartementet:	
18	Avlöningar	1 692 000
19	Omkostnader	155 000
19	Utövande av statskontroll å krigsmaterieltillverkningen	47 000
20	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	550 000
20	Extra utgifter	150 000
	Säger för handelsdepartementet	2 594 000

B. Industri, hantverk och handel

	Kommerskollegium:	
21	Avlöningar	* 3 500 000
21	Omkostnader	* 250 000
	Bergsstaten:	
21	Avlöningar	335 000
23	Omkostnader	48 000
	Sprängämnesinspektionen:	
23	Avlöningar	390 000
28	Omkostnader	53 000
	Statens hantverksinstitut:	
29	Avlöningar till viss personal	819 000
33	Vissa omkostnader	69 000
34	Bidrag till kursverksamheten m. m.	435 000
35	Utrustning och inredning	250 000
41	Bidrag till företagareföreningar m. fl.	1 500 000
45	Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag m. m.	1 000 000
45	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission	566 000
46	Befrämjande av hemslöjden	266 000
48	Bidrag till Svenska slöjdföreningen	50 000
48	Främjande av utrikeshandeln m. m.	3 500 000
	Säger för industri, hantverk och handel	13 031 000

C. Sveriges geologiska undersökning

	Sveriges geologiska undersökning:	
63	Avlöningar	2 776 000
67	Omkostnader	1 036 000
67	Resor och fältarbeten	176 000
68	Utrustning	250 000
69	Malmletning	1 991 000
79	Järnmalmsinventering m. m. i Norrbotten	1 500 000
	Säger för Sveriges geologiska undersökning	7 729 000

* Beräknat belopp.

Sld.

Kr.

D. Teknisk provnings- och försöksverksamhet

Statens provningsanstalt:		
80	Avlöningar	1 254 000
82	Omkostnader	137 000
84	Uppdragsverksamhet	2 488 000
86	Utrustning	500 000
Flygtekniska försöksanstalten:		
87	Avlöningar	6 137 000
91	Omkostnader	2 263 000
92	Utrustning	300 000
Statens skeppsprovninganstalt:		
93	Avlöningar	1 040 000
96	Omkostnader	187 000
97	Utrustning	85 000
Säger för teknisk provnings- och försöksverksamhet		14 391 000

E. Teknisk forskning

99	Statens tekniska forskningsråd	210 000
100	Teknisk forskning	6 500 000
102	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	330 000
103	Bidrag till Svenska träforskningsinstitutet	* 1 473 000
104	Bidrag till Svenska textilforskningsinstitutet	278 000
110	Bidrag till Metallografiska institutet	* 22 000
110	Bidrag till Svenska institutet för konserveringsforskning	728 000
111	Bidrag till Institutet för optisk forskning	145 000
112	Bidrag till Svenska silikatforskningsinstitutet	125 000
113	Bidrag till Tekniska nomenklaturcentralen	15 000
Säger för teknisk forskning		9 826 000

F. Atomenergiverksamhet

114	Delegationen för atomenergifrågor	150 000
114	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	108 000 000
133	Internationellt atomenergisamarbete	4 600 000
Säger för atomenergiverksamhet		112 750 000

G. Pris- och konkurrensförhållanden m. m.

Näringsfrihetsrådet:		
136	Avlöningar	146 000
136	Omkostnader	10 000
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor:		
137	Avlöningar	400 000
138	Omkostnader	32 000
Statens pris- och kartellnämnd:		
139	Avlöningar	2 522 000
139	Omkostnader	388 000

* Beräknat belopp.

294 *Statsverkspropositionen år 1962; Bil 12: Handelsdepartementet*

Sid.		Kr.
	Statens institut för konsumentfrågor:	
140	Avlöningar	1 067 000
144	Omkostnader	425 000
146	Statens konsumentråd	75 000
148	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	1 000 000
149	Bidrag till varudeklarationsnämnden	225 000
	Säger för pris- och konkurrensförhållanden m. m.	6 290 000

H. Sjöfart

	Sjöfartsstyrelsen:	
150	Avlöningar	5 806 000
157	Omkostnader	1 198 000
	Lots- och fyrstaten:	
159	Avlöningar	25 701 000
165	Omkostnader	6 091 000
	Fartygsinspektionen:	
169	Avlöningar	1 518 000
171	Omkostnader	229 000
172	Ersättningar i anledning av flyttning av lotsplatsen i Salmis ...	150 000
174	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	2 500 000
176	Nytt lotsdistriktsfartyg	4 500 000
178	Materielanskaffning till vissa farleder m. m.	300 000
178	Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten	90 000
179	Driftkostnader för radionavigeringsstationer	200 000
180	Anskaffning av lotsbåtar	900 000
181	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg	13 000
182	Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet	50 000
182	Statens isbrytarverksamhet	5 500 000
184	Nytt isbrytarfartyg	11 700 000
187	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	1 650 000
190	Ombyggnad av sjömättningsfartyg	500 000
191	Bidrag till handelshamnar och farleder	2 000 000
193	Statliga farledsarbeten	125 000
196	Byggande av fiskehamnar	3 000 000
212	Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder	215 000
212	Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder	1 000 000
	Sjöbefälsskolorna:	
213	Avlöningar	2 799 000
216	Omkostnader	185 000
218	Inventarier till nya skollokaler	50 000
219	Utrustning	400 000
221	Fortbildningskurser m. m.	50 000
223	Ersättning åt författare av läroböcker m. m.	10 000
	Handelsflottans pensionsanstalt:	
224	Administrationskostnader	1 000
	Statens sjöhistoriska museum:	
226	Avlöningar	361 000
229	Omkostnader	49 000
230	Underhåll och ökning av samlingarna	4 000
230	Läkarundersökning av sjöfolk	650 000

Sid.		Kr.
231	Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor..	85 000
232	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond	340 000
232	Understöd åt skärgårdsrederier m. m.	265 000
	Säger för sjöfart	80 185 000

I. Patent- och registreringsväsendet m. m.

	Patent- och registreringsverket:	
234	Avlöningar	9 974 000
253	Omkostnader	1 604 000
	Svenska uppfinnarkontoret:	
254	Administrationskostnader	245 000
255	Understödjande verksamhet	85 000
256	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	455 000
	Säger för patent- och registreringsväsendet m. m.	12 363 000

J. Ekonomisk försvarsberedskap

	Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap:	
257	Avlöningar	1 447 000
258	Omkostnader	272 000
260	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.,	34 300 000
261	Distributionsmateriel för olja	500 000
	Säger för ekonomisk försvarsberedskap	36 519 000

K. Diverse

	Statens handelslicensnämnd:	
263	Avlöningar	* 1 000
263	Omkostnader	* 1 000
	Statliga krisorganen:	
263	Avlöningar till viss personal	92 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
264	Byggnadsstyrelsens delfond	2 867 000
264	Sjöfartsstyrelsens delfond	853 000
264	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	1 500 000
265	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater	104 000
266	Avsättning till fonden för idrottens främjande	12 700 000
268	Avsättning till fonden för friluftslivets främjande	1 800 000
270	Avsättning till lotterimedelsfonden	28 000 000
279	Kostnader för vissa nämnder m. m.	37 000
280	Bidrag till vissa internationella byråer m. m.	392 000
283	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete ..	150 000
	Säger för diverse	48 497 000

Summa 344 175 000

* Beräknat belopp.

KAPITALBUDGETEN

Sid.		Kr.
	Statens allmänna fastighetsfond	
284	Förrådsbyggnad vid statens hantverksinstitut	150 000
284	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	1 200 000
	<u>Säger för statens allmänna fastighetsfond</u>	<u>1 350 000</u>
	Statens utlåningsfonder	
285	Statens hantverks- och industrilånefond	15 000 000
285	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000
	<u>Säger för statens utlåningsfonder</u>	<u>15 001 000</u>
	Fonden för låneunderstöd	
286	Lån till Aktiebolaget Atomenergi	20 000 000
286	Lån till Aktiebolaget Oljetransit	2 200 000
287	Lån till utbyggnad av oljelagringen	36 000 000
	<u>Säger för fonden för låneunderstöd</u>	<u>58 200 000</u>
	Fonden för statens aktier	
288	Teckning av aktier i Aktiebolaget Ceaverken	* 2 000 000
288	Teckning av aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier	* 130 000 000
	<u>Säger för fonden för statens aktier</u>	<u>132 000 000</u>
	Fonden för förlag till statsverket	
289	Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län	5 000 000
	<u>Säger för fonden för förlag till statsverket</u>	<u>5 000 000</u>
	<u>Summa</u>	<u>211 551 000</u>

* Beräknat belopp

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1962

FÖRSTA SAMLINGEN

FEMTE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående stats-
verkets tillstånd och behov: inrikesdepartementet,
civildepartementet, oförutsedda utgifter,
riksdagen och dess verk m. m.
samt statens kapitalfonder och
beredskapsstat för försvarsväsendet
Kungl. Maj:ts propositioner nr 2–9*

INRIKESDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
3 januari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING,
SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLM-
QVIST.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson anmäler de frågor
som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom inrikesdepartementets
verksamhetsområde och anför därvid följande.

ÖVERSIKT

På nära nog alla mera betydelsefulla avsnitt av inrikesdepartementets
verksamhetsområde pågår sedan några år tillbaka ett betydande reform-
arbete i syfte att nå en anpassning till den snabba utvecklingen i samhället.
På vissa områden har genomgripande reformer redan genomförts och på
andra områden planeras sådana komma att genomföras under de närmaste
åren. Detta tar sig budgetmässigt uttryck i betydande utgiftsökningar på
flertalet av departementets olika avsnitt.

På hälso- och sjukvårdens område vill jag erinra om de reformer inom
den öppna vården, som beslutats av riksdagen under hösten 1961 och som
delvis skall börja förverkligas fr. o. m. nästa budgetår. Frågan om över-
förande av mentalsjukvården till landstingens huvudmannaskap är f. n. före-
mål för beredning inom inrikesdepartementet och jag räknar med att prin-
cipförslag härom skall kunna framläggas för årets riksdag. Ett första steg
i denna riktning har tagits genom riksdagens godkännande nyligen av förslag
till avtal mellan staten och Örebro läns landsting om landstingets överta-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

gande fr. o. m. den 1 januari 1962 av driften vid Mellringe nya mentalsjukhus i Örebro. I avbidan på ett landstingsövertagande av hela mentalsjukvården måste den pågående upprustningen av mentalsjukhusen, personellt och materiellt, fortsättas i statlig regi. Även de statliga kroppssjukhusen måste förstärkas och utbyggas med moderna specialkliniker för att motsvara dagens krav och för att den av statsmakterna beslutade ökade läkarutbildningen skall kunna genomföras.

De senaste årens utveckling har också medfört att trycket på de centrala medicinalorganen — medicinalstyrelsen, de statliga laboratorierna m. fl. — ständigt ökat och kräver förstärkningar. Flera av dem har nyligen varit föremål för organisationsundersökningar, som delvis redan resulterat i förslag till omorganisation och betydande förstärkningar, och andra är eller kommer att bli föremål för utredning.

Med hänsyn till den utomordentliga vikten av förebyggande åtgärder och tidigdiagnostik när det gäller de stora folksjukdomarna såsom cancer, hjärt- och kärlsjukdomar, sockersjuka och reumatism föreslås att en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll igångsättes under nästa budgetår.

På hela sjukvårdsområdet har personalbristen varit besvärande och försvårat en angelägen utbyggnad och upprustning. Med hänsyn bl. a. till den betydande utökning av utbildningskapaciteten för såväl läkare och sjuksköterskor som övrig sjukvårdspersonal, vilken beslutats eller planeras, är det min förhoppning att situationen i detta hänseende efter hand skall kunna förbättras. Bl. a. beräknas förslag om ytterligare en statlig sjuksköterskeskola kunna framläggas för årets riksdag.

För landsstatens del vill jag framhålla, att indelningsfrågorna kommer att ställa stora krav på länsstyrelserna under de närmaste åren samtidigt som utbyggnader och reformer inom samhällsplanering och samhällsvård, polis- och åklagarväsendet, totalförsvaret, taxeringsväsendet och en rad andra områden kräver ökade insatser av länsstyrelserna som administrerande och samordnande organ. Jag vill erinra om att åt den nyligen tillsatta länsförvaltningsutredningen uppdragits att förutsättningslöst pröva principerna för den statliga länsförvaltningens ordnande för framtiden. Ehuru frågan om länsstyrelsernas framtida ställning och organisation sålunda är oklar, kan med hänsyn till omfattningen av de uppgifter som redan åvilar länsstyrelserna ändringar och förstärkning inom den nuvarande organisationen ej undvikas.

Den dominerande frågan på polisväsendets område är f. n. 1957 års polisutrednings förslag om förstatligande av polisväsendet m. m. Förslag i ämnet avses skola underställas årets riksdag. Vidare är en mångfald förslag av polisverksamhetsutredningen i syfte att få till stånd en mera effektiv och aktiv polisverksamhet f. n. föremål för beredning inom departementet. Frågan om översyn av polisutbildningen kommer att upptagas av särskilt tillkallade sakkunniga.

Civildförsvaret undergår en genomgripande modernisering och upprustning. Jag anser det synnerligen angeläget att den successiva utbyggnaden kan fortsättas i enlighet med 1959 års principbeslut. Väsentligt för civildförsvarets framtida effektivitet är enligt min mening också att upprustningen ses som ett led i den allmänna förstärkningen av totalförsvaret och tillförsäkras erforderligt utrymme vid den samlade bedömningen av totalförvarsfrågorna.

Hälso- och sjukvården

I avbidan på en allmän organisationsöversyn beträffande medicinalstyrelsen föreslås vissa punktvisa förstärkningar, bl. a. för att få till stånd en utvidgad och förbättrad medicinalstatistik.

Det under senare tid skärpta utrikespolitiska läget nödvändiggör en förstärkning av materielberedskapen inom det allmänna civila medicinalväsendet. För utrustning av beredskapssjukhus och sjukhärbargen vid krig eller krigsfara m. m. föreslås därför en medelsanvisning av 6 milj. kr., innebärande en ökning med omkring 4 milj. kr.

Den ökade användningen av radioaktiva ämnen inom landet och atomenergins utbyggande påkallar bildandet av en skyddsgruppsorganisation vid radiofysiska institutionen, vilken skall ingripa vid olyckshändelser o. dyl. som kan medföra risk för utspridning av radioaktivitet.

För utredning angående luftförorenings inverkan på människan föreslås att medel ställs till förfogande för statens institut för folkhälsan.

I fråga om statens rättskemiska laboratorium tillstyrkes, att medel anvisas för att undersökning av nya serumgrupper skall kunna upptagas som led i faderskapsbestämningarna, vilket kommer att medföra ökad säkerhet vid bedömningen.

I enlighet med den i princip beslutade organisationen av den allmänna hälsovårdstillsynen i landstingsområdena föreslås, att länsläkarinstitutionen börjar uppbyggas. Förutom omändring av förste provinsialläkartjänsterna till tjänster som länsläkare föreslås inrättande av fyra tjänster som biträdande länsläkare och fyra som länshälsovårdskonsulent.

Beträffande den statliga mentalsjukvården föreslås en fortsatt personell upprustning delvis betingad av tillkomsten av nya mentalsjukhus. Sålunda beräknas — utöver Falbygdens sjukhus, som började beläggas redan 1961 — Mellringe sjukhus i Örebro och sjukhuset i Bollnäs kunna börja beläggas under nästa budgetår samt psykopatsjukhuset i Katrineholm under hösten 1963. Detta innebär att drygt 2 400 nybyggda platser tillkommer. Sammanlagt för nya och befintliga sjukhus föreslås en ökning med 411 nya tjänster, varav 13 för läkarpersonal, 320 för sjukvårdspersonal, 20 för kontorspersonal och 58 för ekonomipersonal. Av de 411 nya tjänsterna avses 172 för nya sjukhus och nya avdelningar vid befintliga sjukhus. För befintliga vårdplatser innebär förslaget en personalförstärkning med 239 tjänster. Då emel-

lertid samtidigt 68 kan indragas, uppgår nettotillskottet till 171 tjänster. En sammanställning i tabellform över samtliga föreslagna personalförstärkningar för såväl nytillkommande som befintliga vårdplatser har intagits på s. 144.

Efter framställning av mentalsjukvårdsberedningen föreslås, att försöksverksamhet med öppen vård i form av öppna mottagningar vid mentalsjukhusen samt dagsjukhusvård och s. k. skyddade verkstäder påbörjas under nästa budgetår. Jag vill i detta sammanhang erinra om att inom mentalsjukvårdsberedningen pågår en närmare undersökning av de moderna behandlingsmetodernas inverkan på vårdtider och platsbehov.

Mentalsjukhusens omkostnadsanslag föreslås uppräknat med sammanlagt 2,4 milj. kr. Förslaget möjliggör bl. a. en förbättring av sjukhusens inventariestandard samt utökning av arbets- och sysselsättningsterapin. Medelsanvisningen till läkemedel innebär att denna post under de senaste sex åren sexdubblats.

För utrustning av nya mentalsjukhus och upprustade vårdavdelningar m. m. vid befintliga sjukhus beräknas preliminärt 7 milj. kr., en ökning med närmare 4 milj. kr.

Investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. har preliminärt beräknats till 35 milj. kr. Den totala investeringsvolymen under nästa budgetår beräknas därvid med utnyttjande av förefintliga reservationer å anslaget komma att uppgå till 65 milj. kr., vilket torde möjliggöra påbörjande av bl. a. två forskningsavdelningar och två vårdenheter för barn.

För avtalsenligt bidrag till Örebro läns landsting för driften av Mellringe sjukhus föreslås, att ett särskilt anslag om 2,7 milj. kr. anvisas.

Förslag framlägges om en personell och materiell upprustning vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed samt vid Vilhelmsro sjukhus. Frågan om anslag för ny- och ombyggnad av statens skol- och yrkeshem på Salbohed samt uppförande i Laxå av ett nytt flickhem, avsett att ersätta Vänersborgshemmet, avses skola föreläggas 1962 års riksdag i särskild proposition.

För de nya neurologiska och neurokirurgiska klinikerna vid karolinska sjukhuset, vilka beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 april 1963, föreslår jag cirka 200 tjänster, varav 26 läkartjänster. Av dessa tjänster kommer i runt tal 150 att överföras från serafimerlasarettets nuvarande nervkliniker. Till följd av nervklinikernas tillkomst erfordras även personalförstärkning vid sjukhusets centrala anläggningar. Härför och för sjukhuset i övrigt föreslås inrättande av drygt 50 nya tjänster, därav 6 läkartjänster.

Karolinska sjukhusets thoraxkliniker föreslås genom vissa begränsade åtgärder omdisponerade så, att de — i avvaktan bl. a. på sjukhusets inordnande i Stor-Stockholms sjukvårdsorganisation och ny generalplan för sjukhuset — kan utnyttjas bättre än hittills. Sålunda förordar jag att av thoraxmedicinska klinikens fyra allmänna avdelningar två skall disponeras

för lungtuberkulösa fall och två för icke tuberkulösa fall. Vidare framlägger jag förslag om inrättande inom thoraxblocket av en särskild specialkardiologisk klinik om cirka 18 vårdplatser.

På kapitalbudgeten beräknas anslaget till karolinska sjukhusets utbyggnad preliminärt till ca 6,6 milj. kr.

Enligt riksdagens under hösten 1961 fattade beslut skall serafimerlasarettet utnyttjas som undervisningssjukhus intill dess undervisningen vid mitten av 1970-talet kan överflyttas till S:t Görans sjukhus. En särskild utredning har igångsatts rörande vissa ombyggnads- och upprustningsåtgärder vid serafimerlasarettet i samband med nervklinikernas överflyttande till karolinska sjukhuset. Vissa förstärkningar har ansetts erforderliga redan för nästa budgetår. Sålunda föreslås inrättande av 13 nya tjänster. För fortsatt upprustning av lasarettet tillstyrker jag en medelsanvisning av 430 000 kr.

Den fortgående utbyggnaden av akademiska sjukhuset i Uppsala i enlighet med av riksdagen och Uppsala läns landsting antagen generalplan för sjukhuset börjar nu ställa krav på betydande personalförstärkningar. Med hänsyn härtill föreslår jag inrättande vid sjukhuset av 15 nya läkartjänster, av vilka 13 sammanhänger med sjukhusets utvidgning. På kapitalbudgeten beräknas preliminärt 6,3 milj. kr. för akademiska sjukhusets fortsatta utbyggande.

Vid Norrbackainstitutet har nuvarande realskola fr. o. m. höstterminen 1961 börjat ombildas till ett enhetsskolans högstadium för handikappade elever, vilket kräver en förstärkning av vårdpersonalen och vissa ändrade lokaldispositioner m. m.

För att utbygga vanföreanstaltens i Göteborg yrkesskolor och för uppförande av ett nytt elevinternat föreslås ett investeringsanslag av 3 milj. kr.

F. n. utgår bidrag med $\frac{3}{4}$ av kostnaderna för ortopediska hjälpmedel (stödjebandage, proteser, rullstolar och invalidvagnar). Återstående del av kostnaderna får den enskilde som regel själv vidkännas. Inom departementet pågår beredning av frågan om en förbättrad bidragsgivning för ändamålet. Förslag härom avses senare framläggas för riksdagen.

Genom beslut av 1961 års riksdag har företagits vissa förbättringar av bidragsgivningen beträffande hörapparater. Frågan om utvidgning av denna bidragsgivning är jämväl föremål för beredning inom departementet. Förslag i ämnet avses senare underställas riksdagen.

Förslag framlägges om anordnande försöksvis av mer allsidig hälsokontroll i anslutning till planerad skärmbildsverksamhet i Värmlands län. Denna kontroll avses bli baserad främst på en ingående kemisk blodanalys med hjälp av högautomatiserad laboratorieapparat. Med sådan undersökning avser man kunna påvisa resp. få hållpunkt för misstanke i fråga om ett flertal av våra vanligaste sjukdomar, avseende bl. a. hjärta, blodkärl, lever

och njurar. Undersökningen beräknas jämväl möjliggöra utväljande av personer som bör genomgå särskild kontroll beträffande tumörsjukdom.

Med hänsyn till de gynnsamma resultaten av försöksverksamhet med användning av levande virus för polioympning beräknas medel för sådana ympningar i större skala under nästa budgetår.

Ambulans- och räddningsflygtjänsten föreslås försöksvis utbyggd med en helikopterstation, som under vinterns turistsäsong avses bli förlagd till Dalarnas fjälltrakter.

Enligt mellan de nordiska länderna preliminärt träffat avtal föreslås utbildningen av hälsovårdstjänstemän komma att utbyggas genom utvidgad kursverksamhet vid den nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Landsstaten

För landskanslierna föreslås en ny organisation för handläggning av sådana civila försvarsärenden, som icke är att hänföra till civilförsvarets verksamhet. Förslaget syftar till en rationalisering och effektivisering av arbetet på ifrågavarande område. För nästa budgetår beräknas kostnaderna härför — inklusive vissa förstärkningar inom överståthållarämbetets beredskapsorganisation — uppgå till i runt tal 1 milj. kr.

I enlighet med riksdagens beslut föregående år om förbättrad taxeringskontroll föreslås inrättande av ett 25-tal nya tjänster å taxeringssektionernas revisionsdetaljer. Kostnaderna härför belöper sig till i runt tal 500 000 kr.

Beträffande landskontorens kameralsektioner framlägges förslag, som syftar till arbetsrationaliseringar. Vissa personalminskningar blir härigenom möjliga att genomföra på längre sikt. Fr. o. m. nästa budgetår föreslås 10 juristtjänster till indragning, varjämte en viss minskning av extra personal anses möjlig att genomföra. Kostnadsminskningen med anledning härav beräknas till 400 000 kr.

För att möjliggöra en avlastning av landskamrerarens arbetsbörda, särskilt med hänsyn till prövningsnämndsarbetet, föreslås i ett vart av de tre största länen inrättande av en förste länsassessorstjänst.

Polisväsendet

Ordningsstatspolisen föreslås förstärkt med 40 man för att förbättra trafikövervakningen. Vidare förordas en fortsatt utbyggnad av polisväsendets fjärrskriftnät med ytterligare 6 anläggningar. Därjämte förutsättes att av statsmedel skall bekostas utgivandet av en tidskrift för polismän. Förslag om uppförande av en ny statlig polisskola kommer senare att framläggas. För nästa budgetår räknar jag med ett investeringsanslag härför om 3 milj. kr.

Civilförsvaret m. m.

Anslagen till civilförsvaret i riksstaten för innevarande budgetår har — i enlighet med förslag av 1960 års försvarskommitté — ökat med ca 20 milj. kr. och upptagits till i runt tal 47,5 milj. kr. För nästa budgetår föreslår jag en ytterligare anslagsökning med i runt tal 23 milj. kr., vilket innebär en anslagsram för civilförsvaret av omkring 70,5 milj. kr. Anslagen fördelar sig i stort sett på följande ändamål, nämligen utbildnings- och övningsverksamheten 12,9 milj. kr., materielanskaffning 28,2 milj. kr., skyddsrum 14,5 milj. kr. samt övriga i huvudsak löpande kostnader 14,9 milj. kr. Jag vill i detta sammanhang erinra om att redan under innevarande budgetår utöver den för civilförsvarsstyrelsen beslutade organisationen inrättats ett 20-tal nya tjänster för att förstärka styrelsen. Frågan om överskridande av vederbörlig anslagspost anmäles å tilläggsstat.

I skrivelse den 29 november 1961 har civilförsvarsstyrelsen föreslagit, att den av statsmakterna i princip beslutade uppbyggnaden av civilförsvaret under en tioårsperiod förkortas med tre år. Förslaget innebär ett medelsbehov för budgetåret 1962/63 av 115 milj. kr. och ett ytterligare ökat medelsbehov under de två följande budgetåren upp till 157 milj. kr. Då frågan om takten i uppbyggnaden av civilförsvaret kommer att upptagas till bedömning av den utredning, som nyligen tillkallats för att pröva frågan om kostnaderna för försvaret i dess helhet för tiden efter budgetåret 1962/63, har jag i detta sammanhang icke ansett mig böra ta ställning till förslaget.

Förslag framlägges om anskaffande av identitetsbrickor. Kostnaderna för brickor åt årsgrupperna födda 1960 och senare föreslås skola bestridas av statsmedel. I övrigt föreslås åtgärder ägnade att underlätta för allmänheten att på frivillig väg anskaffa identitetsbrickor.

I jämförelse med riksstaten för innevarande budgetår föreslås å elfte huvudtiteln för budgetåret 1962/63 en totalökning med omkring 71,8 milj. kr.

Förändringarna inom huvudtiteln's avdelningar framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1961/62	Förslag 1962/63	Ökn. el. minskn.
A. Inrikesdepartementet m. m.	3 638 000	3 952 000	+ 314 000
B. Hälso- och sjukvården.	596 234 000	624 271 000	+ 28 037 000
C. Överståthållarämbetet och landsstaten.	165 589 000	171 999 000	+ 6 410 000
D. Polisväsendet.	87 494 000	97 075 000	+ 9 581 000
E. Civilförsvaret m. m.	50 466 000	73 980 000	+ 23 514 000
F. Diverse.	45 997 000	49 192 000	+ 3 895 000
Summa kr.	948 718 000	1 020 469 000	+ 71 751 000

Av totalökningen beräknas den automatiska utgiftslegringen utgöra omkring 33,4 milj. kr. De icke-automatiska höjningarna under huvudtiteln uppgår sålunda till omkring 38,4 milj. kr.

DRIFTBUDGETEN

Elfte huvudtiteln

A. Inrikesdepartementet m.m.**[1] 1. Inrikesdepartementet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 559 000	1 727 251
1961/62 (statsliggaren s. 1029)	1 814 000	
1962/63 (förslag)	1 954 000	

Vid den för social- och inrikesdepartementen gemensamma regeringsrättsbyrån finns f. n. fyra regeringsrättssekreterare, varav två å inrikesdepartementets personalstat. Härutöver har under de senaste åren två tjänstemän i departementen stadigvarande måst tagas i anspråk som föredragande. Trots detta har balansen av mål till föredragning i regeringsrätten fortsatt att växa, varför under innevarande budgetår en sjunde föredragande tidvis anlitats. Jag anser mig på grund härav böra beräkna medel för ytterligare en föredragande i regeringsrätten för nästa budgetår. Med hänsyn till byråns storlek och därav följande krav på den administrativa ledningen och samordningen av byråns funktioner föreslår jag vidare, att en regeringsrättssekreterartjänst i Ae 26 utbytes mot en tjänst som kansliråd i lönegrad Bo 1.

På grund av fortsatt stegring av arbetsbelastningen, framför allt på statssekreteraravdelningen, torde ytterligare en amanuens i reglerad befordringsgång böra tillföras departementet.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag vidare, att medel beräknas för uppflyttning av två tjänster för amanuens i reglerad befordringsgång till förste kanslissekreterartjänster i Ae 23 och av en kontoristtjänst i Ae 9 till kansliskrivartjänst i Ae 10.

Då tillfällig personal i allt större omfattning måste anlitas för expertuppgifter inom departementet, föreslår jag, att anslagsposten till expertis och tillfällig arbetskraft uppräknas med 50 000 kr.

I skrivelser den 28 augusti och den 26 oktober 1961 har beredskapsnämnden för psykologiskt försvar hemställt, att två tjänster som forskningssekreterare i Ae 23 resp. förste byråsekreterare i Ae 21 inrättas i stället för en extra tjänst i Ag 23 för den befattningshavare, som leder nämndens forskningsverksamhet, resp. en amanuens tjänst. Dessa förslag finner jag mig icke kunna tillstyrka.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med i runt tal 126 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagen lönereglering och löneklassuppflyttningar med cirka 14 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 814 000 + 140 000) 1 954 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för inrikesdepartementet, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för inrikesdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	723 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	250 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	518 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	387 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 000

Summa kr. 1 954 000;

c) till *Inrikesdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 954 000 kr.

[2] 2. Inrikesdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	160 000	200 231
1961/62 (statsliggaren s. 1030)	174 000	
1962/63 (förslag)	198 000	

Med hänsyn till belastningen föregående budgetår å anslagsposten till reseersättningar (51 028 kr.) föreslår jag, att posten uppräknas med 5 000 kr. till 45 000 kr.

Under delposten till expenser för eget behov, som föregående budgetår belastades med 54 325 kr., förordar jag en höjning av medelsanvisningen med 9 000 kr. till 55 000 kr., bl. a. för anskaffning av vissa inventarier.

I skrivelse den 28 augusti 1961 har beredskapsnämnden för psykologiskt försvar hemställt, dels att nämndens expensmedel uppräknas med 1 000 kr., dels att medelsanvisningen till nämndens krigsspel och kurser m. m. ökas med drygt 47 000 kr. Under expensposten anser jag mig böra förordna oförändrat belopp. Till krigsspel och kurser m. m. tillstyrker jag en begränsad höjning med 10 000 kr. till 60 000 kr.

I övrigt beräknar jag oförändrat medelsbehov under anslaget.

Anslaget bör sålunda uppföras med (174 000 + 24 000) 198 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inrikesdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 198 000 kr.

10 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

[3] 3. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	45 000	45 122
1961/62 (statsliggaren s. 1030)	45 000	
1962/63 (förslag)	45 000	

I enlighet med av beredskapsnämnden i skrivelse den 28 augusti 1961 gjord beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp 45 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kr.

[4] 4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 200 000	1 161 083
1960/61	1 200 000	1 238 241
1961/62 (statsliggaren s. 1031)	1 400 000	
1962/63 (förslag)	1 500 000	

Utgifterna under anslaget uppgick budgetåret 1960/61 till i runt tal 1 238 000 kr., en ökning i förhållande till budgetåret dessförinnan med cirka 77 000 kr. Flera omfattande sakkunnigutredningar har nyligen tillsatts inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, varför kommittékostnaderna även i fortsättningen torde komma att öka. På grund härav och då från anslaget bör bestridas vissa förberedelsekostnader i samband med ett framtida förstatligande av polisväsendet, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 100 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

[5] 5. Extra utgifter

	Ansla g	Nettoutgift
1959/60	150 000	161 386
1960/61	205 000	109 994
1961/62 (statsliggaren s. 1031)	205 000	
1962/63 (förslag)	255 000	

Ett stort behov föreligger av fortlöpande informationer i de frågor av skilda slag som gäller polisverksamheten. Med hänsyn härtill och till det reformarbete, som f. n. bedrives, anser jag, att det skulle vara av stort värde, om informationsmaterial, eventuellt i form av en facktidskrift, kunde tillhandahållas för polismän. Jag föreslår därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 50 000 kr. och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 255 000 kr.

B. Hälso- och sjukvården

Centrala medicinalorgan m. m.

[6] 1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 175 000	4 304 225
1961/62 (statsliggaren s. 1031)	4 643 000	
1962/63 (förslag)	4 950 000	

I riksstaten för innevarande budgetår har upptagits ett förslagsanslag till Sinnessjuknämnden: Avlöningar av 28 000 kr. (statsliggaren s. 1041). Jag avser att under förevarande punkt jämväl behandla det yrkande, som hänför sig till nämnda anslag.

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 611 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalförstärkningar	
a) <i>Disciplinnämnden</i>	
1 förste byråsekreterare Ae 21	+ 25 632
b) <i>Medicinalbyrån</i>	
1 föredragande i trafiksäkerhetsfrågor	+ 19 800
c) <i>Hälsovårdsbyrån</i>	
Utökad arbetstid för specialföredraganden (för ärenden rörande sjöfolk)	+ 6 600
½ kanslibitråde Ag 7	+ 6 222
d) <i>Sjukhusbyrån, sjuksköterskeavdelningen</i>	
1 biträdande byråinspektör Ae 17	+ 20 856
1 biträdande byråinspektör Ag 17	+ 20 856
1 kanslibitråde Ae 7	+ 12 444
e) <i>Mentalsjukvårdsbyrån</i>	
1 medicinalrådsassistent (bl. a. för familjerådgivning)	+ 13 200
1 kurator Ag 17	+ 20 856
1 kontorsskrivare Ae 13	+ 16 956
f) <i>Mentalvårdsbyrån för barn (psykisk barna- och ungdomsvård samt vård av psykiskt efterblivna)</i>	
1 medicinalråd Bp 3	+ 47 232
1 föredragande i barnpsykiatri indrages	— 19 800
1 psykolog Ae 26	+ 33 192
1 bitr. psykolog Ag 21 indrages	— 25 632
1 byråinspektör Ae 19	+ 23 124
1 bitr. byråinspektör Ae 17 indrages	— 20 856
1 konsulent för sysselsättningsterapi Ae 16	+ 19 812
1 kanslist i reglerad befordringsgång	+ 16 956
1 kanslibitråde Ae 7	+ 12 444

12 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

	Ökn. el. minskn.
g) <i>Tandvårdsbyrån</i>	
Dubbling av medicinalrådsbefattningen 3 månader.....	+ 11 808
h) <i>Apoteksbyrån</i>	
Utökning av arbetstiden för 1 specialföredragande i läkemedelsärenden (farmakolog).....	+ 6 600
Utökning av arbetstiden för 1 föredragande i läkemedelsärenden (apotekare) ..	+ 6 600
½ byråsekreterare (farmacevt) i reglerad befordringsgång.....	+ 11 562
i) <i>Lag- och utredningsbyrån</i>	
½ förste byråsekreterare Ag 23.....	—
½ kanslibitråde Ag 7.....	—
j) <i>Statistiska avdelningen</i>	
1 förste aktuarie Ae 21.....	+ 25 632
1 kanslibitråde Ae 7.....	+ 12 444
2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.....	+ 20 232
k) <i>Övriga personalförstärkningar</i>	
1 expeditionsvakt Ae 7.....	+ 12 444
2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.....	+ 20 232

2. Uthytte av vissa tjänster

a) <i>Byrån för social- och rättspsykiatri</i>	
1 kanslist i reglerad befordringsgång.....	+ 16 956
1 byråsekreterare i reglerad befordringsgång indrages.....	— 23 124
b) <i>Tandvårdsbyrån</i>	
1 kanslist i reglerad befordringsgång.....	+ 16 956
1 byråsekreterare i reglerad befordringsgång indrages.....	— 23 124
c) <i>Överdirektörsavdelningen</i>	
1 kansliskrivare Ae 10.....	+ 14 544
1 byråsekreterare i reglerad befordringsgång indrages.....	— 23 124
d) <i>Gemensam personal</i>	
½ bibliotekarie i Ae 17.....	+ 10 428
1 arvodesanställd bibliotekarie indrages.....	— 10 000
e) <i>Kameralbyrån</i>	
1 kamerare i Ao 21.....	—
1 bitr. kamrerare i Ao 21 indrages.....	—

3. Lönereregleringar

a) 1 föredragande Be 1 i stället för Ae 25 (byrån för social- och rättspsykiatri) ..	+ 11 328
b) 1 byrådirektör Ao 26 i stället för förste aktuarie Ao 23.....	+ 4 776
1 förste aktuarie Ao 21 i stället för aktuarie Ao 19.....	+ 2 508
1 kontorist Ae 9 i stället för kanslibitråde Ae 7.....	+ 1 344
1 kanslibitråde Ao 7 i stället för 1 kontorsbiträde Ao 5 (statistiska avdelningen)	+ 1 224
c) 1 förste intendent Ae 24 i stället för byråintendent Ae 23.....	+ 1512
1 assistent Ag 19 i stället för Ag 17	+ 2 268
1 kanslibitråde Ao 7 i stället för kontorsbiträde Ao 5 (avd. för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning).....	+ 1 224
d) 1 förste byråsekreterare Ae 23 i stället för Ae 21 (mentalsjukvårdsbyrån)....	+ 2 784
1 kanslibitråde Ae 7 i stället för kontorsbiträde Ae 5 (överinspektören för mentalsjukvården).....	+ 1 224
e) 1 byggnadsinspektör Ae 23 i stället för bitr. byggnadsinspektör Ae 21.....	+ 2 784
1 biträdande byggnadsinspektör Ae 21 i stället för Ag 21.....	—
1 ingenjör högst Ae 15 i stället för ritare Ae 12 (mentalsjukvårdsbyrån, byggnadsavdelningen).....	+ 2 700
f) 1 byråassistent Ae 23 i stället för Ae 21.....	+ 2 784
1 byråassistent Ae 21 i stället för byråsekreterare i reglerad befordringsgång (apoteksbyrån).....	+ 2 508
g) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i stället för byråsekreterare i reglerad befordringsgång (sjukhusbyrån, sjuksköterskeavdelningen).....	+ 2 508
h) 1 kassör Ao 13 i stället för Ao 12.....	+ 840
1 förste kansliskrivare Ae 12 i stället för kansliskrivare Ae 10 (kameralbyrån).	+ 1 572
i) 1 förste kansliskrivare Ae 12 i stället för kansliskrivare Ae 10 (generaldirektörens handsekreterare).....	+ 1 572

	Ökn. el. minskn.
j) 1 kontorist Ae 9 i stället för Ag 9 (medicinalstyrelsens nämnd för utländska läkare).....	—
k) 1 kontorist Ae 9 i stället för kanslibiträde Ae 7 (medicinalbyrån).....	+ 1 344
l) 5 kontorsbiträden Ao 5 i stället för Ae 5	—
m) arvodesreglering för föredragande m. fl. samt för ledamöter etc. i styrelsens nämnder.....	+ 125 700
4. Vikariats- och övertid ersättningar.....	+ 49 351
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 10 000
6. Omräkning	
Löneklassuppflyttningar	+ 7 345
På grund av beräknad anslagsbelastning.....	+ 12 840
	+ 611 000

II. Sinnessjuknämnden (skr. 29/8 1961) föreslår, att anslaget till Sinnessjuknämnden: Avlöningar uppräknas med 2 000 kr.

	Ökning
1. Arvoden	1 800
2. Omräkning	200
	2 000

Motiv

I. Medicinalstyrelsens arbetsbörda är alltjämt ökande. Antalet till medicinalstyrelsen inkomna ärenden, exklusive räkningar och rekvisitioner, har under de senaste åren ökat kraftigt trots vidtagna decentraliseringar av vissa ärendegrupper. Vid sidan av det löpande arbetet bedrivs inom flertalet av styrelsens byråer ett intensivt utredningsarbete beträffande särskilt aktuella frågor. Den ökade arbetsbelastningen har bl. a. medfört en eftersläpning av utrednings- och planeringsarbeten på viktiga områden, förlängning av expeditionstider samt avkall på omfattningen av styrelsens inspektions-skyldighet inom vissa vårdgrenar. På grund härav har styrelsen sett sig nödsakad att för nästkommande budgetår begära såväl kvantitativa som kvalitativa personalförstärkningar. Det framstår bl. a. som synnerligen angeläget, att överinspektören för vården av psykiskt efterblivna får möjlighet att helt ägna sig åt inspektionsverksamhet på samma sätt som överinspektören för mentalsjukvården.

Vidare bör den statistiska avdelningen förstärkas mot bakgrunden av de krav som numera måste ställas på avdelningen.

Styrelsen vill även starkt understryka angelägenheten av att en reglering av arvoden och ersättningar till föredragande m. fl. snarast kommer till stånd med hänsyn till svårigheterna att rekrytera och behålla dugande krafter som arvodesanställda föredragande och ledamöter i styrelsens nämnder.

I sina anslagsaskanden för innevarande budgetår anmälde styrelsen, att försök att ersätta ytterligare byråsekreterare med tjänstemän av kanslistyp gjorts samt att resultatet av försöksverksamheten skulle redovisas i anslagsaskandena för budgetåret 1962/63. Delvis på grund av sålunda vunnen erfarenhet föreslår styrelsen i det följande ytterligare utbyten av tjänster som byråsekreterare i reglerad befordringsgång.

1 a) Numera diarieföres varje ärende å disciplinnämndens kansli, var- efter sekreteraren, förste byråsekreterare i lönegrad Ae 23, verkställer er- forderligt utredning, efter vederbörligt samråd uppsätter förslag till beslut

samt överlämnar ärendet till respektive fackbyråchef i egenskap av föredragande. Själv har sekreteraren att föredraga vissa ärenden, som huvudsakligen är av formell eller juridisk natur. Arbetsuppgifterna och ansvaret har utökats även därigenom att antalet ärenden fortlöpande vuxit.

För att det skall vara möjligt för disciplinnämndens sekreterare att bemästra arbetsuppgifterna erfordras snarast förstärkning med en tjänst som förste byråsekreterare i lägst Ae 21. I den mån tjänsten ej helt skulle erfordras för nämndens räkning, avser styrelsen att låta vederbörande fullgöra sekreterargöromål för styrelsens specialistbehörighetsnämnd, vars verksamhet tenderar att öka och för vilken erfordras en kvalificerad jurist.

1 b) För att i görligaste mån förebygga trafikolycksfall eller lindra därav följande personskador bör möjlighet finnas att studera effekten av de i samband med dessa företagna åtgärderna. Då registreringen av personskador för närvarande är mycket bristfällig saknas det för sådant studium erforderliga statistiska underlaget. På grund härav och då den nuvarande bedömningen av en trafikolycksfallsskada vid efterkontroll många gånger visat sig vara grovt felaktig, bör en central statistisk bearbetning verkställas av införskaffat material över trafikskadade.

För medverkan vid ett trafikregisters uppläggning och bearbetning, som torde böra förläggas till den statistiska avdelningen, krävs i första hand en för trafiksäkerhetsfrågor intresserad och på området erfaren läkare. På denne, som skulle ha en tjänstgöringstid av 3 timmar per dag, skulle också ankomma att följa utvecklingen och forskningen inom området samt i övrigt handlägga de löpande trafiksäkerhetsärenden, främst körkortsärenden, som f. n. åvilar chefen för medicinalbyrån.

1 c) Den 1 juli 1961 trädde nya bestämmelser rörande mönstring av sjöfolk i kraft innebärande bl. a. vidgad hälsokontroll för sjömän genom särskilda s. k. sjömansläkare. Tillsynen över denna sjömansläkarkår och utfärdande av anvisningar rörande verksamheten m. m. ankommer på medicinalstyrelsen och har anförtratts föredraganden i ärenden rörande könssjukvård å hälsovårdsbyrån, vars arbetstid på den grund behöver utökas från 2 till 3 timmar per dag.

För att biträda föredraganden med såväl hithörande göromål bl. a. registerföring som dennes övriga ärenden bör en halvtidstjänst som kanslibiträde i Ag 7 inrättas. Vederbörande skall jämväl biträda nämnden för internationella hälsovårdsärenden med skrivgöromål.

1 d) På sjuksköterskeavdelningen finnes sedan den 1 juli 1959 en tjänst som biträdande byråinspektör i Ae 17. Tjänsten erfordrades främst för den centrala planläggningen och samordningen av laborantutbildningen. Befattningshavaren skulle även handlägga ärenden rörande laborantutbildningen hos överstyrelsen för yrkesutbildning. Härutöver borde det åligga befattningshavaren att å sjuksköterskeavdelningen biträda vid handläggningen av sjuksköterskeärenden.

Det stora antalet med laborantutbildningen sammanhängande komplicerade spörsmål har medfört, att biträdande byråinspektören överhuvudtaget icke kunnat avlasta byråinspektörerna på avdelningen någon del av arbetet med sjuksköterskeärendena. Behovet av en biträdande byråinspektör i Ae 17 för sjuksköterskeärendena kvarstår och har dessutom ytterligare accentuerats.

På laborantområdet har utbildningsfrågorna krävt ökade insatser framför allt beroende på en intensifierad och differentierad vidareutbildning. Vidare har det av Kungl. Maj:t den 30 juni 1961 åt medicinalstyrelsen m. fl. givna uppdraget att utvidga och intensifiera utbildningen av viss assistentpersonal inom sjukvården medfört en avsevärt ökad arbetsbörda för sjuksköterskeavdelningen. Med hänsyn till sjuksköterskebristen undersöks även andra vägar att ersätta utbildade sjuksköterskor. Ett akut behov av personalförstärkning föreligger därför, varför en tjänst som biträdande byråinspektör i Ag 17 bör inrättas.

Då antalet diarieförda ärenden på sjuksköterskeavdelningen under den sistförflutna femårsperioden i det närmaste tredubblats har styrelsen — för att icke i alltför stor utsträckning belasta kanslibiträdet å sjukhusbyråns allmänna avdelning — överflyttat diarieföring och registrering av sjuksköterskeärendena till en härför inrättad tjänst som extra kanslibiträde. Då befattningen icke är av tillfällig natur bör en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 inrättas.

1 e) Den intensiva utbyggnaden av mentalsjukvården under de senaste åren har medfört en allt tyngre belastning på mentalsjukvårdsbyrån. Särskilt har detta gällt byråchefen, som har det närmaste ansvaret att leda och samordna upprustningen, främst inom den statliga vårdsektorn. På grund av sina omfattande göromål har han under de senaste budgetåren måst eftersätta ett flertal viktiga arbetsuppgifter. Den ökade arbetsbelastningen har även haft till följd, att besvärande förseningar av ärendenas handläggning och expediering uppstått. Det föreligger ett bestämt behov av ytterligare medicinsk sakkunskap för att avlasta byråchefen. Styrelsen erinrar vidare om det i propositionen nr 135/1960 framlagda förslaget angående riktlinjer för en framtida statsunderstödd familjerådgivningsverksamhet med medicinalstyrelsen som central tillsynsmyndighet. Det är angeläget, att familjerådgivningsverksamheten redan från början får en ur medicinsk synpunkt tillfredsställande utformning. Varje ytterligare uppgift, som ålägges chefen för mentalsjukvårdsbyrån, medför att andra göromål får anstå. Med hänsyn härtill bör mentalsjukvårdsbyrån förstärkas med en arvodesanställd medicinalrådsassistent, vars tjänstgöringstid bör bestämmas till två timmar per dag.

För att försöksverksamheten inom familjerådgivningsområdet skall få erforderlig samordning synes det styrelsen jämväl nödvändigt, att en tjänst som kurator i Ag 17 inrättas på sätt den s. k. familjerådgivningskommittén

föreslagit. Kuratorn skall under byråchefen koordinera verksamheten på detta område, som inte bara berör mentalsjukvårdsbyrån utan även medicinalbyrån och delvis också sjukhusbyrån och byrån för social- och rättspsykiatri.

För att i görligaste mån avlasta byråsekreterarpersonalen har styrelsen för de senaste två åren föreslagit inrättande av en tjänst som kontorsskrivare i 13:e lönegraden på mentalsjukvårdsbyrån. Det framstår som alltmer angeläget, att en sådan tjänst inrättas.

1 f) Avdelningen för vården av psykiskt efterblivna sorterar under mentalsjukvårdsbyrån men fungerar i praktiken som en fristående enhet. Under det gångna budgetåret har behovet av ökad inspektion på vårdområdet alltmer trätt i förgrunden. Den administrativa arbetsbördan för avdelningen har samtidigt ökat. Genom inrättande av en byråchefstjänst för de administrativa göromålen inom avdelningens verksamhetsområden skulle överinspektören för vården av psykiskt efterblivna kunna helt ägna sig åt inspektioner inom vårdområdet och dessutom komme den dualism som nu är för handen genom att överinspektören delvis inspekterar och anmärker på förhållanden, för vilka han genom sin föredragandeställning inom medicinalstyrelsen är ansvarig, att elimineras. En mentalvårdsbyrå främst för barn bör därför inrättas under ledning av ett medicinalråd i Bp 3. Därest som kompetensvillkor för befattningen uppställs krav på barnpsykiatrisk utbildning, torde arvodestjänsten som föredragande i barnpsykiatri kunna tills vidare undvaras.

För handläggningen av bland annat ärenden rörande psykologiens utövande och utbyggnad inom det kliniska området och samarbetsfrågor rörande skol- och arbetspsykologi krävs en tjänst för en kvalificerad psykolog med betyg i psykologi i filosofie licentiatexamen. En tjänst som psykolog i Ae 26 bör därför inrättas, varvid tjänsten som biträdande psykolog i Ag 21 kan indragas.

En biträdande byråinspektör i Ae 17, vilken biträder överinspektören vid hans inspektionsresor och till huvudsaklig uppgift har att handlägga socialt betonade frågor, har bl. a. kommit att på egen hand utföra inspektionsresor till mindre anstalter, handhava placering av patienter på vissa anstalter samt i övrigt biträda vid handläggningen av ett stort antal administrativa ärenden. Tjänsten bör med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna placeras i Ae 19.

För avlönande av en konsulent för arbets- och sysselsättningsterapi vid vårdanstalterna för psykiskt efterblivna har från hösten 1960 enskilt bidrag erhållits men lär ej längre kunna påräknas. Det är emellertid angeläget att trygga denna verksamhets bestånd. Detta torde lämpligen kunna ske genom en i medicinalstyrelsen anställd konsulent för sysselsättningsterapi i Ae 16, som skulle utöva den centrala ledningen av terapiverksamheten vid plananstalterna och dessutom ägna sig åt framförallt de mindre rixanstal-

terna, där man ofta ej har råd att anställa särskilda arbetsterapeuter eller förskollärare. Verksamheten bör samtidigt utvidgas till att omfatta anstalter för epileptiker samt för psykopatiska och nervösa barn.

De juridiskt-administrativa göromålen, som huvudsakligen åvilar förste byråsekreteraren i Ae 23 har efter hand blivit alltmer omfattande och kan icke medhinnas utan övertidstjänstgöring för vederbörande. För att avlasta denne med uppsättande av koncept i enklare ärenden, som rör byråns verksamhetsområden, och att överhuvudtaget handhava ärendegrupper av mera rutinbetonad karaktär bör en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång inrättas.

Härutöver erfordras en ny tjänst som kanslibitråde i Ae 7 med uppgift att fungera som sekreterare åt medicinalrådet samt för byråns diarieföring.

1 g) Inom tandvårdsbyråns verksamhetsområde har många frågor aktualiserats bl. a. berörande folktandvården, vilka tarvar sin lösning inom en snar framtid. Härtill kommer andra uppgifter av sådan karaktär, att de icke kan anses ingå i det ordinarie byråarbetet och ej heller medhinnas under arbetstiden. För att bereda byråchefen möjlighet att ägna större tid åt ifrågavarande ärenden synes det lämpligt, att byråchefstjänsten dubblas under förslagsvis tre månader av året genom förordnande av ett extra medicinalråd.

1 h) De ordinarie arbetsuppgifterna för farmakologföredraganden har ökat i sådan omfattning under de senaste åren, främst till följd av tillkomsten av allt flera nya läkemedel och specialiteter, att den fastställda arbetstiden — två timmar per dag — bör utökas med minst en timme per dag. Härjämte har styrelsen ett ökat behov av information och medverkan i övrigt av farmakologisk sakkunskap.

En av de föredragande apotekarna åligger att bl. a. handlägga ärenden angående narkotika. Ärendena rörande illegal användning av narkotika har numera nått en betydande omfattning och utvecklingen torde komma att medföra ytterligare arbetsuppgifter, varför arbetstiden bör utökas med minst en timme per dag.

Därjämte bör arbetstiden å en tjänst som byråsekreterare i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring, avsedd för farmacie kandidat, utökas till att omfatta heltidstjänstgöring för att vederbörande föredragande skall erhålla erforderligt biträde med bearbetande av inkommande utredningsmaterial, avseende missbruk av narkotika m. m.

1 i) För fullgörande av det av Kungl. Maj:t genom beslut den 27 juni 1957 åt medicinalstyrelsen givna uppdraget att i samråd med statens organisationsnämnd (numera statskontoret) verkställa översyn av blankettbeståndet inom medicinalväsendets område har medel anvisats för dubbelring av en förste byråsekreterartjänst i lönegrad A 23 och en kanslibiträdets tjänst, båda under högst sex månader, under ettvar av budgetåren 1958/62. Uppdraget kommer ej att kunna slutföras under budgetåret 1961/62.

1 j) Statistiska avdelningens nuvarande arbetsuppgifter omfattar huvudsakligen administrativ medicinalstatistik jämte skötseln av det år 1958 inrättade cancerregistret. Detta program har med tiden blivit ganska omfattande. Dessutom har styrelsen alltmera utnyttjat avdelningen för servicearbeten. Sett på längre sikt finner styrelsen det oundgängligt att avdelningen utvidgas och ges ställningen av statistisk byrå. Utvecklingen bör emellertid av praktiska skäl gå gradvis. Förutom viss personalförstärkning krävs nu en lönegradsreglering för vissa tjänster, vartill styrelsen återkommer i det följande.

Förberedelser bör nu göras för införande av en mera allmän sjukdomsstatistik, innebärande provbearbetning av diagnosmaterial från kroppssjukhusen inom ett par sjukvårdsområden samt en förbättring av patientredovisningen vid mentalsjukhusen. En sådan statistik har efterlysts sedan lång tid. Vad som främst saknats har varit uppgifter om vårdtider och vårdperiodernas antal i kombination med patientens diagnos, kön och ålder. Tendenser till ändringar i patientstockens sammansättning med avseende på ålder, diagnos etc. har icke kunnat tillbörligt analyseras, till förfång för bedömningen av vårdresultat och framtida behov. Omläggningen innebär administrativt sett, att sjukhusens årligen sammanställda summariska tabeller över patienterna ersättes med individuella anmälningar. Sjukhusen kan då befrias från det statistiska arbetet med årliga sammanställningar över sjukdomar m. m. Början skulle göras med år 1962.

För handläggning av hithörande arbeten fordras en väl kvalificerad statistiker, som ej bör placeras lägre än som förste aktuarie i Ae 21. Härutöver erfordras ett kanslibitråde i Ae 7, kompetent att göra grafiska illustrationer, samt minst två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång.

1 k) Å mentalsjukvårdsbyrån erfordras en expeditionsvakt dels för att under materialförvaltarens överinseende handha skötseln av byråns arkiv samt ansvara för hämtning och utlåning av handlingar ur detsamma dels för att åtfölja eller hänvisa de personer, som besöker byrån eller överinspektören för mentalsjukvården dels ock för att i viss utsträckning stå till lag- och utredningsbyråns förfogande.

Förutom för täckande av uppkommande vakanser har vid kameralbyrån konstaterats behov av biträdeshjälp till materialförvaltaren. Jämsides härmed skulle vederbörande biträda med det löpande arbetet på kameralbyrån.

För att handhava utskrifter och dylikt för sjuksköterskeavdelningen och för medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet ävensom för att vara behjälplig med maskinskrivning för det löpande arbetet på sjukhusbyrån, bör en skrivbiträdestjänst inrättas vid sjuksköterskeavdelningen.

2 a) En vakant tjänst som byråsekreterare i reglerad befordringsgång på byrån för social- och rättspsykiatri har under viss tid uppehållits av tjänsteman av kanslistyp. Då styrelsen hitintills har goda erfarenheter av försöks-

verksamheten föreslås, att byråsekreterartjänsten utbytes mot en kanslist-tjänst i reglerad befordringsgång.

2 b) Under innevarande budgetår avses en tjänst som byråsekreterare i reglerad befordringsgång å tandvårdsbyrån komma att vakantsättas. Kompetensutredningen har uttalat, att de göromål, som åvilar ifrågavarande byråsekreterare, till största delen borde kunna fullgöras av en kanslist. Styrelsen, som delar denna uppfattning, föreslår, att ifrågavarande byråsekreterartjänst utbytes mot en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång.

2 c) En vakant tjänst som byråsekreterare i reglerad befordringsgång å överdirektörens avdelning har under budgetåret 1960/61 uppehållits av tjänsteman i kansliskrivares ställning. Styrelsen har goda erfarenheter av denna försöksverksamhet. Kompetensutredningen föreslog här inrättande av kanslisttjänst i stället för byråsekreterare. Då en av de arbetsuppgifter, som avsågs skola åvila kanslisten, nämligen det löpande arbetet med tryckning av medicinalstyrelsens författningssamling, av tekniska skäl överförts till lag- och utredningsbyrån, föreslår styrelsen, att en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 inrättas i utbyte mot ifrågavarande byråsekreterartjänst.

2 d) Vården av medicinalstyrelsens bibliotek handhas av en deltidsanställd bibliotekarie med arvode, för vilken fastställts en arbetstid av 18 timmar per arbetsvecka. Då styrelsens bibliotek är av relativt stor omfattning och är ett s. k. specialbibliotek, som skall tillhandahålla såväl administrativ som medicinsk litteratur av olika slag, fordras att bibliotekarien har akademisk examen. Då vidare en utökning av arbetstiden är befogad och bibliotekarien bör beredas en fastare anställning bör en halvtidstjänst som bibliotekarie i Ae 17 inrättas.

2 e) Från och med den 1 juli 1960 ersattes en tjänst som kamrerare i Ao 23 med tjänst som byrådirektör i Ao 24, varför titeln kamrerare icke förekommer hos styrelsen. Det synes därför lämpligt, att tjänsten som biträdande kamrerare i Ao 21 ändras till kamrerare i Ao 21.

3 a) Föredraganden i rätts- och socialpsykiatri i Ae 25 har att bereda och föredraga pensionsärenden, körkortsärenden samt abort- och steriliseringsärenden. Tjänsten har ledigförklarats såväl 1959 som 1960 utan att någon sökande anmält sig. Sedan den 1 december 1960 har emellertid befattningen innehavare, men denne har allenast tjänstgjort i styrelsen under två månader och åtnjuter sedan den 1 februari 1961 tjänstledighet för uppehållande av tjänst som socialläkare hos Stockholms stad. För att bereda möjlighet att erhålla välmeriterade sökande till tjänsten erfordras en väsentlig löneförbättring. En placering i Be 1 utgör därvid ett minimum.

3 b) Det är angeläget, att chefen för statistiska avdelningen, förste aktuarie i Ao 23, ges en ställning som motsvarar hans nuvarande ansvar och arbetsuppgifter. Avdelningens arbetsuppgifter är till sin art helt skilda från lag- och utredningsbyråns i övrigt, varför avdelningen i praktiken fungerat

som fristående. Personalen uppgår redan till sammanlagt tretton befattningshavare. Chefen för avdelningen bör därför placeras som byrådirektör i Ao 26.

Innehavaren av aktuarietjänsten i Ao 19 har den direkta tillsynen av arbetet med den förvaltningsekonomiska statistiken samt publiceringen av denna jämte »Allmän Hälso- och Sjukvård». Med hänsyn till arbetsuppgifternas natur, som kvalitativt kan jämföras med förste byråsekreterares, bör tjänsten uppflyttas till Ao 21.

Innehavaren av befattningen som kanslibiträde i Ae 7 på cancerregistret bör helst ha läkarsekreterarutbildning eller åtminstone förvärvat praktisk erfarenhet som läkarsekreterare. För att ha möjlighet att konkurrera med sjukhusen om lämplig arbetskraft bör befattningen omändras till kontorist i Ae 9.

Ett av kontorsbiträdena (i Ao 5) är sysselsatt med statistisk bearbetning av sjukhusens årsberättelser, handhar epidemistatistiken m. m. Med hänsyn till arbetsuppgifterna bör enligt biträdesutredningens normer befattningen höjas till kanslibiträde i Ao 7. Härtill kommer att antalet befordringstjänster för den kvinnliga personalen inom avdelningen för närvarande inskränker sig till två av sammanlagt 7 tjänster.

3 c) Sedan sammanlagt 13 sjukhusintendentstjänster vid statens mentalsjukhus numera uppflyttats till 24:e lönegraden och allenast 8 tjänster kvarstår med en lönegradsplacering understigande 23:e lönegraden är det ur rekryteringssynpunkt nödvändigt, att tjänsten som byråintendent i Ae 23 vid avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning uppflyttas till Ae 24 samt erhåller benämningen förste intendent.

Innehavaren av tjänsten som assistent i Ag 17 biträder avdelningens chef (byrådirektör i Ao 26) och byråintendenten med utredningar och vid beredning av löpande ärenden. Befattningen har avsetts skola vara en passage-tjänst för befattningshavare, som står i tur att bli sjukhusintendenter vid mentalsjukhusen. Numera är 20 av assistenttjänsterna vid mentalsjukhusen placerade i Ao 17 och hinder föreligger enligt avlöningsreglementet att förena tjänst i Ao 17 med extra tjänst i samma lönegrad. Om tjänsten även fortsättningsvis skall kunna vara passagetjänst till sjukhusintendenttjänst, måste den erhålla högre lönegradsplacering. Även med hänsyn till arbetsuppgifterna är en uppflyttning till Ag 19 motiverad.

Sedan avdelningen numera flyttat till lokal utanför styrelsen har det av praktiska skäl visat sig nödvändigt att diarietföring och registrering av avdelningens ärenden sker på avdelningen. Då diarietföring och registrering m. m. omfattar större delen av åliggandena för avdelningens kontorsbiträde bör hennes tjänst uppflyttas till kanslibiträdeslönegraden.

3 d) Den alltmer ökade arbetsbelastningen på mentalsjukvårdsbyrån har medfört behov av kvalitativ förstärkning av den juridiskt-administrativa personalen genom uppflyttning av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21 till Ae 23. Härigenom skulle dels byrådirektören i Ao 26 kunna beredas lättnad

i honom åliggande föredragningsskyldighet, dels också inom byrån finnas en kvalificerad kraft, som kunde komma ifråga till vikariat å byrådirektörstjänsten.

Till följd av göromålens art (diarieföring, förande av kortregister, kvalificerad maskinskrivning etc.) har styrelsen sett sig nödsakad ställa ett extra kanslibitråde till överinspektörens för mentalsjukvården förfogande. Då behovet av tjänsten är odiskutabelt bör en tjänst i lönegrad Ae 7 inrättas i stället för en å staten upptagen kontorsbiträddestjänst.

3 e) Biträdande byggnadsinspektören i Ae 21 fungerar som avdelningschefens (byggnadschef i Bg 1) ställföreträdare. Med hänsyn härtill och till rekryteringsfrågan beträffande tekniskt utbildad personal är en uppflyttning av tjänsten till Ae 23 mycket angelägen.

Då tjänsten som extra biträdande byggnadsinspektör med hänsyn till de kontinuerliga ny-, om- och tillbyggnadsarbetena vid statens mentalsjukhus icke torde kunna undvaras inom den närmaste 10-årsperioden, bör den inrättas som extra ordinarie.

Nuvarande innehavaren av tjänsten som ritare i Ae 12 har viss ingenjörsutbildning och det är önskvärt, att innehavare av tjänsten har god teknisk utbildning och erfarenhet som ritare. Med hänsyn till rekryteringssvårigheterna beträffande teknisk personal bör tjänsten ersättas med tjänst som ingenjör (med ritargöromål) i högst Ae 15.

3 f) Rekryteringsläget beträffande tjänsten som byråassistent i Ae 21 vid apoteksbyråns allmänna avdelning har väsentligt skärpts. Att tjänsten hittills kunnat besättas torde främst få tillskrivas dels den omständigheten, att viss tillgodoräkning av apotekstjänstgöring medgivits för löneklassplacering, dels ock de befordringsmöjligheter inom apotekskarriären, som tjänstgöring å befattningen visat sig medföra. Detta innebär, att tjänsten kommit att betraktas som en passagetjänst på kort sikt, vilket ur medicinalstyrelsens synpunkt är högst otillfredsställande. En placering i 23:e lönegraden torde skapa förutsättningar att längre tid behålla en dugande kraft på tjänsten.

Byråsekreteraren vid specialitetsregistret skall, med hänsyn till att arbetet där är av övervägande farmaceutisk art, vara farmaceutiskt utbildad. De på denna befattningshavare ankommande göromålen är av relativt självständig natur. Enär tjänsterna som föredragande i läkemedelsärenden sedan ett flertal år tillbaka är uppdelad på tre deltidsanställda befattningshavare, vilka endast kan ägna en mindre del av sin tid åt specialitetsärendena, har det ankommit på byråsekreteraren att samordna dessa ärendens handläggning. Uppdraget såsom sekreterare åt specialitetsnämnden handhaves tillika av byråsekreteraren. Arbetsuppgifterna bör medföra en uppflyttning till lönegrad Ae 21, varvid tjänsten bör benämnas byråassistent.

3 g) Redan nu måste relativt stora krav i administrativt hänseende ställas på byråsekreteraren vid sjuksköterskeavdelningen, icke minst genom

tillkomsten av vidareutbildning för laboratoriebiträden. Utbyggnaden av denna utbildning liksom av sjuksköterskeutbildningens varierande former har medfört, att byråsekreteraren måste omspanna ett betydligt större arbetsområde än som var fallet, då befattningen inrättades, varför tjänsten bör uppflyttas till förste byråsekreterare i Ae 21.

3 h) Kassörstjänsterna vid de mindre mentalsjukhusen har från och med den 1 juli 1961 uppflyttats till Ao 13. Då kassörsgöromålen i medicinalstyrelsen ur kvalitativ synpunkt är väl jämförbara med mentalsjukhusens kassörsgöromål, bör kassörstjänsten hos styrelsen nu uppflyttas till samma lönegrad.

Kansliskrivaren förestår styrelsens avlöningsuträkningskontor (som ingår i kamrerarkontoret). Då kansliskrivarens arbete fordrar kunnighet i avlöningsförfattningar, vissa skattefrågor och pensionsbestämmelser m. m. samt kräver stor noggrannhet m. m. är en uppflyttning till Ae 12 väl motiverad.

3 i) Genom de ökande internationella kontakterna på hälso- och sjukvårdens område har fordringarna på språkkunnighet hos generaldirektörens handsekreterare skärpts. Med hänsyn härtill och till ställningen som personlig assistent åt generaldirektören, vars arbetsbörda avsevärt vuxit i och med sjukvårdens starka expansion, bör befattningen uppflyttas till tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12.

3 j) Tjänsten som kontorist i Ag 9 å styrelsens avdelning för utländska läkare bör med hänsyn till att ett permanent behov av kontoristen föreligger och ytterligare förstärkts överföras från Ag 9 till Ae 9.

3 k) De huvudsakliga göromålen för ett kanslibitråde i Ae 7 på medicinalbyrån utgöres av arbetsuppgifter i samband med förande av tjänstematrikel för provinsialläkarna samt förordnanden av vikarier för provinsialläkare och andra läkare inom den öppna vården. Härvidlag förutsättes kunskap i gällande avlöningsbestämmelser. Vidare ställes stora krav på uppmärksamhet och noggrannhet, varför tjänsten bör uppflyttas till tjänst som kontorist i lönegrad Ae 9.

3 l) Med hänsyn till tillämpade grunder för ordinariesättning av den lägre biträdespersonalen bör fem extra ordinarie kontorsbiträden från och med den 1 juli 1962 beredas ordinarie anställning. Detta innebär ingen ökning av personalförteckningen över tjänstemän å ordinarie stat, enär motsvarande antal vakanta tjänster står till förfogande.

3 m) Specialföredragandenas arvoden har tidigare stått i viss relation till medicinalrådets löner, enär föredragandena på sitt område trätt i byråchefens ställe. En uppräknig med samma procent som medicinalrådslönerna ökat sedan år 1957 (25 %) är därför ett minimum. Med hänsyn till den uppräknig av arvoden för de vid riksförsäkringsverket anställda biträdande läkarna, som genomförts från och med den 1 juli 1961, ter sig emellertid en uppräknig med i runt tal 30 procent som fullt motiverad. I sam-

band därmed bör även övriga arvoden undergå motsvarande reglering. Härvid bör arvoden till de båda specialföredragandena i läkemedelsärenden, som har apotekarutbildning och som f. n. åtnjuter lägre arvode än vederbörande läkarföredragande (farmakologen), utgå med samma belopp som till farmakologen.

Ersättningarna till ledamöter i styrelsens nämnder samt vetenskapliga råd m. fl. har även varit oförändrade sedan år 1957 med undantag för de medlemmar i styrelsens vetenskapliga råd, som är rättsläkare, för vilka fasta årsarvudet höjdes från och med den 1 juli 1960. Även här ifrågavarande arvoden bör uppräknas med ca 30 procent. Därvid bör dock maximibeloppet av ersättning till medlem av vetenskapliga rådet för verkställd utredning höjas till 150 kr. för den, som åtnjuter fast arvode, och till 250 kr. för annan medlem. Vidare bör arvodet till den av Kungl. Maj:t utsedde ledamoten av disciplinnämnden höjas till 2 400 kr. per år med hänsyn till att dennes arbete på grund av ökningen av antalet disciplinärenden vuxit i betydande grad.

II. Arbetsbördan hos sinnessjuknämnden under åren 1953—1960 och första delen av kalenderåret 1961 har hållit sig konstant. Med hänsyn här till har nämnden beräknat anslaget från samma utgångspunkter som tidigare.

1) Ersättningarna till nämndens ledamöter och suppleanter bör höjas med ca 30 procent. Därvid bör suppleant i likhet med ordinarie ledamot vid tjänstgöring som ordförande vid sammanträde erhålla högre ersättning än vad som eljest skulle utgå till honom, förslagsvis 90 kr.

Kostnaderna för denna arvodeshöjning har för 25 sammanträden per år uppskattats till i runt tal 2 600 kr. Med hänsyn till belastningen å arvodesposten torde anslagsuppräknningen kunna begränsas till 1 800 kr.

Yttranden

I. *Statens trafiksäkerhetsråd* tillstyrker förslaget om inrättande av en befattning som föredragande i trafiksäkerhetsfrågor (1 b) samt anför följande.

Av stor betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt torde den signalerade noggranna registreringen och uppföljningen av personskadorna vara. Ett grundligt studium av dessa skador kan ge god vägledning framför allt såvitt gäller arrangemang för att öka motorfordonens yttre och inre säkerhet. Vidare kommer en statistiskt vederhäftig sammanställning av personskadorna i trafiken att erbjuda bättre möjligheter än för närvarande att bedöma dessa skador ur samhällsekonomisk synpunkt.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) anför i fråga om förenämnda förslag följande.

NTF delar medicinalstyrelsens uppfattning att en central statistisk bearbetning bör verkställas av från kroppssjukhusen införskaffat material

över trafikskadade. Ett dylikt trafikregister finner NTF vara värdefullt både för verksamhet som avser att förebygga trafikolyckor och för verksamhet som avser att begränsa personskador som uppkommer vid trafikolyckor.

NTF tillstyrker därför att förslaget trafikregister upprättas, men anser att detsamma bör förläggas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller statens trafiksäkerhetsråd. NTF synes även mest lämpligt att uppläggningen och bearbetningen av registret anföras åt en sekreterare och statistiker i samråd med inom medicinalstyrelsen eller statens trafiksäkerhetsråd befintlig medicinsk expertis.

Statens lönenämnd yttrar.

Lönenämnden har icke något att erinra mot den föreslagna lönegradsplaceringen (Ae 21) för den till inrättande föreslagna tjänsten som förste byråsekreterare på disciplinnämnden (1 a).

Den till inrättande föreslagna tjänsten som konsulent (Ae 16) på avdelningen för vård av psykiskt efterblivna bör enligt nämndens mening placeras i Ae 13 (1 f).

Beträffande förslaget om inrättande av en halvtidstjänst som bibliotekarie i Ae 17 i stället för en arvdestjänst som bibliotekarie anser lönenämnden, att, därest akademisk examen anses erforderlig tjänsten bör placeras i Ae 21 och i annat fall i Ae 13 (2 d).

Beträffande det framförda förslaget om uppflyttning av en förste aktuarie Ao 23 till byrådirektör Ao 26 på den statistiska avdelningen får lönenämnden på denna punkt dels hänvisa till sitt utlåtande den 11 november 1955 över medicinalstyrelsens anslagsäskanden för verksamheten vid dess statistiska avdelning budgetåret 1956/57, dels ock till Kungl. Maj:ts proposition nr 104 år 1960 och riksdagens beslut den 6 maj 1960 (rskr nr 210) angående den statliga statistikens organisation (3 b). Med hänsyn till nyssnämnda riksdagsbeslut kan nämnden icke tillstyrka yrkandet om uppflyttning av en tjänst som aktuarie i Ao 19 till förste aktuarie i Ao 21 (3 b).

Lönenämnden har slutligen icke funnit tillräckliga skäl anförda för uppflyttning av en biträdande byggnadsinspektör Ae 21 till byggnadsinspektör Ae 23 (3 e), en byråsekreterare i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare Ae 21 (3 g) samt under punkterna 3 h och 3 i avsedda kansliskrivare Ae 10 till förste kansliskrivare Ae 12.

Departementschefen

De i riksstaten upptagna förslagsanslagen till Sinnessjuknämnden: Avlöningar resp. Omkostnader, vilka icke är av större storleksordning — för innevarande budgetår 28 000 kr. resp. 5 000 kr. — kan enligt min mening med fördel sammanföras med avlönings- resp. omkostnadsanslaget till medicinalstyrelsen. Jag kommer därför att under förevarande anslag jämväl beräkna medel för avlöningar vid sinnessjuknämnden.

I 1960 års statsverksproposition anmälde jag, att en sakkunnig tillkallats för att verkställa en förberedande undersökning rörande medicinalstyrelsens organisation och arbetsuppgifter m. m. Den sakkunnige väntas under våren 1962 framlägga resultatet av sin undersökning. På grundval av vad som där-

vid framkommer har jag för avsikt att föranstalta om en mera allmän översyn av styrelsens organisation m. m. Med hänsyn härtill är jag f. n. icke beredd att föreslå några mera genomgripande förändringar av organisationen.

Styrelsens förslag om en uppdelning av mentalsjukvårdsbyrån kan jag mot bakgrunden av det anförda ej biträda. Emellertid anser jag mig på grund av den hårda arbetsbelastningen vid mentalsjukvårdsbyrån böra förorda vissa personalförstärkningar redan fr. o. m. nästa budgetår. För att bereda byråchefen en avlastning i arbetsbördan torde sålunda byråchefstjänsten få dubbleras under nästa budgetår. Vidare tillstyrker jag, att en befattning som medicinalrådsassistent med en arbetstid av två timmar per dag och med arvode enligt härför gällande grunder inrättas för uppgifter inom familjerådgivningsverksamheten m. m.

Jag föreslår härjämte, att för avlastning av byråsekreterarpersonalen vid mentalsjukvårdsbyrån en tjänst som kanslist i reglerad befordringsgång inrättas därstädes samt att byråns biträdespersonal förstärkes med en tjänst som kanslibitråde i Ae 7.

Förslaget om personalförstärkning vid disciplinnämnden tillstyrker jag på det sättet, att jag föreslår, att en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång hos styrelsen omändras till tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 och placeras hos disciplinnämnden.

Jag kan icke biträda förslaget om personalförstärkning för upprättande av ett trafikregister m. m. hos medicinalstyrelsen.

Innehavaren av befattningen som föredragande i ärenden rörande könsjukvård på hälsovårdsbyrån är tillika föredragande hos nämnden för internationella hälsovårdsärenden, där vederbörande även bestrider vissa sekreteraruppgifter. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter hos styrelsen, som tillkommit genom den vidgade hälsokontrollen för sjöfolk, och till en fortgående ökning av nämndens verksamhet föreslår jag, att för ifrågavarande uppgifter inrättas en tjänst för en föredragande i Bg 1. Jag kommer i det följande vid anmälan av anslaget till Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m. att föreslå indragning av vissa å nämndens stat uppförda arvoden. För biträde åt föredraganden föreslår jag, att en tjänst som kanslibitråde i Ag 7 med halvtidstjänstgöring inrättas.

Med hänsyn till de ökade arbetsinsatser vid sjuksköterskeavdelningen, som laborantutbildningen och sjuksköterskefrågorna kräver, förordar jag, att avdelningen förstärkes med en tjänst som biträdande byråinspektör i Ag 17.

På grund av ökningen av antalet narkotikaärenden torde arbetstiden för en föredragande i läkemedelsärenden (apotekare) böra utökas från 2 till 3 timmar per dag, varvid en motsvarande höjning av arvodet, som f. n. utgör 7 500 kr. för år, bör ske.

Den personalförstärkning på lag- och utredningsbyrån, som de senaste

åren medgivits för viss blankettöversyn, torde få bibehållas jämväl under nästa budgetår.

I skilda sammanhang har under senare år understrukits vikten av att vid planering och prognosarbete på sjukvårdens område ha tillgång till ett bredare och mera tillförlitligt statistiskt underlag. Brister och ofullständighet i den nuvarande medicinalstatistiken har i sådana sammanhang påtalats. För att erhålla ett säkrare underlag för sjukvårdsplaneringen tillstyrker jag, att medicinalstyrelsen erhåller ökade resurser för att förbereda införandet av en mera allmän sjukdomsstatistik. För sådant ändamål förordar jag, att en tjänst som förste aktuarie i Ag 21, en som kanslibiträde i Ae 7 samt en som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång inrättas vid den statistiska avdelningen.

Styrelsens förslag till förstärkning av skrivpersonalen i övrigt biträder jag i så måtto, att jag beräknar medel för ytterligare ett kontorsbiträde.

Jag biträder vidare förslaget om utbyte av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång vid envar av byrån för social- och rättspsykiatri och tandvårdsbyrån mot tjänster som kanslist i reglerad befordringsgång. Därvid förutsätter jag, att styrelsen liksom hittills med uppmärksamhet följer möjligheterna att framdeles verkställa ytterligare utbyten av detta slag.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som numera avses för den av kompetensutredningen föreslagna kanslisten vid överdirektörens avdelning, torde den vakanta amanuens tjänsten i reglerad befordringsgång vid avdelningen böra utbytas mot en tjänst som kontorist i Ae 9.

I fråga om styrelsens bibliotekarie föreslår jag, att arbetstiden ökas till halvtidstjänstgöring och att arvodet i samband därmed uppräknas från 7 500 till 10 000 kr.

Tjänstebenämningen för tjänsten som biträdande kamrerare torde, såsom styrelsen föreslagit, böra ändras till kamrerare.

Jag biträder styrelsens förslag att tjänsten som föredragande i rätts- och socialpsykiatriska ärenden i Ae 25 uppflyttas till Be 1. Tjänstebenämningen bör därvid vara föredragande.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av ett kanslibiträde i Ae 7 vid statistiska avdelningen till kontorist i Ae 9 samt av tre kontorsbiträden i reglerad befordringsgång vid statistiska avdelningen, vid avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning resp. hos överinspektören för mentalsjukvården till kanslibiträden i Ae 7.

Enligt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonal bör fem kontorsbiträden i Ae 5 beredas ordinarie tjänster i Ao 5. Såsom styrelsen framhållit, erfordras icke någon ändring av personalförteckningen i anledning härav.

Av medicinalstyrelsen i övrigt framförda förslag till personalförstärkningar, tjänsteförändringar och löneregleringar kan jag icke biträda. Ej

heller biträder jag sinnessjuknämndens förslag till höjda arvoden hos nämnden.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar vid medicinalstyrelsen med omkring 227 000 kr. Härtill kommer det belopp av 28 000 kr., som för innevarande budgetår anvisats under sinnessjuknämndens avlöningsanslag. Sammanförandet av medicinalstyrelsens och sinnessjuknämndens avlöningsanslag föranleder vidare, att en å nämndens personalförteckning uppförd tjänst som kanslibiträde i Ao 7 bör uppföras å styrelsens personalförteckning.

För den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar m. m. torde böra beräknas en höjning av anslaget med cirka 52 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (4 643 000 + 307 000) 4 950 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för medicinalstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 502 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	483 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 931 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	967 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	67 000

Summa kr 4 950 000;

c) till Medicinalstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 950 000 kr.

[7] 2. Medicinalstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	599 000	652 346
1961/62 (statsliggaren s. 1036)	728 000	
1962/63 (förslag)	873 000	

I riksstaten för innevarande budgetår har upptagits ett förslagsanslag till Sinnessjuknämnden: Omkostnader av 5 000 kr. (statsliggaren s. 1042). Jag avser att under förevarande punkt jämväl behandla det yrkande, som hänförs till nämnda anslag.

Yrkanden

I. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 och 10/10 1961) hemställer att anslaget höjes med 183 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m.....	19 630	14 000	15 000	1 000
2. Reseersättningar.....	108 420	114 000	130 000	16 000
3. Traktamenten åt vissa vikarier för befattningshavare inom medicinalstyrelsen.....	25 576	28 000	28 000	—
4. <i>Expenser</i> :				
a) Bränsle, lyse och vatten.....	35 112	37 000	37 000	—
b) <i>Expenser för eget behov</i>	337 513	309 000	358 000	49 000
c) <i>Expenser för annat än eget behov</i>	28 146	16 000	20 000	4 000
5. Publikationstryck.....	85 723	115 000	160 000	45 000
6. Kariesförebyggande verksamhet.....	—	100 000	100 000	—
7. Hålkortsarbeten.....	15 000	20 000	92 000	72 000
8. Särskilda uppbördsmedel: Inkomst av försälda publikationer.....	32 474	25 000	29 000	4 000
				183 000

II. *Tandvärnet, riksföreningen mot tandsjukdomar* (skr. 18/9 1961) an- håller om ett bidrag med 10 000 kr.

III. *Sinnessjuknämnden* (skr. 29/8 1961) föreslår, att anslaget till Sinnessjuknämnden: Omkostnader uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

I. 1) Den höga belastningen har främst varit av tillfällig karaktär. Uppräkning till 15 000 kr. synes därför vara tillräcklig.

2) Lägre resefrekvens än normalt har resulterat i en något lägre belastning än beräknat för det gångna budgetåret. De nyligen höjda traktamentsersättningarna medför ökade årliga kostnader med 8 500 kr. Vid bifall till styrelsens förslag om viss ytterligare personal erfordras vidare en förstärkning med 7 500 kr.

4 b) Till *expenser för eget behov* beräknas följande belopp:

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
a) Renhållning och städning.....	67 839	70 000	73 000	3 000
b) Skrivmaterialier, papper, blankettryck.....	64 603	55 000	74 000	19 000
c) Telegram, telefon och annonsering.....	108 822	105 000	116 000	11 000
d) Inköp och underhåll av inventarier.....	68 241	55 000	69 000	14 000
e) Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål.....	28 008	24 000	26 000	2 000
	337 513	309 000	358 000	49 000

a) Utökning av ämbetslokalerna från april i år har medfört ökade städ- ningskostnader, vilka motiverar en uppräkning till 73 000 kr.

b) Trots sparsamhet har förbrukningen av papper, blankettryck m. m. starkt stigit i samband med styrelsens utökade och intensivare verksamhet. Fotokopieringen tenderar att öka i användning och medför stegrade utgif- ter. Medel har icke tidigare beräknats för den under budgetåret tillkomna

nämnden för specialistbehörighet. Dessutom har styrelsen måst uppskjuta likvidering av räkningar under denna post till ett belopp av 3 000 kr. till innevarande budgetår. En uppräknings till lägst 69 000 kr. är av anförda skäl erforderlig. Med hänsyn till framförda förslag om personalförstärkningar synes posten böra uppföras med förslagsvis 74 000 kr. I detta belopp ingår 3 000 kr. beräknade för blankettryck i anledning av föreslagen statistisk provbearbetning av patientredovisningen vid vissa sjukhus (avlöningsäskandena punkt 1 j).

c) Med hänsyn till att styrelsens telefonväxel står inför en utbyggnad och den redovisade belastningen erfordras en till 116 000 kr. ökad anvisning.

d) För de senaste två budgetåren tillämpade regler för uppskattning av medelsbehovet för inköp och underhåll av inventarier utvisar att erforderlig anvisning per den 1 juli 1962 bör uppgå till 62 000 kr. Härtill kommer kostnader för inventarieanskaffning i anledning av yrkad personalförstärkning beräknade till i runt tal 7 000 kr.

e) Ökade kostnader för inköp av utländsk facklitteratur till styrelsens bibliotek samt för interna meddelanden som styrelsen genom företagsnämndens försorg har för avsikt att utge i informativt syfte till styrelsens personal fordrar en uppräknings till 26 000 kr.

4 c) Styrelsens vidgade verksamhet ävensom pågående översyn av blanketter inom styrelsens område bör föranleda en uppräknings till lägst 20 000 kr.

5) Utgående från utgifterna föregående budgetår beräknas kostnaderna för tryckning av de publikationer, som styrelsen har att utgiva enligt kungörelsen den 25 maj 1945 (SFS 311) till 84 000 kr.

För särtryck ur den av apotekens kontrollaboratorium redigerade förteckningen över specialiteter m. m. erfordras 22 000 kr.

För cancerregistrets årsredogörelse »Cancer incidence in Sweden» krävs på grund av upplagens ökade omfattning och övergång till förbättrat tryckförfarande en till 4 000 kr. ökad anvisning.

En inom styrelsen arbetande hälsovårdsupplysningsdelegation har under det gångna året tillsammans med olika riksorganisationer för polio, reumatism etc. förmedlat hälsovårdsupplysning till allmänheten medelst affischer, pamfletter m. m. och har därjämte medverkat i den genom press och radio-TV bedrivna upplysningsverksamheten. Delegationen har under det gångna året hämmats i sin verksamhet på grund av den otillräckliga medelstilldelningen. Ett belopp om lägst 20 000 kr. för att möjliggöra ökad insats på hälsovårdsupplysningens områden medelst affischer och folders samt bildband inom aktuella områden såsom födoämneshygien, åldringsvård, tobaksmissbruk m. m. är närmast behövligt.

Medicinalstyrelsen upprepar det för innevarande budgetår framförda men obeaktade förslaget om en medelsanvisning av 10 000 kr. för att på finska

språket kunna rikta upplysning i hälsovårdsfrågor till den stora gruppen av i vårt arbetsliv verksamma finsktalande personer.

Arbetsbelastningen å styrelsens hälsovårdsbyrå samt svårigheterna att erhålla erforderlig experthjälp har hittills hindrat utgivandet av vissa av styrelsens meddelanden med råd och anvisningar, främst rörande bostäder och samlingslokaler samt sättet för utförande av vattenundersökningar. Dessa anvisningar beräknas kunna färdigställas under nästkommande budgetår. Omarbetning av styrelsens råd och anvisningar rörande epidemisk hepatit torde då också bliva erforderlig. För angivna ändamål beräknas 20 000 kr.

Styrelsen beräknar sålunda anslagsposten till publikationstryck till (84 000 + 22 000 + 4 000 + 20 000 + 10 000 + 20 000) 160 000 kr.

6) Förebyggande åtgärder är av största vikt ifråga om karies, den tandsjukdom som är på en gång kvantitativt dominerande och hittills bäst utforskad. Det föreligger tendenser som tyder på att karies utbredning under de senaste åren ej endast bromsats upp utan även pressats tillbaka. Delvis torde denna gynnsamma utveckling kunna sättas i samband med den intensifierade förebyggande verksamheten under det senaste årtiondet. Medicinalstyrelsen ämnar under budgetåret 1962/63 bedriva sin kariesförebyggande verksamhet i ungefär samma utsträckning som under innevarande budgetår enligt följande program.

a) Upplysningsaffischer m. m. för skolbarn och vuxna bör ständigt förnyas för att väcka tillräcklig uppmärksamhet och intresse. Härför erfordras 20 000 kr.

b) För framställning av korta upplysningsfilmer och sammanställning av lämpliga program för radion och televisionen beräknas 20 000 kr.

c) En stor del av upplysningsverksamheten för allmänheten måste förmedlas av tandläkarna, som också kan utnyttja fluoren och andra karieshämmande substanser i sin verksamhet. Styrelsen planerar därför kurser i kariesprofylaktik för i första hand folktandvårdens tandläkare med erfarna forskare och specialister som kursgivare. För två sådana kurser beräknas en kostnad av 8 000 kr.

d) Det synes styrelsen önskvärt att avtala med på området särskilt kunniga och intresserade tandläkare i olika landsändar om att de i samråd med styrelsens experter skall medverka som föreläsare eller rådgivare vid tillfällen, där föredrag, demonstrationer, utställningar m. m. i kariesprofylaktiska frågor är aktuella och man kan rikta sig till skolbarn, föräldrar, lärare, sköterskor m. fl. kategorier. För arvoden och dagtraktamenten åt dessa tandläkare beräknas 20 000 kr., vilket belopp även förutsättes täcka kostnaderna för tandläkarnas personliga kontakt med styrelsen. Resekostnaden till respektive orter förutsätts skola täckas av vederbörande arrangör.

e) Direkt ekonomiskt stöd bör kunna lämnas till sammanslutningar av Tandvärnets typ för specificerade ändamål i likhet med vad hittills varit

styrelsens praxis. För detta ändamål synes ett anslag av 6 000 kr. böra beräknas.

f) För att få en uppfattning om olika upplysnings- och propagandaåtgärders relativa effekt i och för den fortsatta upplysningsverksamheten bör anordnas en enkätundersökning dels bland äldre skolbarn, dels bland mödrar till de yngsta skolbarnen, de viktigaste objekten för den del av upplysningsverksamheten, som riktar sig direkt till allmänheten. Kostnaden för en dylik undersökning i 6—8 representativa distrikt i landet har beräknats till 7 000 kr.

g) På flera håll i landet har inom folktandvården igångsatts provning av olika metoder för förebyggande av karies, särskilt metoder för individuell fluorprofylax. För stöd åt dylik verksamhet genom t. ex. rådgivning rörande försöksuppläggning samt statistisk planering och bearbetning beräknas 10 000 kr.

h) Den nu nämnda verksamheten innebär en stark utökning i förhållande till den som för närvarande kan administreras genom styrelsens tandvårdsbyrå och nödvändiggör en förstärkning av byråns odontologiska sakkunskap, lämpligen genom tillfälliga uppdrag åt yngre välkvalificerade odontologer med kompetens och intresse för här ifrågavarande uppgifter. För detta ändamål erfordras 9 000 kr.

Sammanlagt erfordras sålunda till kariesförebyggande verksamhet ett anslag av (20 000 + 20 000 + 8 000 + 20 000 + 6 000 + 7 000 + 10 000 + 9 000) 100 000 kr.

7) Av under anslagsposten för innevarande budgetår anvisade medel har 15 000 kr. avsetts för cancerregistret och 5 000 kr. för bearbetning av statistik över läkare och tandläkare, vissa förlossningar, skador genom våld, legala aborter och steriliseringar m. m. Efter samråd med statistiska centralbyrån har uppräknade belopp befunnits erforderliga med tjugo procent till sammanlagt 24 000 kr. på grund av fortsatt ökning i cancerregistrets omfång samt planerad övergång till automatisk databehandling och vissa prisstegringar.

Styrelsen beräknar härjämte 6 000 kr. för planerad bearbetning för prognosändamål av sjuksköterske- och barnmorskeregistren samt för vakansundersökningar beträffande medicinalpersonal.

I sina avlöningsäskanden (punkt 1 j) har styrelsen föreslagit viss omläggning av patientstatistiken från mental- och kroppssjukhusen. Vad mental-sjukvården angår skulle omläggningen genomföras från och med år 1962 och medföra en hålkortskostnad av 47 000 kr. det första året. För det fortsatta arbetet beräknas en kostnad av 25 000 kr. per budgetår. En viss stegring torde dock böra motses, dels på grund av ökad omsättning av sjukhusklientelet och tillkomsten av nya kliniker, dels på grund av prisökningar. För kroppssjukhusens del avses till en början en provundersökning. Härför beräknas 10 000 kr.

Registreringen av tandläkare bör omläggas till hålkortsrutin. Härigenom kan tandvårdsbyråns register över legitimerade tandläkare och medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnds register över krigsplacerade tandläkare sammanslås. Kostnaden för uppläggning och driften under första året beräknas till 5 000 kr. och den löpande registervården därefter till cirka 2 500 kr. per år.

Anslagsposten bör sålunda beräknas till (24 000 + 6 000 + 47 000 + 10 000 + 5 000) 92 000 kr.

8) Inkomstposten särskilda uppbördsmedel bör uppföras med 29 000 kr.

II. Tandvärnet bedriver sedan mer än tio år i samverkan med medicinalstyrelsen ett intensivt arbete för den förebyggande tandvården. Tendensen till minskning av kariessjukdomen hos skolbarnen tyder också på att denna upplysningsverksamhet haft viss effekt. Tandvärnet planerar en intensifiering av arbetet för ökad munhygien under åren 1962—1963. Härför behövs nytt undervisningsmaterial, i första hand en enkel och lättfattlig broschyr för skolbarnen i första klass. Föreningens begränsade ekonomiska resurser (huvudsakligen årsavgifter från ca 2 000 medlemmar), gör det emellertid f. n. icke möjligt att ställa erforderligt material till förfogande. För föreningens verksamhet under budgetåret 1962/63 behövs därför ett anslag å 10 000 kr.

III. Även om belastningen å delposten till reseersättningar under budgetåret 1960/61 icke uppgår till det belopp, som anvisats för ändamålet för innevarande budgetår, finner sinnessjuknämnden någon nedräkning icke böra ske med hänsyn till svårigheten att på förhand beräkna resekostnaderna.

Yttranden

I. *Mentalsjukvårdsberedningen* tillstyrker den föreslagna omläggningen av statistiken över mentala sjukdomar och mentalsjukvård. Beredningen anför bl. a. följande.

Utvecklingen inom mentalsjukvården — med starkt ökad patientomsättning och större frekvens av försöksutskrivningar — har medfört en icke oväsentlig ökning av sjukhusens arbete med iordningställande av det statistiska materialet. Vidare har de sociala och demografiska förändringarna i vårt samhälle liksom introducerandet av mera aktiva och effektiva terapeutiska metoder inom mentalsjukvården ställt anspråk på ett förbättrat statistiskt underlag för sjukvårdsplaneringen.

En särskild expertgrupp inom beredningen har ingående sysslat med de statistiska problemen och funnit, att en för planeringsarbetet tillfredsställande statistik över de sjuka endast kan ernås genom att individualuppgifter beträffande patienterna vid såväl mentalsjukhusen som de psykiatriska klinikerna lämnas och göres till förmån för en central bearbetning. Härigenom kan besked erhållas om bl. a. sjukdomsfrekvensen i olika åldersgrupper och under olika tider, dess relationer till skilda behandlingsmetoder och vissa demografiska faktorer, uppgifter beträffande omsättningen

av olika patientgrupper och om benägenheten för sedimentering bland dem etc. — allt upplysningar som är värdefulla för bedömanden av det framtida vårdplatsbehovet och vid vårdorganisatoriska överväganden.

Delegationen för statistikfrågor uttalar beträffande förslagen avseende delposten till hålkortsarbeten bl. a. följande.

Delegationen har vid sin prövning av de olika föreslagna projekten endast beaktat produktionsaspekten; någon bedömning av konsumentbehovet har sålunda icke skett. Ej heller har kostnadsberäkningarna granskats.

Utifrån den angivna bedömningsgrunden har delegationen intet att erinra mot förslagen avseende cancerregistret, statistiken över läkare och tandläkare m. m., provundersökningen för omläggning av patientstatistiken från kroppssjukhusen och omläggningen av registreringen av tandläkare. I fråga om provundersökningen förutsättes dock att frågan om en fortsatt verksamhet blir avhängig av provundersökningens resultat.

Delegationen, som i fråga om den föreslagna bearbetningen av sjuk-sköterske- och barnmorskeregistren m. m. utgår från att behovet av prognoser på detta område är väl styrkt har intet att erinra mot att föreslagna medel ställas till styrelsens disposition och förutsätter härvid att bearbetningen planeras så att den kan tjäna såsom underlag för utvecklingsarbete då det gäller utformningen av prognosmetodiken på detta område.

Delegationen har intet att erinra mot anslagsäskandet för den föreslagna omläggningen av patientredovisningen från mentalsjukhusen, men vill — bl. a. med hänsyn till att delegationen icke är övertygad om lämpligheten av alla de redovisade förslagen till teknisk utformning — föreslå, att frågan om medlen skall ställas till styrelsens förfogande för det angivna ändamålet föreskrives skola underställas Kungl. Maj:t för prövning, då erforderligt planeringsarbete genomförts.

II. Medicinalstyrelsen yttrar bl. a. följande.

Medicinalstyrelsen har vid skilda tillfällen ur sina anslag för kariesprofylaktisk upplysningsverksamhet beviljat Tandvärnet belopp på upptill 3 000 kr. för specificerade ändamål, i allmänhet kortare kurser för tandläkare, lärare, skolkökslärarinnor m. fl. I den numera av Kungl. Maj:t fastställda dispositionsplanen för innevarande budgetårs anslag till kariesförebyggande verksamhet har styrelsen upptagit ett belopp av 6 000 kr. för liknande ändamål, och i styrelsens petita för budgetåret 1962/63 har upptagits samma belopp, båda i första hand avsedda för Tandvärnets verksamhet. Medel av statsanslag upp till nyssnämnda belopp kan således på denna väg ställas till Tandvärnets förfogande för ändamål, som kan anses förtjänta av statligt stöd. För innevarande budgetår har redan 3 000 kr. anslagits till Tandvärnet.

Departementschefen

Vid behandlingen av föregående punkt har jag föreslagit, att avlönings- och omkostnadsanslagen för sinnessjuknämnden skall sammanföras med motsvarande anslag för medicinalstyrelsen. Jag beräknar därför under förevarande anslag jämväl omkostnadsmedel för sinnessjuknämnden. Nämnden har för nästa budgetår föreslagit oförändrad medelsanvisning till om-

2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

kostnader. I enlighet härmed bör 200 kr. beräknas till sjukvård m. m., 3 600 kr. till reseersättningar samt 1 200 kr. till expenser eller tillhoppa 5 000 kr.

Jag biträder medicinalstyrelsens förslag beträffande anslagsposterna till sjukvård m. m. och reseersättningar i så måtto, att jag förordar uppräknings av den förstnämnda med 1 000 kr. och av den sistnämnda med 10 000 kr. Med hänsyn jämväl till sinnessjuknämndens medelsbehov torde posten till sjukvård m. m. böra beräknas till 15 200 kr. och posten till reseersättningar till 127 600 kr.

Beträffande delposten till expenser för eget behov föreslår jag en höjning av medelsanvisningen till renhållning och städning med 3 000 kr. till 73 000 kr., till skrivmaterialier, papper, blankettryck med 16 000 kr. till 71 000 kr. och till telegram, telefon och annonsering med 10 000 kr. till 115 000 kr. Till inköp och underhåll av inventarier beräknar jag en höjning med 10 000 kr. till 65 000 kr. — varav 62 000 kr. till ersättningsanskaffning och årligt underhåll av inventarier — och för bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. m. en med 1 000 kr. till 25 000 kr. ökad medelsanvisning. Härtill bör läggas det till expenser för sinnessjuknämnden erforderliga beloppet av 1 200 kr., innebärande en total höjning av anslagposten till expenser för eget behov med 41 200 kr. till 350 200 kr.

Med hänsyn till belastningen å delposten till expenser för annat än eget behov föreslår jag, att posten uppräknas med 4 000 kr. till 20 000 kr.

Vad härefter angår anslagsposten till publikationstryck beräknar jag för tryckning av de publikationer, som styrelsen utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t må utge samt för inköp av särtryck ur den av apotekens kontrollaboratorium utgivna förteckningen över specialiteter m. m. 84 000 resp. 22 000 kr. För tryckning av cancerregistrets årsredogörelse beräknar jag vidare 4 000 kr. I övrigt beräknar jag för hälsovårdsupplysning till allmänheten 15 000 kr. och till utgivande av styrelsens råd och anvisningar 10 000 kr. På grund av vad jag sålunda anfört torde anslagsposten till publikationstryck böra uppföras med (84 000 + 22 000 + 4 000 + 15 000 + 10 000) 135 000 kr. innebärande en höjning med 20 000 kr.

Enligt Kungl. Maj:ts medgivande kommer de för innevarande budgetår anvisade medlen, 100 000 kr., till kariesförebyggande verksamhet att av medicinalstyrelsen disponeras på i stort sett samma sätt som föreslagits för nästa budgetår. För fortsättning av den sålunda igångsatta upplysnings- och propagandaverksamheten föreslår jag i likhet med styrelsen, att 100 000 kr. anvisas. I fråga om användningen av medlen anser jag, att antalet affischer o. dyl. bör begränsas till förmån för upplysningsverksamhet genom film-, ljudradio- och televisionsprogram.

Jag kan icke tillstyrka Tandvärnets framställning om särskilt bidrag till föreningens verksamhet. Stöd till föreningen för specificerade ändamål torde i stället få lämnas med anlitande av de till kariesförebyggande verksamhet avsedda medlen i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit.

Under anslagsposten till hålkortsarbeten föreslår jag en med 70 000 kr. till 90 000 kr. ökad medelsanvisning. Häri inrymmes bl. a. medel till hålkortskostnader för omläggning av dels patientstatistiken beträffande mental- och kroppssjukhusen, dels ock registreringen av tandläkare.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt har jag icke något att erinra.

Inkomstposten särskilda uppbördsmedel torde kunna beräknas till 30 000 kr., innehärande en höjning med 5 000 kr.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra uppföras med (728 000 + 145 000) 873 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Medicinalstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 873 000 kr.

[8] 3. Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	490 000	473 051
1961/62 (statsliggaren s. 1037)	541 000	
1962/63 (förslag)	562 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1961) hemställer att anslaget uppräknas med 57 800 kr.

	Ökning
1. Personalförstärkningar	
a) 1 arvodesanställd läkare med deltidstjänstgöring	19 800
b) 1 kontorsbiträde å heltid i stället för halvtid	5 916
2. Löneregleringar	
a) 1 föredragande i hälsovårdsärenden	3 000
b) 1 förste byråsekreterare Ae 21 i stället för amanuens i reglerad beföringsgång	2 508
c) 1 byråsjuksköterska Ae 17 i stället för förste kontorskrivare Ae 15	2 040
d) 1 assistent Ae 17 i stället för Ae 15	2 040
e) 1 assistent Ae 15 i stället för Ag 13	1 860
f) 1 kansliskrivare Ae 10 i stället för kontorist Ae 9	756
g) 1 kontorist Ae 9 i stället för kanslibiträde Ae 7	1 344
h) 1 kanslibiträde Ae 7 i stället för kontorsbiträde Ae 5	1 224
3. Vissa arvoden	
a) Styrelsearvoden	700
b) Expertarvoden	10 200
4. Vikariats- och övertidsersättningar	3 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	700
6. Omräkning	
a) Löneklassuppflyttningar	1 323
b) På grund av beräknad anslagsbelastning	600
c) Avrundning	89
	57 800

Motiv

1 a) För att chefen för personalbyrån skall få tid att genomföra erforderliga planläggningsutredningar angående personalberedskapen eller eljest

inom den civila krigssjukvården m. m. måste han kunna avlastas från sådant rutinarbete, som kan utföras av annan medicinskt kvalificerad person. En deltidsanställd läkare erfordras därför för handläggningen av olika frågor rörande registrering, krigsplacering och beredskapsutbildning av medicinalpersonal m. m. Läkaren ifråga avses därjämte skola vikariera för byråchefen vid behov. Arvodet bör utgå med samma belopp som medicinalstyrelsen för nästa budgetår föreslår som arvode till specialföredragande med en arbetstid av tre timmar per dag.

1 b) Nämndens centrala lagerbokföring bör ha ett heltidstjänstgörande i stället för ett halvtidstjänstgörande kontorsbiträde. Nämnden kan f. n. icke hålla bokföringen à jour. Bokföringen är viktig ur synpunkten av möjligheten att snabbt kunna krigsorganisera de anstalter m. m., för vilka materielen är avsedd.

2 a) Då medicinalstyrelsen för nästa budgetår föreslår höjning av arvodet till sådan föredragande, som motsvarar nämndens föredragande i hälsovårdsärenden, bör dennes arvode höjas med samma belopp eller med 3 000 kr. till 13 200 kr.

2 b) På nämndens personalbyrå tjänstgör f. n. såsom kvalificerat biträde åt byråchefen, förutom en för vissa utbildningsuppgifter särskilt anställd tillfällig befattningshavare, en amanuens i reglerad befordringsgång. Ifrågavarande amanuensbefattning synes med hänsyn till de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna alltför lågt placerad.

2 c) Förste kontorsskrivaren (sjuksköterska) är föreståndare för medicinalstyrelsens hos nämnden förlagda sjuksköterskeregister och har att självständigt under personalbyråchefen handlägga ärenden rörande krigsplacering av sjuksköterskor och viss annan medicinalpersonal. Sjuksköterskeregistrets allt större omfattning och det stora ansvar, som följer med det viktiga och svåra arbetet med krigsplaceringen av landets sjuksköterskor, motiverar en höjning av tjänsten.

2 d) — e) Hos nämnden finns fyra lönegradsplacerade assistenttjänster för upphandlings- och förrådsärenden, av vilka två är placerade i Ae 17, en i Ae 15 och en i Ag 13. Tjänsten i Ae 15 kan ifråga om arbetsuppgifternas art och omfattning jämföras med tjänsterna i Ae 17 och bör därför uppflyttas till denna lönegrad. Detsamma gäller tjänsten i Ag 13, som bör placeras åtminstone i 15 lönegraden.

2 f) Då det åligger kontoristen i Ae 9 dels att fullgöra registratorsgöromål samt vissa kamerala bokföringsuppgifter å upphandlings- och organisationsbyrån, dels att som biträde åt kanslichefen medverka vid vissa för nämndens kansli i dess helhet gemensamma göromål, t. ex. rörande personalbokföring och upphandling av kontorsmateriel m. m., bör tjänsten ombildas till en kansliskrivartjänst i Ae 10.

2 g) Innehavaren av den på nämndens personalbyrå placerade kansli-biträdestjänsten har fått allt viktigare uppgifter och måst anförtros ären-

den för relativt självständig handläggning såsom medverkan vid krigsplacering av viss medicinalpersonal. En ändring av tjänsten till en kontoristtjänst i Ae 9 är därför berättigad.

2 h) Ifrågavarande kontorsbiträde är avdelat för skriv- och kontorsgöromål närmast under det i punkt 2 g avsedda kanslibiträdet men har även anförtrotts vissa registrerings- och krigsplaceringsuppgifter av relativt självständig karaktär. Då dessa göromål utgör en väsentlig del av kontorsbitrådets samlade uppgifter föreligger starka skäl för ombildning av tjänsten till en kanslibiträdestjänst i Ae 7.

3 a) De fasta årsarvodena till nämndens ordförande och övriga fasta ledamöter bör höjas med 200 kr. till 1 000 kr. för ordföranden och med 100 kr. till 500 kr. för envar av de övriga fasta ledamöterna.

3 b) Av nämnden anlitade experter äger för varje sammanträde, till vilket de kallas att närvara, åtnjuta arvode med 30 kr. Dessa arvoden bör höjas till 40 kr. En sådan höjning skulle föranleda en ökning av medelsbehovet med 1 200 kr.

Nämnden avser att, i likhet med vad som planeras för innevarande budgetår, under nästa och närmast följande budgetår anordna två utbildnings- och informationskurser per budgetår för cheferna för hälso- och sjukvårdssektionerna hos civilbefälhavare och länsstyrelse (s. k. centrala krigssjukvårdskurser) med cirka 30 deltagare i varje kurs. Liknande kurser har tidigare anordnats vid två särskilda tillfällen i samverkan med försvarets sjukvårdsstyrelse, varvid själva kurskostnaderna delats i stort sett lika mellan de båda myndigheterna. Nämnden hade för dessa kurser erforderliga medel tillgängliga å sina avlönings- och omkostnadsanslag och behövde därför icke göra särskilda framställningar om medelsanvisningar för ändamålet. De nu aktuella kurserna avses däremot skola anordnas i nämndens egen regi. Föreläsnings- och demonstrationsarvodena beräknas för varje kurs uppgå till cirka 4 500 kr. eller för två kurser till 9 000 kr. Då detta belopp icke kan inrymmas inom den för nästa budgetår för avlöningsanslaget i övrigt föreslagna anslagsramen bör särskilda medel beräknas för ändamålet.

Delposten till arvoden åt av nämnden anlitade experter bör sålunda uppräknas med $(1\,200 + 9\,000)$ 10 200 kr.

För varje beredskapssjukhus är krigsplacerad en chefsläkare. Denne torde med hänsyn till beredskapssjukhusens speciella natur och storleksordningen av de särskilda sjukhusen till stor del få uppgifter av organisatorisk eller eljest administrativ natur. Då programmet för krigssjukvårdskurserna i allt väsentligt synes lämpat även för ifrågavarande chefsläkare, hemställer nämnden, att kursverksamheten ifråga får utsträckas att gälla även dessa befattningshavare.

Departementschefen

Sjukvårdsberedskapsnämndens förslag om förändring av en halvtidstjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till heltidstjänst anser jag mig böra tillstyrka.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av tjänsten som amanuens i reglerad befordringsgång vid personalbyrån till förste byråsekreterare i Ae 21 och av en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid samma byrå till kanslibiträde i Ae 7.

Genom beslut den 29 september 1961 har Kungl. Maj:t medgivit nämnden att under innevarande budgetår anordna två centrala krigssjukvårdskurser. Jag tillstyrker, att nämnden beredes möjlighet att under nästa budgetår fortsätta denna kursverksamhet, och beräknar för arvoden åt föreläsare m. fl. 8 000 kr. Jag biträder jämväl förslaget, att denna kursverksamhet utsträcker till att omfatta chefsläkare vid beredskapssjukhus.

Nämndens förslag i övrigt i fråga om personalförstärkningar, löneregleringar och arvoden anser jag mig icke kunna biträda i annan mån än att en assistenttjänst i Ag 13 å upphandlings- och organisationsbyrån extraordinarie sättes.

För intensifiering av de civila försvarsförberedelserna mot biologisk krigsföring har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 oktober 1961 medgivit nämnden att för planläggningsarbete anställa en läkare samt en tjänsteman för administrativa och organisatoriska uppgifter, båda med arvode, för tiden den 1 november 1961—30 juni 1962. Kungl. Maj:t har därvid medgivit, att kostnaderna må bestridas genom överskridande av under arvodesposten anvisat belopp för rådet för skydd mot biologisk krigsföring. Jag beräknar nu icke särskilda medel för ändamålet för nästa budgetår utan förutsätter, att, därest fortsatt behov av ifrågavarande befattningar skulle föreligga, arvodesposten jämväl under nästa budgetår skall kunna tagas i anspråk.

De av mig förordade förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med cirka 19 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar m. m. med cirka 2 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (541 000 + 21 000) 562 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	101 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	359 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	94 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 200
Summa kr. 562 000;	

c) till *Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd*:
Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 562 000 kr.

[9] 4. Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	85 900	109 804
1961/62 (statsliggaren s. 1039)	117 000	
1962/63 (förslag)	160 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1961) föreslår, att anslaget uppräknas med 46 200 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar	13 174	14 000	17 000	3 000
2. Expenser för eget behov	25 894	27 000	31 000	4 000
3. Hålkortsarbeten	41 377	22 000	42 000	20 000
4. Kursverksamhet m. m.	—	29 100	48 300	19 200
				46 200

Motiv

1) Ökad verksamhet ifråga om anskaffning av förrådslokaler och förrådsinspektioner till följd av den ökade förrådshållningen, ökat deltagande i stabsövningar och andra den civila krigssjukvården berörande sammankomster samt inträdda höjningar beträffande resekostnadsersättningarna beräknas föranleda ett med minst 2 000 kr. ökat medelsbehov.

Behov har sedan länge förelegat av ökade kontakter mellan nämnden och motsvarande beredskapsorgan inom övriga nordiska länder, varför nämnden hemställer om Kungl. Maj:ts bemyndigande att förordna om internordiska tjänsteresor för nämndens befattningshavare och att bestrida kostnaderna för sådana resor från förevarande anslagspost. För detta ändamål föreslås posten bli uppräknad med 1 000 kr.

2) Av den beräknade ökningen, 4 000 kr., avser ca 1 000 kr. skrivmaterialier, ca 500 kr. telegram etc. samt ca 2 500 kr. möbelinköp. Ökningen be-

träffande de två förstnämnda undertitlarna hänför sig till den alltmera omfattande och detaljerade beredskapsplanläggningen ifråga om sjukhus m. m. För möbelinköp krävs ökade medel för att möjliggöra möbelanskaffning och annan inredning för tjänsterum dels för en på nämndens personalbyrå tjänstgörande kansliskrivare och dels för yrkad arbetskraftsförstärkning å samma byrå med en deltidsanställd läkare. Kansliskrivaren är f. n. lokalt placerad i arméöverläkarens tjänstelokaler.

3) Medlen å anslagsposten har hittills endast utnyttjats till ersättning åt statistiska centralbyrån för den verksamhet i fråga om registrering av landets sjuksköterskor förmedelst hålkort och bearbetning av samma kort, som centralbyrån fr. o. m. ingången av förra budgetåret bedriver för medicinalstyrelsens och sjukvårdsberedskapsnämndens räkning. Kostnaderna för budgetåret 1960/61 har överstigit de beräknade med 21 377 kr. Kostnadsökningen hänför sig dels till en allmän ökning av centralbyråns taxa för hålkortsarbeten, dels till ett flitigare utnyttjande av hålkortsregistret i och för vissa undersökningar av sjuksköterske kåren, föranledda av bristen på sjuksköterskor, dels ock till sjuksköterskekårens ökade årliga tillväxt under de senaste åren. Den intensifierade hålkortsbearbetningen för fredsmässiga ändamål kan förväntas bli bestående med därav föranledda ökade kostnader.

4) Under anslagsposten till kursverksamhet m. m. för innevarande budgetår har 21 700 kr. beräknats för följande kostnader för av nämnden anordnande centrala krigssjukvårdskurser, nämligen 8 200 kr. till ersättning åt 10 kursdeltagare för mistade löneförmåner under 7 dagar efter en inkomst per deltagare av i runt tal 820 kr. och 13 500 kr. till gottgörelse åt 30 kursdeltagare för hinder att utöva enskild praktik, beräknad efter en ersättning av 450 kr. för 6 söckendagar.

Som nämnden anfört i sina avlöningsäskanden avser nämnden att under nästa budgetår anordna två kurser med vardera 30 deltagare. Av de sammanlagt 60 kursdeltagarna beräknas 20 vara berättigade till ersättning för mistade löneförmåner och 50 till gottgörelse för annan förlorad inkomst av läkarverksamhet än lön. Ifrågavarande ersättningar skulle därför uppgå till (20×820) 16 400 kr. respektive (50×450) 22 500 kr. innebärande en ökning av medelsbehovet med $(8\,200 + 9\,000)$ 17 200 kr.

Omkostnader av expensnatur för kurserna såsom kostnader för lokalhyra och undervisningsmateriel m. m. torde böra bestridas från nämndens omkostnadsanslag. För två kurser under nästa budgetår beräknar nämnden omkostnaderna till 1 000 kr. för kurs eller tillhoppa 2 000 kr.

Ökningen av anslagsposten till kursverksamhet m. m. beräknas sålunda till inalles $(17\,200 + 2\,000)$ 19 200 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar torde böra uppräknas med 2 000 kr. till 16 000 kr. med hänsyn till vad sjukvårdsberedskapsnämnden anfört

om ökat behov av resor inom landet m. m. Däremot kan jag icke biträda nämndens förslag om anvisande av medel för internordiska tjänsteresor.

För expenser för eget behov föreslår jag en med 2 000 kr. till 29 000 kr. förhöjd medelsanvisning.

Anslagsposten till hålkortsarbeten torde med hänsyn till belastningen bära upptagas till 42 000 kr., innebärande en höjning med 20 000 kr.

För bestridande av bl. a. ersättningar för mistade avlöningsförmåner och för hinder att utöva enskild praktik till deltagare i centrala krigssjukvårdskurser har i nämndens omkostnadsstat för innevarande år uppförts en anslagspost till kursverksamhet m. m. Nämndens beräkning av det ökade medelsbehovet, 17 200 kr., för sådana ersättningar vid två kurser under nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida, ej heller beräkningen av medelsbehovet för omkostnader för kurserna, 2 000 kr. Anslagsposten torde därför bära uppräknas med avrundat 19 000 kr. till 48 100 kr.

Anslaget torde sålunda bära uppföras med (117 000 + 43 000) 160 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd:
Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 kr.

[10] 5. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	504 000	538 000
1961/62 (statsliggaren s. 1039)	525 000	
1962/63 (förslag)	585 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 60 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. Hyror, frakter m. m.	334 489	305 000	360 000	55 000
2. Reparation och underhåll m. m. av materiel.	47 069	45 000	50 000	5 000
				60 000

Motiv

1) Den relativt höga belastningen under föregående budgetår beror i allt väsentligt på dels ett större behov av förhyrda lokaler än som tidigare beräknats och dels på inträdda hyreshöjningar. De upphandlingar, som avses äga rum under innevarande budgetår, kommer att föranleda ett fortsatt ökat behov av förhyrda förrådslokaler. Med hänsyn härtill och till belastningen å anslagsposten bör densamma uppräknas med 55 000 kr.

2* — Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

2) Den föreslagna höjningen med 5 000 kr. beräknas erforderlig med hänsyn till den för föregående budgetår redovisade belastningen och anslagenheten av att materielen underhålls på bästa möjliga sätt.

Departementschefen

I enlighet med sjukvårdsberedskapsnämndens hemställan torde anslagsposterna till hyror, frakter m. m. och till reparation och underhåll m. m. av materiel böra uppräknas med 55 000 resp. 5 000 kr. till 360 000 resp. 50 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (525 000 + 60 000) 585 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel*
m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av
585 000 kr.

[11] 6. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 500 000	1 957 347
1961/62 (statsliggaren s. 1040)	2 190 000	
1962/63 (förslag)	6 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (skr. 29/8 och 27/10 1961) hemställer, att anslaget uppföres med 6 530 500 kr.

	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Anskaffning av utrustning för operations- och vårdavdelningar vid beredskapssjukhus.	—	2 700 000	+ 2 700 000
2. Täckande av förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus.	500 000	125 000	— 375 000
3. Anskaffning av utrustning för sjukhärbargen i krig	1 576 000	2 550 000	+ 974 000
4. Bidrag till Svenska röda korset för viss utbildningsverksamhet.	84 000	130 500	+ 46 500
5. Anskaffning av brandskyddsmateriel för förrådsrådslokaler.	30 000	10 000	— 20 000
6. Anskaffning av utrustning för mentalsjukhus under utrymning.	—	320 000	+ 320 000
7. Anskaffning av radiaskyddsmateriel.	—	695 000	+ 695 000
		6 530 500	

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1961/62 fanns på anslaget en reservation av 5 897 349 kr. Hela beloppet är bundet genom redan träffade eller slutplanerade leverans- och entreprenadavtal m. m.

1) För beredskapssjukhusen, vilka efter den av Kungl. Maj:t den 9 december 1960 fastställda omorganisationen planlägges att omfatta ca 124 000 platser, föreligger ett återstående utrustningsbehov för inalles 16 100 plat-

ser. Härvid kräves fullständig utrustning, såväl vårdavdelnings- som operationsutrustning, för 12 200 platser, medan för 3 900 platser behovet endast avser vårdavdelningsutrustning. Den genomsnittliga kostnaden för fullständig utrustning per vårdplats beräknas till 900 kr., varav 300 kr. belöper på operationsutrustning (diagnostik- och behandlingsmateriel) samt 600 kr. på vårdavdelningsutrustning. Av de totala kostnaderna för sålunda erforderlig utrustning, 13 320 000 kr., bör nu anvisas 2 700 000 kr. för inköp av utrustning till ca 3 000 av de vårdplatser, som kräver fullständig utrustning.

Den för beredskapssjukhusen avsedda utrustningen fyller endast ett första utrustningsbehov och huvuddelen av materielen har av kostnads-skäl ansetts icke böra stå på en högre teknisk nivå än som är oundgängligt för att fylla minimifordringarna ur medicinsk synpunkt. Det är på grund härav ytterligt angeläget, att utrustningsanskaffningen ifråga får slutföras snarast möjligt.

2) För innevarande och föregående budgetår har anvisats inalles 1 000 000 kr. för täckande av förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus. Härvid har förutsatts, att i genomsnitt endast hälften av den försålda materielens återanskaffningsvärde skulle kunna utvinnas. Under det gångna budgetåret har emellertid nämnden i allmänhet kunnat försälja berörda materiel till ett pris av ca 75 procent av återanskaffningsvärdet. Det är av vikt att ifrågavarande omsättningsverksamhet får fortgå så att minsta möjliga kassation på grund av materielens ålder m. m. behöver vidtagas. För nästa budgetår förutser nämnden dock en viss minskning av omsättningarna. Med hänsyn härtill och till att nämnden synes kunna räkna med att efter omsättningsförsäljning endast behöva tillskjuta ca en fjärdedel av kostnaden vid återanskaffning föreslås, att för nästa budgetår anvisas 125 000 kr., vilket belopp synes kunna möjliggöra anskaffning av materiel till ett värde av 500 000 kr.

3) För sjukhärbargesorganisationen planlägges i en första etapp ca 70 000 platser. Till utrustningsanskaffning för denna vårdform, som avses för sjukvård i katastroflägen till följd av masskador på grund av kärnvapen-anfall eller eljest, har hittills anvisats inalles 2 956 000 kr., möjliggörande utrustning av 19 800 platser efter en beräknad utrustningskostnad av 150 kr. för vårdplats. Nämnden föreslår, att utrustningsbehovet för de återstående 50 200 platserna inom den första utrustningsetappen fördelas å tre budgetår med ca en tredjedel för varje år och att därför för nästa budgetår anvisas medel till utrustningsanskaffning för 17 000 platser efter en beräknad platskostnad av 150 kr. eller totalt 2 550 000 kr.

4) Överstyrelsen för Svenska röda korset har åtagit sig en årlig utbildning av ca 2 000 samariter, avsedda att i krig tjänstgöra inom olika delar av den civila sjukvårdssektorn. För detta ändamål har överstyrelsen erhållit statsbidrag efter en krona per utbildningstimme och elev.

I skrivelse den 27 juli 1961 till nämnden har överstyrelsen yrkat, att bi-

draget för ifrågavarande samaritutbildning måtte för nästa budgetår beräknas efter en krona 60 öre per elev och utbildningstimme eller samma bidrag som överstyrelsen erhåller för självskyddsutbildning inom civilförsvaret. Överstyrelsen påpekar, att utbildningen av samariter för den civila krigssjukvården torde vara minst lika viktig och, beroende på kravet på kvalificerade lärarkrafter, än mer kostnadskrävande än självskyddsutbildningen. Överstyrelsen anför vidare, att av de 2 000 elever, som årligen avses utbildas, endast omkring 1 600 behöver fullständig utbildning (42 timmar) under det att omkring 400 förut inom Röda korset erhållit utbildning i såväl olycksfalls- som hemsjukvård och före beredskapsregistreringen endast behöver kompletteringsutbildning i form av repetitionskurser (20 timmar) samt 2 timmar orientering om den civila krigssjukvården.

Sjukvårdsberedskapsnämnden anser det av vikt att berörda samaritutbildning fortsätter i minst den takt som för närvarande sker. Då nämnden vidare icke har något att erinra vare sig mot den föreslagna höjningen av statsbidraget eller den av överstyrelsen föreslagna omfattningen av utbildningen under budgetåret 1962/63 hemställer nämnden, att för ifrågavarande ändamål måtte beräknas ett belopp av 130 500 kr., vilket belopp utgör ersättning för $(1\,600 \times 42 + 400 \times 22)$ 81 600 utbildningstimmar efter en krona 60 öre per utbildningstimme.

5) Nämnden har att tillse att erforderlig brandskyddsutrustning finnes för de förrådslokaler, som disponeras av nämnden. Hittills har för brandskyddsändamål anvisats inalles 150 000 kr. För sådana förrådslokaler, som kan förväntas komma att upplåtas åt nämnden under nästa budgetår, har konstaterats ett behov av handredskapsmateriel till en kostnad av 10 000 kr.

6) För de mentalsjukhus, som är planerade att vara mottagningssjukhus för patienter från mentalsjukhus å utrymningsort, erfordras viss sängutrustning. Utrustningsbehovet avser inalles 4 000 platser och anskaffningskostnaden per vårdplats uppskattas till 240 kr. Enär den föreslagna utrustningen endast omfattar sådan materiel som oundgängligen erfordras för att kunna bereda de utrymda patienterna sänglägesmöjlighet å mottagningssjukhusen och då utrymning av patienter å mentalsjukhus icke torde kunna genomföras eller i varje fall bli mycket svårgenomförbar utan tillgång till här avsedda utrustning, bör för ändamålet anvisas 320 000 kr., möjliggörande anskaffning av utrustning för en tredjedel av nämnda 4 000 vårdplatser.

7) För att mäta förekomsten av radioaktiva ämnen har för beredskapsjukhusen anskaffats 200 lågintensitetsmätare av typ intensimeter 11 för ca 195 000 kr. Härjämte har till sjukvårdsberedskapsnämndens förfogande ställts ett belopp av inalles 225 000 kr. för inköp av annat instrument för avläsning av stråldos, benämnt blixtdosimeter. Någon anskaffning av förenämnda blixtdosimetrar har hittills icke förekommit, varför det härför anvisade beloppet är outnyttjat.

I en särskild utredning inom försvarsstaben om det s. k. radiakskyddet vid sjukhus inom radiakbelagt område föreslås dels viss radiakskyddsorganisation vid sjukhus och dels viss upphandling av för samma organisation och vissa andra anstalter, tillhörande nämndens planlägningsområde, erforderlig materiel för indikering och dosmätning. Enligt utredningens förslag i fråga om materielanskaffning för anstalter inom nämndens planlägningsområde (beredskapssjukhusen, mentalsjukhusen, de humanbakteriologiska laboratorierna, vätskecentralerna, de apoteksväsendet tillhörande distriktslaboratorierna samt nämndens centralförråd och distributionscentraler) erfordras anskaffande av intensimeter- och dosimeterutrustning för 919 650 kr. Härvid har hänsyn tagits till de redan anskaffade 200 instrumenten av typen intensimeter 11 samt till att för de fastigheter, för vilka verkskydd skall planläggas, viss utrustning av här avsett slag torde komma att ingå i verkskyddet.

Med hänsyn till risken för att landets befolkning i händelse av krig kommer att utsättas för strålskador — vare sig vårt land självt blir indraget i ett krig eller icke — synes det vara utomordentligt angeläget att beredskapssjukhusen och övriga berörda anstalter snarast förses med ifrågavarande radiakskyddsmateriel. Då nämnden, såvitt f. n. kan bedömas, icke synes böra inköpa förenämnda blixtdosimetrar men det härför anvisade beloppet 225 000 kr. är anvisat för att tillgodose sådant ändamål, varom här är fråga, föreslår nämnden att beloppet får utnyttjas för inköp av sådan radiakskyddsmateriel, som föreslagits av utredningen. Behovet av nyanvisning av medel skulle därvid utgöra (919 650 — 225 000), 694 650 kr. eller i runt tal 695 000 kr.

Departementschefen

Under hösten 1961 inkom sjukvårdsberedskapsnämnden med framställning om anvisande av medel å tilläggsstat för innevarande budgetår för vissa med hänsyn till det skärpta utrikespolitiska läget angelägna anskaffningar. Sammanlagt äskade nämnden under förevarande anslag 4 800 000 kr. för anskaffande av autoklaver och sugapparater till beredskapssjukhusen, utrustning inom sjukhärbärgesorganisationen samt sängutrustning till mentalsjukhus, som skall mottaga mentalsjukhuspatienter från utrymningsort. Vidare äskade nämnden medel för utrustning av rörliga sanitetsformationer och för viss utrustning för de humanbakteriologiska laboratorierna. För de sistberörda ändamålen avser jag att senare denna dag föreslå anvisande av medel å tilläggsstat II för innevarande budgetår. I anledning av förslagen i övrigt har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 november 1961 medgivit nämnden att för anskaffande av radiakskyddsmateriel för 225 000 kr. taga i anspråk under förevarande anslag tidigare anvisade men ej ianspråktagna medel för anskaffande av vissa avläsningsinstrument samt att inom ramen för i övrigt å förevarande anslag tillgängliga medel

verkställa anskaffning av följande materiel, nämligen autoklaver och sugapparater för högst 1 000 000 kr., utrustning för sjukhärbärgen för högst 800 000 kr., utrustning för mentalsjukhusen vid utrymning för högst 200 000 kr. samt ytterligare radiakskyddsmateriel för högst 200 000 kr. För att slutligt täcka kostnaderna för sistnämnda anskaffningar bör medel anvisas å anslaget för nästa budgetår.

För beredskapssjukhusorganisationen, som enligt nu gällande planläggning skall omfatta cirka 124 000 vårdplatser, föreligger som sjukvårdsberedskapsnämnden anfört ett utrustningsbehov av vårdavdelnings- och operationsutrustning för 12 200 platser och av enbart vårdavdelningsutrustning för 3 900 platser. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 990 000 kr. för utrustning av sådana vårdplatser, för vilka krävs såväl vårdavdelnings- som operationsutrustning. Efter en utrustningskostnad av 900 kr. per vårdplats torde beloppet förslå till utrustning av 1 100 vårdplatser.

För täckande av kostnaderna för förenämnda anskaffning av autoklaver och sugapparater för beredskapssjukhusen bör 1 000 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

I likhet med nämnden anser jag det vara av vikt, att omsättningen av utrustning för beredskapssjukhusen får fortgå, så att minsta möjliga kassation på grund av materielens ålder m. m. behöver vidtagas. För att bereda nämnden möjlighet att göra en översyn av i nämndens förråd ingående operationsutrustning samt annan diagnostik- och behandlingsmateriel m. m. har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 september 1961 medgivit nämnden att under sex månader anlita viss läkarexpertis. Nämndens förslag rörande den avsedda omsättningsverksamheten för nästa budgetår och det härför äskade beloppet av 125 000 kr. föranleder icke någon erinran från min sida. Det förtjänar uppmärksammas, att nämnden numera räknar med att efter omsättningsförsäljning endast behöva tillskjuta en fjärdedel i stället för enligt tidigare beräkningar hälften av återanskaffningskostnaderna.

Av de 70 000 vårdplatser, som ingår i den första etappen av uppbyggnaden av sjukhärbärgesorganisationen, kan med tidigare anvisade medel 19 800 platser utrustas efter en utrustningskostnad av 150 kr. per vårdplats. Som jag redan anmält, har Kungl. Maj:t för förstärkning av materielberedskapen ställt ytterligare 800 000 kr. till förfogande för utrustningsanskaffningar innevarande budgetår utöver det belopp av 1 576 000 kr., som anvisats å riksstaten. Jag föreslår, att förutom för täckande av nämnda belopp av 800 000 kr. ett belopp av 2 000 000 kr. eller totalt 2 800 000 kr. anvisas för nästa budgetår, vilket vid oförändrad platskostnad möjliggör utrustningsanskaffning för sammanlagt drygt 18 600 vårdplatser.

Jag tillstyrker förslaget, att statsbidraget till Svenska röda korset för samaritutbildningen fr. o. m. nästa budgetår må utgå efter samma grunder

som gäller för bidrag till civilförsvarets självskyddsutbildning eller med en kr. 60 öre per utbildningstimme och elev. Den av nämnden förordade omfattningen av utbildningen, avseende fullständig utbildning för 1 600 elever samt kompletteringsutbildning för 400 elever, kan jag biträda. För samaritutbildningen torde sålunda böra anvisas ett belopp av 121 600 kr. eller i runt tal 121 000 kr.

I enlighet med nämndens förslag torde för anskaffande av brandskyddsmateriel för förrådslokaler böra anvisas ett belopp av 10 000 kr.

Möjligheten att genomföra utrymning av mentalsjukhus inom orter, som planlagts för slutlig utrymning, är avhängig av att mottagningssjukhusen har erforderlig sängutrustning. Då frågan om anskaffning av sådan utrustning sålunda måste ges hög prioritet vid beredskapsplaneringen, har, som jag nyss nämnt, 200 000 kr. redan innevarande budgetår ställts till nämndens förfogande för utrustningsanskaffning. Jag förordar att för nästa budgetår anvisas (200 000 + 304 000) 504 000 kr. för detta ändamål, vilket efter en kostnad av 240 kr. per plats möjliggör anskaffande av sängutrustning för 2 100 av erforderliga 4 000 platser å mottagningssjukhusen.

För anskaffande av radiakskyddsmateriel torde för nästa budgetår böra anvisas 450 000 kr. Av beloppet avses 200 000 kr. för täckande av kostnaderna för den anskaffning, som Kungl. Maj:t genom beslutet den 17 november 1961 medgivit nämnden att verkställa och som ej skall täckas genom ianspråktagande av det tidigare anvisade beloppet av 225 000 kr. för anskaffande av vissa avläsningsinstrument. Vid bifall till detta förslag möjliggöres anskaffande av radiakskyddsmateriel för sammanlagt 675 000 kr. för beredskapssjukhusen m. fl. anstalter.

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle vid bifall till vad jag föreslagit uppgå till (990 000 + 1 000 000 + 125 000 + 2 800 000 + 121 000 + 10 000 + 504 000 + 450 000) 6 000 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

[12] 7. Strålskyddsverksamhet m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 056 000	998 015
1961/62 (statsliggaren s. 1042)	1 243 000	
1962/63 (förslag)	1 323 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget uppräknas med 198 000 kr.

48 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

1. <i>Personalförstärkningar:</i>	Ökning
a) 5 laboratorieingenjörer högst Ae 15.....	93 990
b) 1 instrumentmakare Ae 11.....	15 304
c) 1 tekniskt biträde Ag 9.....	13 806
d) 1 tekniskt biträde Ag 9 på heltid i stället för 1 halvtidsanställt laboratoriebiträde Ag 7.....	7 582
2. <i>Löneregleringar</i>	
a) 1 förste fysiker Ae 26 i stället för 1 fysiker Ae 23.....	4 758
b) 1 strålskyddsinspektör Ao 24 i stället för 1 strålskyddsinspektör Ao 23.....	1 498
c) 1 strålskyddsinspektör Ae 24 i stället för 1 strålskyddsinspektör Ae 23.....	1 498
d) 1 fysiker Ae 24 i stället för 1 fysiker Ae 23.....	1 498
e) 1 fysiker Ag 24 i stället för 1 fysiker Ag 23.....	1 498
f) 1 byrådirektör Ae 24 i stället för 1 förste byråsekreterare Ae 23.....	1 498
g) 1 ingenjör Ae 19 i stället för 1 ingenjör Ae 17.....	2 278
h) 5 laboratorieingenjörer Ae 17 i stället för högst A 15.....	10 296
i) 1 tekniskt biträde Ag 7 i stället för 1 tekniskt biträde Ag 5.....	1 232
j) Avlösningsförstärkning för 1 strålskyddsinspektör vid kärnfysikaliska avdelningen.....	4 758
3. <i>Extra ersättningar</i>	4 800
4. <i>Vikariatsersättningar</i>	23 510
5. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>	3 134
6. <i>Omräkning</i>	
a) Löneklassuppflyttningar.....	5 028
b) Avrundning.....	34
	198 000

Motiv

En stor del av det praktiska arbetet inom strålskyddsområdet måste ske under intim samverkan med forskningen inom området varför nämnden är angelägen att framhålla, att verksamheten vid radiofysiska institutionen — såväl forskningen som strålskyddsverksamheten — måste ses som en helhet.

Stora svårigheter föreligger att med de begränsade utrymmen som för närvarande står till buds bereda tillräcklig plats för den för verksamheten nödvändiga personalen. Trots detta begär nämnden att ett antal nya tjänster inrättas, för vilka tjänster dock med ett undantag när på forskningsanslag anställd personal redan finns vid institutionen. Personalökningar på längre sikt torde bli erforderliga särskilt för kärnfysikaliska avdelningens del.

I stället för att för närvarande begära större personalförstärkningar finner nämnden det nödvändigt, att förbättrade lönevillkor tillskapas för den personal som redan nu finns vid institutionen för att få behålla densamma. Då arbetet är av mycket speciell natur, kan en ny befattningshavare i regel först efter avsevärd tids tjänstgöring vid institutionen bli till verklig nytta. De stora svårigheter som uppstår, då en i institutionens särpräglade arbetsuppgifter tränad tjänsteman lämnar institutionen, kan ej sällan få högst allvarliga konsekvenser genom att de speciella undersökningar befattningshavaren svarat för måste inställas, tills en ersättare hunnit utbildas vid institutionen.

1 a) Av de fem äskade tjänsterna som laboratorieingenjör avses två för avdelningen för klinisk radiofysik, en för kärnfysikaliska avdelningen och två för speciallaboratorierna.

Av de för den kliniska avdelningen begärda tjänsterna skall den ena knytas till radiumhemmets betatronanläggning och den andra till isotop-

laboratoriet. För båda dessa tjänster finns kompetenta personer anställda vid avdelningen, vilka emellertid för närvarande avlönas huvudsakligen av forskningsmedel. Dessa forskningsanslag kan emellertid icke påräknas för någon längre tid, då arbetsuppgifterna i stor utsträckning antagit rutinmässig karaktär.

Vid den kärnfysikaliska avdelningen har nämnden under sistförflutna budgetår inrättat en tjänst såsom extra laboratorieingenjör i lönegrad Ag 15, emedan avdelningen var ytterligt hårt arbetsbelastad. Den sålunda inrättade tjänsten bör överföras på extra ordinarie stat.

Vid speciallaboratorierna finns sedan 1958 en assistenttjänst (avsedd för ingenjör med lägre teknisk examen) till vilken tjänst anslag utgår från statens råd för atomforskning. Rådet har uttalat att denna tjänst borde överföras till endera nämndens eller karolinska institutets stat. Eftersom fysikertjänsten vid speciallaboratorierna sorterar under nämnden synes det nämnden lämpligt, att medel beviljas på nämndens stat även för den fysikertjänsten underställda assistenttjänsten.

För den under institutionsföreståndarens direkta ledning stående verksamheten vid speciallaboratorierna bör en laboratorieingenjörstjänst inrättas för mätningar med nya metoder för automatisk registrering av strålning. Det mest rationella och i detta fall oundgängligen nödvändiga sättet att utnyttja nya mätmetoder är att instrumenten omhänderhas av särskild arbetskraft, som utbildas speciellt för uppgiften.

1 b) Av verkstadens tre instrumentmakare och en ingenjör är endast ingenjören och en instrumentmakare avlönade med statsmedel medan de övriga avlönas med forskningsmedel. Periodvis har det visat sig mycket svårt att tillgodose institutionens samtliga avdelningars behov av nya instrument och andra tekniska anordningar, reparationer av mätapparatur o. dyl. Även om forskningsmedel kan påräknas också i fortsättningen för avlönande av viss verkstadspersonal, är det nödvändigt att en förstärkning av verkstadspersonalen snarast kommer till stånd. En förstärkning med ytterligare en instrumentmakare innebär endast att behovet av sådan personal tillgodoses till ungefär hälften.

1 c) Det till den kliniska avdelningen hörande isotoplaboratoriets arbetsuppgifter har kontinuerligt ökat sedan laboratoriets tillkomst. Härtill kommer att nya undersökningsmetoder tagits upp. För att kunna hålla verksamheten igång har fysikern vid isotoplaboratoriet alltmer kommit att belastas med mindre kvalificerande arbetsuppgifter. Genom ökning av isotoplaboratoriets tekniska personal med ytterligare ett tekniskt biträde i Ag 9 bör bland annat uppmätning och utlämning av mindre terapidoser kunna övertagas av mindre kvalificerad personal och fysikern därigenom kunna få mer tid för sina väsentliga arbetsuppgifter.

1 d) Vid isotoplaboratoriet finns för närvarande en halvtidstjänst såsom laboratoriebiträde i Ag 7. Då de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna

sedan länge varit alltför omfattande har avdelningen under några år lyckats erhålla anslag av forskningsmedel för att möjliggöra heltidsanställning å tjänsten. Emellertid har tjänsten alltmer kommit att tagas i anspråk för rutinmässiga, kliniska mätningar, varför man i fortsättningen icke kan påräkna några forskningsanslag för densamma. Tjänsten bör därför omändras till heltidstjänst och uppflyttas till Ag 9.

2 a) Fysikertjänsten i Ae 23 vid speciallaboratorierna innehas för närvarande av civilingenjören, fil. lic. B. Lindell. Denna tjänst bör jämsställas med förste fysiker- resp. förste strålskyddsinspektörtjänsterna och således uppflyttas till Ae 26. Av fysikern krävs ingående kännedom om institutionens verksamhet och de strålningsundersökningar i skyddssyfte som pågår i Sverige samt dessutom goda språkkunskaper. Befattningshavaren skall bl. a. tillsammans med institutionsföreståndaren och avdelningsföreståndarna deltaga i det internationella samarbetet.

2 b—e) Med ingången av innevarande budgetår har tjänsterna såsom förste strålskyddsinspektör resp. förste fysiker uppflyttats från A 24 till A 26. Nämnden finner det ytterligt befogat att lönegradslyftning sker även för den övriga inspektörs- och fysikerpersonalen för att förhindra att alltför stor del av denna personal övergår till bättre avlönade anställningar på annat håll.

Nämnden hemställer därför, att en strålskyddsinspektörstjänst i Ao 23 vid röntgenkontrollavdelningen uppflyttas till Ao 24, en strålskyddsinspektörstjänst i Ae 23 vid kärnfysikaliska avdelningen och en fysikertjänst i samma lönegrad vid kliniska avdelningen till Ae 24 samt en fysikertjänst i Ag 23 vid kliniska avdelningen till Ag 24.

2 f) Även under det senast förflutna budgetåret har de med tjänsten som förste byråsekreterare förenade arbetsuppgifterna ytterligare starkt vuxit i omfattning och svårighetsgrad. Allt talar för att denna utveckling kommer att fortsätta i stegrad takt. Genom främst utbyggnaden av atomenergien och den ökade användningen av radioaktiva ämnen inom sjukvården, blir de nämndens sekreterare åvilande arbetsuppgifterna allt viktigare. Bland sekreterarens redan nu kvalificerade arbetsuppgifter må nämnas fattande av beslut i vissa tillståndsärenden enligt strålskyddslagen, utarbetande av omfattande skyddsföreskrifter samt avfattande av nämndens remissyttranden och beslut.

2 g) Den personliga tjänsten såsom ingenjör i Ae 17 för Axel Berggren begäres uppflyttad i Ae 19. Hans huvudsakliga arbete är att biträda vetenskapsmännen vid konstruerandet av nya mätinstrument.

2 h) Av tjänsterna såsom laboratorieingenjör i högst A 15 bör en vid kärnfysikaliska avdelningen, två vid kliniska avdelningen samt två tjänster vid röntgenkontrollavdelningen uppflyttas till A 17 för att institutionen skall kunna få behålla tekniker med för institutionen värdefulla erfarenheter.

2 i) En förbättrad löneställning för tjänsten såsom tekniskt biträde i

Ag 5 vid kliniska avdelningen är nödvändig för att tjänsten skall kunna rekryteras med kompetent arbetskraft.

2 j) Vid kärnfysikaliska avdelningen har länge funnits behov av att tillföra avdelningen arbetskraft med kompetens inom atomenergiområdets skyddsproblem. Först under senare hälften av förra budgetåret lyckades avdelningen till sig knyta en fysiker med nämnda kompetens, fil. mag. Stig Johansson, såsom strålskyddsinspektör i Ae 23. Det är av största vikt för avdelningen att få behålla Johansson ej minst med tanke på de frågor avdelningen kommer att ställas inför i samband med atomkraftverkets i Ågesta ibruktagande årsskiftet 1962/63 och dess senare drift. Nämnden hemställer därför, att Johansson beredes förbättrade avlöningsförhållanden på så sätt att han i avlöningsförstärkning till sin lön i 23:e lönegraden tillerkännes skillnaden mellan 23:e och 26:e lönegraderna och att han därutöver får tillgodoräkna sig löneklassuppflyttningar enligt gängse regler.

3) Förekomsten av radioaktiva ämnen för vetenskapligt, medicinskt och industriellt bruk har i Sverige under de senaste åren ökat enormt. Antalet anläggningar, där större mängder radioaktiva ämnen finns, uppgår till 113. Med avseende på gammastrålningen har strålkällorna i landet under de senaste 10 åren ökat med minst 500 gånger.

Den ökade användningen av radioaktiva ämnen aktualiserar frågan om en viss strålskyddsberedskap för den händelse en större mängd radioaktiva ämnen skulle utspridas eller starka preparat komma på avvägar genom olyckshändelser av olika slag, sabotage, stöld, vårdslöshet m. m. Hittills inträffade olyckshändelser har kunnat på ett förtjänstfullt sätt bemästras av radiofysiska institutionens kärnfysikaliska avdelning, emedan de icke krävt en insats av mer än en eller två sakkunniga personer. Det är emellertid uppenbart, att en situation förr eller senare kan förväntas uppkomma, som kräver direkta och omedelbara ingripanden av en större grupp fysiker och laboratorieingenjörer utrustade med instrument för snabb indikering av joniserande strålning.

För atomenergianläggningarna räknar man med att vid en olyckshändelse anläggningarnas egna resurser i första rummet skall tagas i anspråk. Vid en mera omfattande sådan olycka torde dessa resurser emellertid bli otillräckliga och ett tillskott av en skyddsgrupp av det slag, som här avses, torde då kunna bli värdefullt. Denna bör då ställas till vederbörande länsstyrelses förfogande.

Det torde vara ändamålsenligt att starta en skyddsgruppsorganisation i mycket blygsam skala och låta den växa successivt. Detta torde böra ske genom att förse en liten grupp, exempelvis en grupp omfattande 4 av institutionens personal, med lämplig utrustning, träna den och låta den utföra en del praktiska prov. Institutionens nuvarande personalresurser tillåter att beredskapen senare utökas att omfatta 10—15 personer, varav dock endast ca en tredjedel synes behöva ha jourtjänst och vara redo för

uttryckning med kort varsel. Gruppen bör sortera direkt under institutionsföreståndaren, som i samråd med avdelningsföreståndarna utser en jourhavande fysiker att vid uttryckning tjänstgöra som ledare av gruppen.

Viss ersättning bör utgå till den som åtager sig jourtjänst eller deltagar i övningar, ty provlarm torde företrädesvis böra äga rum på icke-tjänstetid eventuellt även nattetid. Vidmakthållandet av en god beredskap underlättas även av en sådan ersättning. Ett belopp av i genomsnitt cirka 50 kr. per man och månad för de medlemmar av gruppen, som har jour, samt 200 kr. per månad till den jourhavande fysikern torde vara tillfyllest. Den årliga ersättningen till gruppen skulle därvid uppgå till 4 800 kr.

Yttrande

Civilförsvarsstyrelsen yttrar i fråga om förslaget om inrättande av en skyddsgruppsorganisation bl. a. följande.

Även med tillgång till i lagen om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. avsedd organisation vid länsstyrelserna till skydd mot atomolyckor finner civilförsvarsstyrelsen det ur beredskapssynpunkt synnerligen angeläget, att en sådan skyddsgrupp av yrkesutbildade experter, varom i föreliggande förslag är fråga, tillskapas vid radiofysiska institutionen. Det synes kunna förutsättas att en dylik grupp, som vid behov avses skola ställas till vederbörande länsstyrelses förfogande och vilken är sammansatt av väl kvalificerad personal, skall kunna göra en stor insats, om större mängder radioaktiva ämnen på grund av olyckshändelse utsprids eller starka preparat eljest kommer på avvägar. Kostnaderna för den föreslagna organisationen synes också bli förhållandevis små.

Departementschefen

Planläggningen och bevakningen av skyddsfrågorna på atomenergiområdet har i takt med utvecklingen blivit en alltmera ansvarsfull och arbetskrävande uppgift för kärnfysikaliska avdelningen. För att den strålskyddsinspektör, som handhar bl. a. dessa frågor skall kunna avlastas vissa mindre krävande uppgifter, har strålskyddsnämnden med anlitande av tillgängliga medel å anslaget inrättat en tjänst som extra laboratorieingenjör för att biträda vid handläggningen av ärenden rörande industriell användning av radioaktiva ämnen. För ändamålet bör inrättas en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Nya metoder för radioaktivitetsmätningar och omhändertagandet av härför avsedda mätinstrument vid de under direkt ledning av föreståndaren för radiofysiska institutionen stående speciallaboratorierna kräver särskild arbetskraft. Jag tillstyrker inrättande härför av en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15.

För förstärkning av den med statsmedel avlönade verkstadspersonalen torde, såsom nämnden föreslagit, en tjänst som instrumentmakare i Ae 11 böra inrättas.

Den vid kliniska avdelningens isotoplaboratorium inrättade halvtidstjänsten som laboratoriebiträde i Ag 7 bör med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning och natur ändras till en heltidstjänst för en extra tjänsteman i Ag 9.

Övriga av strålskyddsnämnden föreslagna personalförstärkningar och löneregleringar anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t nyligen i så måtto bifallit nämndens begäran om lönereglering för en strålskyddsinspektör vid kärnfysikaliska avdelningen, att han medgivits åtnjuta lön efter viss högre löneklass.

Med anledning av kärnvapenproven hösten 1961 har Kungl. Maj:t på grundval av ett förslag, som framlagts av den år 1960 tillsatta expertkommissionen för skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar, vidtagit åtgärder för upprättande dels av en central ledningsorganisation, dels ock av länsorganisationer, som skall handha skyddsfrågorna vid risk för radioaktivt nedfall över Sverige m. m. Denna beredskapsorganisation avses träda i funktion företrädesvis i en situation, då omfattande aktivitetsmätningar och mera genomgripande skyddsåtgärder över större områden kan behöva övervägas. Däremot kan det knappast komma i fråga att mobilisera beredskapsorganisationen vid en mera lokal spridning av radioaktivitet, t. ex. i samband med en olyckshändelse i en atomanläggning eller då radioaktiva preparat kommit på avvägar. För dylika situationer synes mig en jourberedskap vid radiofysiska institutionen av den karaktär strålskyddsnämnden föreslagit lämplig. Jag förordar därför, att en skyddsgruppsorganisation för angivna uppgifter anordnas vid institutionen. Organisationen torde tills vidare böra begränsas till en skyddsgrupp på fyra personer jämte ledare. Ifrågakommande ersättning till dessa torde få bestridas från förevarande anslag.

De av mig framlagda förslagen till personalförstärkningar m. m. påkallar en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 73 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar m. m. med i runt tal 7 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 243 000 + 80 000) 1 323 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för strålskyddsverksamhet m. m., att tillämpas vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	174 400.
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	48 200

54 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	794 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	287 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	19 400

Summa kr. 1 323 000;

b) till *Strålskyddsverksamhet m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 323 000 kr.

[13] 8. *Strålskyddsverksamhet m. m.*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	150 000	111 933
1961/62 (statsliggaren s. 1043)	174 000	
1962/63 (förslag)	193 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsens strålskyddsnämnd (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 24 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	660	3 000	3 000	—
2. Reseersättningar	38 910	55 000	55 000	—
3. <i>Expenser</i> :				
a) Bränsle, lyse, vatten	2 377	13 000	17 000	+ 4 000
b) Övriga <i>expenser</i>	15 999	19 000	24 000	+ 5 000
4. Publikationstryck	—	3 000	3 000	—
5. Kostnader för drift av stationer för mätning av joniserande strålning m. m.:				
a) Ersättning till meteorologiska stationer	4 962	7 500	7 500	—
b) Övriga kostnader	4 535	5 000	5 000	—
6. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier och instrument	33 013	65 000	64 500	— 500
b) Inköp av förbrukningsartiklar	19 956	35 500	43 000	+ 7 500
c) Tvätt och renhållning	1 288	3 000	3 000	—
7. Omkostnader för Henriksdalslaboratoriet	—	—	3 000	+ 3 000
8. Anskaffande av utrustning för viss skyddsgruppsorganisation	—	—	20 000	+ 20 000
9. Särskilda uppbördsmedel	41 600	35 000	50 000	+ 15 000
				+ 24 000

1) Anslagsposten bör bl. a. med hänsyn till att personalens antal successivt ökar upptagas med oförändrat belopp.

2) För röntgenkontrollavdelningens och kärnfysikaliska avdelningens besiktningsverksamhet äskas 40 000 resp. 9 000 kr., för resor till mätstationerna 3 000 kr. samt för internordiska resor för nämndens ledamöter och befattningshavare vid radiofysiska institutionen 3 000 kr.

För föregående och innevarande budgetår beviljades en viss förhöjning av anslaget på grund av att särskilt röntgenkontrollavdelningens besikt-

ningsverksamhet, som blivit starkt eftersatt, måste kraftigt intensifieras. För att kunna arbeta av eftersläpningen är det nödvändigt att ett anslag om minst 55 000 kr. beviljas även för nästkommande budgetår.

3 a) Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten torde komma att uppgå till minst 17 000 kr.

3 b) Den hastigt växande arbetsomfattningen vid radiofysiska institutionen med åtföljande personalökningar medför att denna anslagpost måste uppräknas ytterligare. Enbart telefonkostnaderna uppgår numera till cirka 8 000 kr. per år, vilket innebär en ökning i förhållande till förra året med drygt 3 000 kr. Den omfattande brevväxlingen, kartoteksföringen m. m. i tillsynsärenden medför att utgifterna för skrivmateriel, papper etc. blir relativt höga.

4) Hittills har nämnden fått publicera sina föreskrifter och anvisningar m. m. i medicinalstyrelsens cirkulärsamling. I fortsättningen lär det dock bli nödvändigt att anlita anslagsposten i större omfattning bl. a. för utgivande av vissa populärt hållna publikationer för allmän information i olika strålskyddsfrågor.

5 a) Den ersättning som utbetalas till personal vid de meteorologiska stationerna för deras arbete för radiofysiska institutionens mätstationers del höjdes fr. o. m. innevarande budgetår från 50 kr. till 75 kr. per station och kvartal. Någon ytterligare ökning av arvodet torde icke bli aktuell för nästkommande budgetår.

5 b) Anslaget tas huvudsakligen i anspråk för att täcka kostnaderna för batteribytan vid institutionens mätstationer.

6 a) För anskaffning och underhåll av inventarier och instrument beräknas sammanlagt 64 300 kr., varav för röntgenkontrollavdelningen 20 300 kr., för kärnfysikaliska avdelningen 18 500 kr., för avdelningen för klinisk radiofysik 23 000 kr., för hälsokontrollavdelningen 1 500 kr. samt för kansliet 1 000 kr.

6 b) För inköp av förbrukningsartiklar hemställes om 43 000 kr., varav för röntgenkontrollavdelningen 6 000 kr., för kärnfysikaliska avdelningen 17 500 kr., för avdelningen för klinisk radiofysik 18 000 kr., för hälsokontrollavdelningen 500 kr. samt för speciallaboratorierna 1 000 kr.

Av det för kärnfysikaliska avdelningen äskade beloppet utgör 10 000 kr. kostnader för inköp av förbrukningsartiklar främst film för den självbärande filmdosimetrivksamheten.

7) Omkostnaderna för Henriksdalslaboratoriet, där mätresultat från de olika mätstationerna bearbetas, har hittills utgått av forskningsmedel, vilket icke kan påräknas i fortsättningen. Av det äskade beloppet utgör 450 kr. hyreskostnader för laboratorielekalerna, 1 550 kr. kostnader för elektrisk ström samt 1 000 kr. marginal för oförutsedda kostnader.

8) Kostnaderna för den erforderliga instrumentutrustningen för den föreslagna skyddsgruppen (avlöningsäskandena punkt 3) kan icke beräk-

nas på förhand men redan ett belopp på 5 000 kr. per person torde ge gruppen en jämförelsevis god effektivitet. För de första proven med exempelvis 4 personer skulle alltså erfordras ett totalt belopp på 20 000 kr. för instrumentanskaffning. Dessutom torde institutionen böra anskaffa en laboratoriebil i stället för den 7 år gamla, som på sin tid anskaffades på privata anslagmedel, och som nyligen vid besiktning befunnits utsliten. Viss mätutrustning från bilen kan dock överföras till en ny vagn. I denna fråga kommer framställning om statsmedel att göras först då andra utvägar att skaffa en lämplig bil eller utnyttja tillfälligt förhyrda bilar undersökts.

9) Inkomsten av strålskyddsverksamhet m. m. beräknas främst genom inkomster från den taxebelagda filmdosimetrivverksamheten komma att uppgå till cirka 50 000 kr.

Departementschefen

För förstärkning av beredskapen inom strålskyddsområdet, påkallad främst av kärnvapenproven hösten 1961, har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1961 efter framställning av strålskyddsnämnden medgivit, att utrustning för undersökningar av kontaminationen av livsmedel m. m., avsedd att fördelas mellan veterinärhögskolan, lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt radiofysiska institutionen, finge anskaffas till en kostnad av högst 430 000 kr. För bestridande av kostnaderna för denna utrustning har Kungl. Maj:t föreskrivit, att under förevarande anslag för innevarande budgetår skall uppföras en delpost till engångsanskaffning av utrustning för vissa strålningsundersökningar m. m. av högst 500 000 kr. samt att av nämnda delpost ett belopp av 70 000 kr. icke må disponeras utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Vad angår medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår föreslår jag, att anslagsposten till reseersättningar nedräknas med 5 000 kr. till 50 000 kr.

För bränsle, lyse och vatten torde en uppräknings av medelsanvisningen med 2 000 kr. till 15 000 kr. vara tillfyllest.

Strålskyddsnämndens beräkning av medelsbehovet till övriga expenser, 24 000 kr., innebärande en ökning med 5 000 kr., huvudsakligen för ökade telefon- och skrivmaterielkostnader, föranleder icke någon erinran från min sida.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument tillstyrker jag i enlighet med nämndens förslag en medelsanvisning av 64 500 kr., en minskning med 500 kr.

För inköp av förbrukningsartiklar föreslår jag en till 5 000 kr. begränsad höjning av medelstilledningen. Posten bör sålunda uppföras med 40 500 kr.

I samband med den ökade kontrollen av radioaktivitetsnivån i landet har radiofysiska institutionens speciallaboratorium vid Henriksdal för mätningar av radioaktivitet i människokroppen i växande omfattning tagits i anspråk för löpande strålskyddsuppgifter. På grund härav och då forsk-

ningsanslag ej kan påräknas för dylika uppgifter, anser jag mig böra förordade, att 2 500 kr. beräknas för kostnader för elektrisk ström m. m. vid Henriksdalslaboratoriet. Ifrågavarande medel bör upptagas under en särskild delpost å förevarande anslag.

För instrumentanskaffning för den av mig under föregående punkt förordade skyddsgruppen torde, såsom strålskyddsnämnden föreslagit, 20 000 kr. böra beräknas å särskild delpost.

I den av Kungl. Maj:t genom förenämnda beslut den 10 november 1961 medgivna utrustningsanskaffningen ingår jämväl en laboratoriebil. Bilen, som avses skola specialutrustas för strålningsmätningar, är även avsedd för vissa radiofysiska institutionens transporter. För bestridande av driftkostnader m. m. för bilen torde å anslaget böra uppföras en delpost till transporter m. m. av 5 000 kr.

I likhet med nämnden uppskattar jag inkomstposten särskilda uppbördsmedel till 50 000 kr., vilket innebär en uppräkningspost med 15 000 kr.

Mot nämndens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innebärande oförändrad medelstilldelning, har jag icke något att erinra.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör anslaget uppföras med (174 000 + 19 000) 193 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Strålskyddsverksamhet m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 193 000 kr.

[14] 9. **Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar.** På riksstaten för innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 502 000 kr. (statsliggaren s. 1044). Vidare har till Centrala sjukvårdsberedningen: *Omkostnader* för samma budgetår anvisats ett förslagsanslag av 49 000 kr. (statsliggaren s. 1045).

CSB-utredningen avgav i juni 1961 betänkande angående centrala sjukvårdsberedningens arbetsuppgifter och organisation m. m. Betänkandet har remissbehandlats. Då beredningen av hithörande frågor ännu icke kunnat slutföras, förordar jag, att centrala sjukvårdsberedningens avlönings- och omkostnadsanslag i riksstatsförslaget preliminärt uppföres med oförändrade belopp.

Beträffande omkostnadsanslaget gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Centrala sjukvårdsberedningen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 502 000 kr.

[15] 10. **Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader.** Under återopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Centrala sjukvårdsberedningen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 49 000 kr.

[16] 11. Statens institut för folkhälsan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 485 000	3 436 291
1961/62 (statsliggaren s. 1046)	4 056 000	
1962/63 (förslag)	4 200 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 383 000 kr.

Personal/förstärkningar

	Ökning
1. Allmänhygieniska avdelningen:	
a) 1 laborator Be 1	32 964
b) 1 förste avdelningsingenjör Ae 23	21 876
c) 2 laboratoriebiträden högst Ae 9	21 240
d) 1 laboratorieläkare högst Ae 23	21 876
e) 2 assistenter Ae 19	35 592
2. Födoämneshygieniska avdelningen:	
1 laborator Be 1	32 964
3. Rörligt tillägg å 1—2	49 954

Löneregleringar

4. Gemensamt för samtliga avdelningar	
4 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorister Ae 9	2 424
5. Allmänhygieniska avdelningen	
a) 1 assistent Ae 19 i st. f. Ae 17	1 752
b) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	1 272
c) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	1 152
Statens distriktssköterskeskola	
d) 1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibitråde Ae 7	1 212
6. Yrkeshygieniska avdelningen	
a) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	1 272
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	1 152
c) 1 förste kansliskrivare Ae 12 i st. f. kansliskrivare Ae 10	648
7. Födoämneshygieniska avdelningen	
a) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	1 272
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträde högst Ae 9	1 152
8. Vitaminavdelningen	
a) 1 förste laboratorieassistent Ae 13 i st. f. laboratorieassistent Ae 11	1 272
b) 2 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. laboratoriebiträden högst Ae 9	2 304
9. Administrativa sektionen	
a) 1 byrådirektör Ao 26 i st. f. Ao 24	2 928
b) 1 kamrer Ae 19 i st. f. assistent Ae 17	900
c) 1 kassör Ao 13 i st. f. Ae 12	780
d) 1 förste kansliskrivare Ae 12 i st. f. kontorist Ae 9	1 212
e) 2 kontorister Ae 9 i st. f. kanslibiträden Ae 7	2 088
f) 2 kanslibiträden Ae 7 i st. f. kontorsbiträden Ae 5 och Ao 5	2 052
g) 1 materialförvaltare Ae 12 i st. f. Ae 10	648
10. Rörligt tillägg å 4—9	8 248

Diverse öskanden

11. Arvoden och särskilda ersättningar	
Ersättningar till styrelsens självskrivna ledamöter	1 000

	Ökning
12. Avlöningar till speciallärare m. m.	
a) Anställning av instruktionssköterska vid distriktssköterskeskolan under 6 månader.....	10 000
b) Anordnande av industrisköterskekurs.....	5 000
c) Hospiteringsersättningar.....	5 000
d) Lärar- och föreläsararvoden.....	24 500
e) Ersättningar under vidareutbildning.....	7 500
13. Omräkning	
a) Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t.....	1 000
b) Lönerreglering.....	39 000
c) Uppflyttning i löneklass och befordringsgång.....	38 000
d) Avrundning.....	— 206
	383 000

Motiv

Institutets lokaler, som sedan en lång följd av år är otillräckliga, medger icke den utökning av personalen inom väsentliga arbetsområden, som hittills eftersatta eller nytillkommande arbetsuppgifter skulle kräva. Endast för de allmänhygieniska och födoämneshygieniska avdelningarna har det med hänsyn till localsituationen varit möjligt att äska viss personalförstärkning. I övrigt har styrelsen måst begränsa sina yrkanden till att avse lönerreglering av sådana tjänster, där nuvarande lönesättning icke kan anses stå i proportion till arbetsuppgifterna och den allmänna lönenivån. Styrelsen ser sig nödsakad att till större delen upprepa tidigare äskanden, vilka i flera punkter — nämligen de under 1 a), 2, 9 a) och b), 9 c) i vad avser lönegradsuppflyttning, 9 f) beträffande den ena av ifrågavarande tjänster samt 9 g) — utgöres av sådana förslag, som framförts i den i propositionen nr 83/1958 redovisade överarbetningen av folkhälsoinstitutsutredningens betänkande.

1 a) Vid allmänhygieniska avdelningen finns en laboratoritjänst, som ursprungligen var avsedd för bakteriologiska arbetsuppgifter. För att snarast få högt kvalificerad teknisk sakkunskap knuten till avdelningen har tjänsten ledigförklarats som en laborator-(tekniker)tjänst, och sakkunnsbedömning rörande densamma pågår för närvarande. Avdelningens bakteriologiska forsknings- och utvecklingsarbete och verksamheten vid avdelningens vattenlaboratorium är emellertid av sådan art, att arbetet icke i längden kan bedrivas utan fortlöpande ledning av en bakteriolog med hög sakkunskap.

1 b) Vid utredningar av buller- och luftföroreningsproblem har i stigande utsträckning uppkommit spörsmål av rent mätteknisk natur, och utredningarnas tillförlitlighet kan i vissa fall helt vara beroende av hur de mättekniska problemen lösts. Problem inom detta område har hittills lösts antingen med provisorier av olika slag inom avdelningen eller genom anlitan- den av konsulter utifrån. Tidsfördröjningar, ökade kostnader och svårigheter att rationellt utnyttja tillgängliga instrument gör att ifrågavarande mättekniska problem i fortsättningen bör handhas av en för detta ändamål kvalificerad tjänsteman. Denne bör samtidigt vara kompetent att självständigt handlägga rutinmässiga tekniska undersökningar inom avdelningens verksamhet.

1 c) För att förenämnde förste avdelningsingenjör och innehavaren av en nyinrättad tjänst som förste kemist skall kunna arbeta rationellt är det nödvändigt, att de vardera har åtminstone ett laboratoriebiträde, som helt kan arbeta för deras räkning.

1 d—e) Då institutet hittills åvilande undervisningsverksamhet under de senaste åren måst väsentligt inskränkas för att icke menligt inverka på allmänhygieniska avdelningens undersöknings- och utredningsarbeten samt forskningsverksamhet, måste de planer på utökning av tjänsteläkar- och hälsovårdsinspektörsutbildningen, som föreligger, medföra krav på personalförstärkning. Således avses en kurs för tjänsteläkare skola hållas under nästa budgetår efter ett uppehåll från budgetåret 1958/59. Vidare avses tiden för hälsovårdsinspektörsutbildningen bli förlängd från 16 till 21 veckor.

För att i första hand planera och leda erforderliga laborationer och demonstrationer behövs en tjänst som laboratorieläkare i högst lönegrad Ae 23 och två tjänster som assistenter (tekniker) i Ae 19. Under den tid, dessa tjänstemän icke tages i anspråk för undervisningsverksamheten, avses de kunna utnyttjas för handläggning av övriga ärenden inom avdelningen, i första hand ärenden rörande luftföroreningar, vilka ärenden kräver mer omfattande utredningar än tidigare.

2) Såväl i folkhälsoinstitutsutredningens betänkande som i förenämnda överarbetning av betänkandet upptogs inrättande av en toxikologisk sektion inom födoämneshygieniska avdelningen. Styrelsen begränsar sig f. n. till att föreslå inrättande av en laboratorietjänst, vilkens innehavare skall kunna helt ägna sig åt de toxikologiska arbetsuppgifterna. Dessa gäller i huvudsak frågan om skadligheten av i livsmedel förekommande tillsatser och föroreningar.

4) Förslaget om uppflyttning av fyra kontorister i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 avser professorernas handsekreterare. Dessa bör vara kvalificerade stenografer och behärska i såväl tal som skrift engelska samt tyska eller franska och vara insatta i medicinska, kemiska och tekniska facktermer för att kunna assistera professorerna i deras omfattande nationella och internationella kontakter m. m.

5 a) Den tidigare beslutade och nu genomförda omläggningen av vattenlaboratoriets arbete, innebärande en minskning av antalet rutinmässiga vattenanalyser och en ökning av metodforskningen inom vattenhygienens område, har medfört, att innehavaren av assistenttjänsten i Ae 17 vid laboratoriet fått handlägga ärenden av mera kvalificerad natur. Sedan tjänsten blivit vakant, har den icke kunnat återbesättas. Styrelsen har därför beslutat att tills vidare inrätta en tjänst med arvode motsvarande lön enligt löneklass A 19. En uppflyttning av den extra ordinarie tjänsten torde vara erforderlig, om den skall kunna besättas med kompetent person.

5 b—c), 6 a—b), 7 a—b), 8 a—b) Då det för institutets laboratoriearbete, som är av kvalificerad art, är väsentligt, att institutet kan erhålla och be-

hålla välmeriterad laboratoriepersonal, yrkar styrelsen liksom i föregående års anslagsäskanden, att institutet erhåller fyra tjänster som förste laboratorieassistent i Ae 13 och ett ökat antal tjänster som laboratorieassistent i Ae 11. Institutets laboratorieassistenter kommer även att i viss utsträckning medverka vid den vidareutbildning av laboratoriebiträden för allmän-kemiskt arbete, som för första gången kommer att anordnas vid institutet innevarande år.

5 d) Arbetsuppgifterna för kanslibiträdet vid statens distriktssköterskeskola torde motivera tjänstens uppflyttning till en kontoristtjänst.

6 c) Då de med ifrågakommande tjänst förenade arbetsuppgifterna är av kvalificerad art och har väsentlig betydelse för institutets yrkeshygieniska utredningsarbeten, t. ex. sådana avseende silikos och koloxidförgiftning, vidhåller styrelsen tidigare framfört förslag, att tjänsten ändras till en förste kansliskrivartjänst i Ae 12.

9 a—b) Statens organisationsnämnd framhöll vid överarbetningen av folkhälsoinstitutsutredningens betänkande att lägre lönegradsplacering än Ao 26 icke borde ifrågakomma för kansliavdelningens chef med hänsyn till arbetsuppgifterna. Sålunda hade till denne delegerats handläggningen av vissa ärenden, som tidigare åvilat föreståndaren, främst beslutanderätten i vissa personal- och kameralärenden, varjämte han förberedde och var föredragande i styrelsen och dess arbetsutskott av de flesta administrativa ärendena samt ingick som ledamot i föreståndarkollegiet ävensom ombesörjde dessa organs sekreterargöromål. Nämnden underströk att kansliavdelningens chef var den ende befattningshavare vid institutet, som hade administrativ utbildning, varför denne i första hand fick svara för de formella synpunkterna i detta avseende.

Nämnden ansåg vidare, att kansliavdelningens chef måste erhålla viss avlastning genom inrättande av en befattning som kamrer i Ae 19. Denne skulle i första hand svara för och leda det kamerala arbetet men därjämte även omhänderha den med undervisningsverksamheten vid allmänhygieniska avdelningen förenade administrationen.

Erfarenheterna har tillfullo ådagalagt, att det är en väsentlig arbetsbörda, som i kvalitativt och kvantitativt hänseende åvilar byrådirektören samt att det bl. a. med hänsyn till dennes övertagande av det ekonomiska ansvaret, som tidigare åvilat föreståndaren, är nödvändigt, att han i kameralt hänseende har kvalificerat biträde. De förordade lönesättningarna bör därför snarast genomföras.

9 c) Styrelsen upprepar sitt under en följd av år framförda förslag om uppflyttning till 13:e lönegraden och ordinariesättning av tjänsten som kassör. Behovet av en högre lönesättning för kassören har starkt aktualiserats i samband med att innehavaren av tjänsten sedan mer än ett år uppehåller högre tjänst vid annan myndighet, varvid vikariat å tjänsten icke kunnat uppehållas med tillräckligt kvalificerad person.

9 d) Skrivcentralen, som består av föreståndarinna, placerad som kontorist i Ae 9, samt åtta biträden, av vilka två med hänsyn till arbetsuppgifterna begäres uppförda i lönegrad Ae 9 (punkt 9 e), betjänar institutets fyra avdelningar och administrativa sektion. Stora krav på förmåga till ansvar, arbetsledning och samarbete ställs på föreståndarinnan, varför hennes tjänst bör omändras till en tjänst som förste kansliskrivare i Ae 12. För att kunna behålla den nuvarande tjänsteinnehavaren har styrelsen måst tills vidare placera henne som kansliskrivare i Ag 10.

9 e) Vid institutets skrivcentral föreligger betydande svårigheter att anställa och behålla kvalificerad biträdespersonal. Svårigheterna gör sig särskilt märkbara i fråga om språkkunnig personal. Det är därför nödvändigt, att två kontoristtjänster i lönegrad Ae 9 inrättas i utbyte mot två f. n. vakanta kanslibiträdestjänster. Styrelsen har för att i nuvarande arbetsmarknadsläge få tillräckligt kvalificerad personal till skrivcentralen sett sig nödsakad att ledigförklara två tjänster som kontorister i Ag 9.

9 f) Av skrivcentralens åtta biträdestjänster utgöres ej mindre än sex av tjänster enligt reglerad befordringsgång. Med hänsyn till det kvalificerade skrivarbetet (utländsk text, kemiska formler, tabellariska uppställningar m. m.) ävensom till centralens uppgift att ställa personal till förfogande som vikarier för professorernas sekreterare och för förste biblioteksbiträdet är den kvalificerade biträdespersonalen ej tillräcklig. En tjänst i reglerad befordringsgång bör därför omändras till en kanslibiträdestjänst.

Styrelsen föreslår vidare, att telefonisttjänsten omändras till kanslibiträdestjänst. För arbetet vid institutet är det av stor betydelse, att telefon- och upplysningsservicen (båda åvilar telefonisten) omhänderhas rationellt i avseende å förbindelserna såväl inom institutet som utåt. Med nuvarande lönesättning torde institutet inte kunna behålla eller förvärva för tjänsten lämplig person.

9 g) Förslag om uppflyttning av tjänsten som materialförvaltare till Ae 12 har framförts av styrelsen under flera år och är i överensstämmelse med förut berört förslag till organisation av institutets administration.

11) Skäl saknas för att styrelsens självskrivna ledamöter undantages från rätten till ersättning för deltagande i styrelsens sammanträden.

12 a—c) Åskandena utgör en upprepning av yrkanden för tidigare budgetår.

12 d) Styrelsen har vid upprepade tillfällen framhållit nödvändigheten av att arvoden till sådana föreläsare i institutets undervisningsverksamhet, som icke är befattningshavare vid institutet, höjes. Dessa arvoden, som redan från början var lågt satta, har icke följt med i de allmänna löne- och arvodeshöjningarna.

Merkostnaden för lärar- och föreläsararvoden vid erforderlig höjning av desamma samt avsedd utökning av kursverksamheten beräknas till 24 500 kr.

12 e) Till följd av höjning av löneförmånerna beräknas med samma elevantal som under innevarande budgetår eller 5 elever ett ytterligare belopp av 7 600 kr. eller avrundat 7 500 kr. i ersättning till laboratoriebiträden, som genomgår vidareutbildning.

Departementschefen

De alltmer tilltagande buller- och luftföroreningsproblemen gör det angeläget, att institutet erhåller resurser att gripa sig an med undersökningar på dessa områden. Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1961 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 december 1961 hemställt, att frågan om luftföroreningarnas inverkan på person och egendom utredes (L₂U 66/1961, rskr. 377). Vid institutets allmänhygieniska avdelning har redan fr. o. m. innevarande budgetår inrättats en tjänst som förste kemist i Ae 23 för undersökningar rörande bl. a. luftföroreningar. För att institutet skall få erforderlig sakkunskap också i fråga om hithörande mättekniska spörsmål m. m. torde, såsom institutets styrelse föreslagit, en tjänst som förste avdelningsingenjör i Ae 23 böra inrättas vid samma avdelning.

För att väl utnyttja förste avdelningsingenjören och förste kemisten är det nödvändigt, att de erhåller tillräcklig biträdeshjälp. Jag tillstyrker därför inrättande av en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9 och en som institutionsbiträde i högst Ae 5.

Förutom de personella förstärkningar på området, som jag här föreslagit, kommer jag att under institutets omkostnadsanslag föreslå anvisande av medel till utrustning m. m. för en särskild undersökning angående luftföroreningars inverkan på människan.

Den sakkunnige för utredning av vissa frågor rörande statens institut för folkhälsan har i november 1961 inkommit med promemoria angående hälsovårdsinspektörernas utbildning m. m. Promemorian remissbehandlas f. n., varför jag icke nu är beredd att taga ställning vare sig till förslagen om inrättande av en tjänst som laboratorieläkare i högst Ae 23 och två tjänster som assistent i Ae 19 för undervisningsverksamheten m. m. eller till förslagen om höjning av medelsanvisningarna till hospiteringsersättningar samt till lärar- och föreläsararvoden.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av två tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid administrativa sektionen till tjänster som kanslibiträde i Ae 7.

Av institutets styrelse i övrigt framförda förslag, i den del de icke avse automatiska utgiftsstegringar, kan jag icke tillstyrka.

De av mig biträdda förslagen till personalförstärkning och lönereglering påkallar en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 57 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för ökade löneförmåner åt ele-

verna i vidareutbildningen för laboratoriebiträden, för vidtagna arvodes- och löneregleringar samt för löneklassuppflyttningar med i runt tal 87 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (4 056 000 + 144 000) 4 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens institut för folkhälsan, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för folkhälsan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	485 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	23 000
3. Avlöningar till speciallärare, experter och tillfälliga biträden, <i>förslagsvis</i>	308 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 446 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	878 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	60 000
Summa kr. 4 200 000;	

c) till *Statens institut för folkhälsan*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 200 000 kr.

[17] 12. *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	832 000	810 766
1961/62 (statsliggaren s. 1048)	933 000	
1962/63 (förslag)	1 011 000	

Yrkande

Styrelsen för statens institut för folkhälsan (skr. 30/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 93 500 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Reseersättningar:				
a) Internordiska resor	1 071	1 500	2 000	+ 500
b) Övriga resor	35 750	39 000	43 000	+ 4 000
2. Expenser:				
Övriga expenser	125 000	135 000	147 000	+ 12 000
3. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier .	93 447	185 000	150 000	— 35 000
b) Inköp och underhåll av djur	64 282	65 000	70 000	+ 5 000
c) Inköp av förbrukningsartiklar	316 465	310 000	325 000	+ 15 000
4. Utrustning för viss utredning angående luftföreningar	—	—	92 000	+ 92 000
				+ 93 500

Motiv

1 a) Det är angeläget, att medel i vidgad utsträckning finnes för institutets deltagande i sådana till de nordiska länderna förlagda konferenser o. d., där problem inom dess verksamhetsområde dryftas och där tillfälle gives till samarbete mellan dessa länder i gemensamma spörsmål.

1 b) Den i hälsovårdsinspektörsutbildningen ingående praktikanttjänstgöringen fullgöres av eleverna vid olika hälsovårdsnämnder i landet. I samband med en utökning och effektivisering av utbildningen av hälsovårdsinspektörer avses, att en lärare från institutet skall företaga inspektionsresor till de olika praktikantställen. Kostnaden härför beräknas till 1 000 kr.

Uppräkningen av traktamentsbeloppen fr. o. m. den 1 juli 1961 väntas medföra en ökning av resekostnaderna med 3 000 kr.

2) Rörligheten på arbetsmarknaden har medfört en starkt ökad annonsering av lediga tjänster. Inrättandet av nya tjänster har även i annan mån medfört och väntas medföra ökad belastning på anslagsposten särskilt i fråga om telefonkostnader. Här avsedd ökning beräknas till 5 000 kr.

Avsedd överflyttning av statens distriktssköterskeskola till nya lokaler hösten 1961 kommer att medföra ökad belastning på vissa begränsade anslagsposter i omkostnadsstaten. Den årliga kostnaden för städning av skolans nya lokaler beräknas till 7 000 kr.

3 a) Institutets apparatutrustning är i stor utsträckning hårt sliten, och kostnaderna för reparation och underhåll blir höga. Styrelsen föreslog för innevarande budgetår — utöver ett särskilt engångsanslag för inköp av en infraröd-spektrofotometer av 80 000 kr., vilket institutet erhöll — en höjning av det ordinarie anslaget från 105 000 till 135 000 kr. Med hänsyn till ytterligare nedslitning av apparaturen och önskvärdheten av att institutet i något större utsträckning kan tillgodogöra sig utvecklingen på instrumentutrustningens område bör minst 150 000 kr. anvisas.

3 b) Institutet har under senare år engagerats i undersökningar, vilka medfört en väsentlig ökning av den djurexperimentella verksamheten. När institutets medicinska laboratorstjänster besatts, kommer denna verksamhet att ytterligare utvidgas. Ökningen av antalet försöksdjur medför jämväl en kostnadskrävande anskaffning av djurburar.

3 c) Den intensifierade undervisningsverksamheten samt den ökade undersöknings- och forskningsverksamhet, som följer bl. a. av att institutets laboratorstjänster efter hand besättes, kommer med nödvändighet att medföra ett ökat uttag av förbrukningsartiklar. Ökningen har beräknats till ca 5 procent av nuvarande totalförbrukning.

4) Styrelsen vill upprepa sin tidigare framställning om särskilda medel för utförande av en utredning angående luftföreningars inverkan på människan. Styrelsen vill härvid erinra om att i en inom innevarande års riksdags andra kammare väckt motion (nr 22) yrkats en skyndsam utredning i frågan. Behandlingen av ärendet har uppskjutits till årets höstriktsdag. Sty-

relsen vill vidare framhålla, att medicinalstyrelsens cancerregistrering första verksamhetsåret (1958) givit starkt stöd åt uppfattningen, att storstadsluften är en väsentligt bidragande faktor, då det gäller uppkomsten av lungcancer.

Kostnaderna för utredningen beräknades i fjol till totalt 472 000 kr., varav 303 000 kr. beräknades kunna täckas genom den normala tilldelningen av anslag till institutets allmänhygieniska avdelning och karolinska institutets hygieniska institution, som är samorganiserad med avdelningen. Av de 169 000 kr., som i övrigt skulle erfordras, beräknades 57 000 kr. belöpa på avlöningskostnader, 92 000 kr. på instrument- och vissa andra omkostnader och 20 000 kr. på kostnader för förbrukningsartiklar, frakter, resor m. m.

De särskilda kostnaderna beräknar styrelsen nu kunna begränsas till totalt 112 000 kr. Sedan institutets allmänhygieniska avdelning från och med innevarande budgetår tillförts en tjänst som förste kemist för att förse avdelningen med kemisk sakkunskap, bl. a. för studiet av luftföroreningar, torde nämligen avdelningens övriga behov av personella resurser för ifrågasvarande utredning kunna tillgodoses ur institutets anslag för avlöningar. Kostnaderna för anskaffande av den för utredningen erforderliga apparatutrustningen, beräknade till 92 000 kr. under första budgetåret, har institutet dock icke möjlighet att bestrida ur sitt anslag till inköp och underhåll av inventarier, vilket är avsett att tillgodose behovet för institutets samtliga verksamhetsgrenar. För de därpå följande två budgetåren förutser institutet endast behov av medel för förbrukningsartiklar m. m. beräknat till 10 000 kr. per budgetår.

Departementschefen

För internordiska resor tillstyrker jag en med 500 kr. till 2 000 kr. ökad medelsanvisning. Beträffande styrelsens förslag om anvisning under delposten till övriga resor av 1 000 kr. för vissa inspektionsresor, vilket förslag sammanhänger med frågan om utökning av hälsovårdsinspektörsutbildningen, är jag av skäl som redovisats under föregående anslag icke beredd att taga ställning. Jag förordar därför, att delposten uppräknas med 3 000 till 42 000 kr.

Mot en ökning av beloppet till övriga expenser med 12 000 till 147 000 kr. har jag icke något att invända.

Under delposten till inköp och underhåll av inventarier har för innevarande budgetår anvisats ett engångsanslag av 80 000 kr. Jag föreslår en nedräkning av posten för nästa budgetår med 50 000 kr.

För inköp och underhåll av djur samt för inköp av förbrukningsartiklar tillstyrker jag en ökning av medelsanvisningen med 5 000 resp. 15 000 kr. till 70 000 resp. 325 000 kr.

Såsom jag redan anmält vid behandlingen av institutets avlöningsanslag biträder jag förslaget om anvisande av medel till utrustning m. m. för en

särskild undersökning angående luftföroreningars inverkan på människan. Styrelsens beräkningar av medelsbehovet härför föranleder icke någon erinran från min sida. För ändamålet bör uppföras en särskild anslagspost om 92 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (933 000 + 77 500) 1 010 500 eller avrundat 1 011 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kr.

[18] 13. Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 154 000	5 226 398
1961/62 (statsliggaren s. 1049)	6 447 000	
1962/63 (förslag)	6 630 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 355 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkningar</i>	
a) Virologiska avdelningen	
1 laboratorieassistent Ae 11.....	+ 13 044
2 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+ 21 240
1 vaktmästare Ae 7.....	+ 10 620
b) Produktionsavdelningen	
1 läkararvode (för immunglobuliner) utgår.....	— 7 620
1 skriv/kontorsbiträde A 1—5	+ 9 576
c) Epidemiologiska avdelningen	
1 institutionstekniker Ae 9 (6 mån.).....	+ 5 886
1 skriv/kontorsbiträde A 1—5	+ 9 576
1 ekonomibiträde Ae 3 (6 mån.).....	+ 4 314
d) Ekonomiavdelningen	
1 skriv/kontorsbiträde A 1—5.....	+ 9 576
e) Rörligt tillägg (a—d).....	+ 25 150
f) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter (a—d).....	+ 1 677
2. <i>Förändringar av tjänster</i>	
a) Föreståndaren	
1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9.....	+ 624
1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibiträde Ae 7.....	+ 1 152
b) Virologiska avdelningen	
1 professor Bo 3 i st. f. Be 3.....	—
c) Produktionsavdelningen	
1 driftingenjör Be 1 i st. f. laboratorieingenjör Ae 24.....	+ 3 144
2 förste institutionsbiträden högst Ae 5....	+ 3 072
d) Epidemiologiska avdelningen	
1 statsepidemiolog Be 3 i st. f. Be 1.....	+ 3 384
Avlöningsförstärkning till statsepidemiologen utgår.....	— 1 380
1 sjuksköterska Ae 12 i st. f. laboratoriebiträde högst Ag 9.....	+ 3 120
e) Kemiska avdelningen	
1 förste fotograf Ae 11 i st. f. institutionstekniker Ae 9.....	+ 1 272
f) Ekonomiavdelningen	
1 ingenjör Ag 21 i st. f. arvode.....	+ 21 876
1 materialförvaltare Ao 12 i st. f. Ao 10.....	— 23 616
	+ 1 344

1 snickeriförman Ae 12 i st. f. Ae 9.....	+	1 968
1 hantverkare Ae 9 i st. f. vaktmästare Ag 7.....	+	1 152
1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. förste biträde Ae 5.....	+	1 044
g) Rörligt tillägg (a—f).....	+	12 532
h) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter (a—f).....	+	835
3. <i>Vissa arvoden</i>		
Arvoden till elever under vidareutbildning för laboratoriebiträden.....	+	20 000
4. <i>Vikariats- och övertidsersättningar</i> (p. 1—2).....	+	14 916
5. <i>Omräkning</i>		
a) Avlöning m. m. för helt år å vissa tjänster.....	+	71 940
b) Vikariats- och övertidsersättningar avseende befintliga tjänster.....	+	113 784
c) Avrundning.....	—	198
		+ 355 000

Motiv

Den 1 juli 1960 trädde en ny taxa för diagnostiska undersökningar i kraft innebärande vissa höjningar.

Totalvärdet enligt taxa av rutinprestationerna under budgetåret 1960/61 har utgjort 10 439 000 kr. Härav har värdet av avgiftsfria leveranser av poliovaccin utgjort 4 838 000 kr., övriga avgiftsfria prestationer 1 535 000 kr. samt beredskapslagring 500 000 kr. Kostnaderna har beräknats till 10 599 000 kr.

Intäkter av försålda bakteriologiska preparat av främmande tillverkning har utgjort 939 000 kr. och kostnaderna för inköp av sådana preparat 721 000 kr.

Verksamheten i stort vid SBL har under det gångna budgetåret påverkats av planeringsarbete och övriga förberedelser för den väntade omorganisationen 1961/62. Dessa har inneburit en belastningsökning, vilken icke utan svårighet kunnat bemästras med hänsyn till att den högre personalen varit starkt reducerad till sitt antal till följd av vakanser.

Allmänt sett kommer verksamheten under innevarande och nästföljande budgetår i hög grad att präglas av det successiva genomförandet av omorganisationen.

Bortsett från inverkan av eventuellt uppträdande stora epidemier kan arbetsbelastningen i den rutinmässiga verksamheten väntas bli i stort sett oförändrad, dock att anspråken på virologiskt-diagnostiska undersökningar successivt torde komma att stegas.

Programmet för de fortsatta poliovaccinationerna förutsätter, att full kapacitet upprätthålls i SBL:s poliovaccintillverkning under de närmaste åren.

Forsknings- och utvecklingsarbetet beträffande tillverkningsmetoderna för bakteriella preparat — särskilt i fråga om tankodling samt olika slag av fraktioneringsförfaranden — skall bedrivas i ökad omfattning och takt. Vid den epidemiologiska avdelningen skall verksamheten särskilt i vad gäller det laboratoriemässiga arbetet intensifieras.

1 a) Den virologiska avdelningen beräknas kunna flytta in i sina nya lokaler i virusbyggnaden under hösten 1961. Den av tidigare lokalbrist orsakade långvariga eftersläpningen på det virusdiagnostiska området gör det angeläget, att avdelningens utbyggnad fullföljs i enlighet med SBL-utredningens förslag, som i huvudsak godtagits av statsmakterna. Härför erford-

ras ytterligare en assistent eller laboratorieläkare (högst Ag 23) som chef för vävnadskultursektionen, en laboratorieassistent (Ae 11) vid virusserologiska sektionen, två laboratoriebiträden (högst Ae 9) vid vävnadskultursektionen samt en vaktmästare (Ae 7) för avdelningen i dess helhet.

Laboratorieläkartjänsten bör tillkomma genom överföring av en tjänst, som övergångsvis bibehållits vid produktionsavdelningen under 1961/62.

Laboratorieassistenten skall som närmaste medhjälpare till sektionschefen svara för det kvalificerade serologiska laboratoriearbetet samt leda den övriga tekniska personalens arbete vid sektionen. Denna tjänst bör tillkomma som ersättning för en för sektionen för innevarande år medgiven laboratorieassistenttjänst i A 11, vilken emellertid med hänsyn till omständigheter i samband med den successiva utbyggnaden av verksamheten tills vidare placerats vid virusodlingssektionen.

Vaktmästaren är ofrånkomlig, enär avdelningen, bortsett från läkartjänsterna, saknar manlig personal. En vaktmästare kommer därför att anställas redan innevarande budgetår och en laboratorie- eller institutionsbiträdestjänst vid avdelningen att i gengäld hållas obesatt.

1 b) SBL:s nuvarande kapacitet för framställning av poliovaccin kommer att tagas fullt i anspråk även 1962/63 för att tillgodose vaccinbehovet för det planerade ympningsprogrammet. Någon personalreduktion i vad gäller tillverkningen av virologiska preparat kan därför ännu ej realiseras. Arvodesbefattningen för en läkare, avsedd för framställningen av poliovaccin, behöver tills vidare bibehållas. Däremot kan en laboratorieläkartjänst i högst Ag 23, övergångsvis bibehållen vid produktionsavdelningen, överföras till virologiska avdelningen.

I fråga om tillverkningen av bakteriella preparat är det möjligt att indraga den andra, under 1961/62 övergångsvis bibehållna arvodesläkarbefattningen (avsedd för tillverkning av immunglobuliner).

Produktionen på den bakteriella sidan måste även under 1962/63 fortgå med i stort sett hittillsvarande organisation och metodik. Samtidigt skall ett intensifierat utvecklingsarbete bedrivas som förberedelse för övergång till förbättrade arbetsmetoder. Den på längre sikt förutsatta reduktionen av den tekniska personalen för denna verksamhetsgren kan därför tills vidare ej genomföras.

Under innevarande budgetår avser SBL att införa betydligt utökad och omlagd redovisning inom produktionsavdelningen som underlag för såväl driftsplanering som kostnadsanalys och taxesättning, varför den i SBL-utredningen för detta ändamål upptagna tjänsten för ett skriv/kontorsbiträde i reglerad befordringsgång behöver inrättas.

Det totala personalantalet vid produktionsavdelningen efter helt genomförd omorganisation och med nuvarande produktionsvolym (även i fråga om poliovaccin) har av SBL-utredningen beräknats till 89 personer. Innevarande budgetår disponerar avdelningen i allt 94 tjänster. För 1962/63

innebär styrelsens förslag — medräknat en under 2 c) upptagen driftsingenjörstjänst — oförändrat antal.

1 c) Lokalbristen har främst gått ut över de laboratoriemässiga arbetsuppgifterna vid den epidemiologiska avdelningen. I och med att H-byggnaden utryms när virusbyggnaden tages i bruk hösten 1961, får avdelningen möjlighet att upptaga egna laboratorieförsök i enlighet med vad som förutsattes inför avdelningens tillkomst 1955. För laboratoriearbetet erfordras — så långt nu kan överblickas — en laboratorieassistenttjänst (befintlig), en laboratoriebiträdestjänst (befintlig) samt förstärkning med en institutions-teknikertjänst.

En befintlig laboratoriebiträdestjänst bör däremot utbytas mot en sjuk-skötersketjänst (punkt 2 d).

Enär avdelningen vid förläggning i den fristående H-byggnaden själv måste svara för disk- och steriliseringsarbete, fordras dessutom en ekonomi-biträdestjänst.

Först omkring kalenderårsskiftet 1962/63 kan de nödvändiga ändringsarbetena i H-huset beräknas vara slutförda, varför medel för de två nya tjänsterna torde beräknas endast för halva budgetåret 1962/63.

Skriv- och registreringsarbetet etc. vid avdelningen är av så stor omfattning, att det icke medhinner av statsepidemiologens handsekreterare. För biträde härvid har avdelningen sedan flera år kontinuerligt haft ett kontorsbiträde, varvid en laboratoriebiträdestjänst hållits obesatt. När laboratorieförsöken nu successivt kommer att utvidgas, bör en tjänst som skriv/kontorsbiträde i A 1—5 inrättas. Härtill kommer, att planer på en övergång till hålkortsbearbetning vid avdelningen av rapporter om epidemiska sjukdomar från tjänsteläkarna kommer att ge avdelningen en ökad belastning i vad gäller skriv- och kontorsarbete.

1 d) Innevarande budgetår förfogar ekonomiavdelningen över en tjänst som extra kamrerare (Ag 21), vilken tillkommit i syfte att bereda de högre administrativa befattningshavarna erforderlig tid att planera och genomföra med omorganisationen sammanhängande åtgärder. Behov av den extra tjänsten föreligger även under nästa budgetår.

För biträde med skriv- och räknearbete, framtagning och sammanställning av data m. m. erfordras under omorganisationsperioden övergångsvis ytterligare ett kontorsbiträde. Med hänsyn till att icke-ordinarieposten numera är uppförd som obetecknad bör medel för en tjänst i Ag 1—5 anvisas.

2 a) Tjänsterna för avdelningsföreståndarnas handsekreterare (6 st.) har i år uppflyttats till kontoristtjänster. På föreståndarens sekreterare ställs större krav i arbetet, varför denna tjänst bör placeras som kansliskrivare i Ae 10. Föreståndarens sekreterare har vid sidan av sedvanliga arbetsuppgifter dessutom överinseendet över skötseln av SBL:s bibliotek samt besvarar telefonförfrågningar rörande svenska och utländska föreskrifter för vaccinering.

Under överinseende av föreståndarens sekreterare omhänderhar ett kanslibiträde skötseln av SBL:s bibliotek. Därjämte biträder hon föreståndaren med mer kvalificerade statistiska bearbetningar av medicinska-vetenskapliga data. Då kanslibiträdet numera sköter biblioteksarbetet med en betydligt högre grad av självständighet bör tjänsten uppflyttas till kontoristtjänst i Ae 9.

2 b) Styrelsen har i flera tidigare petitaskrivelser föreslagit ordinarie-sättning av tjänsten som avdelningsföreståndare vid virusavdelningen under motivering att behovet av en sådan tjänst för SBL:s arbetsuppgifter på virusområdet måste bedömas med säkerhet bestå. Sedan riktlinjerna för SBL:s framtida verksamhet och organisation nu prövats och fastställts bör professorstjänsten i Be 3 överföras på ordinarie stat.

2 c) Projekteringsarbetet för de av SBL-utredningen skisserade om- och tillbyggnaderna har nu fortskridit så långt, att förslag i ärendet bör kunna föreligga i tid för statsmakternas prövning i början av 1962. Tillbyggnaden för produktionsavdelningen skulle då kunna påbörjas under hösten 1962 och vara slutförd under budgetåret 1963/64. Därvid är det angeläget att driftsingenjörstjänsten vid avdelningen inrättas under budgetåret 1962/63. Förberedelserna för den definitiva omorganisationen av den bakteriella produktionen, de fortsatta utvecklingsarbetena rörande arbetsmetoderna och icke minst den krävande uppgiften att detaljplanera, anskaffa och installera den tekniska utrustningen kräver betydande arbetsinsatser inom avdelningen. Det är vidare av största betydelse att den person som skall ha det direkta ansvaret för driftsenheten kan aktivt medverka redan på förberedelsestadiet. Vid bifall till yrkandet bör laboratorieingenjörstjänsten i Ae 24 vid ekonomiavdelningen indragas.

SBL:s institutionsbiträden svarar sedan lång tid för kvalificerade och ansvarsfulla arbetsuppgifter på ett sätt som — i vad gäller vars och ens speciella område — gör dem fullt jämbördiga med laboratris- eller laborant-skoleutbildad personal. I fråga om möjligheter till befordran för förevarande personalkategori är emellertid SBL illa rustat — mot 127 ekonomi- och institutionsbiträdestjänster svarar endast två förste institutionsbiträdestjänster i A 7, båda för specialuppgifter utanför laboriearbetet. Styrelsen föreslår därför, att två institutionsbiträdestjänster vid produktionsavdelningen utbytes mot två tjänster som förste institutionsbiträde i Ae 7.

2 d) SBL:s verksamhet omspannar tre huvudområden, diagnostik, preparattillverkning och epidemiologi. Avdelningsföreståndaren för den epidemiologiska avdelningen — statsepidemiologen — är emellertid placerad i lönegraden B 1, medan motsvarande tjänster vid de övriga fackavdelningarna är placerade i B 3. Denna gradering anser styrelsen icke vara rätt avvägd, utan tjänsten bör uppflyttas till Be 3 bl. a. med hänsyn till att det vetenskapliga arbetet vid avdelningen, vilket gäller epidemiologiska och försvarepidemiologiska problem, är av i princip samma karaktär som vid de

övriga fackavdelningarna omfattande även forskningsundervisning åt vetenskapligt utbildad personal. Tjänstebenenämningen — statsepidemiolog — bör bibehållas oförändrad och tjänsteinnehavaren benämnas professor i likhet med chefen för produktionsavdelningen. Befattningshavaren bör fylla samma krav i fråga om vetenskaplig skicklighet som de två avdelningsföreståndarna i professors ställning och tillsättas på samma sätt som dessa.

För det epidemiologiska fältarbetet har det i praktiken visat sig vara av betydande värde att ha tillgång till en sjuksköterska med distriktssköterskekompetens. Provtagning på insjuknade personer och upptagandet av anamneser kan endast anförtros medicinskt utbildad personal. Icke sällan behöver avdelningen anlita biträde av tillfälligt engagerad, lokal sjukvårdspersonal, t. ex. hjälpsköterskor. Ledningen av sådant arbete förutsätter likaledes fackutbildning. Periodvis har en sköterska varit anställd vid avdelningen, som i gengäld hållit en laboratoriebiträdestjänst obesatt. Denna anordning bör ersättas genom att en laboratoriebiträdestjänst i Ag 9 utbytes mot en sjukskötersketjänst i Ae 12.

2 e) Sedan några år tillbaka har en institutionstekniker vid kemiska avdelningen svarat för fotoarbetet vid SBL. Han utför numera alla slag av kvalificerade fotograferingsarbeten. Särskilt i vad gäller mikrofilmning och mikrofotografering med ordinära mikroskop och med ultraphotmikroskop ställs stora krav på kvaliteten i fotoarbetet. Tjänsten bör uppflyttas till Ae 11 med benämning förste fotograf.

2 f) Sedan några år tillbaka finns vid SBL:s ekonomiavdelning en arvodesingenjör som har till uppgift att i samband med aktuella byggnadsarbeten biträda med planering av byggnader, inredning och utrustning samt delta i och övervaka anskaffning och installation av teknisk utrustning. Inför nu förestående till- och ombyggnader av SBL:s lokaler är det nödvändigt, att ytterligare två å tre år ha tillgång till ifrågavarande tjänst. Arvodet utgår för närvarande med ett belopp motsvarande löneklass A 21. Då styrelsen finner löneplansanställning ur flera synpunkter vara att föredraga bör tjänsten placeras i Ag 21.

Materialförvaltaren svarar med hjälp av två vaktmästare för centralförråd och inventarieförråd. I centralförrådet, som representerar ett genomsnittligt värde av cirka 400 000 kr., förrådshålles kontinuerligt cirka tusentalet artiklar. Materialförvaltaren ansvarar med hög grad av självständighet för mottagningskontroll m. m. Härutöver åläggs han i samband med omorganisationen att svara för tillsyn av ordningen i SBL:s lokaler, kontroll över nyckelutlämning och skyddskläder m. m. Det med tjänsten förenade ansvaret motiverar en uppflyttning till A 12.

Snickeriverkstadens personal utgörs av en snickeriförman, två hantverkare och en vaktmästare. Förmannen, som lyder direkt under den ingenjör som är chef för den tekniska sektionen, är placerad i lönegrad A 9. Styrelsen föreslår här en placering i A 12, den lönegrad som gäller för andra förmans-tjänster vid SBL.

Enär endast yrkeskunniga personer bör ifrågakomma vid snickeriverkstan- den, bör vaktmästartjänsten placeras i högre lönegrad än som tillämpas för utbildad arbetskraft.

För skötseln av SBL:s arkiv utnyttjas en förste biträdestjänst i Ae 5. Ar- betets art motiverar att tjänsten överförs till kontorsbiträdeskarriären. Då i arkivet ingår ett stort antal serier och inkommande material dels kräver nog- grann genomgång och omsortering och dels på grund av sin speciella, delvis vetenskapliga natur ofta är svårbedömbart, bör tjänsten placeras i Ae 7 som kanslibitråde.

3) Till följd av höjning av elevernas löneförmåner beräknar styrelsen, att med 12 elever per kurs belastningen på delposten blir ca 100 000 kr. (+ 20 000).

Departementschefen

Då av laboratoriestyrelsen framlagda förslag till personalförstärkningar m. m. i huvudsak ansluter sig till den av Kungl. Maj:t och riksdagen enligt propositionen 1961: 37 i princip godtagna personalplanen för bakteriolo- giska laboratoriet, har jag med några undantag ansett mig kunna tillstyrka styrelsens förslag. Jag förordar sålunda beträffande den virologiska avdel- ningen att en vid produktionsavdelningen övergångsvis bibehållen tjänst som laboratorieläkare i högst Ag 23 överföres till virologiska avdelningens vävnadskultursektion, att vid denna sektion inrättas en tjänst som labora- toriebiträde i högst Ae 9 samt att vid virusserologiska sektionen och för avdelningen i dess helhet inrättas en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11 resp. en som vaktmästare i Ae 7.

Jag tillstyrker vidare, att vid produktionsavdelningen inrättas en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Ar- vodesbefattningen som läkare för tillverkning av poliovaccin torde tills vi- dare behöva bibehållas vid avdelningen, medan den för tillverkning av immunglobuliner avsedda läkarbefattningen kan indragas.

I fråga om den epidemiologiska avdelningen anser jag mig endast kunna tillstyrka förslaget om inrättande av en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång.

Den vid ekonomiavdelningen inrättade extra kamrerstjänsten torde bära bibehållas under nästa budgetår.

Av föreslagna tjänsteförändringar förordar jag, att en tjänst som drifts- ingenjör i Be 1 vid produktionsavdelningen inrättas i utbyte mot en tjänst som laboratorieingenjör i Ae 24.

Vidare tillstyrker jag, att tjänsten som professor och föreståndare för virologiska avdelningen i Be 3 ordinariesättes.

Vid ekonomiavdelningen bör en arvodesbefattning som ingenjör ändras till en tjänst som ingenjör i Ag 21 samt en tjänst som förste biträde i Ae 5 ändras till en tjänst som kanslibitråde i Ae 7.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av följande tjänster vid ekonomiavdelningen, nämligen en tjänst som snickeriförman i Ae 9 till hantverksföreståndare i Ae 10 samt en tjänst som vaktmästare i Ag 7 till hantverkare i A 9. Sistnämnda tjänst bör samtidigt extra-ordinariesättas.

Laboratoriestyrelsens förslag i övrigt till personalförstärkningar och tjänsteförändringar anser jag mig icke kunna tillstyrka.

De av mig nu förordade förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med cirka 80 000 kr.

Under anslaget för innevarande budgetår har medel för vissa nya tjänster vid virologiska avdelningen icke beräknats för helt år, vilket kräver en uppräknings med cirka 66 000 kr. Vidare torde för vikariats- och övertidsersättningar samt automatiska utgiftsstegringar m. m. böra beräknas en höjning med cirka 37 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (6 447 000 + 183 000) 6 630 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens bakteriologiska laboratorium, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	730 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	182 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	51 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 130 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 440 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	97 000

Summa kr. 6 630 000;

c) till *Statens bakteriologiska laboratorium*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 630 000 kr.

[19] 14. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 317 000	3 917 989
1961/62 (statsliggaren s. 1052)	3 493 000	
1962/63 (förslag)	3 683 000	

Yrkande

Styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 225 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård m. m.	35 151	35 000	35 000	—
2. Reseersättningar.	9 857	20 000	20 000	—
3. a) Bränsle, lyse, gas och vatten.	320 335	330 000	350 000	+ 20 000
b) Övriga expenser.	145 784	155 000	165 000	+ 10 000
4. Publikationstryck.	3 947	4 000	4 000	—
5. Inköp av bakteriologiska preparat.	721 266	400 000	500 000	+ 100 000
6. Inköp och underhåll av inventarier och instrument.	301 517	310 000	390 000	+ 80 000
7. a) Frystorkning, fraktionering, analyser m. m.	27 352	30 000	30 000	—
b) Klinisk prövning av preparat.	—	10 000	10 000	—
c) Inköp av humanblod.	288 941	200 000	230 000	+ 30 000
d) Inköp och underhåll av djur.	880 485	925 000	925 000	—
e) Inköp av förbrukningsartiklar.	976 233	970 000	970 000	—
f) Tjänstedräkt m. m.	12 281	30 000	25 000	— 5 000
g) Tvätt och inre renhållning.	158 329	30 000	30 000	—
h) Yttre renhållning, underhåll av vägar och planteringar.	6 116	10 000	10 000	—
i) Bilar och transporter.	19 491	32 000	22 000	— 10 000
j) Diverse utgifter.	—	2 000	2 000	—
				+ 225 000

Motiv

Av den beräknade totala höjningen, 225 000 kr., avser 100 000 kr. inköp av bakteriologiska preparat — därvid utgiftsökningen helt motsvaras av en större ökning av intäkterna — och 70 000 kr. återanskaffning av försliten, för driften nödvändig teknisk utrustning.

1) Sjukfrekvensen bland personalen var 1960/61 betydligt större än normalt. Posten bör därför uppföras med oförändrat belopp trots personalökning efter 1960/61.

2) För internordiska resor disponeras 4 000 kr. Det epidemiologiska läget i landet var under 1960/61 osedvanligt lugnt. Den låga belastningen bör därför ej föranleda nedräkning av anslagsbeloppet.

3 a) En ökad olje- och elkraftförbrukning förutses i och med att bl. a. ett stort antal autoklaver, ångkokar och torrsterilisatorer samt reningsanläggningen för avloppsvatten tages i bruk. Å andra sidan har priset för eldningsoljan sjunkit. I avvaktan på erfarenheterna av full drift i de nya byggnaderna föreslås en till 20 000 kr. begränsad uppräkning.

3 b) Utgifterna till övriga expenser, av vilka telefon, blankett- och kontorsmaterielkostnaderna sammanlagt utgör cirka 85 procent, beräknas öka

innevarande budgetår i takt med ökningen av verksamheten, personalen och lokalerna. Införandet av mer kvalificerade rutiner än hittills för planerings-, kontroll- och redovisningsändamål medför ytterligare utgiftsökningar för blankett- och kontorsmaterielinköp. Annonskontot visar en stegringstendens till följd av rådande rekryteringssvårigheter. Utgifterna för biblioteket har senaste året hållits på en alltför låg nivå (13 000 kr.). De betydelsefulla och omfattande vetenskapliga arbetsuppgifter SBL står inför kräver oavvisligen god tillgång till kvalificerad vetenskaplig litteratur. I allt bör delposten — med en försiktig beräkning — uppräknas till 165 000 kr.

4) Posten, som utnyttjas för inköp av särtryck av från SBL utgångna, publicerade vetenskapliga arbeten, har kvarstått oförändrad sedan många år. Den ökade vetenskapliga aktivitet, som förutses efter omorganisationen, torde på längre sikt medföra ökat medelsbehov.

5) Av anslagsbeloppet har för 1961/62 och framåt beräknats 50 000 kr. för inköp av terapeutiska sera som ersättning för den nedlagda produktionen av dessa preparat. I övrigt motsvaras belastningen på posten helt av inkomster, som är större än utgifterna. De jämförelsevis höga utgifterna 1960/61 sammanhänge delvis med tillfälligt stegrad efterfrågan på speciella preparat, delvis med en allmän ökning av försäljningen. Kvarstår denna allmänna tendens under längre tid bör anslaget höjas utöver vad som nu föreslås. Tills vidare beräknar styrelsen en höjning till 500 000 kr.

6) För löpande underhålls- och ersättningskostnader samt inköp av smärre instrument m. m. beräknas oförändrat 70 000 kr.

Vidare beräknas — likaledes oförändrat — ett reservbelopp om 50 000 kr. för oförutsebara behov, vilket belopp icke bör få tagas i anspråk utan Kungl. Maj:ts medgivande.

I fråga om viss utrustning kan redan nu konstateras en så långt gången förslitning, att återanskaffning blir ofrånkomlig senast 1962/63. Detta gäller en Sharples ultracentrifug för bl. a. influensavaccinproduktion (23 500 kr.), en autoklav (30 000 kr.), en torrsterilisator (10 000 kr.) samt kontorsmaskiner (5 000 kr.). Kostnaderna för denna ofrånkomliga återanskaffning beräknas till sammanlagt ca 70 000 kr.

Härutöver erfordras 200 000 kr. mot 190 000 kr. för motsvarande ändamål innevarande budgetår för anskaffningar, som väsentligen motiveras antingen av utvidgad verksamhet — där sålunda befintlig utrustning ej längre räcker — eller av nödvändigheten att följa den vetenskapliga utvecklingen. Till sistnämnda grupp hör bl. a. en spektrofotometer för infrarött ljus (30 000 kr.). Försöken att med fraktioneringsförfaranden framställa renare produkter inom den bakteriella sektorn har visat, att det i fortsättningen är nödvändigt att ha tillgång till en spektrofotometer av detta slag för analys av de erhållna fraktionernas kemiska sammansättning. Av rationaliseringsskäl motiveras bl. a. en nyligen framkommen apparatur för filtrering och koncentration av tuberkulin (30 000 kr.). Denna apparatur medger, att en stor

del av tuberkulinframställningen kan utföras i ett slutet system med åtföljande fördelar i sterilitetsavseende.

7 a, b, d, e, g, h, j) För dessa delposter har belastningen under budgetåret 1960/61 icke givit hållpunkter för en ändring av de beräkningar som utfördes inför innevarande budgetår. I avvaktan på erfarenheter av förändringarna i verksamheten 1961/62 bör posterna beräknas till oförändrade belopp.

7 c) Sedan erforderlig lagerhållning av vissa nyupptagna immunglobuliner blir säkerställd bör det vara möjligt att reducera blodinköpen något i jämförelse med förhållandena 1960/61, då belastningen uppgick till 289 000 kr. Styrelsen beräknar här 230 000 kr. Efterfrågan på immunglobuliner visar en stadigt uppgående tendens.

7 f) Ytterligare utgifter torde till följd av leveransförseningar i efterskott påföras 1960/61 års anslag. Anskaffningen av en erforderlig tredje omgång skyddskläder bör emellertid kunna slutföras under innevarande budgetår, varför posten under 1962/63 kommer att påföras enbart kostnader för normal förslitning och anslagsbehovet torde kunna reduceras med 5 000 kr.

7 i) Ökade transportkostnader kan förutses till följd av ökad verksamhet och förlängda transportvägar inom SBL:s område. En ökning med 2 000 kr. beräknas härför. Samtidigt skall beloppet reduceras med 12 000 kr., som beräknades till inköp av en ny paketbil 1961/62.

Departementschefen

På av laboratoriestyrelsen anförda skäl biträder jag förslagen till ändrad medelsanvisning utom i vad avser delposten till övriga expenser samt anslagsposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument.

Posterna till bränsle, lyse, gas och vatten, till inköp av bakteriologiska preparat samt till inköp av humanblod bör sålunda uppräknas med resp. 20 000, 100 000 och 30 000 kr., medan posterna till tjänstedräkt m. m. samt till automobiler och transporter kan nedräknas med 5 000 resp. 10 000 kr.

För övriga expenser tillstyrker jag en till 5 000 kr. begränsad höjning av medelsanvisningen.

Beträffande anslagsposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument anser jag mig kunna tillstyrka en höjning med 50 000 till 360 000 kr. Av sistnämnda belopp bör 50 000 kr. få disponeras först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innebärande oförändrad medelsanvisning, har jag icke något att erinra.

Anslaget bör sålunda uppföras med (3 493 000 + 190 000) 3 683 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 683 000 kr.

[20] 15. Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 200 000	1 129 000
1961/62 (statsliggaren s. 1053)	1 412 000	
1962/63 (förslag)	1 615 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget erhåller benämningen Statens rättskemiska och blodgruppsserologiska laboratorier: Avlöningar samt att det uppräknas med 239 000 kr.

1. <i>Personal/förstärkningar</i>		Ökn. el. minskn.
Blodgruppsserologiska avdelningen		
a) 1 laborator Bg 1.....		+ 42 840
b) 1 laboratorieingenjör högst Ag 15.....		+ 18 816
c) 4 laboratoriebiträden högst Ae 9.....		+ 55 152
Kemiska avdelningen		
d) 1 assistent högst Ag 23.....		+ 28 416
e) extra personal.....		+ 20 000
Gemensam personal		
f) 3 ekonomibiträden Ae 3, därav ett å halvtid.....		+ 25 290
2. <i>Löneregleringar</i>		
a) 1 laboratorieingenjör högst Ae 15 i st. f. 1 förste laboratorieassistent Ae 13 ..		—
b) 1 kontorist Ao 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ao 7.....		+ 768
3. <i>Vikariatsersättning</i>		+ 24 376
4. <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i>		+ 3 000
5. <i>Omräkning</i>		
Löneklassuppflyttningar.....		+ 4 846
Uppräkning av medel för arvoden till elever.....		+ 5 000
Uppflyttning fr. o. m. 1 juli 1961 av avdelningsföreståndare och laboratorer...		+ 38 208
På grund av beräknad anslagsbelastning.....		— 27 712
		+ 239 000

Motiv

Avdelningsföreståndaren för blodgruppsserologiska avdelningen har ånyo framfört önskemålet om uppdelning av laboratoriet i två laboratorier. Medicinalstyrelsen har tidigare varit tveksam inför denna formella uppdelning med hänsyn till att några fördelar med en sådan icke ansetts vara att vinna.

Med hänsyn till bl. a. att laboratoriets kemiska och blodgruppsserologiska verksamhetsområden saknar sådan beröring med varandra, att man för den skull bör eftersträva ett organiskt samband mellan dem, vill styrelsen nu icke motsätta sig, att laboratoriet uppdelas på två laboratorier, statens rättskemiska laboratorium, omfattande nuvarande kemiska avdelningen, och statens blodgruppsserologiska laboratorium, omfattande blodgruppsserologiska avdelningen. Medicinalstyrelsen förutsätter härvid, att den ändrade organisationen icke leder till ökade kostnader för statsverket. Av praktiska skäl torde medel till avlöningar och omkostnader för de två laboratorierna tills vidare böra anvisas under för laboratorierna gemensamma anslag.

Avdelningsföreståndaren för blodgruppsserologiska avdelningen har vidare föreslagit inrättande av en ny sektion för immunoelktrofores. Styrelsen anser icke skäl föreligga att nu föreslå någon ändring i organisationen av denna art; däremot synes vissa av de för sektionen föreslagna tjänsterna

vara motiverade och styrelsen föreslår i det följande inrättande av bl. a. en ny laboratoritjänst.

1 a) Upptäckterna av allt fler nya ärftligt betingade serumgruppsystem har betydelse för arbetet inom hela den blodgruppsserologiska avdelningen men särskilt för den rättsserologiska sektionen. Genom de nya serumgrupperna kan man med allt större säkerhet erhålla avgörande information om faderskapet till visst barn. Det är därför ur rättssäkerhetssynpunkt önskvärt, att laboratoriet beredes möjlighet att upptaga de nya metoderna och införa dem som rutinmässiga led i undersökningarna. Härför erfordras i första hand en befattningshavare med insikter i elektrofores, immunoelktrofores och biokemiska frågor. Då tjänstemannen bör ha god vetenskaplig utbildning och praktisk erfarenhet bör en laboratorstjänst i Bg 1 inrättas.

1 b) För de mera rutinmässiga men dock förhållandevis kvalificerade bearbetningarna av ett mycket stort primärmaterial för faderskapsundersökningar är rättsserologiska sektionen i behov av arbetskraft med matematisk utbildning kombinerad med annan teknisk utbildning. Härtill kommer, att laboratorn behöver avlastning i de mindre kvalificerade göromålen för att kunna ägna större delen av sin tid åt avarbetande av befintlig balans.

1 c) För att kunna införa de vid punkt 1 a nämnda serumgruppsundersökningarna som rutin vid faderskapsbestämningarna erfordras förstärkning av laboratoriebiträdespersonalen vid rättsserologiska sektionen med åtminstone tre tjänstemän.

För utförande av det mera rutinmässiga arbetet vid antikroppsundersökningarna vid kliniska sektionen erfordras en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

1 d) Vid toxikologiska sektionen erfordras — tills vidare under två budgetår — ytterligare en akademiskt utbildad kemist för avarbetande av en stigande balans beträffande ärenden rörande analysering av insända prov i samband med misstänkta förgiftningsfall. För bearbetning av dessa ärenden har metoder utarbetats eller måste utarbetas vid laboratoriet, enär tidigare i litteratur beskrivna metoder icke kan tillämpas i fallen. Inplacering i den för assistent med akademisk utbildning föreskrivna befordringsgången (A 19—23) avses.

1 e) Föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium har för budgetåret 1962/63 hemställt om inrättande av en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15 och en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9 för undersökningar av läkemedel eller liknande preparat, som särskilt av polis- och tullmyndigheter överlämnas till laboratoriet och som misstänkes vara behäftade med fel eller vars identitet, ursprung eller verkan är okänd. Denna ärendegrupp har kraftigt ökat under de senaste åren.

Undersökningar av samma eller liknande art utföres också vid statens rättskemiska laboratorium. Då prövningen av dessa ärenden, som är av rättslig art, bör åligga ett rättskemiskt laboratorium, avser medicinalstyrelsen att fr. o. m. den 1 januari 1962 sammanföra alla hithörande undersök-

ningar till rättskemiska laboratoriets kemiska avdelning, som förutses komma att för utförande av analysarbetet behöva viss personalförstärkning, sannolikt en laboratorieingenjör i högst A 15 samt medel för anlitan­de av farmaceutisk konsult. Med hänsyn till svårigheten att beräkna personalbehovet för ifrågavarande arbete bör 20 000 kr. anvisas för anställande av extra personal i mån av behov.

1 f) Genom beslut den 3 mars 1961 har Kungl. Maj:t medgivit, att från omkostnadsstatens delpost till städning samt yttre och inre renhållning får till och med budgetåret 1961/62 utgå avlöning till två städerskor med löne­gradsplacering som extra ekonomibiträde i stället för två kollektivavtals­anställda städerskor. Städningsområdet har bl. a. genom tillkomsten av den under nästföregående budgetår inredda souterrängvåningen avsevärt utökats, varför tre tjänster som ekonomibiträde i Ae 3 avsedda huvudsakligen för städning bör inrättas, därav två heltidstjänster (motsvarande nuvarande extra tjänster) och en halvtidstjänst.

2 a) En vid kemiska avdelningens toxikologiska sektion placerad förste laboratorieassistent i Ae 13 har att ansvara för skötseln av sektionens apparatur. Tjänsteinnehavaren skall bl. a. även utarbeta nya analysmetoder. Ingenjörsexamen vid tekniskt läroverk krävs för arbetet. För att kunna be­hålla person med nämnda kvalifikationer erfordras högre lönegradsplacering av tjänsten.

2 b) Kanslibiträdet vid den kliniska sektionen har vissa uppgifter i fråga om personalrapportering, räkningsattestering och granskning samt kolla­tionering av utlåtanden över resultaten av gjorda blodprovsundersökningar. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art bör tjänsten uppflyttas till lägst kon­torist i Ao 9.

5) Föreskriven ökning av löneförmånerna åt laboratoriebiträden, som genomgår vidareutbildning, innebär en årlig kostnad per elev med 8 720 kr. eller för fyra elever ca 35 000 (+ 5 000) kr.

Departementschefen

Frågan om uppdelning av rättskemiska laboratoriet på två självständiga laboratorier behandlades bl. a. i propositionen nr 65/1957, vari redovisades förslag till ny organisation för laboratoriet framlagt av 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m. Föredragan­de departementschefen anförde därvid bl. a., att de rättskemiska och blod­gruppserologiska avdelningarna utgjorde alltför små enheter för att fungera rationellt som självständiga laboratorier. Snarare kunde övervägas att med rättskemiska laboratoriet sammanföra andra lämpliga institutioner till en organisatorisk enhet under gemensam administrativ ledning. Departements­chefen förordade emellertid, att de rättskemiska och blodgruppserologiska verksamheterna tills vidare skulle kvarligga under rättskemiska labora­toriet såsom administrativ enhet. Jag vill i anslutning härtill framhålla, att

vissa organisatoriska frågor beträffande laboratoriet torde komma att upptagas i samband med den utredning rörande medicinalstyrelsens organisation, som jag beräknar skall komma till stånd detta år. På grund härav är jag icke beredd att nu ompröva frågan om uppdelning av laboratoriet. Avlönings- och omkostnadslagen bör uppföras under oförändrad benämning.

Då det ur rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att faderskapsbestämningarna göres med så stor säkerhet som möjligt, tillstyrker jag, att ökade resurser skapas för att upptaga de av medicinalstyrelsen omnämnda nya serumgruppundersökningarna såsom led i verksamheten. Jag biträder därför förslaget om inrättande av en tjänst som laborator i Bg 1 och två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9 vid blodgruppsserologiska avdelningens rättsserologiska sektion. Jag delar medicinalstyrelsens uppfattning, att en särskild sektion för detta ändamål icke bör organiseras.

För att avarbeta en stigande balans av ärenden vid kemiska avdelningens toxikologiska sektion torde sektionen böra erhålla begärd förstärkning med en tjänst som assistent i högst Ag 23.

Avlöningskostnaderna för två såsom extra ekonomibiträden anställda städerskor bör fr. o. m. nästa budgetår överföras från omkostnadsanslaget till avlöningsanslaget. Jag tillstyrker, att dessa tjänster extraordinariesättes samt att en tjänst som ekonomibiträde i Ae 3 med halvtidstjänstgöring ytterligare inrättas för städningsarbetet.

Övriga förslag till personalförstärkning kan jag icke biträda.

Med hänsyn till de av utvecklingen föranledda, alltmer kvalificerade uppgifter, vilka kräver ingenjörsutbildning, torde tjänsten som förste laboratorieassistent i Ae 13 vid kemiska avdelningens toxikologiska sektion böra utbytas mot en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av en tjänst som kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 vid blodgruppsserologiska avdelningens kliniska sektion.

Genom beslut den 6 oktober 1961 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid laboratoriet må under innevarande budgetår mottagas ytterligare två elever för vidareutbildning för laboratoriebiträden. Jag föreslår, att medel för motsvarande utökning av elevantalet till sammanlagt sex elever beräknas jämväl för nästa budgetår.

De av mig framförda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar, löneregleringar m. m. med i runt tal 155 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar m. m. med omkring 48 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 412 000 + 203 000) 1 615 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens rättskemiska laboratorium, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	69 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 186 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	336 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	24 000

Summa kr. 1 615 000;

c) till *Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 615 000 kr.

[21] 16. *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	377 000	432 865
1961/62 (statsliggaren s. 1055)	445 000	
1962/63 (förslag)	435 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget erhåller benämningen Statens rättskemiska och blodgruppsserologiska laboratorier: Omkostnader samt att det upptages med oförändrat belopp.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Sjukvård	2 440	2 000	2 000	—
2. Reseersättningar	493	1 000	1 000	—
3. Bränsle, lyse, gas och vatten	18 233	25 000	25 000	—
4. Övriga expenser	33 000	37 000	40 000	+ 3 000
5. Inköp av provtagningsmaterial	89 044	67 000	90 000	+ 23 000
6. Ersättning åt blodgivare m. m.	110 698	80 000	100 000	+ 20 000
7. Inköp och underhåll av inventarier och instrument	41 543	84 000	46 500	— 37 500
8. Inköp av förbrukningsartiklar	112 417	122 000	132 000	+ 10 000
9. Inre och yttre renhållning	24 998	27 000	8 500	— 18 500
				+ / — 0

Motiv

3) Kostnaden för uppvärmning m. m. av de under förra budgetåret tillförda lokalerna har icke kommit till synes i anslagsbelastningen, varför oförändrad medelstilldelning föreslås.

4) Inom blodgruppsserologiska avdelningen har genom tillkomsten av nya tjänster uppstått ett ökat behov av skrivmaterial samtidigt som telefonkostnaderna ökat. Vidare har annonskostnaderna stigit avsevärt. En uppräkningsmed 3 000 kr. är därför befogad.

5) Polismyndigheternas rekvisitioner av provtagningsmaterial varierar relativt mycket under olika år, varför medelsbehovet är svårt att exakt beräkna. Då kostnaden för inköp av kapillärrör ökat bör delposten uppräknas, förslagsvis med 23 000 kr.

6) Från denna post bestrides förutom ersättning åt blodgivare kostnader för inköp av testsera. Den ökade arbetsmängden vid blodgruppsserologiska avdelningen och därav betingad förbrukning av material för framställning av testsera gör en uppräknings nödvändig.

Styrelsen har den 10 maj 1961 fastställt ny taxa för undersökningar av blodprov m. m. vid blodgruppsserologiska avdelningen. Taxeändringen, som trätt i kraft den 1 juli 1961, beräknas giva en merinkomst av 25 000 kr.

7) För inköp av apparater och inventarier, bl. a. högspänningselektroforetisk apparatur för 15 000 kr. för blodgruppsserologiska avdelningen, erfordras 21 500 kr.

Blodgruppsserologiska avdelningens fasta frysanläggning är nu så ålderstigen, att den kräver dryga kontinuerliga underhållskostnader, varför medelsanvisningen till löpande underhåll måste ökas väsentligt, till 20 000 kr.

I likhet med anslagen för budgetåret 1960/61 och tidigare — bör 5 000 kr. anvisas för att tillgodose oförutsedda behov av instrumentanskaffning m. m. efter Kungl. Maj:ts medgivande.

8) Genom införande i större skala av elektroforetiska arbeten erfordras ökade inköp av fotografisk materiel ävensom materiel till stärkelsegel, immunelektrofores och geldiffusion. Kostnadsökningen beräknas till 10 000 kr.

9) Styrelsen har i sina äskanden av medel till avlöningar vid laboratoriet (punkt 1 f) hemställt om inrättande av ekonomibiträdestjänster för städning i stället för kollektivavtalsanställda städerskor. Vid bifall härtil kan posten till städning samt inre och yttre renhållning nedräknas till 8 500 kr., motsvarande kostnaden för tvätt, fönsterputsning, städningsmateriel, sophämtning m. m. Posten bör benämnas »Inre och yttre renhållning».

Departementschefen

Som jag redan anfört vid min anmälan av avlöningsanslaget för laboratoriet, anser jag mig icke kunna förorda ändrad benämning av förevarande anslag.

Delposten till övriga expenser och anslagsposten till inköp av provtagningsmateriel för alkoholprov åt polismyndigheterna torde, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, böra beräknas till 40 000 resp. 90 000 kr., innefattande en uppräknings med 3 000 resp. 23 000 kr.

För ersättning åt blodgivare och kostnader för inköp av testsera torde i

enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra beräknas en med 20 000 kr. till 100 000 kr. förhöjd medelsanvisning.

Jag förordar, att delposten till inköp och underhåll av inventarier och instrument uppföres med 42 000 kr., innebärande en nedräkning av posten med samma belopp. För löpande underhåll och smärre inköp har jag därvid beräknat 20 000 kr. I övrigt torde medlen få disponeras för inköp av apparater och inventarier i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag.

För inköp av förbrukningsartiklar torde böra beräknas en med 5 000 kr. till 127 000 kr. förhöjd medelsanvisning.

Då jag i det föregående förordat, att löner till laboratoriets städpersonal anvisas under avlöningsanslaget, bör delposten till städning samt inre och yttre renhållning erhålla ändrad benämning och uppföras med ett med 19 000 kr. till 8 000 kr. nedräknat belopp.

Mot styrelsens uppskattning av medelsbehovet i övrigt, innebärande oförändrad medelstilldelning, har jag icke något att erinra.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (445 000 — 10 000) 435 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av
435 000 kr.

[22] 17. Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	701 000	692 528
1961/62 (statsliggaren s. 1055)	823 000	
1962/63 (förslag)	896 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget ökas med 124 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkningar</i>	
a) 1 apoteksinspektör Ae 26.	+ 33 196
b) ½ laboratorieläkare Ae 23.	+ 14 219
c) Arvode till expert i patologi.	+ 10 000
d) 1 laboratorieingenjör högst Ae 15.	+ 18 798
1 laboratoriebiträde högst Ag 9 indrages.	— 13 806
e) 1 laboratoriebiträde högst Ag 9.	+ 16 115
½ laboratoriebiträde högst A 9 indrages.	— 8 057
f) Arvode motsvarande laboratoriebiträde i högst Ag 9.	+ 13 806
g) 1 kontorsbiträde reglerad befordringsgång, 6 mån. (farmakopékommittén) ..	+ 5 608
2. <i>Löneregleringar</i>	
a) 1 förste laboratorieassistent Ao 13 i st. f. laboratorieassistent Ao 12 på övergångsst.	+ 1 014
b) 1 instrumentmakare Ao 11 i st. f. institutionstekniker Ao 9.	+ 1 747
c) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. förste laboratoriebiträde Ae 10.	+ 905
d) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. Ag 7 (farmakopékommittén)	—
3. <i>Vikariatsersättning</i>	+ 892

4. Vidareutbildning av laboratoriebiträden	+	16 320
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	2 000
6. Omräkning		
a) löneklassändringar	+	9 425
b) B-listeförhandlingar	+	4 000
c) med hänsyn till beräknad anslagsbelastning	—	2 268
d) avrundning	—	86
	+	124 000

Motiv

1 a) Personalstyrkan vid apoteksinspektionen är till antalet oförändrad alltsedan dess start år 1947. Under tiden därefter har antalet apotek ökat från 466 till över 560. Vidare har visitationerna på apoteken i Stockholm under samma tid ersatts av inspektioner, som skall förrättas med tätare mellanrum, samt avsyning av apotek i ökad omfattning lagts på apoteksinspektionen. År 1960 medhanns endast 119 inspektioner mot en avsedd inspektionsfrekvens av omkring 175 förrättningar årligen. Vidare har intervallen mellan inspektionerna uttänjts så att de för 104 apotek översteg 4 år. Ytterligare en apoteksinspektör motiveras även av att det blivit alltmera angeläget att utnyttja apoteksinspektörernas erfarenhet vid sidan av den direkta inspektionsverksamheten. Inspektörerna lämnar sålunda apoteksbyrån i medicinalstyrelsen upplysningar och synpunkter, som varit av stort värde vid handläggningen av bl. a. frågor rörande nyanläggning eller ombyggnad av apotek m. m.

1 b) Den farmakoterapeutiska sektionen har bl. a. att preliminärt bedöma om nya preparat är riskfria och effektiva som läkemedel samt att granska reklamen för preparaten. Utvecklingen av läkemedelsindustrin har i hög grad ökat såväl antalet årligen undersökta preparat som också reklamen för dessa. Härtill kommer att industrins ansträngningar att utveckla alltmera verksamma preparat resulterat i att dessa blivit mera svårbedömbara i bl. a. toxiskt hänseende. Läkemedelsreklamen är nu av sådan omfattning att för granskningsarbetet erfordras förstärkning med en laboratorieläkare på halvtid.

1 c) De alltmer terapeutiskt verksamma läkemedel som produceras uppvisar icke sällan toxiska effekter. Dessa framträder ofta först efter en längre tids behandling, många gånger i form av allvarliga skador i inre organ. Den djurexperimentella läkemedelskontrollen vid laboratoriet bör därför utsträckas att omfatta även området subakut och kronisk toxicitet. För provningar som härvid kommer ifråga måste i icke ringa utsträckning användas patologisk-anatomisk metodik, vilket förutsätter expertis i patologi vid den biologiska avdelningen. Med hänsyn till den arbetstid (två timmar per dag), som kan beräknas för en expert, torde årsarvodet böra utgå med samma belopp som till specialföredragande hos medicinalstyrelsen med motsvarande arbetstid.

1 d) I jämförelse med såväl laboratoriets biologiska avdelning som rättskemiska laboratoriet har kemiska avdelningen få mellangradstjänster. Å

ena sidan finns sålunda personer med akademisk utbildning, å andra sidan laboratoriebiträden. Då avdelningens verksamhet icke i någon större utsträckning kan organiseras såsom verklig rutin, har laboratoriebiträdena måst sättas på mera kvalificerade uppgifter under ledning och övervakning av akademiker. Dessa uppgifter kan självständigt lösas av en person i någon av mellangraderna med högre kemisk-teknisk kompetens än den laboratoriebiträden har. En tjänst som laboratorieingenjör, tekniskt gymnasieutbildad, bör därför inrättas och placeras som laboratorieingenjör i högst Ae 15. En laboratoriebiträdestjänst i högst Ag 9 beräknas samtidigt kunna indragas.

1 e) Den elevundervisning som påbörjades närmast föregående budgetår har visat sig kräva större insats än beräknat av den för undervisningen närmast ansvarige laboratorieassistenten. Enär som ersättning härför någon förstärkning av arbetskraften vid biologiska avdelningen icke kommit till stånd i samband med omhändertagandet av utbildningen ifråga, bör avdelningen för att icke nödgas eftersätta andra uppgifter förstärkas med ett laboratoriebiträde i högst Ag 9 på heltid i utbyte mot ett halvtidstjänstgörande i samma lönegrad.

1 f) De insatser i form av teknisk arbetskraft, förbrukningsartiklar och djur, som erfordras för det biologiska farmakopéarbetet, vilket bedrivs av Nordiska farmakopénämndens biologiska standardiseringskommitté (NBS), har hittills huvudsakligen baserats på insatser från laboratorier och enskilda. Det har emellertid visat sig allt svårare erhålla erforderlig sådan hjälp från nämnda håll. De nationella farmakopékommittéerna har därför av nordiska farmakopénämnden rekommenderats att hos vederbörande myndigheter var för sig söka utverka anslag dels till arbetskraft motsvarande årslönen för ett laboratoriebiträde, dels ock med belopp motsvarande 10 000 kronor till täckande av utgifter för djur och förbrukningsartiklar för detta farmakopéarbete inom det egna landet i NBS:s regi. Förslaget har redan föranlett en medlemsstat att anvisa medel. Enär Sverige icke synes böra undandraga sig sin andel i det gemensamma stödet för utvecklandet av det nordiska biologiska farmakopéarbetet, beräknas under förevarande anslag ett belopp motsvarande årslönen för ett laboratoriebiträde i A 9. Vederbörande avses bli placerad vid farmaceutiska laboratoriets biologiska avdelning, då utredningsuppdragen av NBS lämnas till laboratoriet och icke till svenska farmakopékommittén.

1 g) Svenska farmakopékommittén har hemställt om en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång med halvtidstjänstgöring under omkring sex månaders tid fr. o. m. den 1 januari 1963.

2 a) En laboratorieassistenttjänst i Ao 12 å laboratoriets biologiska avdelning nedflyttades fr. o. m. den 1 juli 1960 till Ao 11, varvid innehavaren fördes å övergångsstat som laboratorieassistent i Ao 12. En omprövning av

tjänsteställningen är motiverad särskilt med beaktande av att befattningshavaren fr. o. m. den 1 juli 1960 är instruktionslaboratris för vidareutbildningen av avdelningens laborantskoleutbildade laboratoriebiträden. Härvid har de kvalitativa kraven på laboratorieassistentens medverkan och handledning ökat i oförutsedd omfattning samtidigt som större fordringar ställts på befattningshavarens teoretiska skolning.

2 b) De vaktmästargöromål som tidigare ingick i tjänsten som institutionstekniker ombesörjes sedan juni 1960 av därför särskilt anställd arbetskraft. Till följd av laboratorieapparaturens alltmera invecklade beskaflenhet har kvarstående arbetsuppgifter efter hand komplicerats.

2 c) Från och med den 1 juli 1960 nedflyttades ett första laboratoriebiträde i Ae 10 vid apoteksinspektionen till laboratoriebiträde i Ae 9 dock med rätt för innehavaren av tjänsten till bibehållen löneställning. Förutsättningen för nedflyttningen skulle vara att apoteksinspektionen förstärktes med en assistent. Då så ej skett, har laboratoriebitrådets arbetsuppgifter fortfarande minst den självständiga och kvalificerade karaktär de ägde före nedflyttningen, varför tjänsten bör placeras som laboratorieassistent i Ae 11.

2 d) Svenska farmakopékommittén har hemställt om att kanslibiträdets tjänsten i Ag 7 ombildas till extra ordinarie.

4) Vidareutbildningen av laboratoriebiträden sker oförändrat av två laboratoriebiträden å laboratoriets kemiska avdelning samt av fyra laboratoriebiträden mot tidigare tre å biologiska avdelningen. Då avlöningsförmånerna till elev under utbildningstiden höjts, bör en uppräknig av eleversättningarna ske.

Departementschefen

Utvecklingen inom läkemedelsindustrin gör det alltmer påkallat, att farmaceutiska laboratoriet erhåller ökade resurser för kontroll- och granskningsverksamheten beträffande nya preparat. Jag förordar därför förstärkning av den farmakoterapeutiska sektionen med en tjänst som laboratorieläkare i högst Ae 23 med halvtidstjänstgöring för reklamgranskning m. m. Vidare förordar jag, att 10 200 kr. beräknas för arvode åt en patolog med 2 timmars arbetstid per dag vid den biologiska avdelningen.

Då jag finner det angeläget, att Sverige verksamt stödjer det genom nordiskt samarbete bedrivna biologiska farmakopéarbetet, vilket nyligen resulterat i en volym omfattande biologiska, mikrobiologiska samt en del biokemiska provningsmetoder, beräknar jag medel för anställande av en extra tjänsteman i A 9 för de djurexperimentella undersökningar m. m., som erfordras för att fortlöpande kunna göra erforderliga revideringar och kompletteringar av de uppnådda resultaten.

I enlighet med vad jag föreslår i det följande vid behandlingen av anslaget till svenska farmakopékommittén bör under förevarande anslag beräknas 5 000 kr. för anställande av ett kontorsbiträde hos kommittén.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av en vid biologiska avdelningen placerad tjänst som laboratorieassistent i Ao 11 till förste laboratorieassistent Ao 13.

Förslaget om utökning av antalet elever, som genomgår vidareutbildning av laboratoriebiträden, från fem till sex föranleder icke någon erinran från min sida.

Medicinalstyrelsens förslag i övrigt till personalförstärkningar och löne-regleringar vid laboratoriet anser jag mig icke kunna tillstyrka.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med cirka 54 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagna löneregleringar och löne-klassuppflyttningar m. m. med i runt tal 19 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (823 000 + 73 000) 896 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens farmaceutiska laboratorium, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budget-året 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	78 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	56 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	572 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	178 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	12 000
Summa kr. 896 000;	

c) till *Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 896 000 kr.

[23] 18. Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	203 000	201 371
1961/62 (statsliggaren s. 1057)	234 000	
1962/63 (förslag)	301 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 118 500 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Reseersättningar.....	11 130	12 000	16 000	+ 4 000
2. a) Bränsle, lyse, vatten.....	31 046	40 000	35 000	— 5 000
b) Övriga expenser.....	17 688	18 900	26 400	+ 7 500
Övriga utgifter:				
3. a) Inköp och underhåll av inventarier och instrument.....	28 688	40 000	136 000	+ 96 000
b) Inköp och underhåll av djur.....	27 358	32 500	39 500	+ 7 000
c) Inköp av specialiteter för efterkontroll	6 365	7 000	7 000	—
d) Inköp av förbrukningsartiklar.....	39 137	39 400	48 400	+ 9 000
e) Städning samt inre och yttre renhåll- ning.....	37 720	41 000	41 000	—
f) Diverse utgifter.....	1 116	2 000	2 000	—
				+ 118 500

Motiv

1) Uppräkning med 1 000 kr. erfordras på grund av genomförda trakta-
mentshöjningar samt med 3 000 kr. i anledning av begärd personalförstärk-
ning med en apoteksinspektör.

2 a) På grund av utvisad belastning föreslås nedräkning till 35 000 kr.

2 b) Under posten har för innevarande budgetår beräknats 5 500 kr. för
bokinköp m. m. Eftersläpning i fråga om litteraturanskaffningen, vä-
sentligt höjda priser för utländsk litteratur samt på grund av intensiteten i
den medicinska utvecklingen stark ökning i antalet nya böcker (nya utgå-
vor) gör en uppräkning av posten synnerligen påkallad. Av föreslagen för-
stärkning med 7 500 kr. är 4 900 kr. av engångskaraktär.

3 a) Avdelningsföreståndaren för biologiska avdelningen har begärt en
universalskrivare med elektronisk förstärkare för 36 700 kr. Den precision
varmed apparaten arbetar gör, att arbetskraft i mycket hög grad kan inbe-
sparas, enär kontrollbestämningar blir onödiga. Vidare kan vissa nya ämnen,
som på senaste tid lanserats, överhuvudtaget icke styrkebestämmas med av-
delningens nuvarande utrustning.

En av biologiska avdelningen år 1953 anskaffad spektrofotometer (Beck-
man B) är försliten och måste ersättas. Försedd med flamfotometertillsats
betingar en ny sådan ett pris av 9 450 kr. Av samma skäl måste vidare an-
skaffas ett komplett tarmbad om fyra enheter för 1 900 kr., apparatur för
konstgjord andning för 1 800 kr. samt ett kombinerat frys- och kylskåp för
1 975 kr.

Föreståndaren har hemställt om anskaffande av ett automatiskt organ-
bad för 8 000 kr. (i hög grad arbetsbesparande) och ett operationsmikroskop
för 5 000 kr.

Vidare behövs ersättningsanskaffningar för djurburar m. m. (inköpta
år 1953) för tillsammans ca 23 000 kr.

För nu nämnda anskaffningsbehov erfordras tillhoppa (36 700 + 9 450 + 1 900 + 1 800 + 1 975 + 8 000 + 5 000 + 23 000) 87 825 kr., vilket belopp kan fördelas på de två närmaste budgetåren med förslagsvis 43 500 kr. för 1962/63.

Styrelsen anmäler vidare behov av en spektrofotometer för automatisk registrering av absorptionsspektra i synligt och ultraviolett ljus för 60 000 kr.

Det under innevarande budgetår påbörjade utbytet till lamellpersienner avses fortsätta ett par år framåt. En tillfällig anvisning å 2 500 kr. beräknas härför för nästkommande budgetår.

För innevarande budgetår anvisade 20 000 kr. för löpande underhåll och smärre inköp av inventarier och instrument är otillräckliga för sitt ändamål, vilket bl. a. accentuerats genom den starka expansionen av den experimentella verksamheten på farmakopékommitténs laboratorium, där dessutom anställts ytterligare två apotekare. En uppräknings av anvisningen med 10 000 kr. till 30 000 kr. är nu ofrånkomlig.

I allt erfordras under posten till Inköp och underhåll av inventarier och instrument (43 500 + 60 000 + 2 500 + 30 000) 136 000 kr.

3 b och d) Ökningen av antalet laboratoriebiträden, som deltagar i vidareutbildningen under budgetåret 1962/63, erfordrar en 2 000 kr. högre medelsanvisning, fördelad med hälften å vardera Inköp och underhåll av djur samt Inköp av förbrukningsartiklar.

Vidare beräknas 6 000 kr. till inköp av djur och 4 000 kr. till förbrukningsartiklar för biologiskt farmakopéarbete i anslutning till det nordiska samarbetet i NBS:s regi (jämför avlöningsanslaget punkt 1 f).

Från ingången av budgetåret 1961/62 beslutad anställning av ytterligare två apotekare hos svenska farmakopékommittén för experimentellt arbete på laboratoriet i anslutning till det nordiska farmakopéarbetet medför ökade kostnader för förbrukningsartiklar med i runt tal 4 000 kr.

Departementschefen

Genomförda traktamentshöjningar m. m. motiverar att anslagsposten till reseersättningar uppräknas med 1 000 kr. till 13 000 kr.

Beloppet till bränsle, lyse, gas och vatten torde med hänsyn till belastningen kunna nedräknas med 5 000 kr. till 35 000 kr.

Den begärda förstärkningen av medel för bokinköp m. m. biträder jag i så måtto, att jag föreslår, att delposten till övriga expenser uppräknas med 5 000 kr. till 23 900 kr.

Under posten till inköp och underhåll av inventarier och instrument beräknar jag dels 60 000 kr. för anskaffande av en spektrofotometer, dels ock 30 000 kr. för löpande underhåll samt övriga inköp av inventarier och instrument. Posten bör sålunda uppräknas med 50 000 kr. till 90 000 kr.

Jag biträder medicinalstyrelsens förslag om uppräknings av posterna till inköp och underhåll av djur och till inköp av förbrukningsartiklar med

7 000 resp. 9 000 kr. till 39 500 resp. 48 400 kr. Av uppräknningen avser 6 000 kr. resp. 4 000 kr. de omkostnader, som belöper på Sverige för det under föregående punkt berörda nordiska samarbetet inom det biologiska farmakopéarbetet.

Mot styrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innebärande oförändrad medelstillsdelning, har jag icke funnit anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (234 000 + 67 000) 301 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 301 000 kr.

[24] 19. Svenska farmakopékommittén m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	151 000	149 776
1961/62 (statsliggaren s. 1058)	228 000	
1962/63 (förslag)	237 000	

Yrkande

Svenska farmakopékommittén (skr. 8/8 1961) hemställer, att för dess räkning anvisas ytterligare 20 816 kr. varav 8 116 kr. under Statens farmaceutiska laboratoriums avlöningsanslag.

	Ökn.el. minskn.
1. Arvode till sekreterare, tillika laboratorieförståndare	+ 7 200
2. Ersättning till kvalificerad arbetskraft för laboratoriearbete för den nordiska farmakopén	+ 2 900
3. Avlöning till övrig icke-ordinarie personal	+ 6 148 ¹
4. Rörligt tillägg	+ 1 845 ¹
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 123 ¹
6. Sveriges andel i kostnaderna för den Nordiska farmakopénämnden	+ 2 600
Avgår	— 8 116 ¹
	+ 12 700

Motiv

Av den gemensamma nordiska farmakopén har en volym nyligen färdigställt och under innevarande år trätt i kraft såsom tillägg till gällande nationella farmakopéer i de nordiska länderna. Denna volym omfattar biologiska och mikrobiologiska samt en del biokemiska provningsmetoder. De övriga delarna, som kommer att omfatta tre band jämte ett tilläggsband, är under utarbetande. Den i rask takt fortgående utvecklingen på läkemedelsområdet medför emellertid tillkomsten av allt flera nya läkemedel och ökade krav på tillförlitlighet, enkelhet och snabbhet i utförandet av undersökningarna, varför det är nödvändigt att uppmärksamt följa den fortsatta utvecklingen och fortlöpande revidera och komplettera det biologiska ban-

¹ Dessa belopp skall belasta Statens farmaceutiska laboratoriums avlöningsanslag.

det. Då hjälp från befintliga laboratorier i fortsättningen icke kan påräknas i erforderlig omfattning, såvida icke särskilda medel ställes till deras förfogande, har Nordiska farmakopénämnden vid sitt sammanträde i Hindsgavl den 5—6 maj 1961 beslutat anmoda de nordiska farmakopékommittéerna att medverka till att medel ställes till förfogande för utförande av nödvändiga djurexperimentella undersökningar, så att den uppnådda standarden skall kunna bibehållas. Nämnden har därvid beräknat, att det i varje land skulle erfordras medel motsvarande lönen för ett laboratoriebiträde samt 10 000 svenska kr. per år för inköp av djur och materiel. [Jämför yrkandena under Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar punkt 1 f och Omkostnader punkterna 3 b och 3 d.]

1) Arvodet till sekreteraren-laboratorieföreståndaren har undergått en väsentlig försämring i relation till motsvarande lön på apotek. Han är f. n. jämställd med extra ordinarie tjänsteman i lönegrad A 24 och uppbär arvode med belopp motsvarande 24—27 löneklassen. Arvodet utgår f. n. efter 26:e löneklassen. De vid kommitténs laboratorium anställda fyra laboratorieapotekarna erhåller arvoden, motsvarande den löneklass, vari lönen motsvarar minst de löneförmåner vederbörande styrker sig skola hava ägt uppbära vid tjänstgöring såsom farmacevt på enskilt apotek på 5-ort och jämställes beträffande övriga löneförmåner med extra ordinarie tjänsteman i lönegrad A 19. Laboratorieapotekarna kommer enligt gällande grunder att uppbära arvoden med belopp motsvarande 24:e, 22:a respektive för de nyexaminerade 21:a löneklassen.

Sekreteraren-laboratorieföreståndarens grundplacering ifråga om s. k. övriga löneförmåner bör ändras till jämställdhet med extra ordinarie tjänsteman i lönegrad 26. Kontantlönen bör utgå med belopp, motsvarande den löneklass, vari lönen motsvarar minst de löneförmåner vederbörande styrker sig skola hava ägt uppbära vid tjänstgöring på apotek på 5-ort, förtroendemannaarvode icke inräknat, jämte ett särskilt tilläggsarvode. Med hänsyn till sekreteraren-laboratorieföreståndarens speciellt mångsidiga och arbetskrävande uppgifter — arbetsledare för laboratoriet och sekreterare åt kommittén, ledamot av ett flertal såväl nationella som internordiska subkommittéer och kommittéer inom farmakopéverksamheten m. m. — bör tilläggsarvodet till nuvarande befattningshavare utgå med ett belopp av 7 200 kr. per år. För detta ändamål erfordras en höjning av ifrågavarande anslagspost med lika stort belopp.

2) För tiden fr. o. m. den 1 januari 1962 avtalad höjning av farmacevt-lönerna på apoteken innebär bl. a. att nyexaminerade apotekares löneförmåner vid kommitténs laboratorium fr. o. m. den 1 januari 1962 skall motsvara dem, som tillkommer statstjänstemän i lönegrad A 21. På grund härav föreslås, att de fyra laboratorieapotekarnas grundplacering ändras till jämställdhet med extra ordinarie tjänstemän i lönegrad A 21.

Till följd av höjningen av apotekslönerna erfordras höjning av laboratorieapotekarnas ersättningar i vad de motsvarar grundlön, rörligt tillägg och

kompensation för förhöjda folkpensionsavgifter, varför posten bör uppräknas med 2 900 kr.

3—5) Laboratoriets icke-ordinarie personal utgöres av ett laboratoriebiträde i Ae 9, ett kanslibitråde i Ag 7 samt ett extra kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. För löneklassuppflyttningar erfordras ökning av grundlöneanslaget samt av anslagen för rörligt tillägg och kompensation för förhöjd folkpensionsavgift.

För översättnings- och skrivarbete för utarbetande av den svenska upplagan av nordiska farmakopén krävs ytterligare tillfällig förstärkning av kontorspersonalen. Kommittén har därvid beräknat att förutom förenämnda personal behöva anställa ett extra kontorsbiträde i reglerad befordringsgång under omkring 6 månaders tid fr. o. m. 1 januari 1963.

Då farmakopékommittén allt framgent kommer att vara i behov av minst ett kanslibitråde bör kanslibiträdestjänsten ombildas till extra ordinarie. En sådan ombildning är av betydelse för kommitténs möjligheter att bibehålla en med arbetet väl förtrogen person och att undvika täta personbyten.

6) På grund av stegrade löner och förutsedda prishöjningar i Danmark beräknas kostnaderna för Nordiska farmakopénämndens sekretariat att stiga, vilket medför en ökning av Sveriges andel i kostnaderna med 2 600 kr

Yttrande

Medicinalstyrelsen understryker önskvärdheten av förbättrad lönesättning för sekreteraren. Jämväl i övrigt tillstyrker *medicinalstyrelsen* förslagen.

Beträffande förslaget om medel till fortsatt biologiskt farmakopéarbete hänvisar *styrelsen* till vad *styrelsen* anfört i yrkandena beträffande statens farmaceutiska laboratorium. *Styrelsen* erinrar vidare om att den i sina avlöningspetita för nästa budgetår föreslagit en 30-procentig uppräkning av arvodena för de till *styrelsen* knutna nämnderna och framhåller att vid bifall en motsvarande uppräkning torde ske av arvodena till ordförande och ledamöter i farmakopékommittén.

Departementschefen

Vid behandlingen av avlönings- och omkostnadsanslagen till statens farmaceutiska laboratorium har jag i enlighet med av nordiska farmakopénämnden framlagt förslag beräknat medel för stöd åt det genom nordiskt samarbete bedrivna biologiska farmakopéarbetet.

I fråga om medelsanvisning till svenska farmakopékommittén m. m. tillstyrker jag, att sekreterare-laboratorieföreståndarebefattningen fr. o. m. nästa budgetår förenas med ett tilläggsarvode. Jag beräknar härför ett belopp av 6 000 kr. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka förslagen om ändrad grundplacering för denna befattning och för de fyra befattningarna som laboratorieapotekare.

Jag förordar vidare, att 5 000 kr. beräknas för anställande av ett kontors-

biträde såsom tillfällig förstärkning för utarbetande av den svenska upplagan av nordiska farmakopén. Då kontorsbiträdet bör avlönas från farmaceutiska laboratoriets avlöningsanslag, har jag i det föregående beräknat medel härför under nämnda anslag.

Jag biträder även förslaget att tjänsten som kanslibiträde i Ag 7 hos kommittén extraordinariesättes.

Det av medicinalstyrelsen framförda förslaget om uppräknig av arvode- na till ordförande och ledamöter i kommittén kan jag icke tillstyrka.

Den på grund av vidtagna löneklassuppflyttningar erforderliga höjningen av medelsanvisningen för kommitténs biträdespersonal har jag beräknat under farmaceutiska laboratoriets avlöningsanslag.

För Sveriges andel i de gemensamma kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden beräknar jag i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag en ökning av medelsanvisningen med 3 000 kr. till 32 300 kr. Jag förutsätter därvid, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera bestämma andelens storlek.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (228 000 + 9 000) 237 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska farmakopékommittén m. m.* för budget-
året 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 237 000 kr.

[25] 20. Statens rättsläkarstationer: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	548 000	570 284
1961/62 (statsliggaren s. 1059)	729 000	
1962/63 (förslag)	850 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget uppräknas med 138 100 kr.

1. *Personalförstärkningar:*

a) Rättsläkarstationen vid Stockholm:

	Ökn. el. minskn.
1 antropologassistent Ag 23	+ 28 439
1 bårhusvaktmästare Ae 10	+ 14 539
1 kansliskrivare Ag 10	+ 14 539
1 fotograf Ag 9	+ 13 806
Extra anslag till avlöning utgår	— 20 000

b) Rättsläkarstationen i Lund:

1 rättsläkaramanus Ag 20	+ 22 682
1 bårhusföreståndare Ae 11	+ 13 619
½ vaktmästare Ag 7 indrages	— 5 538
½ ekonomibiträde Ag 3 indrages	— 4 501

c) Rättsläkarstationen i Göteborg:

1 bårhusföreståndare Ae 11 (½ år)	+ 7 231
---	---------

2. *Löneregleringar:*

a) 1 läkare Ae 26 i st. f. läkare Ae 24	+ 3 619
b) 1 förste fotograf Ae 11 i st. f. fotograf Ae 9	+ 1 576
c) 1 bårhusvaktmästare Ao 10 i st. f. Ae 10	—

	Ökn. el. minskn.
3. Vikariatersättningar m. m.....	+ 9 003
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 500
5. Omräkning:	
a) Löneklassuppflyttningar.....	+ 8 459
b) På grund av beräknad anslagsbelastning.....	+ 30 087
c) Avrundning.....	+ 40
	+ 138 100

Motiv

1 a) Väntetiden vid antropologisk-genetiska avdelningen för erhållande av utlåtande i faderskapsmål är f. n. ca 2½ år. Det belopp av 20 000 kronor, som fr. o. m. innevarande budgetår anvisats för anställande av tillfällig personal räcker icke till för avlönande ens av en heltidsanställd amanuens. För att minska väntetiderna samt skapa bättre kontinuitet i arbetet får styrelsen därför upprepa sitt förslag om inrättande av en tjänst som antropologassistent i Ag 23, en som kansliskrivare i Ag 10 samt en som fotograf i Ag 9.

Arbetet på bårhuset ökar ständigt. Antalet införda fall var 1960 1 772 och beräknas inom några år komma att överskrida 2 000. Som personalförstärkning anställdes fr. o. m. budgetåret 1958/59 ytterligare en befattningshavare för fullgörande av å bårhusvaktmästare åvilande göromål. Avlöning till denne har utgått från medel avsedda för befattningar, som hittills icke kunnat besättas. Enär det framtida behovet av denne befattningshavare kan anses styrkt bör en extra ordinarie tjänst som bårhusvaktmästare i Ae 10 inrättas.

1 b) För den tidiga utbildningen av blivande rättsläkare finns f. n. i riket endast två tjänster, nämligen rättsläkaramanuestjänsterna vid rättsläkarstationerna i Stockholm och Göteborg. Då rekryteringsproblemen inom rättsmedicinalväsendet sedan en del år tillbaka berett stora svårigheter, är det önskvärt att bredda rekryteringsbasen genom inrättande av en tjänst som rättsläkaramanuens i Ag 20 vid rättsläkarstationen i Lund.

Rättsläkarstationen i Lund kommer fr. o. m. årsskiftet 1961/62 att inflytta i en ny byggnad med egna obduktions- och likförvaringslokaler. Härvid erfordras en heltidstjänstgörande tjänsteman för sådana uppgifter, som tillkommer bårhusföreståndare vid stationen i Stockholm. En tjänst som bårhusföreståndare Ae 11 bör därför inrättas, varvid en halvtidstjänst som vaktmästare i lönegrad Ag 7 kan indragas.

Städningen m. m. av rättsläkarstationens lokaler och vissa universitetet i Lund tillhöriga lokaler kan samordnas och universitetet har förklarat sig villigt att helt ombesörja å rättsläkarstationen förekommande städning och diskning medelst anlitande av hos universitetet därför anställd personal under förutsättning, att universitetet beredes ersättning med ett belopp, som i stort sett torde motsvara avlöning till 1½ tjänst för ekonomibiträde i Ag 3. Enligt statens städningsskonsult är denna arbetskraft erforderlig. Styrelsen

kommer på grund härav att under omkostnadsanslaget begära medel motsvarande avlöning till ett ekonomibiträde Ag 3 på heltid. Medel för ett dylikt biträde på halvtid erhöles redan fr. o. m. budgetåret 1961/62, vilka medel bör överföras till omkostnadsanslaget.

1 c) Lokalerna för den nya rättsläkarstationen i Göteborg beräknas vara färdiga i början av år 1963. För stationen erfordras en tjänsteman med i stort sett samma uppgifter, som tillkommer bårhusföreståndaren vid stockholmsstationen. Tjänsteinnehavaren bör benämnas bårhusföreståndare och placeras i Ae 11.

2 a) Med hänsyn till den höjning, som fr. o. m. 1 juli 1961 ägt rum beträffande vissa läkartjänster, däribland rättsläkarna, bör läkartjänsten på den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm höjas från Ae 24 till Ae 26.

2 b) Förutom vanlig och stereoskopisk fotografering måste fotografen vid antropologiska avdelningen i Stockholm även behärska röntgenfotografering. Fotografen, som skall ha chefsställning på det fotografiska laboratoriet och svara för avdelningens fotografiska verksamhet, skall självständigt lösa sådana metodologiska frågor i samband med utprovningen av stereofotografi, färgfotografi och nya röntgenprojektioner, som faller utanför rutinförfarandet.

2 c) Enär behovet av tjänsten som bårhusvaktmästare i Ae 10 vid rättsläkarstationen i Stockholm är till fullo styrkt, bör den omvandlas till en ordinarie tjänst.

5 b) Lönegradsuppflyttning av vissa tjänster fr. o. m. den 1 juli 1961 medför ett ökat anslagsbehov av i runt tal 30 100 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till att viss osäkerhet alltså råder beträffande de antropologisk-genetiska undersökningsmetodernas framtida betydelse vid fastställande av faderskap, anser jag mig icke kunna tillstyrka inrättande av nya tjänster vid den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm. Däremot föreslår jag, att det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 20 000 kr. för anställande av tillfällig personal höjes med 7 000 kr. till 27 000 kr.

För att på längre sikt kunna bemästra de nuvarande rekryteringssvårigheterna inom rättsläkarväsendet finner jag det angeläget, att rekryteringsbasen breddas. Jag tillstyrker därför, att vid rättsläkarstationen i Lund inrättas en tjänst som rättsläkaramanus i Ag 20. På grund av att stationen inflyttar i en ny byggnad med egna obduktions- och likförvaringslokaler, förordar jag vidare inrättande av en tjänst som bårhusvaktmästare i Ae 10, varvid den nuvarande halvtidstjänsten som vaktmästare i Ag 7 kan indragas.

Den föreslagna samordningen med Lunds universitet i fråga om städning

m. m. av lokalerna för rättsläkarstationen i Lund, innebärande att universitetet skall ombesörja städningen m. m. mot ersättning motsvarande personalkostnaderna, anser jag mig kunna biträda. Den för stationen inrättade halvtidstjänsten som ekonomibiträde bör därför indragas. Jag kommer i det följande att under omkostnadsanslaget beräkna medel för städningskostnaderna.

Medicinalstyrelsens förslag till personalförstärkning vid rättsläkarstationen i Göteborg kan jag icke tillstyrka. Ej heller kan jag biträda de framförda förslagen till löneregleringar vid rättsläkarstationen vid Stockholm.

Undervisningen i rättsmedicin i Uppsala meddelas f. n. i provisoriska former. Sedan lång tid tillbaka har förelegat önskemål om inrättande av en rättsläkarstation därstädes, vilken skulle kunna bli basen för undervisningen i rättsmedicin. Sedan den beslutade utökningen av läkarutbildningen ytterligare accentuerat de bristande undervisningsresurserna, har Kungl. Maj:t efter framställning av medicinska fakulteten i Uppsala — som bl. a. påpekat, att det material, som erhålles genom en rättsläkares verksamhet, krävs som underlag för undervisningen — genom beslut den 24 november 1961 medgivit, att med placering i Uppsala må inrättas en tjänst som rättsläkare i Bg 1 med halvtidstjänstgöring samt för biträde åt rättsläkaren med protokollföring m. m. en tjänst som kanslibiträde i Ag 7 med halvtidstjänstgöring. I samband därmed har bl. a. föreskrivits, att rättsläkaren inom ramen för halvtidstjänstgöring skall vara skyldig utföra rättsmedicinska undersökningar inom Uppsala län och Västmanlands län samt, där hinder ej föreligger, inom Örebro, Kopparbergs och Gävleborgs län. Vidare har föreskrivits, att rättsläkaren skall vara skyldig att mot särskilt arvode meddela undervisning i rättsmedicin vid Uppsala universitet. Det sålunda beslutade provisoriet har främst tillkommit för att främja undervisningen i rättsmedicin. Universitetet skall tillhandahålla lokaler för undersökningsverksamheten i patologiska institutionen ävensom laboratorie- och vaktmästarpersonal m. m.

Jag föreslår, att medel beräknas för nästa budgetår för ett fortsättande av den sålunda påbörjade rättsläkarverksamheten i Uppsala.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med i runt tal 76 000 kr. varav cirka 40 000 kr. belöper på rättsläkarverksamhet i Uppsala. För den automatiska utgiftstegringen för vidtagna löneklass- och lönegradsuppflyttningar m. m. tillkommer i runt tal 45 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (729 000 + 121 000) 850 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t, måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens rättsläkarstationer, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	40 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	151 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	504 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	145 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	10 000

Summa kr. 850 000;

b) till *Statens rättsläkarstationer*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kr.

[26] 21. *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	139 000	123 466
1961/62 (statsliggaren s. 1061)	156 000	
1962/63 (förslag)	186 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget höjes med 31 500 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. <i>Rättsläkarstationen vid Stockholm</i>				
a) Reseersättningar	—	2 000	2 000	—
b) Övriga expenser	42 799	40 000	43 000	3 000
c) Inköp och underhåll av inventarier och instrument	11 972	12 000	19 000	7 000
d) Kostnader för fotografering	5 526	7 000	9 000	2 000
2. <i>Rättsläkarstationen i Lund</i>				
a) Övriga expenser	9 399	8 400	21 900	13 500
3. <i>Rättsläkarstationen i Umeå</i>				
a) Reseersättningar	—	2 000	2 000	—
b) Driftbidrag för lokaler	—	—	6 000	6 000
				31 500

Motiv

1 a) Posten bör uppföras med oförändrat belopp. Den låga medelsförbrukningen hitintills torde bero på att rättsläkarna på grund av brist på tid ej medhunnit att resa i önskvärd utsträckning.

1 b) Med hänsyn till anslagsbelastningen bör posten uppräknas med 3 000 kr.

1 c) För den föreslagna tjänsten som fotograf vid den antropologisk-genetiska avdelningen erfordras en kamera med tillbehör för 3 500 kr.

Vidare erfordras för avdelningen annan utrustning för fotoarbetet för cirka 9 150 kr.

För fortsatt förnyelse av stationens instrumentförråd bör 4 000 kr. anvisas och till löpande underhåll och smärre inköp 3 000 kr. eller tillsammans 7 000 kr.

Delposten bör sålunda upptagas med ett avrundat belopp av 19 000 kr.

1 d) Med hänsyn till den föreslagna ökningen av fotograferingsverksamheten vid antropologisk-genetiska avdelningen bör delposten uppräknas med 2 000 kr.

2 a) Med hänvisning till vad som anförts under avlöningsäskandena punkt 1 b bör delposten upptagas till 21 900 kr. Ökningen med 13 500 kr. motsvarar lönen till ett heltids- och ett halvtidsanställt ekonomibitråde. Anslagsposterna för avlöning till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg har samtidigt nedräknats med ett belopp av 4 501 kr., motsvarande lönen till ett halvtidsanställt ekonomibitråde.

3 a) Delposten bör på samma skäl som anförts vid punkt 1 a uppföras med oförändrat belopp.

3 b) Enligt gällande avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting angående lokaler för rättsläkarstationen i Umeå skall landstinget utföra sådana underhålls- och reparationsarbeten, som är nödvändiga för lokalernas bevarande i fullgott skick. För dessa prestationer skall medicinalstyrelsen till landstinget erlægga ett driftbidrag varje kalenderår, motsvarande Umeå lasarets självkostnader för ifrågavarande ändamål. Driftbidraget har för år 1960 beräknats till inemot 6 000 kr. För budgetåret 1962/63 bör lika stort belopp beräknas.

Departementschefen

Beträffande rättsläkarstationen vid Stockholm biträder jag medicinalstyrelsens förslag om uppräkning av beloppet till övriga expenser med 3 000 kr. till 43 000 kr. I övrigt föreslår jag oförändrad medelstilldelning bl. a. med hänsyn till att jag icke kunnat biträda förslaget om inrättande av ytterligare en befattning som fotograf vid stationen.

Med anledning av det av mig under föregående punkt biträdda förslaget om samordning med Lunds universitet av städnings- och diskarbetet vid rättsläkarstationen i Lund bör under förevarande anslag medel beräknas motsvarande lönekostnaderna för ett heltids- och ett halvtidsanställt ekonomibitråde. Jag biträder därför förslaget om uppräkning med 13 500 kr. till 21 900 kr. av det för rättsläkarstationen i Lund anvisade beloppet till övriga expenser.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit, torde för rättsläkarstationen i Umeå böra uppföras en särskild delpost av 6 000 kr. för bidrag till Västerbottens läns landsting i enlighet med gällande avtal för underhålls- och reparationsarbeten vid stationen. Genom beslut den 24 november 1961 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att utgiva sådana bidrag avseende åren 1959 och 1960. Anslagsposten till reseersättningar vid Umeå-stationen torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit böra upptagas med oförändrat belopp.

Då ett nära samarbete mellan rättsläkaren i Uppsala och patologiska institutionen vid Uppsala universitet förutsatts skola ske, har i det vid behandlingen av avlöningsanslaget omnämnda beslutet den 24 november

1961 bl. a. föreskrivits, att universitetet skall tillhandahålla för den rätts- medicinska undersökningsverksamheten erforderliga lokaler, inklusive värme, lyse och vatten, samt utrustning i patologiska institutionen ävensom biträde av institutionens laboratorie- och vaktmästarpersonal. Ehuru så- ledes vissa omkostnader avses skola bestridas från universitetets anslag, torde under förevarande anslag likväl böra beräknas sammanlagt 7 500 kr. för omkostnader för rättsläkarverksamheten i Uppsala nämligen för sjuk- vård m. m. 100 kr., för reseersättningar 800 kr., för expenser 1 000 kr. samt för övriga utgifter 5 600 kr., varav för inköp och underhåll av inventarier och instrument m. m. 1 000 kr., för transporter m. m. 3 600 kr. och kost- nader för fotografering 1 000 kr.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör anslaget uppföras med (156 000 + 30 000) 186 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* för bud- getåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 186 000 kr.

[27] 22. *Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	500 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 1062)	370 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Medicinalstyrelsen har under hand hemställt, att å anslaget uppföres ett formellt belopp av 1 000 kr., då byggnadsarbetena m. m. — avsedda att vara färdiga vid årsskiftet 1962/63 — kan komma att försenas och tidpunkten för dispositionen av anslaget i motsvarande mån förskjutas.

Med hänsyn härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riks- dagen

att till *Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[28] 23. *Medikolegala besiktningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	60 000	50 466
1961/62 (statsliggaren s. 1062)	60 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer att anslaget uppföres med 50 000 kr.

Motiv

Den nya rättsläkarstationen i Göteborg beräknas bli tagen i bruk omkring den 1 januari 1963, varvid medelsåtgången på anslaget torde komma att minska.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår för

anleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medikolegala besiktningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

[29] 24. Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	16 800 000	16 924 259
1961/62 (statsliggaren s. 1062) ..	18 600 000	
1962/63 (förslag)	19 300 000	

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört under benämningen Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 300 000 kr.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare)	—
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	—
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	200 000
4. Rörligt tillägg	100 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	—
	300 000

Motiv

Inom medicinalstyrelsen pågående översyn av rikets indelning i provinsialläkardistrikt torde icke komma att i mera väsentlig mån påverka medelsbehovet under tiden till utgången av budgetåret 1962/63.

Från nuvarande utgångspunkter beräknas anslaget enligt följande.

1) Den 1 juli 1961 hade 595 provinsialläkardistrikt inrättats. Gällande personalförteckning upptager 603 provinsialläkartjänster. Av tjänsterna i de inrättade distrikten var, fränsett rutinvakanta och 7 blockerade tjänster, 83 utan ordinarie innehavare.

Med hänsyn till dels planerad omorganisation av provinsialläkarväsendet, dels alltjämt bestående rekryteringssvårigheter inom detsamma är styrelsen icke beredd föreslå att ytterligare ordinarie provinsialläkartjänster inrättas för nästa budgetår. Förefintlig reserv av (603—595) 8 ordinarie provinsialläkartjänster, för vilka distrikt ännu icke inrättats, torde ge tillräckligt utrymme för att i trängande fall inrätta nya distrikt samt att till ordinarie provinsialläkardistrikt omändra extra distrikt.

Å personalförteckningen för nästa budgetår bör oförändrat upptagas 24 befattningar som förste provinsialläkare samt 603 provinsialläkartjänster. På grund av det alltjämt stora antalet vakanta distrikt torde det vara tillfyllest att likaledes oförändrat räkna med avlöningar åt 555 ordinarie provinsialläkare. Posten Avlöningar till ordinarie tjänstemäns grundlöner skulle därvid beräknas till oförändrat belopp ($24 \times 32\,964 + 555 \times 19\,000$) 11 336 136 kr. eller avrundat 11 300 000 kr.

3) För närvarande är tio biträdande provinsialläkartjänster i lönegrad Ae 19 inrättade, varjämte Kungl. Maj:t medgivit, att ytterligare en tjänst må inrättas fr. o. m. den dag medicinalstyrelsen bestämmer. Medicinalstyrelsen förutsätter, att det liksom hittills skall få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av styrelsen besluta om inrättande av biträdande provinsialläkartjänster i distrikt, där behov föreligger och rekryteringsmöjligheterna bedömes vara gynnsamma. Antalet nya sådana tjänster torde komma att uppgå till högst 15. Med hänsyn till att arvodesbeloppen till vikarier å provinsialläkartjänster höjts fr. o. m. den 1 januari 1961 samt det beräknade behovet av ytterligare biträdande provinsialläkartjänster bör icke-ordinarieposten för nästa budgetår uppräknas med 200 000 kr.

Departementschefen

I fråga om förste provinsialläkarorganisationen vill jag erinra om de förslag till förstärkning av den allmänna hälsovårdstillsynen i landstingsområdena, som framlagts i propositionen nr 181/1961 och som numera godtagits av riksdagen. På länsplanet skall i enlighet härmed fr. o. m. den 1 juli 1962 en successiv utbyggnad ske av en länsläkarinstitution, vilken skall ersätta den nuvarande förste provinsialläkarinstitutionen. Länsläkaren, som träder i stället för nuvarande förste provinsialläkaren, skall i flertalet län till sin hjälp få en biträdande länsläkare samt en länshälsovårdskonsulent. De nuvarande arvodesbefattningarna som biträdande förste provinsialläkare skall indragas allteftersom tjänster som biträdande länsläkare inrättas.

Tjänsterna som länsläkare, till vilka nuvarande förste provinsialläkartjänster skall ombildas, skall placeras i lönegrad Bo 3. Tjänsterna som biträdande länsläkare skall placeras i Ao 26 — varjämte till innehavaren skall utgå avlöningsförstärkning med 6 000 kr. årligen — och tjänsterna som länshälsovårdskonsulent i Ae 19.

Som ett första led i utbyggnaden av länsläkarinstitutionen föreslår jag, att under nästa budgetår inrättas fyra tjänster som biträdande länsläkare i Ao 26 och fyra som länshälsovårdskonsulent i Ae 19 att efter Kungl. Maj:ts bestämmande placeras i de mest arbetstyngda länen. I samband härmed bör nu utgående ersättningar till fyra biträdande förste provinsialläkare indragas. Vidare torde ett belopp av 25 000 kr. böra anvisas för att möjliggöra att vid handläggningen av vissa hälsovårdsfrågor på länsplanet särskild sakkunskap kan anlitas, som icke finnes företrädd inom hälsovårdsorganisationen.

De i förenämnda proposition framlagda förslagen rörande provinsialläkarväsendet, innebärande att huvudmannaskapet för provinsialläkarna skall överföras till landstingen fr. o. m. den 1 juli 1963, påverkar icke beräkningen av anslaget till provinsialläkarorganisationen för nästa budgetår.

Antalet provinsialläkardistrikt är nu 595. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att ytterligare ordinarie provinsialläkartjänster icke bör inrättas under nästa budgetår. Med hänsyn till den förestående omorganisa-

tionen av provinsialläkarväsendet torde i princip ej heller omändring av extra provinsialläkardistrikt till ordinarie böra ske.

F. n. får enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t tretton biträdande provinsialläkartjänster finnas inrättade. Jag förutsätter, att det liksom hittills skall få ankomma på Kungl. Maj:t att i enstaka fall efter förslag av medicinalstyrelsen besluta om inrättande av biträdande provinsialläkartjänster i distrikt, där behov föreligger och rekryteringsmöjligheterna bedömes som gynnsamma. En förutsättning härför bör dock vara att förslaget biträdades av vederbörande landsting.

Innan jag övergår till medelsberäkningen, vill jag med hänsyn till att de nuvarande förste provinsialläkartjänsterna skall ändras till länsläkartjänster, föreslå, att förevarande anslag benämnas Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar.

Omändringen av förste provinsialläkartjänsterna och ett genomförande av den föreslagna första etappen av länsläkarorganisationens uppbyggande m. m. påkallar en ökning av medelsanvisningen med i runt tal 400 000 kr. Härutöver torde icke-ordinarieposten och posten till rörligt tillägg böra höjas med cirka 200 000 kr. resp. 100 000 kr. i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (18 600 000 + 700 000) 19 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för länsläkare och provinsialläkare m. fl. i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (länsläkare, biträdande länsläkare och provinsialläkare), <i>förslagsvis</i>	11 530 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	36 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 930 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 564 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	240 000

Summa kr. 19 300 000;

c) till Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 19 300 000 kr.

[30] 25. Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	465 000	427 645
1961/62 (statsliggaren s. 1070)	500 000	
1962/63 (förslag)	400 000	

Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört under benämningen Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader.

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 och 30/11 1961) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Med hänsyn till att rådande läkarbrist och därmed sammanhängande behov av vikarier å provinsialläkartjänsterna kan väntas kvarstå jämväl under nästa budgetår bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

Förevarande anslag torde i enlighet med vad jag under föregående punkt föreslagit böra uppföras under benämningen Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader.

Enligt gällande föreskrifter utgår från anslagsposten till expenser till varje förste provinsialläkare visst mindre belopp som ersättning för utgifter för expeditiionslokal, skrivhjälp och andra expenser. Dessa ersättningar uppgår f. n. till totalt 96 200 kr. I den av riksdagen godkända propositionen nr 181/1961 har förutsatts, att de i hälsovårdsarbetet på länsplanet engagerade experterna skall sammanföras till gemensamma lokaler hos eller i nära anslutning till vederbörande länsstyrelse, som även skall tillhandahålla erforderlig skrivhjälp m. m. Vissa utgifter av expensnatur kommer härigenom automatiskt att belasta länsstyrelsernas expensanslag. Då emellertid länsläkarorganisationens expenskostnader i fortsättningen förutsättes generellt skola bestridas av statsmedel — varvid de nuvarande expensersättningarna till förste provinsialläkare bör upphöra — anser jag det lämpligast, att samtliga expensutgifter utbetalas av länsstyrelserna från nyssnämnda anslag. Ett belopp av i runt tal 100 000 kr. bör därför överföras från förevarande anslag till länsstyrelsernas expensanslag. Vid anmälan i det följande av sistberörda anslag beräknar jag ytterligare medel för expenser för länsläkarorganisationen. Jag vill i detta sammanhang framhålla att, i den mån länsläkarorganisationens befattningshavare tills vidare ej kan beredas tjänstelokaler hos länsstyrelsen, ifrågakommande hyror för dem tillhandahållna lokaler på andra håll bör belasta statens allmänna fastighetsfond.

Med hänsyn till vad jag nu anfört och då medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget, innefattande oförändrad medelsanvisning, ej givit mig anledning till erinran, bör anslaget uppföras med (500 000—100 000) 400 000 kr.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

[31] 26. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	15 000	11 938
1961/62 (statsliggaren s. 1072)	12 000	
1962/63 (förslag)	10 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget nedräknas med 2 000 kr.

Motiv

För närvarande utgår statsbidrag till fem extra provinsialläkardistrikt med 1 500 kr. för distrikt och år.

Möjligheter föreligger till omändring av ett mindre antal extra distrikt till ordinarie provinsialläkardistrikt inom ramen för den reserv av åtta tjänster, för vilka distrikt ännu icke inrättats. Med hänsyn dels till svårigheten att nu bedöma tidpunkten för sådana omändringar, dels ock till möjligheten av att nya extra distrikt tillkommer, bör man för nästa budgetår räkna med fem distrikt. För ändamålet bör därför anvisas ($5 \times 1\,500$) 7 500 kr. samt till dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare oförändrat belopp, 500 kr. Med hänsyn till sannolikheten av viss eftersläpning i fråga om utbetalningarna av tidigare beviljade bidrag torde anslaget i sin helhet böra upptagas med 10 000 kr.

Departementschefen

I propositionen nr 181/1961 har bl. a. förutsatts, att den nuvarande anordningen med extra provinsialläkare icke blir behövlig, sedan landstingen övertagit huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet. Med hänsyn här- till förutsätter jag, att ytterligare extra provinsialläkardistrikt icke kommer att inrättas under nästa budgetår.

För nästa budgetår torde, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, statsbidrag böra beräknas till fem distrikt. Styrelsens beräkning av medelsbehovet föranleder icke någon erinran från min sida.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (12 000—2 000) 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

[32] 27. Anställande av civila reservläkare

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	270 000	21 530
1961/62 (statsliggaren s. 1073)	270 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget upptages med ett formellt belopp.

Motiv

För närvarande är endast två reservläkare anställda. Båda dessa läkare torde ha frånträtt dessa sina befattningar före ingången av budgetåret 1962/63. Då möjligheterna att rekrytera tjänsterna alltjämt är mycket små, är det ovisst om och i vad mån ifrågavarande anslag kommer att belastas under budgetåret 1962/63.

Departementschefen

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår förordar jag, att antalet civila reservläkarbefattningar för nästa budgetår bibehålles vid 45. Till frågan huruvida anordningen med civila reservläkare bör bibehållas, sedan landstingen övertagit huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet, är jag, som jag anfört i propositionen 181/1961, ännu icke beredd att taga ställning. I och för sig möter dock inga hinder mot att den civila reservläkarkåren bibehålles.

Med hänsyn till rekryteringssvårigheterna torde anslaget, från vilket utgår fasta årsarvoden, tilläggsarvoden och övriga utgifter för de civila reservläkarna, kunna nedräknas till (270 000 — 170 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

Sjukvårdsanstalter m. m.*Mentalsjukvårdsanstalter m. m.*

[33] 28. Statens mentalsjukhus: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	158 200 000	168 318 158
1961/62 (statsliggaren s. 1073)	178 400 000	
1962/63 (förslag)	184 500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 19/9 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 11 471 000 kr.

		Ökning
1. Personal till följd av nya vårdplatser		5 418 737
2. Personal för befintliga vårdplatser:		
a) Läkarpersonal	359 125	
b) Administrativ chefspersonal	73 847	
c) Sjukvårdspersonal	2 889 074	
d) Kontorspersonal	141 435	
e) Ekonomipersonal	139 567	3 603 048
3. Personal vid rättspsykiatriska avdelningar		19 658
4. Löneregleryg		820 000
5. Vikarieavlöningar m. m.:		
a) Vikarielöner	900 000	
b) Avlöningar till extra arbetskraft	— 45 000	855 000
6. Arvoden		253 900
7. Tjänstetidsbefordran		500 000
Avrundning		657
		11 471 000

Motiv

Allmänna synpunkter

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst vid primärsjukhusen uppgick år 1960 till 2,8. Motsvarande siffra för 1959 var 2,9. Sju primärsjukhus ligger emellertid allttjämt över relationstalet 3,0.

De nyuppförda mentalsjukhusens personalbehov har till stor del tillgodosetts genom att personal, främst sjukvårdspersonal, överflyttat från äldre mentalsjukhus. Detta har i sin tur skapat vissa svårigheter, enär de äldre sjukhusen förlorat erfaren förmans- och skötarpersonal i besvärande omfattning.

För att åstadkomma en effektivisering av föreståndarnas arbete har styrelsen utarbetat nya föreskrifter angående omhändertagandet av patienternas medel. Dessa föreskrifter, vilka innebär att redovisningen av patienternas medel överflyttas från föreståndarpersonalen till intendentkontoret, kommer att ge föreståndarna betydligt mera tid att ägna sig åt sjukvården än vad hitintills varit fallet vid många sjukhus. Föreskrifterna tillämpas f. n. på prov vid Falbygdens och vissa andra sjukhus.

Gjorda beräkningar angående tidpunkterna för färdigställandet av nya sjukhus och nya eller renoverade vårdpaviljonger vid befintliga sjukhus har i praktiken visat sig osäkra. Vid den tidpunkt, då styrelsen avger anslagsäskanden beträffande mentalsjukhusen, är det därför svårt att upprätta hållbara planer beträffande överförande av sjukvårdspersonal från äldre sjukhus, där patientantalet minskar i samband med tillkomsten av nya sjukhus. Härtill kommer att sjukhuscheferna vid de äldre sjukhusen ofta finner det lämpligt att då patientantalet minskar företaga omorganisation av överläkaravdelningarna i syfte att åstadkomma mindre vårdavdelningar med bättre differentieringsmöjligheter och mera lättöverskådliga vårdenheter än vad de gamla, ofta otympligt stora avdelningarna medger. Med hänsyn till att vårdorganisationen vid flera av de äldre sjukhusen icke är

uppbyggd efter moderna principer, innebärande främst en lika fördelning av såväl manliga som kvinnliga patienter på varje överläkaravdelning, anser sig styrelsen böra stödja dylika initiativ till översyn av organisationen. Omorganisationen kräver så gott som alltid, när flera vårdavdelningar tillskapas, större antal personal än tidigare. Det överskott på personal, som en minskning av patientantalet på grund av överflyttning till nya sjukhus i och för sig skulle medföra, försvinner därigenom helt eller delvis. Hur en omorganisation utfallit kan ej bedömas förrän den nya organisationen prövats någon tid.

Styrelsen anser sig av anförda skäl inte f. n. ha tillräckligt underlag för att kunna föreslå några större personalöverflyttningar från äldre till nya sjukhus i samband med här föreliggande anslagsäskanden.

1) Personal till följd av nya vårdplatser

Falbygdens sjukhus. Under budgetåren 1960/61 och 1961/62 har sjukhuset erhållit huvuddelen av de för sjukhusets drift erforderliga tjänsterna för läkare och sjukvårdspersonal m. fl. För att sjukhuset, som vid utgången av budgetåret 1961/62 beräknas vara fullbelagt, skall kunna drivas effektivt erfordras dock vissa ytterligare tjänster.

Styrelsen föreslår inrättandet av tjänster för följande befattningshavare, nämligen 1 underläkare i Ae 23, 1 biträdande personalföreståndare i Ae 12, 1 överskötare i Ae 12 (för internöverläkaren), 1 laboratoriebiträde i Ae 5/9, 15 skötare i Ae 8, 2 arbetsterapeuter i Ao 9, 1 sjukgymnast i Ae 11/13 och 2 hantverksföreståndare i Ao 10 (snickare resp. tapetserare).

Underläkaren är avsedd för sjukhusets psykiatriska klinik. Därest denna tjänst inrättas, uppnås vid kliniken en läkartäthet av 12,8 patienter per läkare. Läkartätheten vid de psykiatriska lasarettsklinikerna varierar men uppgår i medeltal till cirka 10 patienter per läkare.

En tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12 bör inrättas i stället för nuvarande arvodestjänst. För att biträda överläkaren i internmedicin erfordras 1 tjänst som överskötare i Ae 12.

Med hänsyn till att den kliniska laboratorieverksamheten beräknas bli omfattande — icke minst på grund av den psykiatriska kliniken — erfordras ytterligare 1 laboratoriebiträde i Ae 5/9.

Sjukhuset har nu sammanlagt 258 tjänster på vårdavdelningar. Under budgetåret 1961/62 kommer 23 skötare att överföras från Ryhovs sjukhus. För att Falbygdens sjukhus skall erhålla samma personaltäthet som Gullberna sjukhus — 2,6 patienter per personal — erfordras ytterligare 15 tjänster för skötare, vilka icke torde kunna överföras från andra sjukhus. Arbets- och sysselsättningsterapin bör tillföras ytterligare 2 tjänster för arbetsterapeuter i Ao 9. Sjukhuset disponerar nu över endast en arbetsterapeuttjänst sedan den andra tjänsten omändrats till en terapiföreståndartjänst. Varje överläkaravdelning bör ha en tjänst som arbetsterapeut. I

stället för den nuvarande arvodestjänsten som sjukgymnast bör vidare inrättas 1 tjänst för sjukgymnast i Ae 11/13.

I anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 föreslog styrelsen inrättandet av en tjänst som hantverkare (snickare). Den erfarenhet som vunnits, sedan sjukhuset öppnades, bestyrker behovet av en snickare vid sjukhuset. Ej heller har den pågående utredningen om byggnadsverksamheten vid sjukhusen visat att en snickare kan undvaras vid sjukhus av ifrågavarande storlek. Styrelsen tillstyrker därför en framställning från direktionen om inrättandet av en sådan tjänst. Med hänsyn till de krav på allsidig kunnighet och erfarenhet, som bör ställas på innehavaren av snickartjänsten, bör den inrättas såsom hantverksföreståndare i Ao 10. Därmed skulle organisationen i avvaktan på utredningen av byggnadsverksamheten bli densamma som vid Gullberna sjukhus.

Vid övriga större sjukhus finnes tjänster såsom hantverksföreståndare i tapetserarverkstad. Denna verksamhet har stor terapeutisk betydelse och styrelsen biträder därför en framställning från direktionen om inrättande av en tjänst som hantverksföreståndare i Ao 10 med uppgift att förestå verkstaden vid sjukhuset.

Mellringe sjukhus. Fr. o. m. budgetåret 1961/62 erhöles vissa tjänster för sjukhuset, nämligen en tjänst som överläkare i Bo 1, en tjänst som sjukhusintendent, en tjänst som maskinchef och en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation beräknar, att byggnader för administration och medicinskt centrum, centralkök, matsalar och samlingslokaler samt terapilokaler och verkstäder skall vara färdigställda och utrustade vid början av fjärde kvartalet 1962.

Vid ungefär samma tidpunkt beräknas 420 vårdplatser vara färdigställda och utrustade. Enligt planen skall sjukhuset ha sammanlagt 720 vårdplatser, fördelade på 24 vårdavdelningar med vardera 30 vårdplatser. De under nästa budgetår färdigställda 420 vårdplatserna motsvarar följaktligen 14 vårdavdelningar, vilka tills vidare lämpligen bör uppdelas på två överläkaravdelningar.

Styrelsen föreslår inrättandet av följande antal befattningar fr. o. m. budgetåret 1962/63, nämligen 5 läkartjänster, 177 tjänster för sjukvårdspersonal, 7 tjänster för kontorspersonal och 34 tjänster för ekonomipersonal eller tillhopa 223 tjänster. Förslaget till personalbesättning har upprättats med ledning av den för Falbygdens sjukhus fastställda personalorganisationen.

Mentalsjukhuset i Bollnäs. Fr. o. m. budgetåret 1961/62 erhöles vissa tjänster för sjukhuset, nämligen en tjänst som överläkare i Bo 1, en tjänst som sjukhusintendent, en tjänst som maskinchef och en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation be-

räknar, att panncentral, kök och terapilokaler skall vara färdigställda och utrustade vid början av andra kvartalet 1962 samt medicinskt centrum och 180 vårdplatser vid början av andra kvartalet 1963. Enligt planen skall sjukhuset ha sammanlagt 660 vårdplatser, fördelade på 22 vårdavdelningar med vardera 30 vårdplatser. De under nästa budgetår färdigställda 180 vårdplatserna motsvarar följaktligen 6 vårdavdelningar. På grundval av samma principer, som tillämpats beträffande Falbygdens sjukhus föreslår styrelsen inrättandet av följande befattningar fr. o. m. budgetåret 1962/63.

a) *Läkarpersonal*. 1 förste läkare i Ao 24 och 1 underläkare i Ae 23.

b) *Central sjukvårdspersonal*. 1 personalföreståndare i Ao 14, 1 föreståndare i Ao 14, 2 överskötare i Ao 12 (för nattjänst), 3 överskötare i Ae 12 (för resp. apotek, laboratorium och röntgen), 1 förste skötare i Ae 10, 1 laboratoriebiträde i Ae 5/9 och 1 avdelningsbiträde i Ae 3.

c) *Vårdavdelningspersonal*. 6 överskötare i Ao 12, 12 förste skötare i Ao 10, 46 skötare i A 8 och 6 avdelningsbiträden i Ae 3.

d) *Arbets- och sysselsättningsterapi*. 1 terapiföreståndare i Ao 11, 2 arbetsterapeuter i Ao 9 och 2 avdelningsbiträden i Ae 3.

e) *Kurator*. 1 kurator i Ae 13.

f) *Sjukgymnast*. 1 sjukgymnast i Ae 11/13.

g) *Kontorspersonal*. 1 assistent i Ao 17, 1 kontorist i Ao 9 (sjukhuschefens expedition), 1 kontorist i Ae 9 (kontoret) och 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1 — Ae 5.

h) *Ekonomipersonal*. 1 förste maskinist i Ao 12, 4 hantverksföreståndare i Ao 10 (snickar- och tapetserarverkstad samt skrädderi och skomakeri), 1 förste reparatör i Ao 10, 1 sömmerska eller väverska i Ao 6, 1 köksföreståndare i Ao 15, 1 trädgårdsmästare i Ao 10, 1 förrådsförman i Ao 9, 2 värmskötare i Ao 8, 3 vaktmästare i Ao 7, 1 kokerska i Ao 6, 1 kokerska i Ae 5, 1 telefonist i Ae 5, 1 telefonist i Ae 4, 1 ekonomibiträde i Ae 4 (tvättbytesförråd) och 9 ekonomibiträden i Ae 3 (4 kök, 2 servering, 3 telefon och städning).

Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater. Mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation beräknar, att sjukhusets panncentral, kök, medicinskt centrum och verkstäder skall vara färdigställda under andra kvartalet 1963 och att sjukhusets 245 vårdplatser skall vara inflyttningsklara vid början av fjärde kvartalet 1963.

Styrelsen föreslår, att följande befattningar inrättas fr. o. m. budgetåret 1962/63.

a) *Läkare m. fl.* 1 överläkare i Bo 1, 1 biträdande överläkare i Ao 26, 1 sjukhusintendent i Ao 21, 1 maskinchef i Ao 15, 1 förrådsförman i Ao 9 och 1 kontorist i Ao 9 (sjukhuschefens expedition).

b) *Central sjukvårdspersonal*. 1 personalföreståndare i Ao 14, 1 föreståndare i Ao 14, 3 överskötare i Ae 12 (för resp. apotek, laboratorium och röntgen) och 1 avdelningsbiträde i Ae 3.

c) *Yrkesutbildning och industriell verkstadsdrift*. 1 arbetsföreståndare (ingenjör) i Ae 21 och 1 kanslibiträde i Ae 7.

Styrelsen har föreslagit inrättandet av ovan upptagna tjänster för att tillförsäkra sjukhuset viss personal i nyckelställning redan från den dag

då det kan börja beläggas, d. v. s. omkring 1 oktober 1963. Denna personal erfordras även innan sjukhuset belägges för att bistå vid sjukhusets utrustning och därmed sammanhängande frågor. Styrelsen vill särskilt understryka nödvändigheten av att i god tid anställa ledaren för den tekniskt utbildade personalen. Härvid kan svårigheter förutses på grund av teknikerbristen och konkurrensen från industrin.

Läkartjänsterna vid de nuvarande specialavdelningarna har visat sig mycket svåra att rekrytera. Styrelsen föreslår därför, att läkarna vid detta sjukhus erhåller ett tilläggsarvode med förslagsvis 10 000 kr. för överläkaren och 5 000 kr. för biträdande överläkaren per år.

S:t Lars' sjukhus. Sjukhusets forskningsavdelning, som omfattar fyra vårdavdelningar om tillhopa 112 vårdplatser, erhöll fr. o. m. budgetåret 1961/62 personal till två avdelningar. Direktionen hemställer, att forskningsavdelningen fr. o. m. nästa budgetår erhåller personal för de återstående två vårdavdelningarna. Styrelsen föreslår, att forskningsavdelningen tillföres följande personal, nämligen 2 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 16 skötare i Ae 8 och 2 avdelningsbiträden i Ae 3.

Säters sjukhus. Enligt beslut av 1960 års riksdag skall vid sjukhuset uppföras två nya vårdpaviljonger om vardera tre vårdavdelningar om 30 platser på varje avdelning. Paviljongerna, som benämns MK 2 och MK 3, beräknas vara uppförda vid årsskiftet 1962/63. Det förutsättes, att vissa äldre i dåligt skick varande paviljonger skall utgå, då de nya paviljongerna tages i bruk. Direktionen för sjukhuset anför, att vissa tjänster erfordras för de nya paviljongerna, därest dessa paviljonger skall ersätta paviljongerna M 6 och K 7. Sistnämnda paviljonger, som är i så dåligt skick att de bör utgå, inrymmer f. n. 4 vårdavdelningar med sammanlagt 114 platser. Tillkomsten av de nya paviljongerna MK 2 och MK 3 skulle sålunda innebära, att antalet vårdavdelningar utökas med 2 och antalet vårdplatser med 66. Detta nettotillskott erfordras dels för exspektanterna vid sjukhuset, dels för minskning av överbeläggningen på övriga vårdavdelningar. För att samtliga nya avdelningar skall kunna öppnas erfordras, att följande personal tillföres sjukhuset för paviljongerna MK 2 och MK 3, nämligen 2 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 16 skötare i Ae 8 och 2 avdelningsbiträden i Ae 3.

2) *Personal för befintliga vårdplatser*

2 a) *Läkarpersonal*

Medelbeläggningen per läkartjänst, inberäknat läkarna för den internmedicinska sjukvården, uppgår efter tillkomsten av de nya tjänsterna för budgetåret 1961/62 vid primärsjukhusen till 98, vid sekundärsjukhusen till 103 och vid sjukhusen för psykiskt efterblivna till 140, räknat på 1960 års medelbeläggning och exklusive Falbygdens sjukhus. Den 1 oktober 1960 uppgick antalet vakanta läkartjänster för den inre sjukvården till 94 eller 41,4 pro-

cent av samtliga tjänster. Flertalet vakanta tjänster har dock i växlande utsträckning kunnat uppehållas av vikarier.

Den ökade intagningen av medicine studerande vid universiteten kan förväntas medföra ett större antal färdigutbildade läkare under de närmaste åren. Detta borde öka möjligheterna att fylla vakanserna inom mentalsjukvården. Styrelsen anser sig därför, trots den höga vakansprocenten, böra begära vissa nya läkartjänster. Endast härigenom kan sådana arbetsförhållanden skapas, som stimulerar välutbildade läkare att söka sig till mentalsjukvården. Styrelsen vill härvid särskilt erinra om att överläkaravdelningarna vid flera sjukhus allttjämt är för stora, varför ett ökat antal läkartjänster erfordras för att möjliggöra uppdelning. Av vikt är även att förbättra befordringsförhållandena vid vissa sjukhus.

För ytterligare utbyggnad av den *intern medicinska verksamheten* föreslår styrelsen inrättande av 1 överläkartjänst i Be 1 vid varterad av *Gullberna* och *Umedalens sjukhus*.

Beträffande den *slutna psykiatriska vården* anför styrelsen bl. a. följande.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst som underläkare i Ae 23. Med hänsyn till den låga läkartätheten vid sjukhuset — cirka 106 patienter per läkare — samt önskvärdheten av att tillföra det s. k. södra sjukhuset med dess tungarbetade patientklientel ytterligare en läkartjänst tillstyrker styrelsen framställningen.

Direktionen för *Furunäsets sjukhus* hemställer om 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26 och 1 tjänst som underläkare i Ae 23. Läkartätheten vid sjukhuset är mindre god och motsvarar f. n. 1 läkare på 111 patienter. Sjukhuset saknar tjänst för biträdande överläkare. Den ökade tillströmningen av patienter i hög ålder och av s. k. neurospatienter med dess speciellt psykoteraapeutiska behov har ökat arbetsbelastningen för läkarna högst betydligt. Styrelsen tillstyrker direktionens framställning i så måtto, att 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 bytes mot 1 tjänst för biträdande överläkare i Ao 26 samt 1 ny tjänst för underläkare i Ae 23 inrättas.

Vid *S:ta Gertruds sjukhus* bör 1 tjänst som förste läkare i Ae 24 omändras till 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26 för att möjliggöra uppdelning av överläkaravdelning K, som nu omfattar 502 fastställda vårdplatser men ständigt har en överbeläggning med minst ett 50-tal patienter, i likhet med vad som tidigare skett beträffande överläkaravdelning M.

Direktionen för *S:t Lars' sjukhus* hemställer om inrättandet av dels 1 överläkartjänst i Bo 1 i utbyte mot 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26, dels 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26, dels 1 ny tjänst för underläkare i Ae 23. Överläkartjänsten avses för avdelning MK II där tjänsten som biträdande överläkare, vilken nu föreslås höjd, är placerad. Överläkaravdelning K, som har 400 patienter, är nu den enda sjukvårdsläkaravdelning, som saknar biträdande överläkare, varför en dylik tjänst

vore önskvärd. Inrättandet av tjänsten skulle i hög grad möjliggöra en effektivisering av sjukvårdsarbetet. För överläkaravdelning M, som är uppdelad på avdelningarna M I och M II, erfordras ytterligare 1 tjänst för underläkare i Ae 23.

Styrelsen tillstyrker, att S:t Lars' sjukhus erhåller 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26 — avsedd för överläkaravdelning K — samt 1 tjänst för underläkare i Ae 23. Styrelsen anser sig däremot icke f. n. kunna tillstyrka inrättandet av den föreslagna överläkartjänsten i Bo 1.

Beträffande *S:ta Maria sjukhus* föreslås, att 1 tjänst för förste läkare i Ae 24, vilken erhöles fr. o. m. budgetåret 1956/57, ordinariesättes.

För *Säters sjukhus* föreslås inrättandet av 1 tjänst för underläkare i Ae 23. Tjänsten är avsedd för sjukhusets två neurosavdelningar, som nu förfogar över endast en dylik tjänst.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* anför, att antalet läkartjänster vid sjukhuset (forskningsavdelningen undantagen) ej är tillräckligt med hänsyn till bl. a. den permanenta överbeläggningen, som i slutet av maj 1961 uppgick till 11,2 procent på norra sjukhusets mansavdelning samt 15,7 procent och 19,7 procent på södra sjukhusets mans- resp. kvinnoavdelning, samt det förhållandet att sjukvårdsläkarna i väsentligt större omfattning än hittills kommer att bli engagerade i den fr. o. m. budgetåret 1961/62 kraftigt utökade personalutbildningen. Forskningsavdelningens tillkomst och förläggning till norra sjukhuset medför en minskning av antalet disponibla vårdplatser därstädes. Norra sjukhusets sjukvårdsläkaravdelningar bör i anslutning härtill omorganiseras för att ernå en rationellare ordning än den nuvarande. För detta ändamål erfordras 1 tjänst som förste läkare i Ao 24. Södra sjukhuset (SK) bör likaså, på grund av de svåra arbetsförhållandena där, erhålla 1 förste läkare i Ao 24.

Såsom styrelsen närmare kommer att motivera i det följande synes det angeläget, att Ulleråkers sjukhus erhåller en mera ändamålsenlig organisation än den nuvarande. Styrelsen biträder därför det framlagda förslaget till omorganisation av norra sjukhuset och tillstyrker, att sjukhuset tillföres de föreslagna 2 tjänsterna som förste läkare i Ao 24 med placering vid norra resp. södra sjukhuset.

För *hjälpverksamhet och familjevård* äskas nya läkartjänster av vissa direktioner. Styrelsen är dock f. n. icke beredd att förorda annan utökning av dessa tjänster än att *S:t Jörgens sjukhus* tillföres 1 tjänst som förste läkare i Ao 24. Hjälpverksamheten inom sjukhusets upptagningsområde har under senare år utvecklats i hög grad. Vidare har den numera rådande inspektionsskyldigheten av enskilda sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka samt tillsynen av försöksutskrivna kriminalpatienter bidragit till att alltmer öka arbetsbördan för hjälpverksamhetsöverläkaren. Styrelsen anser därför behovet av ifrågavarande tjänst vara angeläget.

Sammanfattningsvis innebär medicinalstyrelsens förslag till förstärkning

av läkarpersonalen inrättande av 2 överläkartjänster i Be 1, 3 biträdande överläkartjänster i Ao 26, 4 förste läkartjänster i Ao 24 och 4 underläkartjänster i Ae 23.

Samtidigt föreslås, att 1 förste läkartjänst i Ao 24 och 2 förste läkartjänster i Ae 24 indrages.

2 b) *Administrativ chefspersonal*

Ulleråkers sjukhus är f. n. landets största statliga mentalsjukhus med ett fastställt vårdplatsantal av 1 480 platser. Sjukhusets personalstyrka uppgår totalt till 775 personer enligt den för sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1961 gällande personalstaten, varav 623 hänförs till sjukvårdspersonal och övriga till kontors- och ekonomipersonal. Omsättningen av vikarierande personal är mycket stor. Sålunda ny- och återanställdes under år 1960 i sjukvårdsarbetet tillsammans 726 personer, medan avgången bland vikarierna under samma tid uppgick till sammanlagt 631 personer. Den stora omsättningen beträffande extra personal ställer mycket stora krav på sjukhusets personaladministrativa resurser. Sjukhusets geografiska förläggning med byggnaderna spridda över ett stort område, varigenom sjukhuset de facto är uppdelat på två enheter, bidrager även till att försvåra sjukhusets administration.

Sjukhuset användes i betydande utsträckning som utbildningsanstalt för främst statlig sjukvårdspersonal men även för blivande läkare. En särskild psykiatrisk forskningsavdelning under chefskap av en professor är numera förlagd till sjukhuset och förslag föreligger, att sjukhuset skall tillföras såväl en avdelning om 50 vårdplatser för psykiskt sjuka barn som en avdelning för höggradigt psykiskt efterblivna. Dessa nya enheter kommer att ställa ökade krav på sjukhusets administrativa ledning.

Av medicinalstyrelsen och överinspektören för mentalsjukvården under våren 1961 företagen inspektion vid sjukhuset har givit vid handen, att vissa mindre tillfredsställande förhållanden synes råda på personalsidan. Dessa förhållanden torde till icke obetydlig del vara att hänföra till det faktum, att sjukhusets administrativa ledning icke är organiserad och utbyggd på ett sätt som den borde vara med hänsyn till sjukhusets storlek. Det kan icke rimligen begäras att sjukhuschefen, som är överläkare och tillika sjukvårdsläkare för en överläkaravdelning och därtill måste deltaga i den vid sjukhuset bedrivna undervisningen såsom lärare för både medicine kandidater och sjuksköterskeelever m. fl., dessutom skall kunna medhinna såväl det löpande administrativa arbetet — som är av betydande omfattning — som den kontinuerliga översyn av sjukhusets organisation, som bör ske för att sjukhuset städse skall drivas så effektivt och ekonomiskt som möjligt.

S:t Lars' sjukhus är närmast efter Ulleråker landets största statliga mentalsjukhus med 1 411 fastställda vårdplatser. Även till detta sjukhus har numera knutits en forskningsavdelning, varjämte sjukhuset ianspråktagas

som utbildningsanstalt för sjukvårdspersonal i lika stor utsträckning som Ulleråkers sjukhus. Sjukhusets personalstyrka uppgår till 687 personer enligt den för sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1961 gällande personalstaten. Därav hänförs sig 559 till sjukvårdspersonal och övriga till kontors- och ekonomipersonal.

Enligt sjukhuslagen kan ledningen av kommunalt sjukhus utövas under direktionen av en särskilt tillsatt sjukhusdirektör. Detta gäller såväl kroppssom mentalsjukhus. Sjukhusdirektörer har numera tillsatts vid ett flertal större landstingssjukhus. Vid ett överförande av huvudmannaskapet för mentalsjukvården till landstingen, varvid sjukhuslagen automatiskt blir tillämplig även på mentalsjukhusen, torde en administrativ förstärkning av sjukhusledningen vid de större mentalsjukhusen komma till stånd ganska snart. Frågan är dock om en sådan förstärkning bör anstå i avvaktan härpå. En effektiv ledning av dessa sjukhus ställer numera stora krav på befattningshavarna i chefsställning och i längden torde det icke vara möjligt att låta sjukhuschefskapet utgöra en bisyssla för en klinikchef. Medicinalstyrelsen finner det för sin del påkallat, att tjänster såsom sjukhusdirektörer inrättas redan nu vid åtminstone de två största mentalsjukhusen, Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus.

Sjukhusdirektören, som skall vara direktionens verkställande tjänsteman, bör i princip ha avlagt akademisk examen och vid tjänstgöring inom stats- eller landstingsförvaltning ha ådagalagt framstående skicklighet och givit prov på synnerligen god organisatorisk förmåga. För att en befattningshavare med erforderliga kvalifikationer skall erhållas, bör tjänsten placeras i B 1. Därjämte bör utgå hyresersättning för att uppnå paritet med överläkarna.

Styrelsen föreslår sålunda, att vid vart och ett av Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus inrättas 1 tjänst som sjukhusdirektör i Bo 1. De nuvarande 2 tjänsterna som sjukhusintendent i Ao 24 föreslås samtidigt ersatta med tjänster som direktörsassistent i Ae 21 vid vederbörande sjukhus. Direktörsassistenten bör även kunna tjänstgöra som direktionens sekreterare, för vilket uppdrag nu utgår särskild ersättning. Därest sjukhusdirektörstjänster inrättas bör en överläkare utses till chefsläkare. Denne bör erhålla ett arvode av förslagsvis 2 400 kr. per år.

2 c) Sjukvårdspersonal

Central sjukvårdspersonal

Vidkommande behovet av ytterligare tjänster för *personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal* anför styrelsen bl. a. att *S:t Anna's*, *S:t Olofs* och *Västra Marks sjukhus* saknar tjänster för såväl personalföreståndare som biträdande personalföreståndare, varför personalfrågorna vid dessa sjukhus handlägges av resp. föreståndare. För att avlasta föreståndarna detta tidskrävande arbete och bereda dem ökad

möjlighet att ägna sig åt sjukvårdsarbetet på avdelningarna föreslår styrelsen inrättandet vid vart och ett av S:ta Annas, S:t Olofs och Västra Marks sjukhus av 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12. Vid S:ta Annas sjukhus kan därvid 1 vakant och övertalig tjänst som överskötare i Ao 12 indragas.

Direktionen för *Furunäsets sjukhus*, där sjukvårdspersonalens antal överstiger 300, framhåller, att sjukhusets ställning som utbildningssjukhus innebär ökade arbetsuppgifter för personalföreståndaren. Enär andra sjukhus av motsvarande storleksordning förfogar över biträdande personalföreståndartjänster, tillstyrker styrelsen, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12.

Direktionerna för *S:t Lars'* och *Ulleråkers sjukhus* har yrkat ytterligare tjänster för biträdande personalföreståndare — sjukhusen har nu en tjänst som personalföreståndare och en som biträdande personalföreståndare vardera — under motivering att personalavdelningarnas resurser måste betecknas som klart underdimensionerade. Med åberopande av vad ovan anförts beträffande behovet av förstärkning av sjukhusens personaladministrativa resurser tillstyrker styrelsen att S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus tillföras vardera ytterligare 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12.

För att möjliggöra ovan vid behandlingen av läkarpersonalen föreslagen uppdelning vid *S:ta Gertruds sjukhus* av överläkaravdelning K med 502 vårdplatser på två överläkaravdelningar föreslår styrelsen inrättandet av 1 tjänst som föreståndare i Ao 14.

Beträffande *överordnad personal för nattjänst* anför styrelsen, att styrelsen genom inspektionsverksamhet under det senaste året samt genom infordrade uppgifter angående nattöverskötarnas tjänstgöring kommit till den uppfattningen, att det är önskvärt med en allmän förstärkning av denna personalgrupp vid samtliga sjukhus. Skillnaden mellan antalet dagtjänstgörande sjukvårdspersonal i förmansställning och antalet nattjänstgörande är f. n. alltför stor. Efter arbetstidsförkortningens genomförande har även nattöverskötarnas tjänstgöring per dygn, i tjänstgöringstimmar räknat, måst utsträckas alltför långt vid flertalet sjukhus. Vidare medför stora avstånd mellan de olika vårdpaviljongerna särskilt vid de äldre sjukhusen, att nattöverskötarna ej hinner att gå ronder i önskvärd utsträckning. Detta har i vissa fall lett till att för nattjänst på vårdavdelning avdelad skötarpersonal icke fullgjort sin tjänstgöring på tillfredsställande sätt.

Vidare har antalet nyintagningar av patienter under den del av dygnet, då nattpersonalen är i tjänst, på sina håll visat tendens till ökning. Då det är nattöverskötarna, som får mottaga och inskriva dessa patienter, blir följden att tiden för ronder på vårdavdelningarna minskar. Den under senare år intensifierade behandlingen med ökad användning av moderna läkemedel

har även medfört, att patienterna nattetid måste ha mera tillsyn än tidigare, vilket i sin tur fordrar större insats av kvalificerad sjukvårdspersonal.

Direktionerna för *Birgittas, S:t Sigfrids* och *Umedalens sjukhus* har hemställt om vardera 1 tjänst för nattöverskötare samt direktionen för *Ulleråkers sjukhus* om 4 dylika tjänster. Styrelsen tillstyrker på ovan anförda skäl dessa framställningar, innebärande sammanlagt 7 tjänster. Därutöver föreslår styrelsen, att följande sjukhus erhåller vardera 1 tjänst som nattöverskötare, nämligen *S:t Gertruds, Sundby, Sätters* och *Västra Ny sjukhus*. Sistnämnda sjukhus saknar dylik tjänst och styrelsen finner det angeläget, att sjukhuset erhåller en sådan befattningshavare. Vidare bör *S:t Lars' sjukhus* tillföras 2 sådana tjänster med tanke på sjukhusets storlek samt tillkomsten av forskningsavdelningen. Det totala antalet föreslagna tjänster som nattöverskötare i Ao 12 uppgår alltså till 13.

Styrelsen har för avsikt att framdeles föreslå ytterligare utökning av dessa tjänster.

I fråga om *sjukhusens medicinska centra* har direktionerna äskat ett flertal tjänster för överskötare, förste skötare och laboratoriebiträden. Bland de begärda överskötartjänsterna ingår överskötartjänster för biträde åt överläkaren i internmedicin. Styrelsen har tidigare ansett sig icke böra tillstyrka framställningar om sådana tjänster, innan resultatet av mentalsjukvårdsberedningens personaldelegations arbete förelåg. Då emellertid delegationen ännu icke redovisat sitt arbete och direktionerna med skärpa hävdade, att internöverläkarna bör erhålla kvalificerad sjukvårdspersonal som medhjälpare, har styrelsen funnit sig icke kunna avvakta resultatet av delegationens utredningar. Tjänsterna bör tillsättas med legitimerade sjuksköterskor.

Beträffande de äskade tjänsterna som förste skötare i Ao 10 med uppgift att handha Ekg och Eeg samt biträda i laboratoriearbetet ställer sig styrelsen i viss mån tveksam, enär dessa arbetsuppgifter i framtiden torde komma att anförtras åt personal med enbart teknisk utbildning. Då emellertid tillgången på sådan personal f. n. är ringa, anser sig styrelsen böra tillstyrka vissa tjänster. Dessa tjänster bör dock endast inrättas som extra ordinarie för att möjliggöra en framtida omändring.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* har hemställt om dels 1 överskötartjänst i Ao 12 för den internmedicinska vården, dels 1 förste skötartjänst i Ao 10 med uppgift att handha Eeg- och Ekgundersökningarna. F. n. saknas tjänst för arbetet med Eeg och Ekg, enär den befintliga förste skötaren biträder laboratorieöversköterskan med laboratoriearbetet. Styrelsen tillstyrker inrättandet av 1 tjänst som överskötare i Ae 12 för den internmedicinska vården och 1 tjänst som förste skötare i Ae 10.

Direktionen för *Gullberna sjukhus* anför, att personalsituationen vid sjukhusets medicinska centrum är ytterst pressad, framför allt i fråga om laboratoriet. Sålunda har antalet provtagningar från 1958 till 1960 beträffande

hämoglobin, röda och vita blodkroppar och differentialräkningar fördubblats, protrombinindex nära 10-dubblats, leverfunktionsproverna cirka 4-dubblats o. s. v. Ytterligare 1 befattningshavare med laboratorieutbildning erfordras därför. Styrelsen tillstyrker, att Gullberna sjukhus tillföres 1 tjänst som laboratoriebiträde i Ae 5/9.

På framställningar av direktionerna för *Mariebergs*, *Sidsjöns* och *Säters sjukhus* föreslår styrelsen, att vart och ett av sjukhusen tillföres 1 tjänst som överskötare i Ae 12.

Direktionen för *S:t Maria sjukhus* hemställer om 1 tjänst som överskötare för den internmedicinska vården och 1 tjänst som laboratorieöverskötare i Ao 12. Härvid anför bl. a., att laboratoriet är underbemannat med hänsyn till den, alltsedan internöverläkare tillfördes sjukhuset, alltmer ökade intensiteten i laboratoriearbetet samt önskvärdheten av att införa nya mera komplicerade undersökningsmetoder för att förbättra den somatiska vården. Styrelsen tillstyrker inrättandet av 1 tjänst som överskötare i Ae 12 för internmedicinsk verksamhet och 1 tjänst som förste skötare i Ae 10.

Direktionen för *S:t Sigfrids sjukhus* begär 1 tjänst som förste skötare i Ao 10 för att betjäna den nya elektroencefalograf, som erhållits under våren 1961. Styrelsen tillstyrker, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som förste skötare i Ae 10.

Direktionen för *Sundby sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst som överskötare i Ao 12 på grund av ökad belastning beträffande apoteket och laboratoriet sedan sjukhuset nu erhållit tjänst för internöverläkare.

Enär sjukhuset endast förfogar över två tjänster som överskötare vid medicinskt centrum, nämligen för apotek och laboratorium, och då pågående ombyggnad av medicinskt centrum innebär, att en röntgenavdelning kommer att tillföras sjukhuset under budgetåret 1962/63, tillstyrker styrelsen, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som överskötare i Ae 12 för röntgenarbete.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* har upprepat sina under tidigare budgetår framförda förslag om en kraftig förstärkning av personalen vid sjukhusets laboratorium. Personalen räcker nu icke till för att organisera någon jourtjänst. Den nuvarande personaluppsättningen medgiver endast att verksamheten kan hållas igång på vardagarna mellan klockan 7.00 och 17.00. Efter kl. 17.00 och nattetid samt sön- och helgdagar finnes sålunda icke någon laboratoriepersonal tillgänglig.

Laboratoriet har f. n. 1 överskötartjänst, 1 förste skötartjänst och 1 tjänst för laboratoriebiträde. Dessutom har 1 skötare »lånats» från en vårdavdelning för att biträda i laboratoriet. Med hänsyn till att tillkomsten av forskningsavdelningen utan tvivel kommer att ställa ökade krav på laboratoriet och då det är riskabelt att såsom nu sker uppskjuta provtagningar, vilka bör göras under natten, till påföljande dag anser styrelsen, att personalen bör förstärkas och tillstyrker, att sjukhuset erhåller 3 nya tjänster för

laboratoriepersonal, varav 1 laboratorieassistent i Ae 11 och 2 laboratoriebiträden i Ae 5/9. Möjligheterna att tillsätta tjänster för laboratoriepersonal bedömes vara relativt goda i Uppsala.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av den centrala sjukvårdspersonalen med 33 nya tjänster, därav 1 föreståndare i Ao 14, 13 nattöverskötare i Ao 12, 6 biträdande personalföreståndare i Ae 12, 6 överskötare i Ae 12, 1 laboratorieassistent i Ae 11, 3 förste skötare i Ae 10 och 3 laboratoriebiträden i Ae 5/9. Samtidigt föreslås indragning av 1 överskötare i Ao 12.

Vårdavdelningspersonal

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst på vårdavdelningarna vid primär-sjukhusen utgör 2,8, beräknat på 1960 års beläggning. Vissa sjukhus har emellertid alltså en relativt låg personaltäthet. Sålunda ligger sju sjukhus alltså över 3,0. Sjukhusen för psykiskt efterblivna har — med undantag för Vipeholms sjukhus — alltså en personaltäthet, som ligger högre än 3,0.

Direktionerna har för budgetåret 1962/63 hemställt om en utökning av personalen dels för att möjliggöra omorganisation av vårdavdelningar, dels för allmän förstärkning.

Direktionen för *S:t Lars' sjukhus* anför, att avdelning 25 a på överläkaravdelning M II är avsedd för 42 kroniska, oroliga patienter men har en ständig överbeläggning med omkring 10 patienter. Då avdelningen i sitt nuvarande skick är tungskött och en differentiering av klientelet synnerligen behövlig, är en uppdelning på två avdelningar önskvärd. Härfor erfordras 1 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10 och 5 skötare i A 8. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* har som ovan nämnts framlagt förslag till omorganisation av norra sjukhuset, innebärande att samtliga överläkaravdelningar skulle omfatta patienter av båda könen. Antalet vårdavdelningar för tbc-sjuka skulle reduceras från fyra till två, varigenom två avdelningar för icke tbc-sjuka åldringar skulle kunna inrättas i de för detta ändamål synnerligen väl lämpade tbc-paviljongerna. De nya sjukvårdsläkaravdelningarna skulle benämnas MK I och MK II samt ha gemensam behandlingsavdelning m. m. För denna omorganisation begär direktionen 8 tjänster för skötare och 1½ för avdelningsbiträde, varav 2 tjänster för skötare är avsedda för forskningsavdelningen.

Direktionen anför vidare, att vid södra sjukhuset erfordras ytterligare personal till paviljong K 14, som skall byggas om och vilken beräknas bli färdig under budgetåret 1962/63. Till denna paviljong skulle erfordras 1 överskötare, 2 förste skötare, 9 skötare och 1 avdelningsbiträde.

Enligt styrelsens mening är det befogat med en omorganisation av — förutom sjukhusets administrativa ledning — sjukvården vid sjukhuset. Den nuvarande organisationen och överläkaravdelningarnas sammansättning är

i stort sett av äldre datum. En fördelning av patienterna på så sätt att varje överläkare endast har manliga resp. kvinnliga patienter kan icke anses stå i överensstämmelse med den moderna mentalsjukvårdens principer. För att ernå ett gott vårdresultat erfordras vidare en betydligt längre driven differentiering av klientelet än vad som f. n. är fallet. Detta ställer krav på ytterligare personal.

Styrelsen anser det mycket angeläget med en omorganisation av sjukvården vid Ulleråker, varvid början snarast bör göras med norra sjukhuset för att därefter följas av södra sjukhuset så snart byggnadstekniska förutsättningar föreligger. Styrelsen tillstyrker därför, att sjukhuset tillföres 8 skötare i A 8 och 1 avdelningsbiträde i Ae 3.

Den begärda personalförstärkningen för södra sjukhusets omorganisation kan styrelsen f. n. icke tillstyrka, enär upprustningen av paviljongerna M II och K 14, enligt vad som uppgivits av mentalsjukvårdsberedningens byggnadsdelegation, inte kan väntas bli färdig förrän i mars 1965.

Direktionerna har för allmän förstärkning begärt bl. a. 119 skötartjänster och 154 tjänster för avdelningsbiträden. I likhet med vad styrelsen anförde i åskandena för budgetåret 1961/62 anser sig styrelsen böra iakttaga en viss återhållsamhet till förslag om inrättande av nya tjänster för sjukvårdsutbildad personal för befintliga avdelningar m. m. Styrelsen finner sig därför endast, på ett undantag när (S:t Lars), kunna tillstyrka inrättandet av skötartjänster vid sjukhus som dels har en medelbeläggning per sjukvårdstjänst av 3,0 eller däröver, dels icke under de närmaste åren, såvitt nu kan förutses, kommer att få sitt fastställda vårdplatsantal minskat i en omfattning, som kommer att avsevärt påverka nyssnämnda relationstal för medelbeläggningen.

Direktionen för *Sidsjöns sjukhus* har begärt personalförstärkning för att möjliggöra ökning av nattvaktspersonalen sedan bl. a. en patient misshandlat en skötare under nattjänstgöring så svårt, att skötaren sedermera avled.

Direktionerna för *Källshagens* och *Umedalens sjukhus* anför, att personaltätheten är så låg (3,3 resp. 3,2) att det är svårt att åstadkomma effektiv vård, särskilt på de personalkrävande åldringsavdelningarna.

Vid *Västra Ny sjukhus* bör skötarpersonalen förstärkas med hänsyn till önskvärdheten att dels utöka patienternas utearbete, speciellt skogsavverkningen, dels motverka den höga rymningsfrekvensen.

Styrelsen föreslår, att 31 tjänster för skötare i A 8 tillföres sjukhusen, varav *Källshagen* 10, *S:t Lars* 4, *Sidsjön* 5, *Umedalen* 10 och *Västra Ny* 2. För att underlätta eventuella senare omdispositioner bör dessa tjänster inrättas som extra ordinarie.

Vad angår de begärda 154 tjänsterna för avdelningsbiträden föreslog styrelsen i anslagsåskandena för budgetåret 1961/62, att så många tjänster skulle tillföras sjukhusen under en treårsperiod, att varje vårdavdelning erhöll ett avdelningsbiträde. Då antalet vårdavdelningar f. n. utgör 713 och

antalet avdelningsbiträden 439, återstår alltså 274 tjänster att inrätta. Styrelsen föreslår därför, att för budgetåret 1962/63 inrättas 137 tjänster för avdelningsbiträden.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens hemställan en utökning av vårdavdelningspersonalen med 185 nya tjänster, därav 1 överskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 44 skötare i Ae 8 och 138 avdelningsbiträden i Ae 3.

Personal för arbets- och sysselsättningsterapi

Såsom styrelsen anför under en följd av år i samband med anslagsäskandena för mentalsjukhusen anser styrelsen det önskvärt, att arbets- och sysselsättningsterapi ytterligare utvecklas. Då styrelsen emellertid under hand erfarit, att svårigheter uppstått på vissa håll att tillsätta nyinrättade tjänster, har styrelsen infordrat uppgifter om antalet skötare, som uppfyller gällande behörighetsbestämmelser för befordran till förste skötare i arbetsterapi, d. v. s. som har genomgått 4-månaders kurs i arbets- och sysselsättningsterapi och är behöriga att inneha förmanstjänst. Därav framgick, att det finns endast 6 skötare, som är behöriga till sådana tjänster. Däremot finns 38 befattningshavare, som genomgått ovannämnda 4-månaders kurs men ej genomgått för erhållande av förmanstjänst erforderlig utbildning och alltså icke är behöriga att inneha förste skötartjänst i arbetsterapi. Fr. o. m. den 1 juli 1961 finns för arbets- och sysselsättningsterapi sammanlagt 77 tjänster för förste skötare i A 10 och lika många tjänster för skötare i A 8. Då antalet sjukvårdsläkaravdelningar uppgår till sammanlagt 78 finnes det således redan nu i stort sett en tjänst som förste skötare resp. skötare i arbetsterapi för varje sjukvårdsläkaravdelning. Styrelsens målsättning har varit att i första hand tillföra varje sjukvårdsläkaravdelning en tjänst för arbetsterapeut eller — då arbetsterapeuttjänsterna varit svåra att tillsätta på grund av brist på behöriga sökande — en förste skötare med 4-månadersutbildning i arbetsterapi. Med hänsyn till dels att denna målsättning nu synes i stort sett uppnådd, dels att mentalsjukvårdsberedningens personaldelegations arbete ännu ej har redovisats, samt dels den ovan redovisade bristen på behörig personal, anser sig styrelsen f. n. i princip böra vänta med inrättandet av ytterligare förste skötartjänster. Däremot kunde sjukvårdsläkaravdelningarna lämpligen tillföras vissa ytterligare tjänster för i arbetsterapi utbildade skötare, enär dylika skötare bör finnas såväl för de särskilt för arbetsterapi inrättade lokalerna som för sysselsättning av sådana patienter, som av skilda anledningar måste kvarbliva på vårdavdelningarna och sysselsättas där.

Västra Marks sjukhus bör tillföras 1 tjänst som terapiföreståndare i Ao 11 med hänsyn till önskvärdheten att ytterligare aktivera arbetsterapi på vårdavdelningarna. Därjämte bör sjukhuset erhålla 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 3. Då det visat sig möjligt att bedriva sysselsättningsterapi med en del av patienterna vid *Vipeholms sjukhus*, har sjukhuset begärt 1 tjänst

för terapiföreståndare och 1 tjänst för arbetsterapeut. Dessa tjänster är styrelsen f. n. icke beredd att tillstyrka. Styrelsen föreslår istället, att 1 tjänst som förste skötare i Ao 10 inrättas.

S:t:a Maria sjukhus bör erhålla 1 tjänst för avdelningsbiträde i Ae 3.

Följande sjukhus bör erhålla tjänster för skötare i A 8, nämligen *Gullberna, Gådedå, Mariebergs, Restads, Ryhovs, S:t:a Gertruds* och *Säters sjukhus* vardera 1 skötartjänst samt *Birgittas, S:t Lars'* och *Ulleråkers sjukhus* 2 tjänster vardera. Sammanlagt föreslås alltså inrättandet av 13 tjänster för skötare i A 8.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag till förstärkning av personalen för arbets- och sysselsättningsterapi inrättande av 17 nya tjänster, därav 1 terapiföreståndare i Ao 11, 1 förste skötare i Ao 10, 13 skötare i A 8 och 2 avdelningsbiträden i Ae 3.

Personal för familjevård och hjälpverksamhet

Direktionen för *Birgittas sjukhus* har hemställt om inrättandet av ytterligare 1 tjänst som föreståndare och anför, att hjälpverksamheten ständigt ökat under senare år, varför arbetsbördan nu måste betecknas som orimligt stor, vilket även överinspektören för mentalsjukvården påpekat i sina rapporter. Med hänsyn till att hjälpverksamhetsöverläkaren tillika är sjukvårdsläkare vid Hammars sekundärsjukhus (78 vårdplatser) samt tillsynsläkare för de enskilda sjukhemmen för lättskötta psykiskt sjuka inom upptagningsområdet faller en betydande del av arbetet med hjälpverksamheten på föreståndarna. Styrelsen delar överinspektörens uppfattning, att familjevården och hjälpverksamheten vid *Birgittas sjukhus* bör erhålla personalförstärkning. Styrelsen föreslår därför, att 1 tjänst som föreståndare i Ao 13 för hjälpverksamhet inrättas vid sjukhuset.

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* anför, att sjukhusets kurator även handhar familjevårdsfrågorna. F. n. är 14 patienter placerade i familjevård och denna verksamhet skulle kunna utökas betydligt, därest 1 tjänst som föreståndare tillfördes sjukhuset. Erfarenheterna från familjevården vid Salberga sjukhus, vilket sjukhus vad patientklientelet beträffar närmast är jämförbart med *Västra Ny sjukhus*, är goda. Sålunda har Salberga sjukhus ständigt 50—70 patienter i familjevård. För denna verksamhet har sjukhuset en tjänst som föreståndare. Styrelsen finner det angeläget, att *Västra Ny sjukhus* erhåller möjlighet att utbygga sin familjevård och föreslår, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som föreståndare i Ao 13.

Psykologer

Elva direktioner har begärt inrättande av tjänster för psykologer och andra har hemställt om arvoden till avlönande av psykologer.

Fr. o. m. budgetåret 1961/62 erhöll sjukhusen 2 nya psykologtjänster, vilka styrelsen placerade vid *Ryhovs* och *Ulleråkers sjukhus*. Tjänster för

psykologer finns därutöver vid Restads och Sidsjöns sjukhus. Allt flera direktorier begär inrättandet av psykologtjänster. Bristen på kompetenta psykologer torde emellertid under de närmaste åren alltså lägga hinder i vägen för sjukhusen att i önskad utsträckning erhålla tjänster. Vid de mentalsjukhus, som är belägna i universitetsstäder, bedömes dock möjligheterna att tillsätta psykologtjänster som relativt goda.

Styrelsen föreslår, att följande sjukhus tillföres vardera 1 tjänst som biträdande psykolog i Ae 21, nämligen *Falbygders, S:t Jörgens, S:t Lars' och Umedalens sjukhus*. Vid *Källshagens sjukhus* bör den befintliga arvodes-tjänsten för psykolog omvandlas till tjänst i Ae 21.

Ulleråkers sjukhus önskar den befintliga biträdande psykologtjänsten i Ae 21 uppflyttad till psykologtjänst i Ae 24 samt 1 ny tjänst som biträdande psykolog i Ae 21. Styrelsen biträder framställningen i så måtto, att styrelsen tillstyrker inrättandet av 1 tjänst för biträdande psykolog i Ae 19. I övrigt anser sig styrelsen, som vill avvakta ytterligare erfarenheter beträffande psykologernas verksamhet vid detta sjukhus, icke kunna tillstyrka framställningen.

Vidare föreslår styrelsen, att delposten för avlönande av arvodesanställda psykologer upptages med 35 000 kr.

Kuratorer

Kuratorsorganisationen vid sjukhusen bör enligt styrelsens uppfattning utbyggas ytterligare. Särskilt bör organisationen förstärkas vid de sjukhus, som handhar vården av ett större antal straffriförklarade patienter, när denna patientgrupp är särskilt arbetskrävande. Möjligheterna att tillsätta kuratorstjänster synes ha ökat något under senaste året, men vissa sjukhus har alltså svårigheter därvidlag. Konkurrensen med de sjukvårdsinrättningar, vars huvudmän är organiserade hos svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet, torde härvid spela stor roll, när landstingen m. fl. har inrättat befordringstjänster benämnda »förste kurator» i A 15. För att mentalsjukhusen skall kunna hävda sig i konkurrensen finner styrelsen det nödvändigt, att befordringstjänster inrättas dels vid de sjukhus, som har eller med bifall till styrelsens nu framställda förslag, kommer att få mer än två kuratorstjänster, dels vid de sjukhus, där det hitintills visat sig omöjligt att tillsätta (den enda) kuratorstjänsten. De senare sjukhusen är merendels avsidat belägna.

Styrelsen föreslår, att 6 tjänster som kurator i Ae 15 inrättas och tilldelas följande sjukhus, nämligen *Restads, S:t Jörgens, S:t Lars', Sidsjöns, Sundby och Ulleråkers sjukhus*. Vid *Säters sjukhus* bör den befintliga tjänsten för kurator i Ae 13 utbytas mot 1 tjänst för kurator i Ae 15, när tjänsten hitintills icke lockat kompetent sökande och behovet av en kurator är stort vid detta sjukhus, som har att vårda ett betydande antal straffriförklarade.

Sjukgymnaster

Den av sjukgymnasterna bedrivna verksamheten är till stor nytta för patientvården. Det är därför önskvärt, att varje sjukvårdsläkaravdelning erhåller en tjänst för sjukgymnast. Tillgången på sjukgymnaster är emellertid f. n. så begränsad, att inte ens alla de 11 tjänster, som nu finns vid sjukhusen, kunnat tillsättas. Vissa mentalsjukhus har emellertid bedömt möjligheterna att tillsätta nyinrättade tjänster för sjukgymnaster som relativt goda.

Styrelsen föreslår, att 6 tjänster för sjukgymnast i Ae 11/13 inrättas och tilldelas *Frösö, S:t Gertruds, S:t Lars', Sundby, Ulleråkers och Västra Marks sjukhus*.

Delposten för avlönande av arvodesanställda sjukgymnaster föreslås vidare upptagen med oförändrat belopp, 55 000 kr.

Tandläkare och tandsköterskor

Såsom styrelsen anförde i sina anslagsäskanden för statens mentalsjukhus för budgetåret 1957/58 har patienterna vid *Vipeholms sjukhus* under den tid styrelsen bedrev odontologisk försöksverksamhet där meddelats fullständig tandvård. Försöksstationen som sådan har därefter nedlagts. Då emellertid styrelsen fann det angeläget, att den vid försöksstationen tidigare meddelade tandvården fick fortsätta, godkände styrelsen den 9 juni 1956 den i nämnda station ingående tandvårdsavdelningen med vissa ändringar såsom anstaltspoliklinik vid sjukhuset och föreskrev samtidigt bl. a., att polikliniken tills vidare fick drivas i den mån till direktionen för *Vipeholms sjukhus* samt till direktionen för *S:t Lars' sjukhus* förfogande ställda medel förslog därtill. Vid sjukhuset är tandvården numera ordnad så, att en privatpraktiserande tandläkare utövar tandvård på patienterna cirka 10 timmar per vecka. Årskostnaderna för denna tandvård uppgår till omkring 15 000 kr. Kostnaderna för denna tandvård har helt åvilat staten. Då medlen emellertid visat sig otillräckliga, har patienternas tandvård numera delvis blivit försummad.

S:t Lars' sjukhus med cirka 1 450 patienter saknar egen tandpoliklinik och har hittills skickat patienterna till privatpraktiserande tandläkare. Detta har naturligt nog endast kunnat ske i begränsad omfattning. Årskostnaden för denna tandvård uppgår till omkring 5 000 kr. Antalet patienter, som kan bli föremål för fullständig s. k. konserverande vård, torde vara stort vid detta sjukhus.

Sammanlagda kostnaden för arvoden till tandläkare vid *Vipeholms* och *S:t Lars' sjukhus* uppgår sålunda nu till cirka 20 000 kr. årligen. Därest behovet av tandvård skall kunna tillgodoses i önskvärd utsträckning, måste flera arvodesanställda tandläkare anlitas under förutsättning att man fortsätter på den väg, som hittills valts för tandvårdens tillgodoseende. Emellertid ställer sig tandvård, som tillgodoses på detta sätt, onödigt kostsam.

Det skulle ställa sig kostnadsmässigt förmånligare att anställa en anstalts-tandläkare och ordna tandvården enligt de principer, som gäller för folktandvården. Anstaltstandläkaren bör vara gemensam för Vipeholms och S:t Lars' sjukhus. Verksamheten bör tills vidare drivas som försöksverksamhet och behandlingen av patienterna genomföras enligt vanliga, inom folktandvården gällande principer. Barn t. o. m. 15 års ålder skulle följaktligen behandlas för den enskilde kostnadsfritt. För övriga patienter bör behandlingskostnaden debiteras enligt folktandvårdstaxan. Kostnader för vård av akuta tandsjukdomar samt sanering genom tandextraktioner bör stanna på staten, medan övrig tandvård debiteras patienten. Ersättning sökes hos patienternas anhöriga (förmyndare) eller, vid fall av medellöshet, hos vederbörande socialnämnd.

Lönegradsplaceringen för tandvårdspersonalen bör göras sådan, att tjänsterna kan beräknas bli besatta med kompetenta sökande. I folktandvården utgår för motsvarande tandläkartjänster löneförmåner närmast motsvarande A 26 och för tandskötersketjänsterna A 7. Då det vid mentalsjukhusen rör sig om ett klientel av speciell, mera svårhanterlig art, bör tjänst som tandläkare därstädes placeras i lägst A 26 och tjänst som tandsköterska i A 7.

Styrelsen föreslår sålunda, att vid Vipeholms och S:t Lars' sjukhus inrättas 1 för sjukhusen gemensam tjänst som anstaltstandläkare i Ag 26 och 1 tjänst som anstaltstansköterska i Ag 7.

Sammanfattning

Medicinalstyrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonal för *befintliga vårdplatser* innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 258 tjänster, nämligen 1 anstaltstandläkare i Ag 26, 5 biträdande psykologer i Ae 21, 1 biträdande psykolog i Ae 19, 7 kuratorer i Ae 15, 1 föreståndare i Ao 14, 2 föreståndare i Ao 13, 14 överskötare i Ao 12, 6 överskötare i Ae 12, 6 biträdande personalföreståndare i Ae 12, 6 sjukgymnaster i Ae 11/13, 1 terapiföreståndare i Ao 11, 1 laboratorieassistent i Ae 11, 3 förste skötare i Ao 10, 3 förste skötare i Ae 10, 3 laboratoriebiträden i Ae 5/9, 57 skötare i Ae 8, 1 anstaltstansköterska i Ag 7 och 140 avdelningsbiträden i Ae 3. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 1 kurator i Ae 13 och 1 överskötare i Ao 12. Vidare skulle *på övergångsstat* redan förda tjänster *minskas* med 8 arbetsterapeuter i Ao 10, 7 överskötare i Ao 10, 14 överskötare i Ao 9 och 5 översköterskor i Ao 9.

2 d) Kontorspersonal

Direktionerna för *S:ta Gertruds, Mariebergs, Umedalens, Frösö, Gullberna* och *S:t Olofs sjukhus* hemställer, att 1 hos överläkare tjänstgörande kontorsbiträde på varje sjukhus erhåller ställning som kanslibiträde. I enlighet med styrelsens uttalande i tidigare anslagsäskanden, att överläkares

och biträdande överläkares skrivbiträden med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade art bör vara kanslibiträden, tillstyrker styrelsen framställningen.

En förstärkning av skrivpersonalen begäres av ett flertal direktioner. För tillgodoseende av de mest angelägna behoven föreslår styrelsen, att 13 tjänster såsom biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 inrättas.

Av nuvarande innehavare av icke-ordinarie tjänster såsom biträde för skriv- och kontorsgöromål torde 10 den 1 juli 1962 ha uppnått av Kungl. Maj:t föreskriven anställningstid för erhållande av ordinarie tjänst, varför styrelsen föreslår utbyte av dessa tjänster mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5.

Sammanfattningsvis innebär styrelsens förslag beträffande kontorspersonalen, att 6 kanslibiträden i Ae 7 samt 10 kontorsbiträden i Ao 5 skulle *tillkomma*. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minska* med 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

2 e) *Ekonomipersonal*

Personal i verkstäder och arbetssalar

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag pågår utredning inom styrelsen rörande maskin- och byggnadsavdelningarnas arbetsuppgifter och personalorganisation. På grundval av de resultat, som utredningen hittills givit, ämnar styrelsen under hösten inkomma med definitiva förslag till personalförteckning för maskinavdelningarna vid S:t Jörgens, Restads, Källshagens, Mariebergs, Furunäsets, Sidsjöns, Frösö och Umedalens sjukhus, i förekommande fall med sekundäravdelningar.

Oavsett utredningen vill styrelsen nu föreslå uppflyttning av tjänsten som maskinchef i Ao 15 vid *Birgittas sjukhus* till Ao 17. Maskinanläggningen vid sjukhuset tillhör grupp 5 enligt det av Kungl. Maj:t godkända förslaget till klassificering av bl. a. anläggningarna vid statens mentalsjukhus. Klassificeringen har gjorts efter de grunder, som redovisats i bilaga 2 till statsverkspropositionen år 1959. Nya byggnader har emellertid färdigställts och byggnadsvolymen vid sjukhuset, inkl. sekundäravdelningen i Hammar, utgör nu drygt 227 000 m³. Detta innebär, att anläggningen bör uppflyttas i grupp 6, vilket i sin tur medför, att maskinchefen bör placeras i Ao 17.

Direktionerna har upprepat tidigare framställningar om inrättande av tapetserartjänster. Enligt styrelsens mening är tapetserarverkstäderna av stor terapeutisk betydelse, men styrelsen anser sig i år böra begränsa sina yrkanden till tjänster för de sjukhus, som begärt men ännu icke erhållit någon sådan tjänst, nämligen 1 tjänst som hantverksföreståndare i Ao 10 för vardera av *S:t Jörgens* och *Västra Ny sjukhus*.

Direktionen för *Restads sjukhus* föreslår, att 1 avdelningsbiträde, som sysselsättes med lagning av patienternas underkläder m. m., friställes för annat arbete inom sjukavdelningarna samt att för lagningsarbetet inrättas 1 tjänst som ekonomibiträde i A 3. Styrelsen tillstyrker förslaget liksom lik-

nande förslag om 1 tjänst som ekonomibitråde i A 3 vid vartdera av *Sundby, Gullberna* och *S:t Jörgens sjukhus*. Vidare tillstyrker styrelsen ett förslag från *S:ta Maria sjukhus* om inrättande av 2 tjänster såsom ekonomibitråde i A 3, varigenom 4 skötare, som nu tjänstgör i sy- och vävsalarna, skulle kunna överföras till rent vårdavdelningsarbete.

Då sömnadsarbete är en lämplig form av arbetsterapi biträder styrelsen ett förslag från *Sundby sjukhus* om inrättande av ännu en sömmersketjänst.

Direktionen för *S:t Sigfrids sjukhus* har på grund av att försvarets fabriksverk numera ombesörjer reparationer av vissa persedlar föreslagit indragning av 1 tjänst som ekonomibitråde i A 3 i sysalarna. Förslaget tillstyrkes, varvid styrelsen förutsätter, att tjänsten överföres till något av ovannämnda sjukhus. Sammanlagt föreslås sålunda 5 nya tjänster som ekonomibitråde i Ae 3 med placering på sy- och vävsalar.

Personal i kök och servering

Direktionen för *S:t Olofs sjukhus* framhåller, att ledningen av köksarbetet bör förstärkas för att man på ett ekonomiskt och riktigt sätt skall kunna ta vara på de möjligheter, som ökade anslag till inköp av råvaror ger sjukhuset, och föreslår därför inrättandet av 1 tjänst som biträdande köksföreståndare i Ao 10. Vidare föreslår direktionen, att 1 tjänst som vaktmästare i Ao 7 inrättas för vissa köks- och transportgöromål. Sjukhuset saknar i motsats till övriga sjukhus av samma storlek tjänst för ifrågavarande uppgifter. Styrelsen tillstyrker framställningarna.

Vid *Frösö sjukhus* finnes liksom vid närmast mindre sjukhus 5 tjänster som kokerska i centralköket. De större sjukhusen disponerar 7 sådana tjänster. Direktionen har hemställt, att 2 tjänster som ekonomibitråde ändras till kokersketjänster. Styrelsen anser det skäligt, att sjukhuset erhåller ytterligare 1 tjänst som kokerska i Ao 6 och att i samband därmed 1 tjänst som ekonomibitråde indrages.

Från vissa sjukhus har andra förstärkningar av kökspersonalen yrkats. Den fortgående rationaliseringen av livsmedelsindustrin torde emellertid medföra, att det kommer att bli alltmer ekonomiskt att i större utsträckning övergå till inköp av halvfabrikat och färdigberedda livsmedel, varför styrelsen anser att frågan om ett ytterligare utbyggande av personalorganisationen i köken bör anstå tills vidare.

Beträffande *S:ta Maria sjukhus* föreslås vidare indragning av tjänsten som kokerska i Ao 5 i serveringen.

Personal i bageri

Sedan bageriet vid *S:ta Gertruds sjukhus* nedlagts, kan 1 tjänst som bageriföreståndare i Ao 7, 1 tjänst som biträdande bageriföreståndare i Ao 4 samt 3 tjänster som ekonomibitråde i Ae 3 indragas.

Personal i förråd

Direktionen för *Sundby sjukhus* har upprepat en i fjol gjord framställning om 1 tjänst i Ae 7 för förrådet. De alltmer ökade transporterna erfordrar en samordnande kraft. Förrådsförmannen vid sjukhuset har därför fått till uppgift att jämväl ansvara för denna detalj. Styrelsen anser detta vara en ändamålsenlig organisation, enär en stor del av transporterna utföres för förrådets räkning. F. n. måste skötarpersonal i viss utsträckning engageras i transportarbete. Genom inrättande av 1 tjänst såsom förrådsman att biträda förrådsförmannen skulle detta icke behöva ske.

Även direktionen för *Vipeholms sjukhus* har hemställt om 1 tjänst som förrådsman. Sjukhusets förråds- och transportpersonal är i jämförelse med andra sjukhus alltför liten. Härtill kommer att hjälp av lämpliga patienter icke kan påräknas vid detta sjukhus.

Styrelsen tillstyrker framställningarna.

Personal för städning

Direktionerna för *Mariebergs*, *Birgittas* och *S:t Jörgens sjukhus* hemställer om inrättande av ytterligare tjänster för städpersonal. Då denna personal enligt styrelsens mening behöver förstärkas även på andra sjukhus, föreslås, att sammanlagt 6 tjänster som ekonomibiträde i Ae 3 ställes till styrelsens förfogande för fördelning på de sjukhus, där förstärkning visar sig mest behövlig.

Personal för trädgård och jordbruk

En för *Ulleråkers sjukhus* inrättad tjänst som ladugårdsförmän i Ao 9 (föreståndare för svinstall) kan indragas, sedan innehavaren av tjänsten pensionerats och svinstallet utarrenderats.

Personal för transporter och diverse

Vid *Umedalens sjukhus* tjänstgör f. n. 1 på övergångsstat fört ekonomibiträde i Ao 7 inom transportorganisationen. Enär denna tjänsteman under innevarande budgetår kommer att avgå med pension, föreslår direktionen, att 1 tjänst som vaktmästare inrättas. Då förråds- och transportpersonalen vid sjukhuset är jämförelsevis liten, tillstyrker styrelsen framställningen.

Direktionen för *Vipeholms sjukhus* har hemställt om inrättande av 1 tjänst som vaktmästare, främst avsedd för renhållningen på sjukhusområdet, enär biträde av utearbetande patienter numera icke kan påräknas. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Övergångsstat

Till följd av innehavarnas avgång kan följande på övergångsstat förda tjänster indragas, nämligen 1 tvättföreståndare i Ao 10, 1 tvättföreståndare i Ao 9, 4 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 eldare i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 ekonomibiträde i Ao 7.

Sammanfattning

Styrelsens förslag beträffande ekonomipersonalen innebär en *utökning* med 1 maskinchef i Ao 17, 2 hantverksföreståndare i Ao 10, 1 biträdande köksföreståndare i Ao 10, 3 vaktmästare i Ao 7, 2 förrådsmän i Ae 7, 1 sömmerska i Ae 6, 1 kokerska i Ao 6 och 7 ekonomibiträden i Ae 3. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 1 maskinchef i Ao 15, 1 ladugårdsförmän i Ao 9, 1 bageriföreståndare i Ao 7, 1 kokerska i Ao 5 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4. På *övergångsstat* förda tjänster skulle *minskas* med 1 tvättföreståndare i Ao 10, 1 tvättföreståndare i Ao 9, 4 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 eldare i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 ekonomibiträde i Ao 7.

3) Personal vid rättspsykiatriska avdelningar

Läkare

Rekryteringen till läkartjänsterna har — särskilt beträffande förste läkarna och underläkarna — under senare år ingett bekymmer. Det har sålunda visat sig svårt att erhålla sökande. Den alltmer skärpta konkurrensen om läkarna kan väntas ytterligare försvåra läget för rättspsykiatrin. Sedan numera mentalsjukvården tillförts tjänster för biträdande överläkare i A 26, måste man räkna med att förste läkarna i A 24 inom rättspsykiatrin kommer att söka sig till mentalsjukvården eller andra områden med bättre löneförmåner. Det är därför angeläget, att åtgärder vidtages för att förbättra befordringsmöjligheterna även inom rättspsykiatrin. Detta bör ske genom tillskapande av möjligheter för en höjning av förste läkarnas löneställning. Styrelsen erinrar om att styrelsen i yttrande den 28 mars 1961 över en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria angående det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation uttalat, att möjligheter borde finnas att efter tre års väl vitsordad tjänstgöring förordna förste läkare till biträdande överläkare med hänsyn till att vederbörande har att på eget ansvar avgiva utlåtanden.

Vid de rättspsykiatriska avdelningarna finnes f. n. 6 tjänster för förste läkare i Ao 24. Enligt gällande bestämmelser för behörighet för innehav av förste läkartjänst erfordras bl. a. tre års tjänstgöring vid mentalsjukhus eller psykiatrisk klinik. Såsom styrelsen föreslagit i ovannämnda yttrande, bör förste läkare efter ytterligare tre års väl vitsordad tjänstgöring kunna erhålla tjänst som biträdande överläkare.

Styrelsen föreslår, att tills vidare 3 tjänster för biträdande överläkare i Ae 26 inrättas och att styrelsen bemyndigas placera dessa tjänster vid de rättspsykiatriska avdelningar, styrelsen finner lämpligt. Därest de nyinrättade tjänsterna kan besättas med förste läkare i Ao 24, som uppfyller ovan angivna krav bör sålunda ledigbliven tjänst i Ao 24 icke återbesättas. Finnes ej behörig sökande till biträdande överläkartjänst i Ae 26, bör tjänsten ifråga hållas vakant.

Kuratorer

Vid de rättspsykiatriska avdelningarna finns 14 kuratorstjänster i Ae 13. Även om det på något undantag när lyckats att besätta kuratorstjänsterna vid de rättspsykiatriska avdelningarna så har dock svårigheterna härvidlag ökat under senare år på grund av brist på kompetenta sökande. Enligt vad styrelsen erfarit kan det befaras, att det kan bli svårt att behålla de nu i tjänst varande kuratorerna, enär kuratorstjänsterna vid motsvarande avdelningar inom fångvården i fångvårdsstyrelsens anslagsaskanden för 1962/63 föreslagits uppflyttade till A 15, medan övriga kuratorer skulle utbytas mot tjänster som assistenter i A 17. Medicinalstyrelsen förutsätter att — därest dessa förslag vinner statsmakternas bifall — motsvarande uppflyttning sker inom mentalsjukvården. Oavsett detta är det emellertid angeläget att göra ifrågavarande befattningar mera begärliga, sedan landstingen i icke ringa utsträckning inrättat förste kuratorstjänster i lönegrad 15, i de fall där flera än en kurator är anställda vid samma sjukhus. I anslutning härtill föreslår styrelsen, att minst 5 kuratorstjänster vid de rättspsykiatriska avdelningarna höjas från Ae 13 till Ae 15.

4) Löne regleringar

För att nedbringa balansen av rättspsykiatriska undersökningar har medel beviljats för att anlita utanför organisationen stående läkare att utföra dylika. Sådana undersökningar utföres nu i stor utsträckning. Av under år 1960 redovisade 947 utlåtanden har sålunda 326 utförts av utanför organisationen stående läkare. I föreliggande förslag till omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet beräknas, att nära 200 fall per år skulle behöva utföras av utomstående läkare (vid en belastning av 1 200 utlåtanden per år). Trots att psykiaterna i stor utsträckning ställt sig till förfogande för utförande av dessa undersökningar, vore det med hänsyn till det prekära läge, vari rättspsykiatrin befinner sig med undersöknings-tider beträffande häktade av f. n. omkring 5 månader, synnerligen önskvärt att i än större utsträckning erhålla sådan hjälp. Intresse härför finnes på många håll, men läkarna anser att nuvarande arvode om högst 600 kr. är för lågt för detta tidsödande och ofta svåra arbete. Enligt styrelsens mening föreligger skäl för en uppräknings av arvodet. Arvodets storlek torde få bestämmas förhandlingsvägen. Styrelsen, som i detta ärende haft samråd med fångvårdsstyrelsen, begränsar sig därför till att föreslå, att den under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagna delposten för arvoden för vissa andra rättspsykiatriska undersökningar för ändamålet uppräknas med 20 000 kr. till 65 000 kr.

I förra årets petita framhöll styrelsen att det torde bli svårt att återbesätta slöjdföreståndartjänsterna vid sjukhusen med kvalificerade personer på grund av den låga löneställningen. Från direktionshåll har åter yrkats, att lönen för slöjdföreståndare höjes. Styrelsen, som anser verk-

samheten på sy- och vävsalarna vara en betydelsefull gren av arbets- och sysselsättningsterapin, vill ånyo framhålla angelägenheten av att lönesättningen för slöjdföreståndarna förbättras, så att garantier skapas för att denna viktiga sysselsättningsform icke äventyras på grund av brist på välkvalificerade ledare. Denna och vissa andra liknande framställningar från sjukhusdirektionerna synes dock böra lösas vid sedvanliga förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisationer.

Kostnaderna för de enligt prop. 1961: 142 genomförda löneregleringarna beräknas uppgå till 800 000 kr.

5) *Vikarieavlöningar m. m.*

5 a) *Vikarielöner*

Kostnaderna för vikarier på de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal 900 000 kr.

5 b) *Avlöningar till extra arbetskraft*

Av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal äger styrelsen använda ett belopp av högst 1 225 000 kr. för avlönande av extra arbetskraft.

Vid bifall till styrelsens förslag angående inrättande av tjänster som psykolog vid Källshagens sjukhus, biträdande personalföreståndare och sjukgymnast vid Falbygdens sjukhus kan posten minskas med 44 500 kr.

Styrelsen föreslår, att posten upptages med (1 225 000—44 500) avrundat 1 180 000 kr. vilket innebär en minskning med 45 000 kr.

6) *Arvodestagare m. m.*

Den andliga vården vid sjukhusen kommer från den 1 januari 1962 att åvila församlingarna. Det belopp, som beräknats till arvoden åt predikanter, skulle därför kunna utgå. Styrelsen föreslår dock att det får anstå med denna minskning i avvaktan på en lösning av frågan om bibliotekens skötsel, vilka göromål nu åvilar predikanterna.

För budgetåret 1961/62 har styrelsen anvisats 2 000 kr. för en kurs för personalföreståndare och annan uppsyningspersonal, som handlägger personalfrågor. Anslagsposten kan nedräknas med detta belopp. Vid bifall till styrelsens förslag i äskandena beträffande anslag till avlöningar vid utbildning av mentalsjukvårdspersonal om överflyttning till nämnda anslag av kostnaderna för vissa sekreterararvoden kan anslagsposten vidare nedräknas med 1 500 kr.

Styrelsen räknar med att även under nästa budgetår få anordna en efterutbildningskurs i psykoterapi för läkare företrädesvis vid statens mentalsjukhus. För ändamålet bör upptagas oförändrat 5 000 kr.

För arvoden till professor—överläkare vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus bör posten vidare uppräknas med 44 000 kr. Vid bifall till styrelsens förslag angående inrättande av sjukhusdirektörstjänster vid samma sjukhus

kan posten nedräknas med de för direktionsssekreterarna beräknade beloppen eller 3 600 kr. Höjda sjukhuschefsarvoden medför vidare en merbelastning av i runt tal 7 000 kr.

Med hänsyn till den allmänna kostnadsstegringen anser ett flertal direktioner att nu utgående arvoden bör höjas. Även styrelsen anser att så bör ske. Detta gäller icke minst arvoden till ordförande och ledamöter i direktionerna, som nu utgår med allenast 15 kr. per sammanträde. Det kan härvid övervägas att tilldela ordföranden ett fast arvode i likhet med vad som är fallet beträffande utskrivningsnämnderna. Styrelsen anser sig icke nu böra framlägga definitiva förslag till nya arvoden utan begränsar sig till att föreslå, att anslagsposten uppräknas med 30 procent eller avrundat 210 000 kr. för att möjliggöra nödvändiga arvodesjusteringar.

Vid bifall till det anförda kommer medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, att öka med (— 2 000 — 1 500 + 44 000 — 3 600 + 7 000 + 210 000) 253 900 kr. Här till kommer i det föregående upptagna arvoden om 39 800 kr. till vissa arvodestagare. Sammanlagt erfordras sålunda en uppräkning av anslagsposten med i runt tal 294 000 kr.

7) Tjänstetidsbefordran

Styrelsen räknar med en merkostnad till följd av tjänstetidsbefordran om i runt tal 500 000 kr.

Departementschefen

Riktpunkten för upprustningen av vår mentalsjukvård är att så långt som möjligt få denna vårdgren jämställd med kroppssjukvården. Genom det intensiva upprustningsarbete som pågått inom mentalsjukvården, framför allt under den senare delen av 1950-talet, har vi närmat oss det uppställda målet. Glädjande nog är det också så att allteftersom förhållandena förbättras börjar allmänheten att se på mentalsjukvård och mentalt sjuka människor på samma sätt som på kroppssjukvården och patienterna där. Ett viktigt steg i denna riktning har också varit den nyligen genomförda ändring av gällande lagstiftning som gjort det möjligt att söka vård på mentalsjukhus utan att intagningen medför tvång att stanna kvar på sjukhuset. För en sådan intagning fordras numera varken skriftlig ansökan eller intagningshandlingar av annat slag.

Ett praktiskt uttryck för den eftersträlvade samordningen mellan kroppssjukvård och mentalsjukvård innebär det avtal med Örebro läns landsting om dess övertagande av driften vid Mellringe sjukhus i Örebro som godtagits vid 1961 års riksdags höstsession. Såsom jag då framhöll torde bl. a. väsentliga fördelar kunna vinnas genom en bättre samordning mellan Mellringe sjukhus och centrallasarettet i Örebro i vad gäller utnyttjandet av gemensamma medicinska och andra resurser, en samordning som icke utan

vissa svårigheter kan åstadkommas vid ett delat huvudmannaskap. Det ingångna avtalet får ses som ett första viktigt steg mot den ur både organisatoriska och sjukvårdsmässiga synpunkter angelägna reform, som en total samordning mellan kropps- och mentalsjukvård under enhetligt huvudmannaskap kommer att innebära.

I detta sammanhang vill jag också framhålla, att mentalsjukvårdsberedningen nyligen framlagt förslag till försöksvis organiserad öppen vård vid mentalsjukhusen. Enligt förslaget skall, delvis efter mönster från kropps- sjukvården och de psykiatriska lasarettsavdelningarna, anordnas dels öppna mottagningar vid mentalsjukhusen, dels dagsjukhusvård såväl inom befintliga avdelningar som vid särskilt för ändamålet upplåtna avdelningar, dels s. k. skyddade verkstäder för att underlätta övergången till en normal arbetsmiljö. Jag återkommer till dessa frågor i det följande.

En av förutsättningarna för den upprustning och reformverksamhet som pågår och planeras inom mentalsjukvården har givetvis varit den nästan revolutionerande utvecklingen beträffande de medicinska behandlingsmöjligheterna som ägt rum främst under senare delen av 1950-talet. Denna utveckling har medfört att behandlingen av de mentalt sjuka radikalt förändrats; den traditionella psykoterapin har därigenom kunnat kompletteras med en ofta framgångsrik medikamentell behandling. De insatser som gjorts speciellt på läkemedelssidan kan belysas bl. a. av att anslaget till läkemedel under den senaste sexårsperioden höjts från 1 650 000 till 9 200 000 kr., d. v. s. i det närmaste sexdubblats. Jämsides härmed har också övriga åtgärder i syfte att återinpassa patienten i samhället vidareutvecklats, bl. a. arbets- och sysselsättningsterapin, gymnastik- och rörelseterapin samt socio-terapin.

Allt detta har tillsammans med ökade personella och materiella resurser utan tvekan medfört en väsentlig förbättring av patientvården vid mentalsjukhusen. Atmosfären vid sjukhusen har blivit lugnare och många patienter, som tidigare skulle varit hänvisade till kanske livslång vistelse på mentalsjukhus, kan nu förbättras eller botas.

För att siffermässigt belysa den nu redovisade utvecklingen vill jag nämna, att patientomsättningen vid sjukhusen — räknat efter antalet intagna med nytt journalnummer i procent av medelbeläggningen — under 1950-talet mer än fördubblats och år 1960 uppgick till i genomsnitt 87 procent vid primärsjukhusen. Till större delen hänför sig denna utveckling till de senaste fem åren, då omsättningen ökade från 57 procent år 1955 till nämnda 87 procent år 1960, d. v. s. med mer än 50 procent. Räknat per läkartjänst har omsättningen under sistnämnda tid — samtidigt med en cirka 35-procentig ökning av antalet läkartjänster — ökat från 78 till 87 eller med mer än 10 procent. Under nämnda tid har också en glädjande minskning av såväl överbeläggning som antal exspektanter inträffat. Sålunda minskade

överbeläggningen genomsnittligt för samtliga sjukhus från 2 842 eller cirka 14 procent år 1955 till 774 eller 3,4 procent år 1960, d. v. s. med närmare 75 procent medan antalet exspektanter under samma tid reducerades från 1 935 till 1 156, d. v. s. med mer än 40 procent.

Det är emellertid uppenbart, att dessa påtagliga och glädjande medicinska framsteg inom mentalsjukvården kräver ytterligare ökade såväl personella som materiella resurser för att kunna bättre utnyttjas och vidareutvecklas. När det gäller den personella upprustningen är sålunda personaltätheten alltför otillfredsställande. Detta gäller såväl och kanske främst läkarpersonalen som annan sjukvårdspersonal. Det måste beaktas att den allt intensivare vården, den snabbt stigande patientomsättningen och den fortgående ökningen av det ofta svårskötta åldringsklientelet nödvändiggör ytterligare personalförstärkningar. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att enligt av mentalsjukvårdsdelegationen gjorda uppskattningar av vårdbehovet icke mindre än omkring 20 procent av befolkningen skulle vara i behov av psykiatrisk vård i någon form. Även om givetvis endast en mindre del — uppskattningsvis omkring 5 å 6 promille av befolkningen — skulle vara i behov av sluten vård kan dock det anförda belysa storleksordningen av föreliggande vårdbehov. Det är med hänsyn härtill utomordentligt angeläget, att den påbörjade upprustningen fullföljes. Ingen tvekan kan råda därom att en fortsatt personell och materiell upprustning kommer att skapa större förutsättningar för en sjukvård, där tidig diagnos och adekvat behandling kan väsentligt reducera de mentala sjukdomarnas skadeverkningar.

Mot bakgrunden av det anförda har jag ansett mig kunna i stort sett tillstyrka de förslag till förstärkning av de personella resurserna vid mentalsjukhusen, som medicinalstyrelsen föreslagit för nästa budgetår. Framförallt beträffande nytillkommande vårdplatser har dock, särskilt med hänsyn till återverkningarna av förenämnda avtal med Örebro läns landsting om driften av Mellringe sjukhus, en betydande nedskärning av antalet äskade tjänster ansetts kunna genomföras.

Vad först angår *läkarpersonalen* framgår av medicinalstyrelsens skrivelse, att antalet patienter per läkartjänst vid mentalsjukhusen numera, efter de förstärkningar som medgivits för innevarande budgetår, i genomsnitt uppgår för primärsjukhusen till cirka 97, för sekundärsjukhusen till 103 och för sjukhusen för psykiskt efterblivna till 140. Enbart under den senaste femårsperioden har därmed läkartätheten för angivna sjukhuskategorier ökat från resp. 125, 142 och 154 eller med upp till närmare 30 procent. Även om läkartätheten sålunda förbättrats avsevärt kan emellertid läget — vare sig vid primärsjukhusen eller vid övriga sjukhus — icke på långt när anses vara tillfredsställande. Som jämförelse kan framhållas, att läkartätheten vid storstädernas mentalsjukhus enligt senast tillgängliga uppgifter kan beräknas uppgå till omkring en på 50—60. Sistnämnda antal motsvarar ungefär den läkartäthet — en läkare på 55 å 60 patienter — som mental-

sjukvårdsdelegationen i sitt sista betänkande ansett sig böra räkna med vid uppskattningen av läkarbehovet. Hittills tillämpade normer för läkartätheten omprövas emellertid — såsom redovisades för 1961 års riksdag — inom mentalsjukvårdsberedningen och dess personaldelegation.

Oberoende av de normer för läkartätheten som kan komma att fastställas som mål på grundval av denna omprövning är det emellertid med hänsyn framförallt till den aktivisering av patientvården som skett utan tvekan angeläget att i görligaste mån öka läkartillgången. Visserligen är alltså ett stort antal läkartjänster vakanta. Den 1 oktober 1961 var sålunda av sammanlagt 283 tjänster 111 eller 39,2 procent vakanta. Då motsvarande procenttal föregående år utgjorde 38,1 har sålunda en mindre försämring inträtt. Jag vill emellertid erinra om att under den senaste femårsperioden — alltså från den 1 oktober 1956 till den 1 oktober 1961 — antalet läkartjänster ökat med 63. Då samtidigt antalet vakanta läkartjänster ökat från 90 till 111, d. v. s. relativt sett minskat från 40,9 till 39,2 procent, medan antalet vakanta tjänster utan fast vikarie ökat från 33 till 55 har dock en mindre förbättring inträtt. Medicinalstyrelsen har vidare framhållit, att flertalet vakanta tjänster i växlande utsträckning kunnat uppehållas av vikarier. Med hänsyn härtill och då redan fr. o. m. innevarande år en viss ökning av antalet färdigutbildade läkare kan beräknas, har jag ansett mig kunna i stort sett tillstyrka av medicinalstyrelsen begärda nya läkartjänster. Jag föreslår sålunda, att sammanlagt 13 nya läkartjänster inrättas för nästa budgetår, varav 5 för de nya sjukhusen i Falköping, Katrineholm och Bollnäs samt återstående 8 sålunda för befintliga sjukhus. Av sistnämnda antal är 2 internmedicinare och 1 tandläkare.

Med hänsyn bl. a. till angelägenheten av att söka avlasta de överläkare som tillika är sjukhuschefer från administrativt och organisatoriskt arbete föreslår jag i det följande inrättande av särskilda *tjänster som sjukhusdirektör* vid de båda största mentalsjukhusen, Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus.

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* utgör medelbeläggningen per vårdtjänst för närvarande — inklusive de sammanlagt 262 tjänster som inrättats i anledning av 1958 och 1959 års arbetstidsförkortning — i genomsnitt vid primärsjukhusen 2,9, vid sekundärsjukhusen 3,0 och vid sjukhusen för psykiskt efterblivna 3,3. Enligt hittills tillämpade, av statens sjukhusutredning år 1948 angivna normer för personaltätheten — en sjukvårdstjänst på 2,8 patienter — skulle vid en genomsnittlig beläggning om 24 000 patienter, d. v. s. i huvudsak motsvarande nuvarande patientantal, erfordras ytterligare inemot 300 tjänster. Till dessa bör då om man vill uppnå oförändrad vårdstandard läggas åtminstone förut omnämnda för arbetstidsförkortningen redan medgivna omkring 260 tjänster. Som jämförelse kan nämnas att nämnda relationstal för storstädernas del år 1958 utgjorde en på 2,3.

Såväl förenämnda utredning som medicinalstyrelsen har utgått från att i vårdpersonalen på varje avdelning skall ingå minst ett avdelningsbiträde. Också för egen del anser jag angeläget att sjukvårdsutbildad personal icke användes för sådant arbete av icke sjukvårdsnatur, för vilket annan personal med fördel kan användas. Med beaktande härav torde av förenämnda antal om cirka 560 tjänster å vårdavdelningarna icke mindre än omkring 280 böra avses för avdelningsbiträden. Med hänsyn till det anförda har jag ansett mig kunna förorda en förstärkning av vårdavdelningspersonalen vid befintliga sjukhus med 138 tjänster, varav 38 för skötarpersonal och 100 för avdelningsbiträden.

Härutöver bör den centrala sjukvårdspersonalen i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag förstärkas med 29 tjänster. Antalet befattningar för sysselsättnings- och arbetsterapi, för psykologer, sjukgymnaster och kuratorer bör utökas med sammanlagt 27 tjänster. Då emellertid samtidigt 35 i huvudsak på övergångsstat uppförda tjänster beräknas kunna indragas, stannar nettoökningen vid $(138 + 29 + 27 - 35)$ 159 tjänster. För de nya sjukhusen och för nytillkommande vårdplatser vid befintliga sjukhus förordar jag — främst med hänsyn till förenämnda avtal beträffande Mellringe sjukhus — en från 336 till 126 tjänster begränsad personalförstärkning.

Kontorspersonalen torde i huvudsaklig överensstämmelse med medicinalstyrelsens förslag böra förstärkas med 12 tjänster vid de befintliga mentalsjukhusen, inberäknat förenämnda båda tjänster som sjukhusdirektör, samt med 8 tjänster för de nya sjukhusen. Befattningarna avses för såväl läkarexpeditioner som sjukhuskontor.

Också beträffande *ekonomipersonalen* har jag i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag, innebärande en förstärkning med 16 tjänster vid befintliga sjukhus och 33 vid de nya sjukhusen. Samtidigt kan emellertid 24 tjänster, huvudsakligen på övergångsstat, indragas, varför en minskning med 8 tjänster redovisas för de befintliga sjukhusen.

En *sammanfattning* av de av mig förordade förslagen i fråga om personalförstärkningar jämte en fördelning av tjänsterna på olika kategorier och vårdplatser lämnas i det följande i en särskild tabell (s. 144).

Jag övergår här efter till en närmare behandling av de av medicinalstyrelsen framförda förslagen.

Vad till en början angår frågan om *personal till följd av nytillkommande vårdplatser* har det nya sjukhuset i Falköping — *Falbygdens sjukhus* — börjat beläggas under våren 1961 och beräknas vara fullbelagt vid utgången av innevarande budgetår. Antalet vårdplatser vid sjukhuset kommer då att uppgå till 784. Jag förordar, att vid sjukhuset inrättas 1 tjänst som underläkare i Ae 23, närmast avsedd för den psykiatris-

ka kliniken, samt 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12 i st. f. nuvarande arvodestjänst och 1 tjänst som överskötare i Ae 12, närmast avsedd för internöverläkaren.

Beträffande sjukvårdspersonalen på vårdavdelningarna vill jag erinra om att större delen av platserna vid sjukhuset kommer att beläggas med patienter från Skaraborgs län, som nu vårdas på andra sjukhus. Med hänsyn härtill bör — även om personaltätheten vid dessa sjukhus avsevärt förbättras i samband med omdispositionen — tillräckligt antal tjänster kunna överflyttas till Falbygds sjukhus för att där kunna uppnå den av medicinalstyrelsen avsedda personalsammansättningen vid sjukhuset. Jag kan alltså icke nu tillstyrka någon ytterligare personalförstärkning i detta hänseende.

Beträffande av medicinalstyrelsen i övrigt för detta sjukhus föreslagna tjänster kan jag endast tillstyrka inrättande av 1 tjänst som sjukgymnast i Ae 11/13 i st. f. nuvarande arvodestjänst samt 2 tjänster som hantverksföreståndare (snickare och tapetserare) i Ao 10.

I enlighet härmed skulle för Falbygds sjukhus inrättas sammanlagt (1 + 3 + 2) 6 nya tjänster.

Beträffande *Mellringe sjukhus* erfordras av förut anförda skäl inga nya tjänster. Därmed bortfaller av medicinalstyrelsen äskade 223 tjänster, varjämte 4 för innevarande budgetår medgivna tjänster (1 överläkare i Bo 1, 1 sjukhusintendent i Ao 23, 1 maskinchef samt 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5) kan indragas.

Sjukhuset i Bollnäs torde delvis vara färdigställt under våren 1963 då 180 vårdplatser, d. v. s. 6 vårdavdelningar beräknas kunna börja beläggas. Mot medicinalstyrelsens förslag till personaluppsättning för denna etapp av sjukhuset har jag i huvudsak intet att erinra. Jag förordar, att för sjukhuset inrättas 2 läkartjänster (1 förste läkare Ao 24 och 1 underläkare Ae 23), 10 tjänster för central sjukvårdspersonal (1 personalföreståndare Ao 14, 1 föreståndare Ao 14, 2 överskötare Ao 12 för natttjänstgöring, 3 överskötare Ae 12 för apotek, laboratorium och röntgen, 1 förste skötare Ae 10, 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 och 1 avdelningsbiträde Ae 3), 68 tjänster för sjukvårdspersonal på vårdavdelningar (6 överskötare Ao 12, 6 förste skötare Ao 10, 50 skötare Ao—Ae 8 och 6 avdelningsbiträden Ae 3), 3 tjänster för personal inom arbets- och sysselsättningsterapi (1 terapiföreståndare Ao 11, 1 arbetsterapeut Ao 9 och 1 avdelningsbiträde Ae 3), 1 kurators-tjänst Ae 13 samt 1 tjänst som sjukgymnast Ae 11/13.

Antalet befattningar för sjukvårdspersonal skulle sålunda uppgå till (10 + 68 + 3 + 1 + 1) 83.

För kontorspersonalen bör inrättas 5 tjänster, nämligen 1 assistent Ao 17, 2 kontorister Ao—Ae 9 samt 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål Af 1—Ae 5.

Beträffande *ekonomipersonalen* tillstyrker jag, att 29 tjänster inrättas, nämligen 1 ordinarie biträdande ansvarsman med tjänstebenämning och lönegradsplacering beroende på beslut om klassificering av maskinanläggningen, 4 hantverksföreståndare Ao 10 (snickeri, tapetserarverkstad, skrädderi, skomakeri), 1 förste reparatör Ao 10, 1 sömmerska eller väverska Ao 6, 1 köksföreståndare Ao 15, 1 trädgårdsmästare Ao 10, 1 förrådsförmän Ao 9, 2 värmeskötare Ao 8, 3 vaktmästare Ao 7, 1 kokerska Ao 6, 1 kokerska Ae 5, 1 telefonist Ae 5, 1 telefonist Ae 4, 1 ekonomibitråde Ae 4 (tvättbytesförråd) samt 9 ekonomibiträden Ae 3 (4 kök, 2 servering, 3 telefon och städning).

I enlighet härmed skulle för sjukhuset i Bollnäs inrättas tillhopa (2 + 83 + 5 + 29) 119 nya tjänster.

Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater torde kunna börja beläggas under senare delen av år 1963. Viss personal erfordras därför redan under budgetåret 1962/63 för förberedande arbeten. Medicinalstyrelsens förslag till personaluppsättning för ändamålet har icke föranlett någon erinran från min sida. Jag förordar sålunda, att vid sjukhuset inrättas 2 läkartjänster (1 överläkare Bo 1 och 1 biträdande överläkare Ao 26). Till frågan om särskilda tilläggsarvoden för läkarna vid detta sjukhus är jag icke beredd att nu taga ställning. Vidare tillstyrker jag inrättande av 7 tjänster för central sjukvårdspersonal m. m. (1 ingenjör Ae 19, 1 personalföreståndare Ao 14, 1 föreståndare Ao 14, 3 överskötare Ae 12 för apotek laboratorium och röntgen samt 1 avdelningsbitråde Ae 3), 3 för kontorspersonal (1 sjukhusintendent Ao 21, 1 kontorist Ao 9 och 1 kanslibitråde Ae 7) samt 2 för ekonomipersonal (1 ordinarie ansvarsman med tjänstebenämning och lönegradsplacering beroende på beslut om klassificering av maskinanläggningen och 1 förrådsförmän i Ao 9).

I enlighet härmed skulle för sjukhuset i Katrineholm inrättas tillhopa (2 + 7 + 3 + 2) 14 nya tjänster.

Beträffande forskningsavdelningen vid *S:t Lars' sjukhus* vill jag erinra om att för innevarande budgetår personal beviljades för två av de fyra vårdavdelningarna. De återstående båda avdelningarna beräknades komma att användas för evakueringsändamål. Då enligt vad jag inhämtat en av de sistnämnda avdelningarna torde erfordras för evakueringsändamål också under nästa budgetår, förordar jag, att endast 11 av de begärda 22 tjänsterna nu inrättas (1 överskötare Ao 12, 1 förste skötare Ao 10, 8 skötare Ae 8 och 1 avdelningsbitråde Ae 3).

Vid *Säters sjukhus* torde två nya vårdpaviljonger om sammanlagt 180 vårdplatser kunna tagas i bruk under budgetåret 1962/63. Då emellertid paviljongerna närmast är avsedda att ersätta vissa äldre sådana med 114 platser, uppgår nettotillskottet till omkring 66 vårdplatser. Mot av medicinalstyrelsen från dessa utgångspunkter gjorda beräkningar av personalbehovet har jag intet att erinra. Vid sjukhuset bör sålunda inrättas 22 nya

tjänster (2 överskötare Ao 12, 2 förste skötare Ao 10, 16 skötare Ae 8 och 2 avdelningsbiträden Ae 3).

Sammanfattningsvis skulle sålunda för *nyttillkommande vårdplatser* erfordras en ökning med tillhoppa (172 — 4) 168 tjänster, varav (1 — 1 + 2 + 2) 4 läkartjänster, (3 + 83 + 7 + 33) 126 tjänster för sjukvårdspersonal, (— 2 + 5 + 3) 6 tjänster för kontorspersonal samt (2 — 1 + 29 + 2) 32 tjänster för ekonomipersonal.

I fråga om *personal för befintliga vårdplatser* föreslår jag följande.

Med avseende på *läkarpersonalen* har jag på förut anförda skäl i huvudsak intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag. Jag tillstyrker sålunda, att för den internmedicinska verksamheten inrättas 2 överläkartjänster i Be 1, avsedda för Gullberna och Umedalens sjukhus.

För den slutna psykiatriska vården förordar jag inrättande av 4 nya läkartjänster, nämligen 2 underläkare i Ae 23 för Birgittas och Furunäsets sjukhus samt 1 biträdande överläkare i Ao 26 vid S:t Lars' sjukhus och 1 förste läkare i Ao 24 vid Ulleråkers sjukhus. Härutöver bör vid Furunäsets och S:ta Gertruds sjukhus 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 resp. 1 som underläkare i Ae 23 utbytas mot tjänster som biträdande överläkare i Ao 26. Jag förutsätter därvid att samtliga tjänster som biträdande överläkare förenas med eget ansvar för viss del av de nuvarande överläkaravdelningarna.

I syfte att avlasta överläkarna vid de rättspsykiatriska avdelningarna bör vidare 3 tjänster som förste läkare i Ao 24 vid dessa avdelningar utbytas mot 3 tjänster som biträdande överläkare i Ao 26.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit bör för familjevård och hjälpverksamhet inrättas 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 vid S:t Jörgens sjukhus.

På av medicinalstyrelsen anförda skäl anser jag mig vidare böra tillstyrka, att vid S:t Lars' och Vipeholms sjukhus tandvården försöksvis ordnas genom anställande vid sjukhusen av särskild tandvårdspersonal. Jag förordar alltså — såvitt nu är i fråga — att för dessa sjukhus inrättas en gemensam tjänst som tandläkare i Ag 26.

Mina förslag beträffande läkarpersonalen för befintliga vårdplatser innebär alltså — förutom angivna tjänsteförändringar — att (2 + 4 + 1 + 1) 8 nya läkartjänster inrättas.

I anslutning till vad jag tidigare anført bör arbetsuppgifter av icke sjukvårdsmässig natur i möjligaste mån överföras från de överläkare, som nu tillika är sjukhuschefer, till annan kvalificerad personal. En effektiv ledning av de större sjukhusen ställer så stora krav på befattningshavare i chefsställning, att det icke kan anses rimligt att förena sjukhuschefskapet med den viktiga och betungande uppgiften som klinikchef. Med hänsyn härtill och då det måste anses synnerligen angeläget att den administrativa ledningen vid åtminstone de största sjukhusen förstärkes, vill jag tillstyrka

medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som *sjukhusdirektör* i Be 1 vid vartdera av Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus. En av överläkarna bör härvid utses till chefsläkare. Såväl sjukhusdirektören som chefsläkaren bör erhålla särskilt arvode med 2 760 kr. för år.

I anslutning till denna omorganisation bör de nuvarande tjänsterna som sjukhusintendent i Ao 24 vid uppkommande ledighet utbytas mot tjänster som sjukhusintendent i Ao 21.

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* vill jag beträffande den *centrala sjukvårdspersonalen* tillstyrka, att vid vartdera av S:ta Annas, S:t Olofs och Västra Marks sjukhus inrättas 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 12. Vid S:ta Annas sjukhus kan därvid 1 vakant tjänst som överskötare i Ao 12 indragas. Vidare förordar jag, att under extra arbetskraft medel beräknas för anställande vid vartdera av Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus av 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ag 12.

Med hänsyn till mitt förslag om inrättande vid S:ta Gertruds sjukhus av en tjänst som biträdande överläkare bör sjukhuset tillföras 1 tjänst som föreståndare i Ao 14.

För att förbättra nattövervakningen av patienterna tillstyrker jag vidare medicinalstyrelsens förslag om utökning av den överordnade sjukvårdspersonalen för nattjänst med 13 överskötare i Ao 12.

Med hänsyn såväl till angelägenheten av att internöverläkarna erhåller tillgång i erforderlig utsträckning till kvalificerad sjukvårdspersonal som till den överhuvud taget stegrade aktiviteten vid de medicinska centra tillstyrker jag, att av medicinalstyrelsen begärda 13 tjänster 11 nu inrättas. Då emellertid sjukvårdsutbildad personal i möjligaste mån icke bör användas för annat än egentligt sjukvårdsarbete har jag därvid ansett önskvärt att 2 förste skötartjänster utbytes mot tjänster som laboratoriebiträden. I enlighet härmed förordar jag, att vid vartdera av Birgittas, Mariebergs, Sidsjöns, Sätters, S:ta Maria och Sundby sjukhus inrättas en tjänst som överskötare i Ae 12, vid vartdera av Ulleråkers, Gullberna, S:ta Maria och S:t Sigfrids sjukhus en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9 samt vid Ulleråkers sjukhus en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11. I anslutning till vad jag tidigare anfört beträffande tandvårdens ordnande vid S:t Lars' och Vipeholms sjukhus bör vidare inrättas en för dessa sjukhus gemensam tjänst som tandsköterska i Ag 7.

Den centrala sjukvårdspersonalen skulle i enlighet härmed utökas med — förutom de båda extra personalföreståndarna — (3 — 1 + 1 + 13 + 11 + 1) 28 nya tjänster.

Av förslagen i fråga om *vårdavdelningspersonalen* tillstyrker jag för att möjliggöra föreslagen omorganisation vid S:t Lars' sjukhus inrättandet av 8 nya tjänster (1 överskötare Ao 12, 2 förste skötare Ao 10 och 5 skötare Ae 8). Beträffande Ulleråkers sjukhus anser jag mig endast kunna förorda

en till 2 tjänster som skötare i Ae 8 begränsad personalförstärkning. S:t Sigfrids sjukhus bör tillföras en tjänst som överskötare i Ao 12.

Vad beträffar den s. k. allmänna förstärkningen vill jag med hänsyn till den förhållandevis låga personaltätheten vid Källshagens, Sidsjöns, Umedalens och Västra Ny sjukhus tillstyrka, att 27 nya skötartjänster i Ao—Ae 8 inrättas. Av skäl som jag inledningsvis anfört bör vidare organisationen med avdelningsbiträden ytterligare utbyggas. Jag förordar, att liksom för innevarande budgetår 100 nya sådana tjänster i Ae 3 inrättas. Den sammanlagda ökningen av vårdavdelningspersonalen skulle därvid uppgå till (8 + 2 + 1 + 27 + 100) 138 nya tjänster.

Beträffande *arbets- och sysselsättningsterapi* vill jag i likhet med medicinalstyrelsen framhålla angelägenheten av att denna verksamhet ytterligare intensifieras och utbygges, bl. a. för att kunna utnyttja och fullfölja de gynnsamma resultat som de senaste åren nåtts genom förbättrad medikamentös och annan terapi. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att av medicinalstyrelsen för ändamålet begärda 17 nya tjänster inrättas (1 terapiföreståndare Ao 11, 1 förste skötare Ao 10, 13 skötare Ao—Ae 8 och 2 avdelningsbiträden Ae 3).

För *familjevård och hjälpverksamhet* torde böra inrättas 1 tjänst som föreståndare i Ao 13 vid Birgittas sjukhus.

Med hänsyn till rådande brist på kompetenta *psykologer* anser jag mig endast böra tillstyrka, att 2 nya tjänster i Ae 21 nu inrättas, närmast avsedda för Falbygdens och S:t Lars' sjukhus. Det belopp under anslaget till extra arbetskraft, som avses för anställande av extra psykologer torde därvid böra upptagas med 52 000 kr.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit bör *kuratorsverksamheten* ytterligare utbyggas, främst vid de sjukhus, som har ett förhållandevis stort antal straffriförklarade. Jag förordar, att ytterligare 3 tjänster som kurator i Ae 15 inrättas. Tjänsterna torde närmast böra avses för Sundby, Sidsjöns och Restads sjukhus. Härutöver bör under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor medel beräknas för uppflyttning av en kuratorstjänst vid vartdera av Ulleråkers, S:t Lars' och Falbygdens sjukhus samt 5 tjänster för rättspsykiatriska undersökningar från Ae 13 till Ae 15.

Den *sjukgymnastiska verksamheten*, som sedan några år bedrivits vid sjukhusen, har enligt vad medicinalstyrelsen framhållit varit till stor nytta för patientvården och avsett såväl sådana patienter, som på grund av somatiska sjukdomar kräver sjukgymnastisk behandling som de vilka på grund av sin psykiska sjukdom är inaktiva och rörelsehämmade. Jag anser mig därför böra förordar, att organisationen förstärkes med 4 tjänster som sjukgymnast i Ae 11/13. Det under anslaget till extra arbetskraft f. n. anvisade beloppet om 55 000 kr. för avlönande av extra sjukgymnaster bör därvid bibehållas oförändrat.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av 34 på *övergångsstat* uppförda tjänster (8 arbetsterapeuter i Ao 10, 7 överskötare i Ao 10, 14 överskötare i Ao 9 och 5 översköterskor i Ao 9) har jag intet att erinra.

Sammanfattningsvis innebär mina förslag beträffande *sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser* sålunda, förutom angivna tjänsteutbyten, att 194 nya tjänster — därav 29 för central sjukvårdspersonal, 138 för vårdavdelningspersonal samt 27 för arbetsterapeuter, kuratorer, sjukgymnaster och psykologer m. fl. — skulle tillkomma. Då samtidigt (1 + 34) 35 tjänster skulle indragas, uppgår nettoökningen sålunda till (194—35) 159 nya tjänster.

I fråga om *k o n t o r s p e r s o n a l e n* bör i anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor medel beräknas för utbyte av sex tjänster som kontorsbiträde vid överläkareexpeditioner mot lika många kanslibiträdestjänster i Ae 7. Därmed skulle i det närmaste samtliga överläkare och biträdande överläkare ha tillgång till antingen kontorist eller kanslibiträde såsom skrivhjälp. Vidare föreslår jag, att kontorspersonalen förstärkes med tio biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5. Därjämte bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag tio tjänster som biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång utbytas mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Nettoökningen i fråga om kontorspersonalen skulle sålunda — inberäknat förenämnda båda tjänster som sjukhusdirektör — uppgå till (2 + 2 — 2 + 6 + 10 — 6) 12 tjänster.

Vidkommande *e k o n o m i p e r s o n a l e n* vill jag, såvitt avser *personal i verkstäder och arbetssalar*, först erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 december 1961 fr. o. m. den 1 juli 1962 hänfört den fasta maskinläggningen vid Birgittas sjukhus till klassificeringsgrupp 6. Till följd härav bör den nuvarande maskinchefstjänsten i Ao 15 vid sjukhuset utbytas mot en tjänst som maskinchef i Ao 17.

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag har medicinalstyrelsen senast i skrivelse den 24 november 1961 framlagt förslag till personalorganisation för maskinavdelningarna vid — utöver i föregående års statsverksproposition redovisade sex sjukhus — ytterligare tio sjukhus, nämligen S:t Sigfrids, S:ta Gertruds, Gullberna, S:t Jörgens, Restads, Källshagens, Mariebergs, Sidsjöns, Frösö och Umedalens sjukhus. Styrelsens förslag innebär en ökning med nio tjänster, nämligen med två maskinister i Ao 11, två förste reparatörer i Ao 10, fyra reparatörer i Ao 9 och en värmeskötare i Ao 8. Samtidigt skulle antalet tjänster kunna minskas med 27, nämligen med tre reparatörer i Ao 9, tio värmeskötare i Ao/Ae 8, nio eldare i Ao/Ae 7 och fem hantverkarbiträden i Ao/Ae 7. Förslaget innebär sålunda en nettominskning med 18 tjänster i förhållande till nuvarande organisation vid nämnda sjukhus. Av de tillkommande tjänsterna avses två tjänster som förste reparatör i Ao 10

och två som reparatör i Ao 9 vid Restads, S:t Sigfrids, Frösö och Umedalens sjukhus ej komma att tillsättas så länge hantverksföreståndare på övergångsstat kvarstår i tjänst vid resp. sjukhus. Av de 27 tjänster som till följd av förslaget skulle komma att indragas, bör följande 12 föras på övergångsstat, nämligen en reparatör i Ao 9, sju värmeskötare i Ao 8, en eldare i Ao 7 och tre hantverkarbiträden i Ao 7. Med hänsyn härtill kan sålunda endast 15 tjänster indragas fr. o. m. nästa budgetår. Förslaget innebär vidare att medelsbehovet för avlönande av extra arbetskraft skulle minska med cirka 22 000 kr. Medicinalstyrelsens organisationsförslag har i huvudsak icke föranlett någon erinran från min sida. Av medicinalstyrelsen föreslagna förändringar i fråga om tjänstebenämning och lönegrad är jag dock icke beredd att upptaga till prövning i detta sammanhang. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning till dessa frågor.

Med hänsyn till tapetserarverkstädernas betydelse för patientsysselsättningen tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som hantverksföreståndare i Ao 10 vid vart och ett av S:t Jörgens och Västra Ny sjukhus.

Av de sex av styrelsen begärda tjänsterna som ekonomibiträde i Ae 3 kan jag tillstyrka fem. Därjämte bör i enlighet med styrelsens förslag en tjänst som sömmerska i Ae 6 inrättas vid Sundby sjukhus samt en ekonomibiträdestjänst i Ae 3 indragas vid S:t Sigfrids sjukhus.

Beträffande *kökspersonalen* föreslår jag, att S:t Olofs sjukhus tillföres en tjänst som vaktmästare i Ao 7 för vissa köks- och transportgöromål. Vidare tillstyrker jag, att en ekonomibiträdestjänst vid Frösö sjukhus utbytes mot en tjänst som kokerska i Ao 6 samt att tjänsten som kokerska i Ao 5 i serveringen vid S:ta Maria sjukhus indrages.

Mot medicinalstyrelsens förslag i fråga om *bageripersonalen*, innebärande att fem tjänster indrages (1 bageriföreståndare i Ao 7, 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4 och 3 ekonomibiträden i Ae 3) har jag intet att erinra.

Beträffande *förrådspersonalen* biträder jag medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som förrådsman i Ae 7 vid vart och ett av Sundby och Vipeholms sjukhus.

Av de sex av styrelsen begärda tjänsterna som ekonomibiträde i Ae 3 för *städning* kan jag endast tillstyrka tre.

Vad angår *personalen för trädgård och jordbruk* biträder jag styrelsens förslag om indragning av en för svinstallet vid Ulleråkers sjukhus inrättad tjänst som ladugårdsförman i Ao 9.

I fråga om *personalen för transporter och diverse* föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att vid vardera av Umedalens och Vipeholms sjukhus inrättas en tjänst som vaktmästare i Ao 7.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av tio på *övergångsstat* uppförda tjänster (1 tvättföreståndare i Ao 10, 1 tvättföreståndare i Ao 9,

4 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 eldare i Ao 7, 1 föreståndare för djurstall i Ao 7 och 1 ekonomibiträde i Ao 7) har jag intet att erinra.

Sammanfattningsvis innebär alltså mina förslag beträffande *ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser* — förutom angivna tjänstebyten m. m. — en *utökning* med 25 tjänster. Då å andra sidan 33 tjänster kan *indragas*, minskas ekonomipersonalen med 8 tjänster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle *s a m m a n f a t t n i n g s v i s f ö r n y a o c h b e f i n t l i g a v å r d p l a t s e r* inrättas tillhopa [172 + (8 + 194 + 12 + 25)] 411 nya tjänster. Å andra sidan föreslås, att (4 + 35 + 33) 72 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (411 — 72) 339.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personalen och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökningen under de fyra senaste budgetåren.

P e r s o n a l g r u p p	A n t a l n y a t j ä n s t e r					
	1958/59	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	
					medicinalstyrelsens förslag	departementschefens förslag
<i>Nyttillkommande platser m.m.:</i>						
läkare	+ 1	+ 1	+ 13	+ 8	+ 10	+ 4
sjukvårdspersonal	+ 186	+ 38	+ 350	+ 45	+ 336	+ 126
administrations- och kontorspersonal	—	+ 2	+ 13	+ 6	+ 15	+ 6
ekonomipersonal	—	+ 1	+ 49	+ 7	+ 67	+ 32
Summa	+ 187	+ 42	+ 425	+ 66	+ 428 ¹	+ 168
<i>Befintliga platser:</i>						
läkare	+ 9	+ 7	+ 5	+ 5	+ 11	+ 8
sjukvårdspersonal	+ 160	+ 244 ¹	+ 289 ¹	+ 124	+ 221	+ 159
administrations- och kontorspersonal	+ 18	+ 25	+ 4	+ 10	+ 15	+ 12
ekonomipersonal	+ 16	+ 12	— 18	+ 31	— 3	— 8
Summa	+ 203	+ 288 ¹	+ 280 ¹	+ 170	+ 244	+ 171
<i>Totalsumma</i>	+ 390	+ 330	+ 705	+ 236	+ 672 ²	+ 339

¹ Av dessa hänför sig 113 resp. 149 till 1958 resp. 1959 års arbetstidsförkortning.

² Inklusive 223 tjänster för Mellringe sjukhus.

I anslutning till det inledningsvis omnämnda förslaget till försöksvis organiserad öppen vård vid mentalsjukhusen har mentalsjukvårdsberedningen framhållit, att hittills vunna erfarenheter ger vid handen, att vissa psykiskt sjuka icke torde behöva vård på sjukhus, om andra för dem lämpligare vårdformer stode till buds. Vidare kan tiden för sjukhusvistelsen i en hel del fall förkortas och återintagning i viss omfattning undvikas för den händelse tillräckliga resurser står till förfogande i öppen och halvöppen vård samt för rehabiliteringsverksamhet. Den öppna vården har ej satts i

system på samma sätt vid mentalsjukhusen som vid kroppssjukhusen. De terapeutiska framstegen inom mentalsjukvården gör det emellertid möjligt att vårda ännu flera utanför sjukhusen. Denna utveckling ställer större anspråk på den öppna vårdens resurser. Allt flera patienter skrivs ut förbättrade men icke fullt återställda och kräver därför en kontinuerlig tillsyn. Även mot bakgrunden av det stora latent vårdbehov inom psykiatrin, som i olika sammanhang kunnat konstateras, framstår det som angeläget att den öppna mentalsjukvården ytterligare utvecklas och differentieras. En till en början försöksvis organiserad öppen-vårdverksamhet i olika former bör kunna ge vissa riktlinjer härför. Med hänsyn härtill och då en försöksverksamhet i viss mån även bör kunna ge underlag för en bedömning av hur en utbyggd öppen vård kan tänkas påverka behovet av slutna vårdplatser, anser jag mig böra förordas, att en försöksverksamhet i angivet syfte snarast möjligt genomföres. En sådan verksamhet torde såsom beredningen föreslagit böra omfatta dels öppna mottagningar vid mentalsjukhusen, dels dagsjukhusvård såväl inom befintliga vårdavdelningar som inom särskilt för ändamålet iordningställda avdelningar, dels ock s. k. skyddade verkstäder för att underlätta övergången till en normal arbetsmiljö. Kostnaderna för ändamålet har av beredningen beräknats till i runt tal 500 000 kr., varav för viss utrustning till avdelningar och verkstäder omkring 190 000 kr. Jag förordar, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att taga närmare ställning till av beredningen framlagda förslag samt att — såvitt angår avlöningskostnaderna — med anlitan av förevarande anslag ställa medel till förfogande för verksamheten. Medel för bestridande av utrustningskostnaderna torde böra beräknas under det särskilda utrustningsanslaget.

Kostnaderna för nu föreslagna *personalförstärkningar m. m.* kan beräknas till sammanlagt omkring 4 260 000 kr., varav cirka 2 150 000 kr. avser personal till följd av nytillkommande vårdplatser.

Med hänsyn till de personalförstärkningar som förordats erfordras även en ökning av medelsanvisningen för *vikarier* med omkring 430 000 kr., därav för personal avseende nytillkommande vårdplatser cirka 215 000 kr.

Den för avlöningar till *extra arbetskraft* för innevarande budgetår beräknade medelsanvisningen, 1 225 000 kr., bör i anslutning till vad förut anförts nedräknas med (14 000 + 13 500 + 22 000 — 30 000) 19 500 kr. För ändamålet bör sålunda anvisas (1 225 000 — 19 500) avrundat 1 210 000 kr.

Medelsanvisningen under *arvodesposten* bör i anslutning till förut framlagda förslag beträffande nytillkommande och befintliga vårdplatser uppräknas med cirka 19 000 kr. Beloppet har dock medräknats under den för personalförstärkningar redovisade kostnadsökningen. Medicinalstyrelsens förslag om en generell uppräkning av posten med 30 procent är jag icke beredd att tillstyrka. Mot styrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under denna post har jag däremot i huvudsak intet att erinra. För vissa arvodesregleringar inom det rättspsykiatriska undersökningsväsendet beräk-

nar jag dock en ökning av medelsbehovet under arvodesposten med cirka 50 000 kr.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 4 260 000 kr., för avlöningar till vikarier m. m. med 430 000 kr. samt för vissa arvodeskostnader med 96 000 kr. Å andra sidan kan det för avlöningar till extra arbetskraft anvisade beloppet nedräknas med 15 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen till följd av tjänstetidsbefordran samt för de enligt propositionen nr 142/1961 genomförda löneregleringarna med omkring 500 000 resp. 800 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (178 400 000 + 6 071 000) 184 471 000 eller i runt tal 184 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens mentalsjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens mentalsjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	72 150 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	850 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	67 400 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	41 300 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 800 000

Summa kr. 184 500 000;

c) till *Statens mentalsjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 184 500 000 kr.

[34] **29. Statens mentalsjukhus: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	61 500 000	58 975 236
1961/62 (statsliggaren s. 1078)	64 300 000	
1962/63 (förslag)	66 700 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 19/9 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 3 400 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare..	348 688	400 000	400 000	—
2. Reseersättningar.....	599 360	380 000	450 000	70 000
3. Expenser:				
a) Bränsle, lyse och vatten	8 738 556	9 000 000	10 000 000	1 000 000
b) Övriga expenser.....	1 020 775	1 100 000	1 200 000	100 000
4. Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna.....	1 700 000	2 500 000	2 600 000	100 000
5. Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter.....	134 235	150 000	150 000	—
6. Övriga utgifter:				
a) Inventarier.....	2 194 162	2 200 000	2 400 000	200 000
b) Tvätt och renhållning.....	3 989 923	4 500 000	4 900 000	400 000
c) Utpisning.....	23 297 179	25 250 000	26 000 000	750 000
d) Linne, gång- och sängkläder.....	3 757 676	4 200 000	4 200 000	—
e) Läkemedel m. m.....	8 210 907	9 200 000	9 600 000	400 000
f) Familjevård.....	2 479 864	2 700 000	2 840 000	140 000
g) Automobile och transporter.....	664 977	750 000	780 000	30 000
h) Arbets- och sysselsättningsterapi...	1 381 373	1 580 000	1 700 000	120 000
i) Diverse utgifter.....	346 661	390 000	480 000	90 000
				3 400 000

Motiv

Allmänna synpunkter. Medelbeläggningen på statens mentalsjukhus uppgick under budgetåret 1960/61 till 23 425. Därjämte vistades i medeltal 979 patienter per dag i den till dessa sjukhus anslutna familjevården.

Medelbeläggningssiffrorna har under de senaste budgetåren visat en nedåtgående kurva, nämligen från 23 707 1958/59, 23 541 1959/60 till 23 425 1960/61. Under nästkommande budgetår beräknas emellertid vissa avdelningar vid de nya sjukhusen i Örebro och Bollnäs bli färdigställda och belagda. Även om dessa sjukhus till stor del kommer att beläggas med patienter från andra sjukhus, räknar styrelsen med en ökning av den totala medelbeläggningen vid sjukhusen. Styrelsen räknar därför med en beläggning under nästa budgetår av 24 000 patienter per dag.

För budgetåret 1960/61 har riksdagen för omkostnader anvisat ett anslag av 61 500 000 kr. Nettoutgifterna uppgick till 58 975 000 kr. Mellanskillnaden hänför sig främst till minskningen av antalet underhållsdagar. Av samma anledning har driftutgifterna vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium blivit cirka 500 000 kr. mindre än beräknat.

För nästkommande budgetår föreslås en höjning av anslaget med 3 400 000 kr. främst beroende på inträffade och väntade prishöjningar, önskvärdheten av en fortsatt upprustning av sjukhusen samt tillkomsten av de nya sjukhusen i Örebro och Bollnäs.

1) Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 400 000 kr.

2) Anslagsbelastningen uppgick under budgetåret 1960/61 till 599 360 kr., varav 228 664 kr. hänför sig till utbildningen av mentalsjukvårdspersonal

och 370 696 kr. till verksamheten i övrigt. Medel för reseersättningar och traktamenten till elever i utbildningen av mentalsjukvårdspersonal anvisas fr. o. m. innevarande budgetår under anslaget till Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.

Fr. o. m. den 1 juli 1961 har traktamentsersättningarna höjts med i genomsnitt cirka 15 procent, vilket medför ökat medelsbehov för budgetåret 1962/63. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med 450 000 kr. Detta belopp beräknas även täcka uppkommande kostnader i samband med överflyttning av personal och patienter till nya sjukhus.

3 a) Prisutvecklingen på bränslemarknaden är f. n. mycket instabil. Det är därför svårt att nu beräkna medelsbehovet för budgetåret 1962/63. För att kunna möta eventuella prisfluktuationer samt för att täcka bränslekostnaderna jämväl för nytillkommande sjukhus bör delposten uppräknas med 1 000 000 kr. till 10 000 000 kr.

3 b) Nettoutgifterna under delposten till övriga expenser uppgick under budgetåret 1960/61 till 1 020 775 kr., varav cirka 90 000 kr. utgjorde engångskostnad för utbyte av telefonväxel vid Umedalens sjukhus och cirka 930 775 kr. löpande utgifter.

Direktionernas äskanden för budgetåret 1962/63 uppgår till ungefär 1 100 000 kr. Då utgifterna under denna delpost är vanskliga att på förhand beräkna och erfarenheten visar, att de ofta uppskattats för lågt, föreslår styrelsen, att 1 200 000 kr. anvisas för nästa budgetår. I beloppet ingår även beräknade kostnader för nya sjukhus.

4) För innevarande budgetår har anvisats 2 500 000 kr., varvid räknats med full beläggning (140 platser). Ändrad ortsgruppsindelning fr. o. m. den 1 januari 1962 beräknas medföra en kostnadsökning för avlöningar med cirka 100 000 kr. Med anledning härav bör anslagsposten upptagas med 2 600 000 kr.

5) Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp, 150 000 kr.

6 a) För innevarande budgetår har för s. k. löpande inventarieanskaffning anvisats 2 080 000 kr., för anskaffande av vissa transportmedel 70 000 kr. samt för inköp av televisionsapparater 50 000 kr.

För utbyte av bilar beräknar styrelsen ett medelsbehov av 88 000 kr. De fordon, som nu bör utbytas, är så förslitna, att de fordrar ständiga och dyrbara reparationer. De ingår i det fordonsbestånd, som centrala sjukvårdsberedningen efter företagna undersökningar funnit erforderligt, eller också är deras användningsområde sådant, att indragning icke torde komma att föreslås.

Trots de senaste årens ökade medelstilldelning föreligger ännu stort behov av en fortsatt höjning av inventariestandarden vid sjukhusen. Enär möbelbeståndet på en del håll är hårt förslitet och behöver utbytas eller kompletteras bör ett belopp av 200 000 kr. ställas till styrelsens disposition

för ändamålet. För s. k. löpande inventarieanskaffningar bör vidare upptagas ett till 2 112 000 kr. förhöjt belopp.

Styrelsen föreslår, att delposten upptages med (88 000 + 200 000 + 2 112 000) 2 400 000 kr.

6 b) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1960/61 till 3 989 923 kr. och har för innevarande budgetår beräknats till 4 500 000 kr.

Direktionerna har beräknat kostnaderna för nästa budgetår till 4 695 000 kr. Därtill kommer kostnader för tvätt och renhållning vid nytillkommande sjukhus med uppskattningsvis 200 000 kr. Uppräkningen av delposten för- anledes av ökad tvättgodsmängd samt inträffade och väntade prishöjningar.

I årets statsverksproposition har departementschefen uttalat, att särskild uppmärksamhet borde ägnas de höga tvättkostnaderna vid de statliga mentalsjukhus, som anlitar försvarets fabriksstyrelses centraltvätterier. Bl. a. borde övervägas införande av ett enhetligt kilopris för centraltvätteriernas samtliga prestationer. För att möjliggöra övergång till ett enhetligt kilopris är det erforderligt med fastare normer för behandlingen av olika persedlar. Försvarets fabriksstyrelse har därför utarbetat förslag till bestämmelser för tvätt, efterbehandling, reparation och kassation av persedlar. Sedan direktionerna inkommit med sina synpunkter på förslagen, torde generella normer kunna fastställas för tillämpning redan under innevarande budgetår. I vad mån dessa normer kommer att nämnvärt påverka anslagbelastningen är dock omöjligt att nu förutse.

Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 400 000 kr. till 4 900 000 kr.

6 c) Anslagsbeloppet för innevarande budgetår är beräknat efter 2: 73 kr. per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 176. Livsmedelstalet var för juni 1961 181 eller 2,8 procent högre. Med utgångspunkt härifrån beräknas kostnaderna för patientkosten till $(24\,000 \times 365 \times 2,81)$ 24 616 000 kr. Årskostnaden för i personalkosten ingående livsmedel beräknas avrundat till 1 384 000 kr. Delposten bör sålunda upptagas med $(24\,616\,000 + 1\,384\,000)$ 26 000 000 kr., vilket innebär en uppräkning med 750 000 kr.

6 d) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1960/61 till 3 757 676 kr. För innevarande budgetår har anvisats 4 200 000 kr. För att möjliggöra en fortsatt höjning av standarden på patienternas gångkläder föreslås, att delposten upptages med oförändrat belopp.

6 e) Direktionerna har beräknat medelsåtgången för nästa budgetår till 9 359 000 kr. Till sistnämnda belopp kommer kostnader för läkemedel vid nya sjukhus. Den under de senaste åren inträffade stegringen i utgifterna för läkemedel fortsätter vid vissa sjukhus, medan en stagnation synes ha inträtt vid andra sjukhus. Överlag anmäler direktionerna emellertid ökat medelsbehov för förbrukningsartiklar för läkemedelsförråd, eeg-anläggningar, röntgen, laboratorier m. m. samt för patienternas undersökning och

vård utom sjukhusen ävensom för patienternas tandvård. Främsta anledningen härtill synes vara intensifierad somatisk vård efter tillkomsten av internmedicinska läkartjänster. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 400 000 kr. till 9 600 000 kr.

6 f) Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1960/61 till 2 479 864 kr. Medelantalet vårdade per dag utgjorde 979 och medelkostnaderna per patient och dag uppgick till 6: 94 kr. Direktionerna beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 2 840 000 kr., vilket efter en medelbeläggning av 1 040 motsvarar en dagkostnad av 7: 48 kr. per patient. Härvid har vårdhemmens krav på högre dagersättningar beaktats. Styrelsen föreslår, att delposten upptages med 2 840 000 kr.

6 g) Ökade kostnader för patienttransporter och tillkomsten av nya sjukhus motiverar en uppräkning av delposten med 30 000 kr. till 780 000 kr.

6 h) Intensifieringen av arbetsterapin har medfört ökade kostnader för såväl flitpengar som arbetsmaterial. En stor del av kostnaderna återföres dock till statsverket i form av inkomster för försålda alster. Styrelsen föreslår, att delposten upptages med 1 700 000 kr., i vilket belopp ingår kostnader för terapiverksamheten vid nytillkommande sjukhus.

6 i) Delposten är uppdelad i fem poster, nämligen nattvaktsentreprenad, understöd till mindre bemedlade enligt 86 § sjukhusstadgan, tvätt, kost m. m. åt patienter, som vistas på sjukhusen för rättspsykiatrisk undersökning, medicinsk litteratur och diverse utgifter i övrigt. Direktionerna har beräknat posterna till 256 400, 21 300, 25 600, 50 300 resp. 80 800 kr. eller sammanlagt 434 400 kr. För innevarande budgetår har för nattvaktsentreprenader beräknats 195 000 kr. Ökningen av medelsbehovet beror dels på att anlitande av nattvaktsbolag för den yttre vakthållningen nattetid planeras vid ytterligare tre sjukhus, nämligen Sundby, Falbygdens och Gådeå sjukhus för en sammanlagd kostnad av cirka 49 000 kr., dels på avtalsenliga höjningar av avgifterna för sjukhus, som redan anlitar nattvaktsbolag. Därest övergång till nattvaktsentreprenad kommer till stånd vid Sundby sjukhus, kommer en tjänst som yttre nattvakt att hållas vakant tills erfarenhet vunnits av systemet. Styrelsen föreslår, att för anlitande av entreprenörer för den yttre vakthållningen nattetid vid sjukhusen anvisas 260 000 kr. Övriga poster beräknas till 20 000, 25 000, 50 000 resp. 80 000 kr., vilket — jämfört med beräkningarna för innevarande budgetår — innebär en uppräkning med 10 000 kr. av vardera av posterna till medicinsk litteratur och diverse utgifter i övrigt. Därutöver bör beräknas ett belopp av 30 000 kr. för nytillkommande sjukhus och för vissa oförutsedda utgifter.

För de två senaste budgetåren har anvisats 10 000 kr. till statens sjukhuspersonals idrottsförbund för att bereda förbundet fortsatt möjlighet till utbildning av ledare för idrotts- och rörelseterapi. Idrottsförbundet har under hand till medicinalstyrelsen gjort framställning om ett till 15 000 kr. förhöjt bidrag för nästa budgetår. Enligt lämnad redovisning över använd-

ningen av det för budgetåret 1960/61 tilldelade beloppet framgår, att cirka 6 600 kr. disponerats för en gymnastikledarkurs på Bosön, medan cirka 3 400 kr. använts i samband med en landskamp i allmän idrott mellan Finlands och Sveriges mentalsjukvårdspersonal, till utfärdande av stadgar och tävlingsbestämmelser samt för hållande av årsmöte med förbundet. Styrelsen, som förutsätter att en ökad medelsanvisning helt kommer att användas för ökad utbildningsverksamhet, tillstyrker ett anslagsbelopp av 15 000 kr.

Med hänsyn härtill föreslås, att delposten till diverse utgifter upptages med $(435\,000 + 30\,000 + 15\,000)$ 480 000 kr. vilket innebär en uppräknings med 90 000 kr.

Departementschefen

Såsom jag nämnt i det föregående vid behandlingen av avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus har 1961 års riksdag (prop. nr 197; rskr. 395) bemyndigat Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Örebro läns landsting angående landstingets övertagande av driften vid Mellringe sjukhus i Örebro fr. o. m. den 1 januari 1962. Genom beslut den 29 december 1961 har Kungl. Maj:t godkänt avtalet. Jag avser att i det följande under särskilt anslag beräkna medel för statsbidrag till driften av Mellringe sjukhus.

På grundval av ett av medicinalstyrelsen i skrivelse den 3 november 1961 i anledning av nämnda proposition framlagt förslag har vid beräkningen i det följande av medelsbehovet beaktats de förändringar härutinnan, som ansetts påkallade av ifrågavarande avtal.

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare bör upptagas med oförändrat belopp, 400 000 kr.

Beträffande anslagsposten till reseersättningar torde med hänsyn främst till Mellringeavtalet en uppräknings med 40 000 till 420 000 kr. vara tillfyllest.

Under delposten till bränsle, lyse och vatten beräknar jag ett medelsbehov av 9 500 000 kr., innebärande en ökning med 500 000 kr.

Delposten till övriga expenser torde böra uppföras med oförändrat belopp, 1 100 000 kr.

På av medicinalstyrelsen anförda skäl bör för ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna beräknas ett belopp av 2 600 000 kr., vilket innebär en uppräknings med 100 000 kr.

För övervakning av vissa försöksutskrivna patienter beräknar jag ett belopp av 150 000 kr.

Under delposten till inventarier har för innevarande budgetår för s. k. löpande inventariekanskaffningar beräknats ett belopp av 2 080 000 kr. Trots den upprustning, som ägt rum inom mentalsjukvården främst under de senaste åren, föreligger ännu betydande brister beträffande inventariebeståndet vid sjukhusen. Sålunda har arbetsunderlättande inventarier av olika slag — bårvagnar, bäddvagnar, serveringsvagnar etc. — hittills kun-

nat anskaffas endast i relativt begränsad omfattning. Icke heller har möbelstandarden vid sjukhusen kunnat höjas i önskvärd utsträckning. Sistnämnda förhållande gäller främst sådana äldre avdelningar, som inte varit föremål för någon mera genomgripande upprustning och således inte kunnat tilldelas medel från anslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. En fortsatt höjning av inventariestandarden vid sjukhusen är sålunda nödvändig. För angivna ändamål beräknar jag därför ett belopp av sammanlagt 2 312 000 kr. Jag förutsätter, att medicinalstyrelsen vid fördelningen av nämnda belopp i första hand söker tillgodose behovet av upprustning i dessa hänsenden vid särskilt eftersatta sjukhus eller avdelningar. Den av medicinalstyrelsen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen pågående undersökningen av transportorganisationen vid sjukhusen har ännu icke avslutats. Jag tillstyrker dock styrelsens förslag om anvisande av ett belopp av 88 000 kr. för inköp och utbyte av bilar. Till övervägande del avser detta belopp anskaffande av bilar för familjevård och hjälpverksamhet. Medelsbehovet under inventarieposten skulle sålunda uppgå till $(2\,312\,000 + 88\,000) = 2\,400\,000$ kr, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 200 000 kr.

Delposten till tvätt och renhållning bör uppräknas med 300 000 kr. till 4 800 000 kr.

För budgetåret 1961/62 beräknades delposten till utspisning med utgångspunkt från ett kostpris för samtliga mentalsjukhus om 2: 73 per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 176. Såsom medicinalstyrelsen anført uppgick livsmedelstalet för juni månad 1961 till 181, vilket innebär ett kostpris av 2: 81 kr. per patient och dag. Med hänsyn härtill samt till förändringar i fråga om personalkosten m. m. föreslår jag, att delposten uppräknas med 500 000 till 25 750 000 kr. Den koststandard, som vid ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 181 motsvarar en kostnad av 2: 81 kr. per patient och dag bör vid inträffande förändringar i nämnda tal hållas oförändrad.

Bl. a. för att möjliggöra en fortsatt förbättring av patienternas klädstandard bör delposten till linne, gång- och sängkläder upptagas med oförändrat belopp, 4 200 000 kr.

Beträffande delposten till läkemedel m. m. vill jag erinra om att medelsanvisningen från budgetåret 1955/56 till 1961/62 höjts från 1 650 000 kr. till 9 200 000 kr., d. v. s. på sex år i det närmaste sexdubblats. Anledningen härtill har varit de betydande framsteg, som under senare år gjorts i fråga om behandlingen av vissa psykiska sjukdomstillstånd medelst medikamentös terapi. Sålunda har denna behandling medfört bl. a. kortare vårdtider, lugnare atmosfär på sjukhusen samt aktivisering av patienterna och betydligt ökade möjligheter att förbättra och bota även svårt sjuka patienter. Utvecklingen synes fortsätta i denna riktning. Sedan flertalet mentalsjukhus numera tillförts överläkare för den internmedicinska vården torde

vidare den somatiska sjukvården komma att intensifieras betydligt. Jag anser mig därför böra förorda, att delposten till läkemedel m. m. nu uppräknas med ytterligare 400 000 till 9 600 000 kr.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposten till familjevård har jag i huvudsak intet att erinra. Posten bör sålunda uppräknas med 140 000 till 2 840 000 kr.

Delposten till automobiler och transporter torde böra upptagas med oförändrat belopp, 750 000 kr.

Arbets- och sysselsättningsterapins stora betydelse för patienternas tillfrisknande och anpassning till livet utanför sjukhuset har under senare år blivit alltmer uppenbar. Vid många sjukhus bedrivs i dag en omfattande och rikt differentierad arbets- och sysselsättningsterapi. Vid andra sjukhus åter har utvecklingen inom detta område gått långsammare. För egen del anser jag det utomordentligt angeläget, att ifrågavarande verksamhet utökas och vidareutvecklas ytterligare. Jag föreslår därför, att delposten till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. uppräknas med 120 000 till 1 700 000 kr.

Delposten till diverse utgifter torde böra uppräknas med 85 000 kr. till 475 000 kr. Därvid har jag i likhet med medicinalstyrelsen beräknat en ökning av medelsbehovet för nattvaktstreprenader med sammanlagt 65 000 kr. Till verkskyddsändamål och till bidrag till statens sjukhuspersonals idrottsförbund för utbildning av ledare för idrotts- och rörelseterapi beräknar jag oförändrade belopp, 10 000 kr. Under delposten har jag vidare beräknat en ökning av medelsanvisningen till medicinsk litteratur med 5 000 kr. Slutligen innebär mitt förslag, att medel kommer att stå till förfogande under nästa budgetår för att möjliggöra en aktivisering av företagsnämndernas verksamhet.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (64 300 000 + 2 385 000) 66 685 000 eller i runt tal 66 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens mentalsjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 66 700 000 kr.

[35] 30. **Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.** För innevarande budgetår har under rubriken Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. anvisats ett reservationsanslag av 3 054 000 kr. (statsliggaren s. 1080).

Beredningen av hithörande anslagsfrågor har ännu icke kunnat slutföras. I avvidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget torde därvid böra uppföras med avrundat 7 000 000 kr., vilket innebär en höjning med närmare 4 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

[36] **31. Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	875 000	1 016 966
1961/62 (statsliggaren s. 1081)	5 600 000	
1962/63 (förslag)	5 860 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 338 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. Grundutbildning	
a) <i>Utökning av grundutbildningen</i>	
Löner till instruktionsköterskor	+ 33 660
Arvode till föreläsare	+ 15 870
b) <i>Biträdande instruktionsköterska</i>	
8 bitr. instruktionsköterskor i Ae 13 under 12 månader	+ 123 806
2. Högre utbildning	
a) <i>Central högre kurs i mentalsjukvård för sjuksköterskeelever</i>	
Arvode till föreläsare	+ 1 400
b) <i>Högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal vid sjuksköterskeskola</i>	
Löner till elever	+ 150 752
3. Kurs för sjukvårdspersonal på Vilhelmsro	— 11 200
Löner till elever	— 18 000
4. Kompletterande kurs vid Norrtälje lasarett för förmanspersonal	
Lön till instruktionsköterska	+ 18 360
Arvode till föreläsare	+ 9 100
5. Arvodesregleringar m. m.	+ 14 000
6. Avrundning	+ 252
	+ 338 000

Motiv

1 a) Grundutbildningen omfattas med stort intresse av sjukvårdspersonal och yrkesväljande ungdom. Antalet ansökningar till kurserna under läsåret 1960/61 uppgick sålunda till 1 118 hösten 1960 och 1 275 våren 1961, varav 292 resp. 335 blev antagna. Avgångsprocenten har i förhållande till tidigare år minskat väsentligt.

Den av 1960 års riksdag beslutade utökningen av elevantalet i grundutbildningen medför vissa merkostnader beträffande löner för instruktionsköterskor samt föreläsningsarvoden.

Vid S:t Jörgens sjukhus, där utbildning påbörjades i oktober 1960, uppgår sålunda merkostnaderna för arvoden till föreläsare till (45 kr. $\times$ 30 lekt.) 1 350 kr. + (30 $\times$ 2) 60 kr. + (35 $\times$ 2) 70 kr. eller sammanlagt 1 480 kr.

Vid Falbygdens sjukhus, där utbildningen började i april 1961, ökar kostnaderna för arvode till föreläsare med (45×72) 3 240 kr. + (30×4) 120 kr. + (35×4) 140 kr. + (30×12) 360 kr. eller sammanlagt 3 860 kr.

Den utökade grundutbildningen har vidare medfört bl. a., att ytterligare fyra lasarett måste tagas i anspråk för elevernas utbildning i allmän sjukvård, nämligen lasaretten i Eksjö, Karlshamn, Mora och Avesta. Samtidigt anmäler styrelsen, att sjukvårdsstyrelsen i Hälsingborg i skrivelse till medicinalstyrelsen fr. o. m. den 1 mars 1962 uppsagt nu gällande överenskommelse rörande praktisk utbildning av 24 mentalsjukvårdselever per kurs vid Hälsingborgs lasarett. Då det varit omöjligt att uppbringa något lasarett, som är tillräckligt stort att ta emot detta elevantal, har styrelsen träffat överenskommelse med Hallands och Södermanlands läns landsting att få placera 14 elever vid Varbergs lasarett och 10 elever vid Kullbergsska sjukhuset i Katrineholm.

Med anledning härav har av geografiska skäl en viss omdisposition av undervisningen vid lasaretten i förhållande till utbildningscentralerna blivit nödvändig. Detta medför ändring i tidsschemat för igångsättningen av utbildningen vid resp. lasarett i förhållande till vad medicinalstyrelsen uppgivit i 1961/62 års anslagsäskanden. Lönekostnader och föreläsningsarvoden påverkas dock ej härav.

Vid Mora och Eksjö lasarett avses utbildningen börja den 1 september 1961. Då instruktionssköterskor anställts vid nämnda lasarett fr. o. m. den 1 augusti 1961, uppgår merkostnaden under budgetåret 1962/63 för löner till dessa befattningshavare till $(1\,530 \times 1 \times 2)$ 3 060 kr. Merkostnaden för arvoden till föreläsare beräknas till $(45 \times 18 \times 2)$ 1 620 kr.

Vid Katrineholms lasarett, där utbildningen beräknas igångsättas den 1 november 1961, blir merkostnaden för lön till instruktionssköterskan $(1\,530 \times 3)$ 4 590 kr. och för arvoden till föreläsare (45×36) 1 620 kr.

Vid Avesta lasarett avses utbildningen börja den 1 januari 1962. Merkostnaden för lön till instruktionssköterskan uppgår till $(1\,530 \times 5)$ 7 650 kr. och för arvoden till föreläsare till $(45 \times 36 \times 1\frac{1}{2})$ 2 430 kr.

Vid Karlshamns lasarett, dit den ena elevgruppen från Hälsingborgs lasarett skall hänvisas, avses utbildningen igångsättas den 1 mars 1962. För den teoretisk-praktiska undervisningen av eleverna bör en instruktions-sköterska i Ae 16 anställas fr. o. m. den 1 februari 1962. Lönekostnaderna för denna instruktions-sköterska, för vilken lön tidigare icke beräknats, uppgår till $(1\,530 \times 12)$ 18 360 kr. För arvoden till föreläsare erfordras $(45 \times 36 \times 3)$ 4 860 kr.

Vid Varbergs lasarett, dit den andra elevgruppen från lasarettet i Hälsingborg skall överflyttas, avses utbildningen igångsättas den 1 mars 1962. Några merkostnader uppstår ej, då motsvarande kostnader bortfaller vid Hälsingborgs lasarett.

1 b) Medicinalstyrelsen har i sina anslagsäskanden för de tre senaste

budgetåren framhållit, att instruktionssköterskorna inom grundutbildningen borde erhålla en biträdande instruktionssköterska som medhjälpare. Enär en sådan organisation, omfattande sammanlagt 24 tjänster, borde byggas ut successivt, begränsade sig styrelsen för budgetåret 1961/62 till att hemställa om åtta tjänster. Endast tre sådana tjänster bifölls, vilka placerats vid lasarett med 25 elever per kurs. Instruktionssköterskorna vid de fyra utbildningscentralerna, där elevantalet f. n. uppgår till 30 elever per kurs, har en betydande arbetsbelastning. Förutom att instruktionssköterskan undervisar cirka 25 timmar per vecka, ansvarar hon därjämte för skola och elevhem. Hon skall dessutom samordna eleverna från de olika mentalsjukhusen och placera dem vid lasarett för utbildning i allmän sjukvård. Enligt styrelsens mening är instruktionssköterskorna i stort behov av en medhjälpare i sitt arbete.

Genom den beslutade utökningen av elevantalet i grundutbildningen, har samtliga instruktionssköterskors arbetsuppgifter ökats. Instruktionssköterskorna vid mentalsjukhusen får i genomsnitt nu ha hand om 60 å 70 elever samtidigt. Vidare har förkortningen av utbildningstiden från 24 till 20½ månader utan minskning av den teoretiska undervisningen medfört, att tiden för den praktiska utbildningen blivit mindre, varför en intensivare handledning av eleverna krävs för att utbildningen skall bli effektiv. Härjämte innebär förkortningen av utbildningstiden, att instruktionssköterskan måste hålla flera lektioner per vecka än tidigare.

Under år 1961 har stora svårigheter mött att rekrytera instruktionssköterskor till de nya tjänsterna, enär antalet utbildade instruktionssköterskor är otillräckligt. Det har också varit svårt att erhålla vikarier för instruktionssköterskor vid semester, sjukdom och tjänstledighet för studier. Biträdande instruktionssköterskor, som skall vara legitimerade sjuksköterskor, utan krav på fullständig instruktionssköterskeutbildning, skulle till viss del kunna avhjälpa dessa svårigheter och dessutom utgöra ett naturligt underlag för rekrytering och utbildning av instruktionssköterskor.

På grund av det anförda bör enligt styrelsens mening biträdande instruktionssköterskor anställas dels vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår, dels vid utbildningscentralerna. För nästa budgetår bör tills vidare inrättas åtta tjänster såsom biträdande instruktionssköterskor i lönegrad Ae 13, varav tre med placering vid utbildningscentral samt fem på mentalsjukhus. Lönekostnaderna för dessa tjänster beräknas till 123 806 kr.

2 a) Då det visat sig, att den specialutbildning i mentalsjukvård, som sjuksköterskeelever genomgår under sex månader vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus, ej ger eleverna kunskaper i psykologi, bör varje kurs utökas med 10 undervisningstimmar i detta ämne, tillrättalagda för arbete inom mentalsjukvården. För arvoden till föreläsare beräknas (35 × 10 × 4) 1 400 kr.

2 b) Intresset för den högre utbildningen av mentalsjukvårdspersonal vid

sjuksköterskeskola har under det senaste året ökat starkt bland den grundutbildade personalen. Till den kurs, som börjar i september 1961, har bland 80 sökande antagits maximalt antal eller 45 elever. Som jämförelse kan nämnas att till vårkursen 1961 antogs endast 26 av 48 sökande.

Utbildningskapaciteten vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm avses komma att utökas med 12—14 elever per år fr. o. m. mars 1962. Merkostnaden för elevlöner beräknas till $(14 \times 8 + 28 \times 4)$ 673 kr (månadslön ./B-avdrag) sammanlagt 150 752 kr.

3) Den pågående kursen för sjukvårdspersonal på Vilhelmsro sjukhus avslutas i februari 1962. För innevarande budgetår har anvisats 2 900 kr. för arvoden till föreläsare, 8 300 kr. för lön till instruktionssköterska samt 18 000 kr. till eleversättningar. Enligt sjukhuschefen vid Vilhelmsro sjukhus föreligger fortfarande stort behov av utbildad skötarpersonal. Denna fråga har dock förutsatts skola upptagas till behandling inom mentalsjukvårdsberedningens personaldelegation (prop. nr 93/1960). I avvaktan på ställningstagande till utbildningsfrågan vid sjukhuset, bör anslaget nedräknas med $(2\,900 + 8\,300 + 18\,000)$ 29 200 kr.

4) I september 1959 startades kompletterande kurser för förmanspersonal vid Falköpings lasarett. Kurserna har löpt kontinuerligt med tjugo elever i varje kurs. Eleverna åtnjuter oavkortad lön av staten samt fritt vivre av landstinget.

Genom beslut av 1960 års riksdag (prop. nr 178) har bl. a. 600 nya förste skötartjänster tillkommit vid statens mentalsjukhus. Med hänsyn till att de flesta innehavarna av dessa tjänster ej torde ha någon utbildning i somatisk sjukvård, bör kompletterande utbildning, likartad den vid lasarettet i Falköping, anordnas vid ännu ett lasarett. Styrelsen har därför under hand förhört sig hos Stockholms läns landsting om möjligheterna att förlägga sådan utbildning till Norrtälje lasarett. Detta lasarett kan dock ej mottaga mer än tolv elever per kurs. Utbildningen beräknas kunna igångsättas redan i maj 1962. För utbildningen fordras en instruktionsskötersketjänst i lönegrad Ag 16. Kostnaden härför beräknas för budgetåret 1962/63 till 18 360 kr. För arvoden till föreläsare vid tre kurser per år beräknar styrelsen motsvarande belopp som vid Falköpings lasarett, 9 100 kr. Medel för vissa omkostnader upptages under anslaget till Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader.

5) Enär det visat sig mycket svårt att erhålla lärare till gymnastikundervisningen, hemställer medicinalstyrelsen ånyo, att nuvarande arvode om 15 kr. höjes till 20 kr., vilket medför ett ökat medelsbehov av i runt tal 5 500 kr.

Styrelsen har i sina anslagsäskanden rörande föreläsararvoden tidigare ej räknat med kostnader för av läkare uppgjorda och rättade skriftliga prov under provtjänstgöringens teoretiska del. Erfarenheten visar dock att

behov av dylika prov föreligger. Styrelsen hemställer om uppräknings av beloppet till läkararvoden med i runt tal 7 000 kr. för ändamålet.

Vidare föreslår styrelsen, att kostnaden för arvoden till sekreterare hos de delegationer för utbildningsfrågor, som inrättats vid Ulleråkers, S:t Lars', S:t Maria, Restads och Umedalens sjukhus — sammanlagt 1 500 kr. per år — i likhet med övriga direkta kostnader för utbildningen överflyttas från avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus till förevarande anslag.

Vid bifall här till erfordras en uppräknings av anslagsposten till Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med sammanlagt (5 500 + 7 000 + 1 500) 14 000 kr.

För den nu föreslagna lönegradsplacerade instruktionssköterskepersonalen tillkommer kostnader för vikarier under semestrar, sjukledighet m. m. Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av åtta biträdande instruktionssköterskor uppstår emellertid samtidigt viss besparing beträffande vikariatskostnaderna, enär den biträdande instruktionssköterskan regelmässigt torde kunna förordnas såsom vikarie. Med anledning härav torde någon uppräknings av anslaget på grund av avlöningar till vikarier å nya tjänster icke erfordras.

Departementschefen

Vid 1960 års riksdag (prop. nr 93, rskr. 208) har beslut fattats om utökning av det årliga antalet elever i grundutbildningen från tidigare omkring 490 till i runt tal 650. Som motiv härför anförde jag i nämnda proposition, att denna utökning av grundutbildningskapaciteten var angelägen med hänsyn till såväl det stora antalet vakanser vid mentalsjukhusen som det ökade behov av vårdpersonal, som kunde väntas uppstå i samband med den pågående upprustningen och utbyggnaden inom mentalsjukvården. Icke minst viktigt ansåg jag det vara att en större del än hittills av de nu snabbt växande ungdomskullarna bereddes kvalificerat arbete inom sjukvården.

Det är med hänsyn här till glädjande att kunna konstatera, att yrkesväljande ungdom och inom sjukvården redan anställd personal visat ett allt större intresse för utbildning inom mentalsjukvården. Såsom medicinalstyrelsen anförat uppgick antalet sökande till den grundutbildningskurs, som började våren 1961, till 1 275, varav 335 antogs. Samtidigt härmed har avgångsprocenten bland eleverna minskat väsentligt. Även intresset för den högre utbildningen vid sjuksköterskeskola av redan grundutbildad personal har ökat starkt under det senaste året.

Med hänsyn till nämnda utökning av grundutbildningskapaciteten erfordras viss uppräknings av anslaget för nästa budgetår. Vidare har sjukvårdsstyrelsen i Hälsingborg fr. o. m. den 1 mars 1962 uppsagt gällande överenskommelse rörande praktisk utbildning av 24 mentalsjukvårdselever per kurs vid Hälsingborgs lasarett för att möjliggöra lasarettets ianspråktagande för

utbildning av sjuksköterskeelever vid den nyinrättade sjuksköterskeskolan i staden. På grund härav måste två nya lasarett anlitas för mentalsjukvårdselevernans utbildning, nämligen Varbergs lasarett och Kullbergsska sjukhuset i Katrineholm. I samband härmed blir en viss om disposition av undervisningen vid lasaretten i förhållande till utbildningscentralerna nödvändig.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör ytterligare medel beräknas för en instruktionssköterska vid resp. Katrineholms, Eksjö, Avesta och Mora lasarett. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag inte några merkostnader i anledning av att Varbergs lasarett toges i anspråk för grundutbildningen, enär motsvarande kostnader kommer att bortfalla vid Hälsingborgs lasarett. Beträffande Karlshamns lasarett, där utbildningen beräknas börja den 1 mars 1962, har medicinalstyrelsen föreslagit inrättande av en instruktionsskötersketjänst fr. o. m. den 1 februari 1962. Med hänsyn till vad jag i det följande kommer att föreslå i fråga om omläggning av utbildningen av sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus torde den instruktionsskötersketjänst, som nu disponeras för sistnämnda utbildning, böra tagas i anspråk för utbildning av egentlig mentalsjukvårdspersonal, sedan den pågående kursen vid Vilhelmsro avslutats i februari 1962. Någon ny tjänst för instruktionssköterska skulle således inte behöva inrättas. Medel för lön till denna instruktionssköterska bör däremot beräknas i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsbehovet för löner till instruktionssköterskor med tillhopa omkring 34 000 kr.

För arvoden till föreläsare beräknar jag på grund av utökningen av grundutbildningen i likhet med medicinalstyrelsen en ökad medelsanvisning med cirka 16 000 kr.

Medicinalstyrelsen har hemställt om inrättande av åtta tjänster som biträdande instruktionssköterska, varav tre skulle placeras vid utbildningscentral och fem vid mentalsjukhus. För innevarande budgetår har inrättats tre sådana tjänster, vilka av medicinalstyrelsen placerats vid lasarett med 25 elever per kurs. Även för egen del finner jag angeläget, att instruktionsköterskepersonalen förstärkes. Jag anser mig dock endast kunna förorda, att för nästa budgetår inrättas ytterligare tre tjänster som biträdande instruktionssköterska i Ae 13. Dessa tjänster liksom motsvarande tjänst vid Hälsingborgs lasarett torde i första hand böra placeras vid de fyra utbildningscentralerna. Förslaget medför ett ökat medelsbehov av cirka 46 000 kr.

Mot medicinalstyrelsens förslag om utökning av den teoretiska undervisningen vid den centrala högre utbildningen i mentalsjukvård för sjuksköterskeelever med 10 undervisningstimmar i psykologi per kurs har jag i och för sig intet att erinra. Då emellertid önskvärt utrymme härför bör kunna erhållas genom om dispositioner inom ramen för det nuvarande timantalet beräknar jag inga särskilda medel för ändamålet.

För löner till mentalsjukvårdselever, som genomgår högre utbildning vid

sjuksköterskeskola, beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen en ökning av medelsbehovet med i runt tal 150 000 kr.

Den pågående kursen för sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus avslutas i februari 1962. Även för tiden därefter anser jag angeläget, att personalen vid Vilhelmsro sjukhus beredes möjlighet till utbildning. Tills vidare bör dock denna utbildning anknytas till grundutbildningen av mentalsjukvårdspersonal och därvid samordnas med utbildningen vid Ryhovs sjukhus. Förslaget innebär, att elever vid Vilhelmsro sjukhus skulle fr. o. m. vårkursen 1962 kunna delta i grundutbildningen vid Ryhovs sjukhus. Under det sista skedet av grundutbildningen avses eleverna skola återvända till Vilhelmsro för att där under cirka fem månader erhålla specialutbildning i epileptikervård. Några kostnader för denna del av utbildningen beräknas inte uppkomma förrän under budgetåret 1963/64. Med hänsyn till vad jag sålunda föreslagit, bör anslaget nedräknas med av medicinalstyrelsen förordad belopp, cirka 29 000 kr. Vidare bör — såsom jag i det föregående anförte — den för utbildningen vid Vilhelmsro sjukhus avsedda instruktions-skötersketjänsten tagas i anspråk inom den egentliga mentalsjukvårdsutbildningen.

Sedan september 1959 pågår kompletterande kurser för förmanspersonal vid Falköpings lasarett. Den årliga utbildningskapaciteten utgör 60 elever, fördelade på tre kurser om fyra månader vardera. Då behov föreligger av en utökning av utbildningskapaciteten biträder jag medicinalstyrelsens förslag om anordnande av sådan kompletterande utbildning i somatisk sjukvård jämväl vid Norrtälje lasarett. För utbildningen erfordras en instruktions-sköterska i Ag 14/16. För arvoden till föreläsare beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen cirka 9 000 kr.

Medicinalstyrelsens förslag om höjning av nuvarande lärararvoden om 15 kr. till 20 kr. tillstyrker jag liksom även styrelsens förslag om ersättning till läkare för arbete i samband med skriftliga prov under provtjänstgöringens teoretiska del. Vidare bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag medel för arvoden till sekreterare hos de delegationer för utbildningsfrågor, som inrättats vid vissa mentalsjukhus, överflyttas från avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus till förevarande anslag. För nu nämnda ändamål bör arvodesposten således uppräknas med tillhoppa 14 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 600 000 + 259 000) 5 859 000 eller i runt tal 5 860 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av mentalsjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 400 000

2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förlagsvis	4 140 000
3. Rörligt tillägg, förlagsvis	1 240 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förlagsvis	80 000
Summa kr. 5 860 000;	

b) till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förlagsanslag av 5 860 000 kr.

[37] 32. Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62 (statsliggaren s. 1082)	510 000	
1962/63 (förlag)	565 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas ned 95 000 kr.

	Anslag 1961/62	Förlag	Ökning
1. Reseersättningar	300 000	350 000	+ 50 000
2. Expenser	30 000	35 000	+ 5 000
3. Ersättningar till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal	140 000	180 000	+ 40 000
4. Diverse utgifter	40 000	40 000	—
			+ 95 000

Motiv

Fr. o. m. innevarande budgetår avföres vissa omkostnader för utbildningen av mentalsjukvårdspersonal från förevarande anslag.

1) Under budgetåret 1960/61 uppgick kostnaderna i samband med utbildningen av sjukvårdspersonal till 228 664 kr. För innevarande budgetår har anvisats 300 000 kr. I förhållande till det gångna budgetåret beräknas belastningen på anslagsposten öka avsevärt under budgetåret 1962/63 bl. a. på grund av ökat antal elever i den högre utbildningen samt föreslagen utökning av antalet kompletteringskurser för förmanspersonal. Styrelsen föreslår därför, att anslagsposten uppräknas med 50 000 kr. till 350 000 kr.

2) Utökningen av antalet lasarett inom grundutbildningsorganisationen samt antalet kurser för förmanspersonal medför ökade kostnader för expenser. Styrelsen föreslår, att anslagsposten uppräknas med 5 000 kr. till 35 000 kr.

3) Vissa landsting har begärt höjning av ersättningsbeloppen till sjuksköterskeskolorna för elever i den högre utbildningen av mentalsjukvårdspersonal.

sonal. En höjning av nu utgående ersättningar kan bli erforderlig. Styrelsen föreslår, att anslagsposten uppräknas med 40 000 kr. till 180 000 kr.

4) Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

För ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mental-sjukvårdspersonal beräknar jag oförändrat belopp, 140 000 kr.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt har jag intet att erinra. Anslagsposterna till reseersättningar och expenser bör sålunda uppräknas med 50 000 resp. 5 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (510 000 + 55 000) 565 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 565 000 kr.

[38] 33. **Bidrag till driften av vissa mentalsjukhus.** Något anslag med ifrågavarande rubrik finns ej upptaget i gällande riksstat.

Såsom jag anförde vid behandlingen av anslagen till avlöningar och omkostnader för statens mentalsjukhus har 1961 års riksdag (prop. nr 197; rskr. 395) bemyndigat Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Örebro läns landsting angående landstingets övertagande av driften vid Mellringe sjukhus i Örebro fr. o. m. den 1 januari 1962. Genom beslut den 29 december 1961 har Kungl. Maj:t godkänt nämnda avtal.

Enligt vad jag inhämtat kan sjukhusets byggnader för administration och medicinskt centrum, centralkök, matsalar och samlingslokaler samt terapi-lokaler och verkstäder beräknas vara färdigställda under hösten 1962. Ungefär vid samma tidpunkt torde omkring 420 av sjukhusets 717 vårdplatser kunna tagas i bruk.

Enligt avtalet skall staten i princip ersätta landstinget driftkostnaderna. Härvid skall ersättningen enligt huvudregeln utgå med belopp per vård dag, som motsvarar genomsnittliga nettodriftkostnaden per vård dag under motsvarande tid vid Falbygdens sjukhus. Med beaktande härav samt med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för sjukhusets ianspråktagande uppskattar jag medelsbehovet under nästa budgetår för ersättning till Örebro läns landsting för driften av Mellringe sjukhus till i runt tal 2 700 000 kr. För ändamålet bör i riksstaten uppföras ett nytt förslagsanslag om nämnda belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vissa mentalsjukhus* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

[39] 34. Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000 000	40 258 149
1960/61	45 000 000	38 449 960
1961/62 (statsliggaren s. 1082)	50 000 000	
1962/63 (förslag)	48 000 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

På grund av utbetalning av retroaktiv ersättning med cirka 4 000 000 kr. under budgetåret 1959/60 till Stockholms stad för av staden under tidigare år ombesörjd mentalsjukvård var anslagsbelastningen högre under nämnda budgetår än under det senast förflutna budgetåret.

Kostnaderna för driften och upprustningen av statens mentalsjukhus är huvudsakligen normerande för beräkningen av ifrågavarande statsbidrag. En beräknad fortsatt stegring av dessa kostnader under innevarande och kommande budgetår medför även ökad belastning på förevarande anslag. Denna ökning torde dock rymmas inom ramen för det för innevarande budgetår anvisade beloppet. Under förutsättning av oförändrade statsbidragsgrunder föreslår styrelsen därför, att anslaget för budgetåret 1962/63 upptages med oförändrat belopp, 50 000 000 kr.

Departementschefen

Anslagsbelastningen uppgick under budgetåret 1960/61 till i runt tal 38 000 000 kr. Då ökningen av belastningen på anslaget under intet av de senast förflutna fem budgetåren överstigit 5 000 000 kr. per budgetår, torde ett belopp av 48 000 000 kr. vara tillfyllest för nästa budgetår. Förslaget innebär en minskning av medelsanvisningen med 2 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 000 kr.

[40] 35. Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 302 000	1 092 000
1961/62 (statsliggaren s. 1083)	2 000 000	
1962/63 (förslag)	125 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med 700 000 kr.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1961/62 fanns en reservation å anslaget av 648 600 kr. Då för samma budgetår anvisats ett belopp av 2 000 000 kr., fanns alltså vid budgetårets början disponibla 2 648 600 kr.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat men ej utbetalat statsbidrag till en psykiatrisk klinik i Danderyd om 648 000 kr. frånräknats, återstår ett belopp av 2 000 600 kr. disponibelt å anslaget.

På Kungl. Maj:ts prövning är vidare beroende två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska kliniker i Kristianstad (414 000 kr.) och Falun (444 000 kr.) på tillhoppa 858 000 kr.

Härjämte är under uppförande psykiatriska lasarettskliniker i Umeå, Malmö, Linköping, Örnsköldsvik, Karlstad och Kalmar, för vilka statsbidrag ännu icke sökts och vilka enligt vad styrelsen inhämtat kan beräknas bli tagna i bruk under innevarande budgetår eller senast under budgetåret 1962/63. För dessa kliniker torde komma att åtgå 300 000, 660 000, 444 000, 156 000, 162 000 resp. 204 000 kr.

För nu angivna kliniker kan alltså medelsbehovet beräknas till $(858\,000 + 300\,000 + 660\,000 + 444\,000 + 156\,000 + 162\,000 + 204\,000 - 2\,000\,600)$ 783 400 kr. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas till 700 000 kr.

Departementschefen

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag till en psykiatrisk klinik i Danderyd frånräknats kan ett belopp om $(2\,648\,600 - 648\,000)$ 2 000 600 kr. beräknas återstå å anslaget. För att tillgodose två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska kliniker i Kristianstad och Falun, vilka ansökningar är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, erfordras $(414\,000 + 444\,000)$ 858 000 kr. Lasarett psykiatriska kliniker har vidare uppförts eller kommer att färdigställas under nästa budgetår i Umeå, Linköping, Örnsköldsvik, Karlstad och Kalmar. Medelsbehovet för statsbidrag till dessa kliniker torde komma att uppgå till sammanlagt $(300\,000 + 444\,000 + 156\,000 + 162\,000 + 204\,000)$ 1 266 000 kr.

Det totala medelsbehovet för nu angivna kliniker skulle sålunda kunna beräknas till $(858\,000 + 1\,266\,000 - 2\,000\,600)$ 123 400 eller i runt tal 125 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

[41] 36. Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	700 000	523 959
1961/62 (statsliggaren s. 1083)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 100 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 500 000 kr.

Motiv

För nästa budgetår kan statsbidrag beräknas komma att utgå till driften av 23 psykiatriska lasarettskliniker med tillhoppa 1 453 platser. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget under budgetåret i fråga för 1 257 platser för ett helt år med $(1\,257 \times 3 \times 365)$ 1 376 415 kr., för 144 platser för $\frac{3}{4}$ år med $(144 \times 3 \times 275)$ 118 800 kr. och för 52 platser för ett halvår med $(52 \times 3 \times 184)$ 28 704 kr. eller tillhoppa 1 523 919 kr.

Med hänsyn härtill bör anslaget för budgetåret 1962/63 uppräknas till 1 500 000 kr.

Departementschefen

Med beaktande av gällande statsbidragsbestämmelser och med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för ianspråktagandet av ny- och ombyggda kliniker beräknar jag, att statsbidrag från förevarande anslag under nästa budgetår kan komma att utgå till driften av 19 lasarett psykiatriska kliniker med tillhoppa cirka 1 040 vårdplatser, nämligen i Danderyd, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Halmstad, Vänersborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås, Falun, Örnköldsvik, Östersund, Umeå, Boden och Kiruna. Detta innebär, att under nästa budgetår endast en lasarett psykiatrisk klinik skulle tillkomma, nämligen i Kiruna. Med hänsyn härtill och då platsbehovet inom ifrågavarande vårdområde alltfjämt är betydande, vill jag framhålla angelägenheten av att utbyggnaden fortsätter, i första hand inom de sjukvårdsområden som f. n. saknar lasarett psykiatriska kliniker.

Statsbidrag för nu redovisade kliniker kan beräknas komma att belasta anslaget under nästa budgetår med $(878 \times 3 \times 365)$ 961 410 + $(23 \times 3 \times 275)$ 18 975 + $(138 \times 3 \times 184)$ 76 176 eller tillhoppa 1 056 561 kr. Jag förordar, att anslaget upptages till i runt tal 1 100 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

[42] 37. Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	400 000	443 500
1960/61	375 000	198 932
1961/62 (statsliggaren s. 1083)	400 000	
1962/63 (förslag)	275 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med 250 000 kr.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1961/62 fanns en reservation å anslaget av 576 299 kr. Då för nämnda budgetår anvisats ett reservationsanslag av 400 000 kr., fanns alltså vid budgetårets början disponibla 976 299 kr.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag om tillhoppa 570 181 kr. frånräknats, kan ett belopp av 406 118 kr. beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende tre ansökningar om statsbidrag om tillhoppa 427 500 kr., varav till sjukhemmen i Kramfors 283 500 kr., i Bengtsfors 45 000 kr. och i Ingelstad 99 000 kr. Härjämte är sjukhemmet i Kristianstad samt sjukhemmen Sandbyhov i Norrköping och Ängsgården i Kristianstads län under om- och tillbyggnad. För sistnämnda sjukhem, vilka kan beräknas bli tagna i bruk senast under budgetåret 1962/63, har statsbidrag ännu inte sökts, men medelsbehovet torde komma att uppgå till 45 750, 28 500 resp. 177 000 kr.

För angivna ändamål kan alltså medelsbehovet beräknas till (427 500 + 45 750 + 28 500 + 177 000 — 406 118) 272 632 kr. Med hänsyn till förekommande eftersläpning i fråga om rekvisition och utbetalning av statsbidrag torde dock anslaget för nästa budgetår kunna upptagas med 250 000 kr.

Departementschefen

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag frånräknats kan ett belopp om 406 118 kr. beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende tre ansökningar om statsbidrag å tillhoppa 427 500 kr. (sjukhemmen i Bengtsfors 45 000 kr., i Ingelstad 99 000 kr. och i Kramfors 283 500 kr.). För att tillgodose i övrigt känt medelsbehov för sjukhem, som beräknas bli tagna i bruk senast under budgetåret 1962/63, torde erfordras ytterligare 251 250 kr. Medelsbehovet skulle sålunda uppgå till (427 500 + 251 250 — 406 118) 272 632 eller i runt tal 275 000 kr. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med sistnämnda belopp, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 125 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 kr.

[43] 38. Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 300 000	2 329 411
1961/62 (statsliggaren s. 1083)	2 300 000	
1962/63 (förslag)	2 300 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Såvitt styrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser under nästkommande budgetår uppgå till cirka 5 000. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästa budgetår för dessa platser med $(5\,000 \times 1,25 \times 365)$ 2 281 250, eller avrundat 2 300 000 kr.

Med hänsyn härtill torde anslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[44] 39. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	475 000	471 560
1961/62 (statsliggaren s. 1083)	516 000	
1962/63 (förslag)	585 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 70 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalförstärkningar:	
2 vårdare Ao 8	+ 25 865
1 assistent Ae 17	+ 21 435
1 terapeut Ae 9	+ 13 619
1 kontorsbiträde Ae 5	+ 11 076
2. Vikarieavlöningar	+ 11 000
3. Extra arbetskraft	— 3 100
4. Omräkning:	
Lönklassförändringar m. m.	+ 1 300
Tjänstetidsbefordran	+ 612
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 400
Rörligt tillägg	— 12 025
Avrundning	— 182
	+ 70 000

Motiv

Allmänna synpunkter. Anslagsäskandena beträffande Salbohedshemmet har under en följd av år präglats av stark restriktivitet i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande den framtida organisationen för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning. Detta har medfört att man tärt mycket hårt på såväl materiella som personella resurser och att betydande behov av förbättringar i olika avseenden uppdämts. Såväl undervisningen som vården har blivit starkt lidande på grund av de bristande resurserna. Angelägenheten av en upprustning av Salbohedshemmet framstår särskilt tydligt vid jämförelse med standarden inom vårdgrenen i övrigt, vilken höjts avsevärt genom betydande insatser från landstingens sida. Sedan nämnda utredning numera avslutats och 1961 års riksdag fattat principbeslut om den framtida verksamheten vid Salbohedshemmet bör hemmet snarast upprustas till en godtagbar nivå.

Överstyrelsen anser sig därför nu böra föreslå, att verksamheten snarast förstärkes med personal, undervisningsmateriel, vissa jordbruksmaskiner m.m. Den hela institutionen genomgripande materiella upprustningen liksom avvägningen mellan jordbrukets och skolans personalorganisationer m.m. torde dock böra upptagas till prövning i särskild ordning, sedan projekteringen av ny- och ombyggnaderna vid hemmet avslutats.

Specialmotivering till avlöningsstat. Som ovan framhållits har man under en följd av år ansträngt de personella resurserna vid hemmet hårt. Till följd härav råkade hemmet, sedan rektor hösten 1960 hastigt avlidit, in i en mycket allvarlig kris. Genom att Kungl. Maj:t snabbt medgav anställande av ytterligare tre vårdare — vilket möjliggjorde godtagbar nattövervakning och någon förstärkning av vården i övrigt — löstes de akuta svårigheterna. För att kunna genomföra beslutad arbetstidsförkortning samt vissa förbättringar i verksamheten har styrelsen i särskild framställning hemställt att få anställa 1 assistent och 1 kontorsbiträde redan innevarande budgetår. Arbetstidsförkortningen har hittills icke kunnat genomföras för vårdare och vissa arbetsledare. Att så sker synes nu oundgängligt. För arbetsledarna torde erforderlig minskning av arbetstiden lämpligen ernås genom att de befrias från sådan vaktjänst, som bör åläggas lägre avlönad personal.

Lärarna vid statens skol- och yrkeshem har fastställd tjänstgöringstid och semester i stället för undervisningsskyldighet och ferier, som är vanligt för lärare. Vid Salbohed uttages en betydande del av lärarnas tjänstgöring som jourtjänst, d. v. s. vaktjänst och fritidssysselsättning. Även vid specialskolor (dövskolor, blindskolor och särskolor) förekommer i viss utsträckning jourtjänst utöver undervisningsskyldigheten. Överstyrelsen har i princip intagit den ståndpunkten, att lärarna bör utnyttjas för undervisning och icke åläggas jourtjänst. Vid döv- och blindskolor torde jourtjänsten inom kort komma att avskaffas och vid särskolorna förekommer den i allt mindre omfattning. Samtliga dessa lärare åtnjuter dock ferier, liksom lärarna vid

det allmänna skolväsendet och ungdomsvårdsskolorna. Genom vissa förändringar, som kunde genomföras fr. o. m. januari 1961, då vårdpersonalen förstärktes, har lärarna på Salbohed kunnat utnyttjas i något större omfattning än tidigare för den egentliga undervisningen. Överstyrelsen anser den första förutsättningen för en förbättring av verksamheten vid Salbohedshemmet vara, att personella resurser tillskapas så att de olika befattningshavarna kan utnyttjas inom de områden, för vilka de är utbildade. Förändring av lärarnas tjänstgöringsförhållanden torde på längre sikt vara nödvändig även ur rekryteringssynpunkt.

Med hänsyn till det sagda föreslår överstyrelsen, att anställningsförhållandena för lärarna vid statens skol- och yrkeshem fr. o. m. den 1 juli 1962 regleras genom införande av undervisningsskyldighet och ferier samt borttagande av jourtjänsten. Denna förändring medför bl. a. ökning av tillgången på lärartimmar för undervisningen, medan fritidssysselsättningen får minskad tillgång till kvalificerad personal. Avdelningstjänstgöringen, d. v. s. fritidssysselsättning, vård och tillsyn, är emellertid icke heller nu ordnad på ett fullgott sätt, varför förstärkning under alla förhållanden är erforderlig. Överstyrelsen har funnit det lämpligt att samordna förslaget om sådan förstärkning med beräkningen av den personalökning, som erfordras på grund av beslutad arbetstidsförkortning för vårdarna. Vid bifall till överstyrelsens förslag, att såväl lärare som arbetsledare fritages från avdelningstjänst på annan tid än skoltid finner överstyrelsen efter jämförelser med internatverksamhet av motsvarande storlek och svårighetsgrad och med hänsyn till nuvarande materiella resurser vid Salbohedshemmet följande personal vara erforderlig.

A. Yrkeshemmet:

- 1 assistent i A 17
- 4 vårdare för dagtjänst i A 8
- 1 ½ vårdare för natttjänst i A 8

B. Skolhemmet:

- 1 assistent i A 17
- 4 vårdare för dagtjänst i A 8
- 1 ½ vårdare för natttjänst i A 8

C. Gemensamt för skol- och yrkeshemmet:

- 1 terapeut i A 9

Därest mera aktiv läkepedagogisk och terapeutisk verksamhet skall kunna bedrivas anser överstyrelsen ofrånkomligt, att en assistent knytes till varje hem. Denne skall närmast under rektor ha ansvaret för all verksamhet på resp. hem under icke skoltid. Assistenten skall ingående lära känna varje enskild elev, ta del av elevernas problem och organisera fritidsverksamheten. Huvuddelen av assistentens tjänstgöring skall därför äga rum på avdelningen och så långt möjligt förläggas till kritiska perioder, d. v. s. i regel helgdagar, eftermiddagar och kvällar. Terapeuten skall anordna fritidssysselsättningar under assistentens ledning. Han skall dessutom vara assistenternas avbytare och måste därför alternera mellan hemmen. Fyra vår-
6* — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

dare inklusive avbytare behövs för vardera yrkeshemmet och skolhemmet för att täcka dagtiden och för att få tillräckligt många befattningshavare i avdelningstjänst under ur vårdsynpunkt kritiska perioder. För natttjänsten erfordras tre vårdare, nämligen en nattvakt för vardera hemmet och en avbytare för dessa.

På expeditionen finns för enklare skrivgöromål endast ett deltidсанställt skrivbiträde. Den ovan föreslagna förstärkningen av verksamheten kommer elevernas utveckling och fostran tillgodo, men den medför samtidigt ökad administration. Ny- och ombyggnaden av anstalten kommer även att ställa växande krav inte minst på expeditionen. För att avlasta rektor och assistenten enklare kontorsgöromål bör en heltidstjänst som kontorsbiträde i A 5 inrättas.

I förhållande till nuvarande personaluppsättning innebär överstyrelsens förslag att följande tjänster skulle inrättas, nämligen 1 assistent i A 17, 1 terapeut i A 9, 2 vårdare i A 8 och 1 kontorsbiträde i A 5. Samtidigt härmed skulle deltidstjänster som extra nattvakt och extra skrivbiträde kunna indragas, varigenom medelsbehovet minskas med (3 900 + 3 000) 6 900 kr. Å andra sidan bör anslaget uppräknas med 3 800 kr. för utökning av undervisningen i hemkunskap till att omfatta jämväl yrkeshemmets elever. Hittills har endast skolhemslevernå åtnjutit denna förmån. Övriga utgiftsförändringar är huvudsakligen av automatisk natur.

Departementschefen

Såsom skolöverstyrelsen framhållit har anslagsäskandena beträffande Salbohedshemmet under en följd av år präglats av stark restriktivitet i avvaktan på utredning rörande den framtida vårdorganisationen för ifrågasvarande klientel. Sålunda har verksamheten vid hemmet under flera år måst bedrivas under bristfälliga förhållanden i såväl materiellt som personellt hänseende. Efter framställning av hemmets styrelse har emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 27 januari 1961 bemyndigat styrelsen att förordna tre vårdare att tills vidare tjänstgöra vid hemmet. Sedan 1961 års riksdag på grundval av mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegations betänkande fattat principbeslut om organisationen för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning (prop. nr 72; rskr. 264) — innebärande bl. a. att Salbohedshemmet efter upprustning skall inrymma cirka 30 platser för yrkeselever och ungefär lika många platser för skolelever — är det angeläget, att hemmet gives sådana personella och materiella resurser, som en efter moderna principer bedriven vård och undervisning kräver.

För att möjliggöra en aktivisering av den läkepedagogiska och terapeutiska verksamheten vid hemmet bör därför i enlighet med skolöverstyrelsens förslag inrättas en tjänst som assistent i Ae 17. Därigenom skulle såväl skol- som yrkeshemmet få tillgång till var sin assistent. Vidare föreslår jag,

att i stället för berörda tre förordnanden på vårdartjänster inrättas en tjänst som terapeut i Ae 9 och två tjänster som vårdare i Ae 8. Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör därjämte inrättas en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5.

Mot förslaget om uppräknings av anslaget med 3 800 kr. för att möjliggöra utökning av undervisningen i hemkunskap har jag intet att erinra. Å andra sidan bör anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens förslag nedräknas med 6 900 kr., motsvarande ersättning till extra nattvakt och extra skrivbiträde.

Till skolöverstyrelsens förslag om ändring av lärarnas vid hemmet anställningsförhållanden är jag f. n. icke beredd att taga ställning. Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag icke funnit anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (516 000 + 69 000) 585 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	147 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	307 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	115 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	8 000
Summa kr. 585 000;	

b) till Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kr.

[45] 40. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	223 000	229 733
1961/62 (statsliggaren s. 1084)	222 000	
1962/63 (förslag)	301 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 90 000 kr.

172 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökning
1. Reseersättningar.....	4 971	3 000	6 000	+ 3 000
2. Expenser:				
Övriga expenser.....	4 986	6 200	6 200	—
3. Övriga utgifter:				
a) Inköp och underhåll av inventarier...	19 599	5 800	6 000	+ 200
b) Renhållning.....	9 998	8 400	11 000	+ 2 600
c) Beklädnad och sängkläder.....	39 542	40 600	43 000	+ 2 400
d) Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial.....	8 125	4 200	13 000	+ 8 800
e) Utgifter för öppen vård.....	3 582	3 000	9 000	+ 6 000
f) Ferieresor för elever m. m.	7 017	3 000	8 000	+ 5 000
g) Diverse omkostnader.....	7 803	9 200	10 300	+ 1 100
h) Inköp av maskiner och redskap till jordbruket.....	—	—	61 000	+ 61 000
				+ 90 100
4. Särskilda uppbördsmedel:				
Överskott å särskilda rörelsegrenar:				
Jordbruksdriften.....	7 000	1 000	1 100	+ 100
				+ 90 000

Motiv

1) Överstyrelsen anser en utveckling av verksamheten inom den öppna vården vara angelägen. — Därigenom kan institutionen erbjuda mera adekvat vård och i icke obetydlig omfattning öka det antal elever verksamheten omsluter, utan att antalet internatplatser vid skol- och yrkeshemmet ökas. Vidare bör samliga resekostnader utom för elever i samband med öppen vård belasta förevarande anslagspost. Hittills har en del sådana resekostnader belastat delposten till utgifter för öppen vård. Överstyrelsen föreslår, att anslagsposten uppräknas med 3 000 kr. till 6 000 kr.

2) Av anslagsbeloppet för budgetåret 1961/62 är 2 000 kr. avsedda för inköp av vissa kontorsmaskiner. Med hänsyn till belastningen under det senast förflutna budgetår synes ej möjligt disponera erforderligt belopp för nämnda ändamål. Överstyrelsen föreslår därför, att delposten upptages med oförändrat belopp.

3 a) Även om inventariebeståndet är i stort behov av en grundlig upprustning, anser överstyrelsen en sådan upprustning böra anstå tills om- och tillbyggnaden av anstalten genomförts. Överstyrelsen föreslår därför, att delposten nu uppräknas med endast 200 kr. till 6 000 kr.

3 b) Anslagsbelastningen under de senaste budgetåren motiverar en uppräknings av delposten med 2 600 kr. till 11 000 kr.

3 c) För att möjliggöra erforderlig komplettering av vissa sängkläder bör delposten uppräknas med 2 400 kr. till 43 000 kr.

3 d) För sedvanlig undervisningsmateriel beräknas ett medelsbehov av 5 000 kr. Därjämte bör beräknas ett belopp av 8 000 kr. till materiel för verkstadsdriften. Sistnämnda belopp skulle åtminstone till en del få karaktären av igångsättningsbidrag. Härigenom skulle resurser tillskapas för utökning av denna verksamhet så att den kan bedrivas mera i utbildningssyfte än

hittills varit möjligt. Man kan förvänta, att verkstadsdriften därefter kommer att ge större inkomster än hittills. Delposten bör sålunda upptagas med 13 000 kr. vilket innebär en uppräknings med 8 800 kr.

3 e) Även om vissa resekostnader överföres till anslagsposten till reseersättningar medför en intensifiering av den öppna vården ökat medelsbehov under förevarande delpost. Överstyrelsen föreslår därför, att delposten till utgifter för öppen vård uppräknas med 6 000 kr. till 9 000 kr.

3 f) Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1960/61 bör delposten uppräknas med 5 000 kr. till 8 000 kr. Ökningen hänför sig dels till höjda biljettpriser dels till att eleverna numera får åka hem även under påsklov.

3 g) Delposten till diverse omkostnader är nu upptagen till 9 200 kr., varav 400 kr. för vidareutbildning av hemmets personal och 1 300 kr. för en särskild kurs under budgetåret 1961/62. Överstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1962/63 beräknas för vidareutbildning 500 kr. samt såsom ersättning till jordbruksdriften för vissa arbeten 2 300 kr. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med $(2\,300 + 100 - 1\,300)$ 1 100 kr.

3 h) Någon nämnvärd komplettering av maskiner och redskap till jordbruksdriften har ej skett på många år. Hemmets styrelse har gjort flera framställningar, som efter yttrande av vederbörande ämbetsverk överlämnats till mentalsjukvårdsberedningen. I sitt betänkande med förslag till organisation för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning uttalade beredningen, att det borde ankomma på hemmets styrelse att göra erforderliga framställningar i anslutning till förslagen. I särskild skrivelse har hemmets styrelse bl. a. hemställt, att 60 700 kr. anvisas för inköp av vissa jordbruksmaskiner. Sålunda föreslås anskaffning av en självgående skördetröska med spannmålstank, en spannmålstork med förvaringsfickor, en spannmålsskruv med motor, vissa tillbehörsredskap för hemmets traktor och en pickuppress för pressning av hö och halm i balar. Den sammanlagda kostnaden för denna anskaffning beräknas till $(24\,000 + 25\,000 + 700 + 6\,000 + 5\,000)$ 60 700 eller i runt tal 61 000 kr.

Överstyrelsen anser det synnerligen angeläget, att jordbruket vid Salbohed, vars huvuduppgift bör vara att ge yrkeseleverna lämplig arbetsträning och utbildning, snarast möjligt förses med sådana maskiner och redskap, som numera allmänt användes i svensk jordbruksdrift. Såvitt överstyrelsen kan bedöma är de föreslagna maskinerna erforderliga för undervisningen och synes även ändamålsenliga för jordbrukets rationella drift. Denna uppfattning synes ha delats av mentalsjukvårdsberedningen. Överstyrelsen föreslår, att en ny delpost under anslagsposten Övriga utgifter uppföres med 61 000 kr. för inköp av maskiner och redskap till jordbruket.

Departementschefen

Sedan 1961 års riksdag (prop. nr 72; rskr. 264) fattat principbeslut om den framtida verksamheten vid Salbohedshemmet är det — såsom jag fram-

hållit under närmast föregående anslag — angeläget, att betydligt ökade resurser ställes till hemmets förfogande.

För att möjliggöra en utökning och vidareutveckling av den öppna vården föreslår jag i likhet med skolöverstyrelsen, att anslagsposten till reseersättningar och delposten till utgifter för öppen vård uppräknas med 3 000 resp. 6 000 kr. I detta sammanhang vill jag framhålla angelägenheten av att eleverna vid utskrivningen erhåller det ekonomiska och personliga stöd från hemmet, som kan vara av värde för deras återanpassning i samhället.

Delposten till beklädnad och sängkläder bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppräknas med 2 400 kr.

Då jag finner angeläget, att eleverna i ökad utsträckning kan beredas utbildning i mekaniskt verkstadsarbete tillstyrker jag en uppräkning av delposten till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel med 8 800 kr.

Skolöverstyrelsens förslag att medel skall beräknas under delposten till diverse omkostnader för ersättning till jordbruket för vissa arbeten kan jag inte tillstyrka. Delposten bör därför nedräknas med 1 200 kr.

Skolöverstyrelsen föreslår vidare, att en ny delpost med benämningen Inköp av maskiner och redskap till jordbruket om 61 000 kr. uppföres under anslagsposten till övriga utgifter. Genom en vid hemmet den 25 september 1961 inträffad brand — varvid ladugårdsbyggnad, traktorgarage och de flesta av jordbrukets redskap förstördes — har emellertid medelsbehovet förändrats. Med anledning främst härav har hemmets styrelse i särskilda skrivelser hemställt om anvisande av tillhoppa cirka 117 000 kr. för anskaffning av maskiner och redskap till jordbruket. Skolöverstyrelsen har med hänsyn härtill med återtagande av i anslagsäskandena för nästa budgetår framlagt förslag angående inköp av jordbruksmaskiner tillstyrkt styrelsens för hemmet nyssnämnda framställningar. Då huvuddelen av de i sagda skrivelser upptagna maskinerna och redskapen oundgängligen erfordrades redan under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1961 medgivit bl. a., att för ändamålet skulle i den för hemmet för budgetåret 1961/62 fastställda omkostnadsstaten under anslagsposten till övriga utgifter uppföras en särskild delpost, benämnd Inköp av maskiner och redskap till jordbruket, om 65 000 kr. Med hänsyn härtill och då jag icke funnit anledning till erinran mot att föreslagen materiel anskaffas skulle för nästa budgetår för ifrågakvarande ändamål sålunda erfordras (117 000 — 65 000) 52 000 kr.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har i huvudsak icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till inköp och underhåll av inventarier, till renhållning och till ferieresor för elever m. m. bör sålunda uppräknas med resp. 200, 2 600 och 5 000 kr. Under särskilda uppbördsmedel beräknar jag överskottet å jordbruksdriften till oförändrat belopp, 1 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (222 000 + 78 800) avrundat 301 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 301 000 kr.

[46] 41. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	265 000	265 362
1961/62 (statsliggaren s. 1085)	290 000	
1962/63 (förslag)	305 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 20 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning:</i>	
1 kontorsbiträde Ae 5.....	+ 11 076
2. <i>Löneregleringar:</i>	
1 tjänst som lärare i kvinnlig slöjd uppflyttas från Ao 15 till Ao 16.....	+ 1 186
1 tjänst som lärare i kvinnlig slöjd uppflyttas från Ae 13 till Ae 14.....	+ 905
1 tjänst som trädgårdsmästare uppflyttas från Ae 9 till Ae 10.....	+ 827
Arvodesreglering.....	+ 600
3. <i>Vikarieavlöningar</i>	+ 2 167
4. <i>Omräkning:</i>	
Löneklassförändringar m. m.....	+ 5 900
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.....	+ 100
Rörligt tillägg.....	— 3 125
Avrundning.....	+ 364
	+ 20 000

Motiv

Allmänna synpunkter. Med hänsyn till den ovisshet, som under lång tid rått beträffande hemmets framtida ställning har överstyrelsen liksom beträffande Salbohedshemmet under senare år endast föreslagit absolut oundgängliga kostnadsökningar. Hemmets styrelse har också iakttagit och iakttar fortfarande synnerlig sparsamhet i sina förslag till anslagsaskanden. Ett ackumulerat behov av förbättringar beträffande såväl personella som materiella resurser föreligger nu. Det är synnerligen angeläget, att verksamheten upprustas snarast möjligt.

1961 års riksdagsbeslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande den framtida organisationen för undervisning och vård av barn med komplicerad utvecklingshämning (prop. nr 72) synes innebära, att verksamheten kommer att fortgå i huvudsak som hittills, churu dock skolan skall erhålla helt nya lokaler. I detta läge anser sig överstyrelsen fortfarande icke böra föreslå några nämnvärda materiella förbättringar. Däremot bör snarast möjligt en sådan förstärkning av de personella resurserna ske som är lämp-

lig med hänsyn till såväl nu föreliggande behov som till utformningen av den kommande institutionen. Därvid bör i första hand den öppna vården intensifieras. Denna verksamhet måste med nuvarande personalorganisation helt skötas av rektor vid hemmet. Rektor belastas emellertid f. n. i alltför hög grad av expeditionellt arbete på grund av den till omfattningen mycket ringa hjälpen av kontorspersonal. Under budgetåret 1962/63 torde rektors arbetsuppgifter komma att öka ytterligare i samband med detaljplaneringen av det nya flickhemmet. Personalförstärkning på rektorsexpeditionen är f. n. den mest angelägna förbättringen vid hemmet.

1) Under återopande av vad ovan anförts under allmänna synpunkter föreslår överstyrelsen inrättande av en tjänst som kontorsbiträde i Ae 5.

2) Vid hemmet finns tre tjänster, som med hänsyn till löneställningen vid jämförbara skolor synes för lågt placerade och därför bör uppflyttas. Således bör en slöjdlärartjänst i Ao 15 uppflyttas till Ao 16 liksom skett vid ungdomsvårdsskolorna. Vidare bör den slöjdlärartjänst, som fr. o. m. innevarande budgetår uppflyttats från Ae 12 till Ae 13 ha samma lönegradsplacering som slöjdlärartjänsterna vid Sävstaholmshemmet och Söderhaga skolhem, nämligen Ae 14. Slutligen bör trädgårdsmästartjänsten i Ae 9 placeras i Ae 10 liksom motsvarande tjänst vid Salbohedshemmet.

Arvodet till räkenskapsföraren bör vidare höjas med 600 kr. till 3 000 kr.

3) Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört i förslaget till avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed beräknar överstyrelsen, att lärarna vid Vänersborgshemmet fr. o. m. budgetåret 1962/63 skall tillerkännas ferier i stället för semester och att deras jourtjänst borttages. De direkta kostnaderna härför torde kunna begränsas till cirka 500 kr. för ökade vikariatsersättningar.

Övriga förändringar är av automatisk natur.

Departementschefen

I avvaktan på tillkomsten av ett nytt flickhem för yrkeselever såsom ersättning för Vänersborgshemmet bör såsom skolöverstyrelsen framhållit endast sådan förstärkning av de personella resurserna ske, som är lämplig med hänsyn till såväl nu föreliggande behov som utformningen av den kommande institutionen.

För att avlasta rektor expeditionellt arbete bör en tjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 1—Ae 5 inrättas vid hemmet.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av tjänsten som trädgårdsmästare vid hemmet från Ae 9 till Ae 10. Det under arvodesposten upptagna beloppet för ersättning till psykiater bör uppräknas med 2 100 kr. Till övriga under löneregleringar framförda förslag samt föreslagen ändring av lärarnas vid hemmet anställningsförhållanden är jag f. n. icke beredd att taga ställning.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet i övrigt under anslaget har jag intet att erinra.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (290 000 + 15 000) 305 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	55 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	9 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	179 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	57 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 500
Summa kr. 305 000;	

b) till Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 305 000 kr.

[47] 42. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	98 000	98 231
1961/62 (statsliggaren s. 1086)	93 000	
1962/63 (förslag)	105 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget uppräknas med 12 000 kr.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Reseersättningar	1 496	1 500	3 500	+ 2 000
2. <i>Expenser:</i>				
a) Bränsle, lyse och vatten	16 390	15 000	17 000	+ 2 000
b) Övriga expenser	2 300	2 300	3 000	+ 700
3. Övriga utgifter:				
a) Utspisning för personal och elever	38 210	39 000	42 000	+ 3 000
b) Utgifter för öppen vård	1 897	2 000	5 000	+ 3 000
c) Ferieresor för elever m. m.	3 497	3 500	4 000	+ 500
d) Diverse omkostnader	1 593	2 600	2 400	— 200
				+ 11 000
4. Särskilda uppbördsmedel:				
Av befattningshavare erlagd ersättning för bostad och kost	10 488	9 000	8 000	— 1 000
				+ 12 000

Motiv

1) För att möjliggöra planerad utökning av den öppna vården föreslår överstyrelsen, att anslagsposten till reseersättningar höjes med 2 000 kr. till 3 500 kr.

2 a) Delposten till bränsle, lyse och vatten bör med hänsyn till belastningen under det senaste året uppräknas med 2 000 kr. till 17 000 kr.

2 b) Överstyrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 700 kr.

3 a) Delposten till utspisning för personal och elever beräknar överstyrelsen böra höjas med 3 000 kr. till 42 000 kr.

3 b) Den planerade utökningen av den öppna vården motiverar en höjning av delposten med 3 000 kr. till 5 000 kronor.

3 c) Överstyrelsen föreslår att delposten uppräknas med 500 kr.

3 d) Delposten till diverse omkostnader är nu upptagen med 2 600 kr, varav 400 kr. för vidareutbildning av hemmets personal och 1 000 kr. för en särskild kurs under budgetåret 1961/62. Överstyrelsen föreslår, att för nästa budgetår beräknas 1 500 kr. för sedvanliga omkostnader under denna delpost, 500 kr. för vidareutbildning samt 400 kr. för underhåll av skolans bil. Delposten bör sålunda upptagas med $(1\,500 + 500 + 400)$ 2 400 kr., vilket innebär en nedräkning med 200 kr.

4) Enär en befattningshavare ämnar flytta och bostaden ej torde kunna uthyras ånyo, bör de särskilda uppbördsmedlen nedräknas med 1 000 kr.

Departementschefen

Såsom jag i det föregående framhållit under omkostnadsanslaget för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, finner jag angeläget, att den öppna vården utökas och vidareutvecklas. Jag föreslår därför i likhet med skolöverstyrelsen, att anslagsposten till reseersättningar och delposten till utgifter för öppen vård uppräknas med 2 000 kr. resp. 3 000 kr.

För att möjliggöra ett mera varierande kosthåll tillstyrker jag vidare skolöverstyrelsens förslag om uppräkning av delposten till utspisning för personal och elever med 3 000 kr.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har icke heller föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till bränsle, lyse och vatten, till övriga expenser samt till ferieresor för elever m. m. bör sålunda uppräknas med resp. 2 000, 700, och 500 kr., medan delposten till diverse omkostnader bör minskas med 200 kr. Därjämte bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknas en minskning av de särskilda uppbördsmedlen med 1 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(93\,000 + 12\,000)$ 105 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kr.

[48] 43. Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 500 000	2 962 000
1961/62 (statsliggaren s. 1087)	4 000 000	
1962/63 (förslag)	5 000 000	

Yrkanden

I. *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 4 100 000 kr., innehärande en höjning med 2 000 000 kr.

II. *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1961) föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 5 000 000 kr., en uppräknings med 3 100 000 kr.

1. *Skolöverstyrelsens del:*

Beviljade, ej utbetalade bidrag	240 000	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	6 415 295	
Avrundning	+ 62 207	6 717 502
Reservation från budgetåret 1960/61	517 502	
Anvisat för budgetåret 1961/62	2 100 000	2 617 502
Medelsbehov		4 100 000

2. *Medicinalstyrelsens del:*

Beviljade, ej utbetalade bidrag	1 239 388	
Inkomna, ej beviljade ansökningar	7 152 126	
Avrundning	— 284 949	8 106 565
Reservation från budgetåret 1960/61	1 206 565	
Anvisat för budgetåret 1961/62	1 900 000	3 106 565
Medelsbehov		5 000 000

1. + 2. *Totalt medelsbehov* (4 100 000 + 5 000 000) 9 100 000

Motiv

1) På skolöverstyrelsens del av anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1961/62 en reservation av 517 502 kr. Då för samma budgetår anvisats 2 100 000 kr. fanns således för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av (517 502 + 2 100 000) 2 617 502 kr. Av Kungl. Maj:t beviljade ej utbetalade bidrag uppgår till 240 000 kr. Det disponibla beloppet utgör alltså (2 617 502 — 240 000) 2 377 502 kr. Inneliggande ej beviljade ansökningar uppgår till 6 415 295 kr., avseende bidrag till sammanlagt 572. särskoleplatser. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (6 415 295 — 2 377 502) 4 037 793 kr. eller i runt tal 4 100 000 kr.

2) Vid ingången av budgetåret 1961/62 fanns på medicinalstyrelsens andel av anslaget en reservation om 1 206 565 kr. Inklusiva de för budgetåret 1961/62 anvisade medlen, 1 900 000 kr., stod således 3 106 565 kr. till förfogande för statsbidrag till vårdanstalter under innevarande budgetår. Sedan Kungl. Maj:t därefter beviljat statsbidrag med 1 239 388 kr. finns f. n. odisponerade 1 867 177 kr.

Av medicinalstyrelsen tillstyrkta framställningar om bidrag, överlämnade till Kungl. Maj:ts prövning, omfattar tillhopa 5 469 126 kr. Härutöver har framställningar om bidrag inkommit till medicinalstyrelsen, representerande bidragsbelopp om inalles 4 977 000 kr. Det belopp, som erfordras för att täcka redan känt medelsbehov, uppgår således till (5 469 126 + 4 977 000 — 1 867 177) 8 578 949 kr. Med hänsyn till förekommande eftersläpning beträffande rekvisitioner av statsbidrag samt då den planerade vårdanstalten i Flen, för vilken statsbidrag sökts med 3 294 000 kr., avses bli färdig först år 1964, beräknar medicinalstyrelsen medelsbehovet för nästa budgetår till 5 000 000 kr.

Departementschefen

Enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar skulle medelsbehovet för att täcka redan inkomna, men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — uppgå till (4 100 000 + 5 000 000) 9 100 000 kr. Det torde emellertid vara tveksamt, om alla de med statsbidragsansökningarna avsedda byggnadsföretagen kan komma att färdigställas i sådan tid att medelsbehov av denna storleksordning uppkommer redan under budgetåret 1962/63. Med hänsyn bl. a. härtill föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 kr., vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 1 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

[49] 44. Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	11 100 000	11 200 687
1961/62 (statsliggaren s. 1088)	12 300 000	
1962/63 (förslag)	13 100 000	

Yrkande

Skolöverstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget uppräknas med 800 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare	+ 644 000
2. Statsbidrag till övriga driftkostnader	+ 160 000
3. Avrundning	— 4 000
	+ 800 000

Motiv

1) Enligt överstyrelsens beräkningar kommer under budgetåret 1962/63 utgående statsbidrag till lönekostnader att uppgå till 8 334 000 kr. Ökningen om 644 000 kr. hänför sig till utökning av antalet lärartjänster (225 000 kr.), automatiska lönehöjningar (289 000 kr.), ändrad lönegradsplacering för vissa yrkeslärare och lärare i kunskapsämne (40 000 kr.) samt kostnader för ATP-avgifter och compensation för förhöjda folkpensionsavgifter (90 000 kr.).

2) Antalet godkända internatplatser beräknar överstyrelsen för kalenderåret 1962 till cirka 2 860, vilket innebär statsbidrag med $(2\,860 \times 1\,200)$ 3 432 000 kr.

Under samma kalenderår uppskattas antalet externa elever till 1 900 och antalet familjevårdsfall till 250, varför statsbidraget till dessa elevgrupper beräknas till $(2\,150 \times 200)$ 430 000 kr.

Enligt av Kungl. Maj:t den 19 maj 1961 godkänt avtal utgår till föreningen Sävstaholmsskolorna utom statsbidrag till rektors- och lärarlöner samt godkända internatplatser ett särskilt statsbidrag för driften av Sävstaholms och Söderhaga skolhem under år 1961 med omkring 852 000 kr. Under förutsättning att avtalet förnyas beräknas det särskilda bidraget under budgetåret 1962/63 komma att uppgå till cirka 900 000 kr.

Medelsåtgången till övriga driftkostnader torde således komma att uppgå till sammanlagt $(3\,432\,000 + 430\,000 + 900\,000)$ 4 762 000 kr., vilket innebär en höjning av denna del av anslaget med 160 000 kr.

Departementschefen

Skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare, innebärande en kostnadsökning med 644 000 kr. till följd av en ökning av antalet lärartjänster med omkring 15 samt genomförda lönehöjningar m. m., har icke föranlett någon erinran från min sida.

I fråga om statsbidraget till övriga driftkostnader vill jag erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 19 maj 1961 godkänt ett mellan skolöverstyrelsen och föreningen Sävstaholmsskolorna såsom huvudman för Söderhaga och Sävstaholms skolhem preliminärt träffat avtal rörande verksamheten vid nämnda båda hem. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med belopp, motsvarande de efter vederbörlig granskning av hemmens räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskotten å hemmens drift under avtalstiden, dock vid Sävstaholms skolhem med högst 11 925 kr. och vid Söderhaga skolhem med högst 12 495 kr. för varje av skolöverstyrelsen godkänd i avtalet avsedd vårdplats. Kostnaderna för det särskilda statsbidraget skulle i enlighet härmed kunna uppskattas till omkring $(40 \times 11\,925 + 30 \times 12\,495)$ 851 850 eller i runt tal 850 000 kr. Avtalet gäller emellertid endast under år 1961, varför för tiden därefter nytt avtal måste träffas.

Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget under budgetåret 1962/63 till dessa båda hem beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen till i runt tal 900 000 kr. Detta innebär i jämförelse med innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 150 000 kr. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid de båda hemmen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt för statsbidrag till övriga driftkostnader anser jag mig även kunna godtaga. För dessa ändamål kan alltså komma att erfordras en ökning med (150 000 + 10 000) 160 000 kr.

Beträffande utbildning av vårdpersonal vill jag hänvisa till vad jag anför under följande anslag.

I enlighet med det anförda skulle anslaget i dess helhet behöva uppföras med (12 300 000 + 804 000) 13 104 000 eller i runt tal 13 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 13 100 000 kr.

[50] **45. Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	9 700 000	9 692 962
1961/62 (statsliggaren s. 1090)	9 900 000	
1962/63 (förslag)	10 400 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget uppräknas med 575 000 kr.

Motiv

Enligt gällande statsbidragsgrunder utgår statsbidrag för kalenderår med 1 200 kr. per godkänd internatplats samt med 200 kr. för varje i kontrollerad familjevård utackorderad psykiskt efterbliven.

Antalet godkända internatplatser uppgår f. n. till 8 259. Medicinalstyrelsen beräknar för nästa budgetår ett tillskott av cirka 350 nya vårdplatser. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1962/63 ett belopp av 10 330 000 kr. för bestridande av statsbidragen till internatplatser.

Antalet i familjevård utackorderade psykiskt efterblivna uppgick den 1 april 1961 till 582. Denna vårdform kan väntas komma att öka något. Till bidrag för budgetåret 1962/63 beräknas i runt tal 120 000 kr.

Alltsedan budgetåret 1954/55 har medel under förevarande anslag ställts till medicinalstyrelsens förfogande för anordnande av en årlig utbildningskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter. Då ett betydande antal

sökande måst avvisas varje år och många föreståndare och andra befattningshavare vid vårdanstalterna och mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna icke erhållit speciell utbildning rörande vården av psykiskt efterblivna, föreligger fortfarande stort behov av sådana kurser. För anordnande av en dylik kurs jämväl under nästa budgetår beräknar styrelsen ett belopp av 10 000 kr.

Efter tillkomsten av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna har många nya problem av organisatorisk, vårdteknisk och vårdpsykologisk natur framkommit, som gör det i hög grad angeläget, att centralstyrelsernas vårdföreståndare och läkare samlas för information och överläggning. En konferens under förslagsvis tre dagar för vardera av dessa två kategorier (25 + 25 personer) synes lämplig. Överläkarna vid de fem statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna och vid Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium bör beredas tillfälle att delta. För arvoden till föreläsare samt andra kostnader beräknar styrelsen ett belopp av 2 400 (2 × 1 200) kr. Härvid förutsättes, att vederbörande huvudman bestrider kostnaderna för kommunalt anställdas resor och uppehålle.

De psykologer, som är kliniskt verksamma — huvudsakligen vid barn- och ungdomspsykiatriska samt vid vuxenpsykiatriska kliniker — kommer ofta i kontakt med frågor rörande psykiskt efterblivna. Deras utbildning är emellertid ej tillräcklig i fråga om anlagsundersökning och utnyttjande av inlärningspsykologiska rön m. m. på detta klientel. Styrelsen föreslår, att 1 000 kr. anvisas för anordnande av en allmänorienterande kurs i hithörande frågor under tre dagar. Vederbörande huvudman förutsättes bestrida kostnaderna för kommunalt anställdas resor och uppehålle.

Med speciell inriktning på den öppna vården för psykiskt efterblivna och epileptiker har inom 16 landstingskommuner och städer utom landsting inrättats sammanlagt 23 kuratorstjänster, vartill kommer fyra sådana tjänster vid statliga mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. Styrelsen anordnade därför under januari 1961 en tredagarskurs för sådan personal. Genom beslut den 23 mars 1961 medgav Kungl. Maj:t, att ett belopp av högst 600 kr. fick tagas i anspråk från förevarande anslag för bestridande av vissa kostnader för kursen. Ersättning för resor och uppehålle för icke statligt anställda deltagare bestreds av vederbörande huvudman. Medicinalstyrelsen anser, att en dylik kurs för kuratorer bör anordnas jämväl under budgetåret 1962/63. Då antalet föreläsningar bör utökas, beräknar styrelsen medelsbehovet till 1 000 kr.

För kursverksamhet m. m. skulle sålunda för nästa budgetår erfordras (10 000 + 2 400 + 1 000 + 1 000) 14 400 kr.

För fortsatt ledning av sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar vid riksanstalterna ävensom till föreläsningsverksamhet med filmdemonstrationer rörande dylik behandling har för innevarande budgetår anvisats omkring 8 000 kr. Styrelsen finner det angeläget,

att denna verksamhet upprätthålles i samma utsträckning som f. n. Under år 1961 har styrelsen börjat samordna denna verksamhet med den vid Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium. I avvaktan på vidare utbyggande av verksamheten beräknar styrelsen oförändrat belopp, 8 000 kr.

I anslutning till det anförda bör således anslaget för budgetåret 1962/63 upptagas med $(10\,330\,000 + 120\,000 + 14\,400 + 8\,000)$ 10 472 400 kr. eller i runt tal 10 475 000 kr.

Departementschefen

De av medicinalstyrelsen sedan ett flertal år anordnade utbildningskurserna för i första hand föreståndare för vårdanstalter har varit till stort gagn för vården av de psykiskt efterblivna. Med hänsyn härtill och då ett stort antal befattningshavare ännu ej kunnat beredas tillfälle att genomgå denna utbildning, förordar jag, att en dylik kurs anordnas jämväl under nästa budgetår. För ändamålet beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen ett belopp av i runt tal 10 000 kr.

Medicinalstyrelsen har vidare framlagt förslag om anordnande av kortare kurser för vissa andra personalkategorier. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 mars 1961 ställt ett belopp av högst 600 kr. till medicinalstyrelsens förfogande för bestridande av vissa kostnader för en tredagarskurs för assistenter och kuratorer inom främst förevarande vårdområde. Enligt vad jag inhämtat är erfarenheterna av den kursen mycket goda. Med hänsyn härtill och då jag anser angeläget att liknande kurser kommer till stånd också för centralstyrelsernas läkare och vårdföreståndare tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om anordnande av tredagarskurser för dessa personalgrupper. Härvid förutsätter jag, att vederbörande huvudman bestrider kostnaderna för kommunalt anställdas resor och uppehälle. Däremot är jag inte beredd att förordna medelsanvisning för anordnande av den föreslagna allmänorienterande kursen för vissa lasarettspsykologer. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för kursverksamhet under nästa budgetår uppgå till $(10\,000 + 1\,000 + 1\,200 + 1\,200)$ 13 400 kr.

Utbildning av vårdpersonal för särskolor och vårdanstalter har sedan några år tillbaka bedrivits av en del huvudmän i anslutning till yrkesskolorna. Sålunda anordnas såväl grundkurser i vård av psykiskt efterblivna som yrkeskurser för utbildning av barnsköterskor och vårdarinnor inom denna vårdgren. Enligt vad jag inhämtat har sådan utbildning numera genomförts av Stockholms stad, Örebro, Västernorrlands (enbart grundutbildning) och Västerbottens läns landsting ävensom av Skaraborgs och Älvsborgs läns landsting gemensamt. Därjämte planeras utbildning antingen i form av enbart grundkurser eller såväl grundkurser som yrkeskurser bl. a. av Gotlands och Malmöhus läns landsting ävensom av Göteborgs stad samt Göteborgs och Bohus läns landsting gemensamt. Vidare må nämnas, att Värmlands läns landsting anordnat särskild orienteringskurs för redan anställd

personal samt att sådan utbildning planeras jämväl av andra landsting. Det är givetvis tillfredsställande, att några huvudmän visat intresse för dessa utbildningsfrågor. Med hänsyn till den rådande bristen på väl utbildad personal för ifrågavarande vårdgren, vill jag dock framhålla angelägenheten av en intensifierad utbyggnad av denna utbildningsverksamhet. Bidrag till utbildningen kan utgå från anslag under åttonde huvudtiteln.

Fr. o. m. budgetåret 1957/58 har medel anvisats för att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar. Denna verksamhet avser riksanstalterna, medan kostnaderna för verksamheten såvitt angår de s. k. plananstalterna bestrides av landstingen. Då jag anser det angeläget, att denna värdefulla verksamhet kan fortsätta, föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att för ändamålet beräknas oförändrat belopp, 8 000 kronor.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under anslaget har icke givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra upptagas till (10 330 000 + 120 000 + 13 400 + 8 000) 10 471 400 eller i runt tal 10 400 000 kr., en ökning med 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 10 400 000 kr.

[51] 46. Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 915 000	1 801 698
1961/62 (statsliggaren s. 1093)	2 165 000	
1962/63 (förslag)	2 310 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att anslaget höjes med 175 000 kr.

	Ökn. el. minskn.
1. Personalförstärkningar:	
a) 1 överskötare Ao 12	+ 14 636
2 förste skötare Ao 10	+ 26 263
3 skötare Ao 8	+ 35 497
3 skötare Ae 8	+ 35 497
1 barnsköterska Ae 5	+ 10 138
b) 1 kontorist Ae 9	+ 12 466
1 kontorsbiträde Ao 5 indrages	— 10 138
2. Vikarieavlöningar m. m.:	
a) Vikarielöner	+ 12 000
b) Avlöningar till extra arbetskraft	+ 8 000
3. Arvoden	+ 7 200
4. Omräkning:	
a) Löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran m. m.	+ 23 000
b) Avrundning	+ 441
	+ 175 000

Motiv

1 a) Direktionen för sjukhuset har anmält ett behov av 8 nya tjänster för kvinnliga befattningshavare, varav 1 nattöverskötare i Ao 12, 2 förste skötare i Ao 10, 4 skötare i Ao 8 samt 1 barnsköterska i Ae 5. Som motiv härför anföres bl. a. följande.

Nattöverskötare finns ej vid sjukhuset, vilket är förenat med stora nackdelar. Tjänstgöringen fullgöres i stället av föreståndare och överskötare, vilka måste kompenseras för natttjänstgöringen genom minskning av dagtjänstgöringstiden. De båda tjänsterna som förste skötare är avsedda för skolhemmet Sörgården, som omfattar en avdelning för 17 gossar och en avdelning för 17 flickor, resp. för observationsavdelningen, som består av en avdelning för 9 patienter och en avdelning för 16 patienter. Vid Sörgården liksom vid observationsavdelningen finns f. n. endast en förste skötare. Det är dock mycket önskvärt, att varje underavdelning får en egen förste skötare. En av de 4 skötarna i Ao 8 är avsedd att placeras som natttjänstgörande vid skolhemmet Hoppet, som omfattar 2 avdelningar med 17 resp. 18 skolgossar och som f. n. endast har en skötare i natttjänst. Det har visat sig riskfyllt och otillfredsställande att ha endast en skötare i natttjänst vid dessa båda avdelningar, som är åtskilda från varandra. De 3 övriga tjänsterna som skötare i Ao 8 motiveras med att personaltätheten vid de tre hemmen för vuxna, Solbacken, Sjöboda och Fristaden, ej bör vara mindre än 1: 3,6 patienter. Vid småbarnsavdelningen, som omfattar 10 platser, finns f. n. 2 tjänster för barnsköterskor i dagtjänst och en i natttjänst. För att tjänstgöringsschemat skall kunna täckas krävs på denna avdelning ytterligare en barnsköterska.

Medicinalstyrelsen tillstyrker den föreslagna personalförstärkningen. Enligt styrelsens mening erfordras emellertid härutöver 2 skötartjänster för att vårdförhållandena skall bli fullt tillfredsställande. Det yngre klientelet (skolbarnen) kräver nämligen oavslåttlig noggrann övervakning på grund av de oberäkneliga sjukdomsytttringarna i form av epileptiska anfall och orostillstånd samt i högre grad än det vuxna klientelet personlig omvårdnad och handledning. Då det är angeläget, att sjukvårdspersonalen vid skolhemmen ej underskrider 1: 3 patienter, bör ytterligare 2 skötartjänster inrättas och placeras vid Sörgården resp. Nya Skolhemmet II.

Enär sjukhusets platser för barn ökats till 129, varav 10 på småbarns-avdelning, anser styrelsen det erforderligt, att en tjänst som konsulterande pediatriker inrättas med ett årligt arvode av 4 000 kr.

1 b) En kontorsbiträdetsjänst, placerad på sjukhusets kontor, bör utbytas mot en tjänst som kontorist. Sjukhuset är i storlekshänseende jämförbart med de mindre mentalsjukhusen, vilka disponerar över kontoristtjänst. Kontorsbiträdets arbetsuppgifter motiverar f. ö. fullt tjänstens uppflyttning till kontorist. Styrelsen hemställer sålunda, att en tjänst som kontorist i

Ae 9 inrättas. Vid bifall härtil kan tjänsten som kontorsbiträde i Ao 5 in-
dragas.

2 a) Kostnaderna för vikarier å de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna
beräknas till i runt tal 12 000 kr.

2 b) I samband med fastställandet år 1961 av ändrad organisation av
maskinpersonalen vid Vilhelmsro sjukhus minskades anslaget bl. a. med ett
belopp motsvarande avlöning till ett extra ekonomibiträde. Enär flera av
sjukhusets byggnader fortfarande uppvärms med separata pannor, vilka
delvis eldas med ved, medhinner den fasta maskinpersonalen icke sina ar-
betsuppgifter under eldningssäsongen utan betydande överlöstjänstgöring.
I avvaktan på anslutning av byggnaderna till värmecentralen erfordras där-
för en extra eldare under eldningssäsongen. Styrelsen föreslår, att för ända-
målet beräknas ett belopp av 8 000 kr.

3) Arvoden till direktionens ledamöter avföres f. n. från den under om-
kostnadsstaten upptagna anslagsposten till reseersättningar. Dessa kost-
nader bör i stället, i likhet med vad som numera sker vid statens mental-
sjukhus, belasta avlöningsanslaget och beräknas under anslagsposten till
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Efter nu
gällande ersättningsgrunder uppgår medelsbehovet för ifrågavarande ända-
mål till cirka 1 000 kr.

I likhet med vad som föreslagits i anslagsäskanden för statens mental-
sjukhus: avlöningar bör vissa arvoden höjas. För att möjliggöra nödvändiga
arvodesjusteringar föreslår styrelsen, att anslagsposten höjes med cirka
30 procent eller 2 200 kr. Härtil kommer i det föregående äskade 4 000 kr.
till konsulterande pediatriker. Anslagsposten bör sålunda för nästa budget-
år uppräknas med $(1\,000 + 2\,200 + 4\,000)$ 7 200 kr.

4 a) På grundval av verkställd beräkning av anslagsbelastningen 1962/63
för befintliga tjänster med hänsyn tagen till den nu anställda personalens
lönegradsplaceringar uppskattar styrelsen merbelastningen till följd av
lönklassuppflyttningar, tjänstetidsbefordran m. m. till 23 000 kr.

Departementschefen

Trots de personalförstärkningar som medgivits under de senaste åren kan
personaltätheten vid Vilhelmsro sjukhus ännu inte anses tillfredsställande.
Det fastställda antalet vårdplatser per sjukvårdstjänst uppgår sålunda f. n.
till drygt 3,0. Som jämförelse kan nämnas, att medelbeläggningen per sjuk-
vårdstjänst vid primärsjukhusen inom den statliga mentalsjukvården nu upp-
går till 2,8. Härvid måste emellertid beaktas att klientelet vid Vilhelmsro
sjukhus till övervägande del utgöres av barn i olika åldrar med därav föl-
jande ökat behov av en god personaltillgång. Personaltätheten vid Vilhelmsro
sjukhus bör sålunda vara minst lika stor som vid mentalsjukhusen. Med
hänsyn härtil anser jag det vara nödvändigt, att sjukhuset tillföres ytter-
ligare vårdpersonal.

Då nattöverskötare saknas vid sjukhuset bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag en tjänst som överskötare i Ao 12 inrättas för ändamålet. Med hänsyn till angelägenheten av att varje avdelning har tillgång till en förste skötare föreslår jag vidare i likhet med medicinalstyrelsen, att sjukhuset tillföres två tjänster som förste skötare i Ao 10, avsedda för resp. skolhemmet Sörgården och observationsavdelningen. Därjämte bör på av medicinalstyrelsen anförda skäl en tjänst som barnsköterska i Ae 5 inrättas för småbarnsavdelningen vid sjukhuset.

Direktionen för sjukhuset har dessutom anmält behov av fyra nya skötartjänster. Enligt medicinalstyrelsens mening erfordras härutöver ytterligare två sådana tjänster. Även för egen del anser jag en förstärkning av skötarpersonalen vara erforderlig. Jag förordar emellertid, att personalförstärkningen i detta hänseende begränsas till av direktionen föreslaget antal tjänster. Sjukhuset bör sålunda tillföras fyra tjänster som skötare i Ae 8. En av dessa skötare bör placeras såsom natttjänstgörande vid skolhemmet Hoppet. Vid fördelningen av övriga tjänster bör vad medicinalstyrelsen anført beaktas.

På av styrelsen anförda skäl bör vidare en tjänst som kontorist i Ae 9 inrättas vid sjukhuset. Den nuvarande tjänsten som kontorsbiträde i Ao 5 kan härvid indragas.

Medicinalstyrelsens förslag om anställande tills vidare i avvaktan på anslutning av sjukhusets samtliga byggnader till värmecentralen av en extra eldare under eldningssäsongen anser jag mig kunna godtaga. För nämnda ändamål föreslår jag en ökning av medelsanvisningen till extra arbetskraft med 8 000 kr.

Medel för arvoden till direktionens ledamöter bör beräknas under den i avlöningsstaten upptagna arvodesposten, som med hänsyn härtill bör uppräknas med 1 000 kr. Då läkare med utbildning i pediatrik saknas vid sjukhuset biträder jag vidare medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som konsulterande pediatriker mot en årlig ersättning av cirka 4 000 kr. Medicinalstyrelsens förslag om uppräkning av arvodesposten i övrigt är jag däremot icke beredd att tillstyrka.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar med omkring 109 000 kr., för avlöningar till extra arbetskraft med 8 000 kr. samt för arvodeskostnader med 5 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för löneklassförändringar, tjänstetidsbefordran m. m. med 23 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (2 165 000 + 145 000) 2 310 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Vilhelmsro sjukhus, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Vilhelmsro sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	936 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	819 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	509 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	34 000
Summa kr. 2 310 000;	

c) till *Vilhelmsro sjukhus*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 310 000 kr.

[52] 47. Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	537 000	474 279
1961/62 (statsliggaren s. 1096)	562 000	
1962/63 (förslag)	562 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

	Utgifter 1960/61	Anslag 1961/62	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Reseersättningar	5 100	2 000	2 000	—
2. <i>Expenser</i> :				
a) Bränsle, lyse och vatten	111 576	150 000	130 000	— 20 000
b) Övriga <i>expenser</i>	13 000	13 000	14 000	+ 1 000
3. Övriga <i>utgifter</i> :				
a) Inventarier	15 596	25 600	30 600	+ 5 000
b) Linne, gång- och sängkläder	25 995	26 000	35 000	+ 9 000
c) Läkemedel m. m.	43 149	45 000	50 000	+ 5 000
d) Arbets- och sysselsättningsterapi m.m.	22 763	26 000	26 000	—

Motiv

Under budgetåret 1960/61 var medeltalet vårdade 207. Medelbeläggningen för nästa budgetår beräknas till 240.

1) För budgetåret 1960/61 har anvisats 5 100 kr. å delposten, vilket belopp helt förbrukats. Av kostnaderna belöper sig 3 412 kr. på den vid sjukhuset anordnade utbildningen. Fr. o. m. innevarande budgetår bestrides dessa kost-

nader från särskilt anslag. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 2 000 kr. synes därför vara till fyllest för sjukhusets behov i övrigt.

2 a) Med hänsyn till belastningssiffrorna torde delposten bära nedräknas med 20 000 kr. till 130 000 kr.

2 b) Under budgetåret 1962/63 kan medelsbehovet för övriga expenser beräknas öka på grund av stegrade telefonkostnader, bl. a. beroende på telefonnätets utbyggnad. Delposten bör uppräknas med 1 000 kr. till 14 000 kr.

3 a) För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 15 600 kr. för löpande inköp och underhåll av inventarier samt 10 000 kr. för utbyte av sjukhusets traktor. För nästa budgetår föreslår direktionen ett belopp av 6 800 kr. för utrustning till skolan samt 10 500 kr. för nya möbler m. m. till sjukhusets personalbostäder.

Skolans inventariebestånd är i starkt behov av komplettering och förnyelse. I första hand erfordras bl. a. klassrumsskåp, skåp för gymnastikkläder, väggbokhyllor samt möbler för ett lärarrum. Även utrustningen i vissa av sjukhusets möblerade personalbostäder är hårt försliten och behöver utbytas och kompletteras. Sålunda erfordras helt ny möblering av fyra rum à 1 500 kr. per rum, varjämte möbleringen i ett antal rum behöver kompletteras med bäddsoffor, byråer, bokhyllor, stolar och mattor. Styrelsen föreslår därför, att delposten uppräknas med sammanlagt 5 000 kr. till 30 600 kr.

3 b) Sjukhuset har nu helt övergått till persedeltvätt vid försvarets fabriksverks tvättinrättning i Ödeshög. Långa leveranstider från tvätteriet och stort slitage på tvättgodset medför behov av ökad nyanskaffning. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas med 9 000 kr. till 35 000 kr.

3 c) För att bereda patienterna, i första hand skoleleverna, möjligheter till tandvård i större utsträckning än hittills bör delposten uppräknas med 5 000 kr. till 50 000 kr.

3 d) För innevarande budgetår har delposten uppräknats med 4 200 kr. för att möjliggöra anskaffning av tidsenlig skolmateriel. För att möjliggöra fortsatt anskaffning av sådan materiel och ökat inköp av arbetsmateriel till terapiverkstaden samt för tillgodoseende av ökat behov av flit- och fickpengar bör delposten upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen förordar jag, att delposten till inventarier uppräknas med 5 000 kr. till 30 600 kr. för att möjliggöra en viss upprustning av inventariebeståndet.

Delposten till linne, gång- och sängkläder torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl bära uppräknas med 9 000 kr. till 35 000 kr.

För att bereda i första hand skoleleverna ökade möjligheter till tandvård bör delposten till läkemedel m. m. uppräknas med 5 000 kr. till 50 000 kr.

Icke heller mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt

under förevarande anslag har jag något att erinra. Medelsbehovet under anslagsposten till expenser kan sålunda för bränsle, lyse och vatten m. m. beräknas minska med 20 000 kr. och för övriga expenser öka med 1 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp, 562 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 562 000 kr.

[53] 48. Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	160 000	18 784
1960/61	14 000	102 235
1961/62 (statsliggaren s. 1097)	60 000	
1962/63 (förslag)	39 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) hemställer, att 38 800 kr. måtte anvisas.

Motiv

För innevarande budgetår har under anslaget anvisats ett preliminärt belopp av 60 000 kr. för påbörjande av utrustningen av terapilokaler m. m. i byggnaden Framtiden samt av en nybyggd samlingssal. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av direktionens utrustningsförslag ett belopp av sammanlagt (31 800 + 67 000) 98 800 kr. för ändamålet. För slutförande av utrustningen bör sålunda ytterligare (98 800 — 60 000) 38 800 kr. anvisas.

Departementschefen

I avvaktan på centrala sjukvårdsberedningens granskning av de till sammanlagt (91 300 + 44 700) 136 000 kr. kostnadsberäknade förslagen till utrustning av sjukhusets nybyggda samlingssal samt av centralförråd och terapilokaler m. m. i byggnaden Framtiden anvisades för innevarande budgetår ett belopp av 60 000 kr. för påbörjande av utrustningsarbetet. Sjukvårdsberedningen har numera efter granskning av utrustningsförslagen tillstyrkt en medelsanvisning av tillhoppa (67 000 + 31 800) 98 800 kr. för utrustning av ifrågavarande lokaler. För att fullfölja utrustningen bör i enlighet härmed anslaget för nästa budgetår uppföras med (98 800 — 60 000) 38 800 eller i runt tal 39 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Utrustningskostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kr.

[54] 49. Bidrag till epileptikeranstalter

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 700 000	1 707 566
1961/62 (statsliggaren s. 1097)	1 770 000	
1962/63 (förslag)	1 775 000	

Yrkanden

1) *Medicinalstyrelsen* (skr. 31/8 1961) föreslår, att styrelsens andel av anslaget beräknas till 1 610 000 kr.

2) *Skolöverstyrelsen* (skr. 31/8 1961) uppskattar medelsbehovet för statsbidrag till rektors- och lärarlöner vid Margarethahemmet till 165 000 kr., innebärande en ökning med 17 500 kr.

Motiv

1) (Medicinalstyrelsens framställning)

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till andra driftkostnader än avlöningar åt vissa rektorer och lärare med 2 000 kr. för godkänd internatplats samt med 300 kr. för i kontrollerad familjevård utackorderad epileptiker.

Då antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna under nästa budgetår torde komma att utgöra cirka 800, kan medelsbehovet för statsbidrag uppskattas till 1 600 000 kr. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna beräknas oförändrat belopp eller 6 000 kr.

Vid epileptikeranstalten Margarethahemmet vårdas cirka 25 barn, vilka på grund av mobilitetsrubbingar är i ständigt behov av sjukgymnastisk behandling. Det är mycket angeläget, att personalen vid anstalten får handledning av sakkunnig sjukgymnast rörande behandling i varje enskilt fall. Sjukgymnasten bör besöka anstalten cirka 10 gånger per år. Kostnaderna härför beräknas till 600 kr.

Till bidrag till epileptikeranstalter bör således för medicinalstyrelsens del anvisas (1 600 000 + 6 000 + 600) 1 606 600 kr. eller i runt tal 1 610 000 kr.

2) (Skolöverstyrelsens framställning)

Då statsbidraget till rektors- och lärarlöner utbetalas i efterskott, skall ifrågavarande bidrag till Margarethahemmet beräknas på under läsåret 1961/62 vid hemmet inrättade tjänster. Hemmet torde under nämnda läsår ha förutom rektorstjänsten fyra ordinarie och en icke-ordinarie lärartjänster i kunskapsämne — därav en i lönegrad A 19 och fyra i lönegrad A 12 — samt en ordinarie lärartjänst i slöjd, en icke-ordinarie lärartjänst i hemkunskap och en icke-ordinarie förskollärartjänst. Det för budgetåret 1962/63 utgående statsbidraget till avlöning av rektor och lärare vid Margarethahemmet kan — med beaktande av ATP-avgifter och kompensation för höjda folkpensionsavgifter — beräknas till 164 344 kr. eller i runt tal 165 000 kr.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna under nästa budgetår till cirka 800. Medelsbehovet för platsbidrag kan i enlighet härmed beräknas till omkring 1 600 000 kr. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptiker-
na beräknar jag oförändrat belopp, 6 000 kr. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag vidare angeläget, att personalen vid Margarethahemmet beredes tillfälle till handledning av sakkunnig sjukgymnast rörande sjukgymnastisk behandling av barn med mobilitetsrubbningsar. För ändamålet erfordras omkring 600 kr. Medicinalstyrelsens andel av anslaget bör således upptagas till (1 600 000 + 6 000 + 600) 1 606 600 eller i runt tal 1 610 000 kr.

Ikke heller skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av rektor och vissa lärare vid Margarethahemmet har föranlett någon erinran från min sida. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 17 500 till 165 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (1 610 000 + 165 000) 1 775 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kr.

[55] 50. Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	286 070
1960/61	270 000	348 838
1961/62 (statsliggaren s. 1097)	300 000	
1962/63 (förslag)	325 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1961) föreslår, att anslaget uppföres med 325 000 kr.

Motiv

På grund av förskottsvis gjord utbetalning till föreningen Mellansjö skolhem ger nettoutgifterna för budgetåret 1960/61 en oriktig bild av medelsbehovet. Anslaget för nämnda budgetår skulle rätteligen ha belastats med 287 638 kr.

Bidraget till de kommunala anstalterna har för samma budgetår uppgått till i runt tal 58 000 kr. Styrelsen beräknar medelsbehovet för statsbidrag till dessa anstalter till sistnämnda belopp.

Kungl. Maj:t har den 17 mars 1961 godkänt avtal med föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till driften av skolhemmet under år 1961. Avtalet innebär bl. a. att särskilt statsbidrag skall utgå till driftkostnaderna med 6 800 kr. för vårdplats och år. Medelsbehovet

för det särskilda statsbidraget enligt avtalet kan sålunda efter ett platsantal av 36 beräknas till cirka 245 000 kr. Avtalet har emellertid uppsagts av föreningen fr. o. m. den 1 januari 1962. Bl. a. för bibehållande av den nuvarande relationen mellan statsbidrag och vårdavgifter kan en höjning av platsbidraget komma att erfordras.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle enligt vad ovan anförts uppgå till minst (58 000 + 245 000) 303 000 kr. Med hänsyn till att en höjning av statsbidraget till föreningen eventuellt kan komma att erfordras, föreslår styrelsen dock, att anslaget för nästa budgetår upptages med 325 000 kr.

Departementschefen

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är det enda enskilda hem av detta slag, som åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Genom beslut den 1 december 1961 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande godkänt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1962. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna skall utgå med 7 500 kr. för vårdplats och år. Vårdavgiften för vid hemmet intagen, vilken avgift enligt avtalet skall fastställas av medicinalstyrelsen efter granskning av förslag till inkomst- och utgiftsstat för hemmet, utgör fr. o. m. den 1 januari 1962 30 kr. för dag och barn. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget till föreningen enligt det för år 1962 gällande avtalet kan efter ett platsantal av 36 uppskattas till 270 000 kr. Därest det nya avtalet skulle uppsägas, förutsätter jag, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid hemmet.

Medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna har under det senast förflutna budgetåret uppgått till cirka 58 000 kr. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag medelsbehovet för ändamålet under nästa budgetår till sistnämnda belopp.

I enlighet med det anförda beräknar jag det totala medelsbehovet under anslaget till (270 000 + 58 000) 328 000 eller i runt tal 325 000 kr., en ökning med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 kr.

*Universitetssjukhus***[56] 51. Karolinska sjukhuset: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	37 428 000	36 599 157
1961/62 (statsliggaren s. 1098)	44 214 000	
1962/63 (förslag)	47 832 000	

I. Utredningen angående karolinska sjukhusets thoraxkliniker**Inledning**

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 anförde direktionen för karolinska sjukhuset bl. a. följande.

Verksamheten vid de nya thoraxklinikerna påbörjades i april 1957, då en kirurgisk avdelning öppnades. I mitten av juni 1957 öppnades en medicinsk vårdavdelning samt Stockholms läns centralsjukhus för patientmottagning. Under hösten 1957 kunde ytterligare en kirurgisk och en medicinsk avdelning inom nämnda kliniker öppnas. Bristen på personal är anledning till att återstående avdelningar ännu icke tagits i bruk för avsett ändamål.

De utomordentligt snabba tekniskt-medicinska framstegen har varit bestämmande för utvecklingen inom thoraxkirurgin och möjliggjort operationsmetoder, som för endast ett fåtal år sedan framstod såsom mer eller mindre utopiska. En mångfald kliniskt-fysiologiska och kemiska undersökningar samt grundlig röntgendiagnostisk utredning föregår det thoraxkirurgiska ingreppet. Under utredningsarbetet är patienten i allmänhet intagen på medicinska thoraxkliniken, som sålunda icke erhållit den från början avsedda sanatoriekaraktären utan kommit att utgöra en klinik, där fall med olika sjukdomar i thoraxregionen mottages för vård och utredning. Dessa omständigheter samt det förhållandet att de vetenskapliga och tekniska framstegen möjliggör behandling av en vidgad krets av sjuka nödvändiggör en förstärkning av personalen, främst vid operations-, anestesioch röntgenavdelningarna samt de fysiologiska och kemiska laboratorierna vid thoraxklinikerna. Av klinikchefer och avdelningsföreståndare begärda personalförstärkningar — motsvarande en årlig lönekostnad överstigande 600 000 kronor — är emellertid av sådan storleksordning, att direktionen icke är beredd att utan ytterligare överväganden framlägga förslag i ämnet.

Vid anmälan i 1959 års statsverksproposition av anslag för budgetåret 1959/60 till karolinska sjukhuset: avlöningar erinrade föredragande departementschefen med anledning härav om att personalorganisationen vid sjukhusets thoraxkliniker beslutades av 1956 års riksdag på grundval av ett av sjukhusdirektionen framlagt och av dåvarande chefen för inrikesdepartementet på ett undantag när tillstyrkt förslag. Förslaget hade föregåtts av noggranna undersökningar rörande personalbehovet och upprättats i samråd med tillgänglig expertis. Mot bakgrunden härav syntes det de-

partementschefen anmärkningsvärt, att klinikchefer och avdelningsföreståndare ansett sig böra redan nu anmäla behov av ytterligare personal till en årlig lönekostnad överstigande 600 000 kronor, vilket tedde sig desto mera anmärkningsvärt som verksamheten vid klinikerna ännu icke på långt när nått avsedd omfattning. Det sagda syntes äga giltighet även om hänsyn toges till de utomordentligt snabba tekniskt-medicinska framsteg, som ägt rum inom thoraxkirurgin under de senaste åren och vilka icke låtit sig till alla delar förutse vid tidpunkten för personalstatens fastställande. Givetvis vore det angeläget, att thoraxklinikerna erhöles de personella resurser, som den därstädes bedrivna verksamheten krävde. De krav, som härutinnan restes, måste emellertid vägas mot övriga föreliggande behov vid sjukhuset. Med hänsyn härtill vore det nödvändigt, att ett ställningstagande till gjorda äskanden om personalförstärkningar vid thoraxkliniker-
na föreginges av en översyn av verksamheten vid dessa kliniker i syfte att klarlägga sjukvårdsplatsernas framtida utnyttjande. Departementschefen erinrade i detta sammanhang om att tuberkulossjukligheten vore i avtagande och att det därför förefölle sannolikt att vårdplatserna vid den medicinska tuberkuloskliniken i framtiden icke skulle komma att i sin helhet kunna beläggas med patienter, lidande av tuberkulos, utan att vissa platser måste tagas i anspråk för annat klientel. Det förtjänade även framhållas, att regionvårdsutredningen i sitt betänkande konstaterat, att antalet vårdplatser vid den thoraxkirurgiska kliniken med hänsyn till Stockholmsregionens av utredningen föreslagna storlek innebar en viss överdimensionering. Nu angivna förhållanden motiverade enligt departementschefens mening, att en utredning verkställdes, huruvida icke vissa vårdplatser vid thoraxklinikerna kunde ställas till förfogande för någon av de discipliner vid sjukhuset, som krävde utökade lokaler och vars lokalbehov eljest icke kunde tillgodoses utan nybyggnad.

Sedan riksdagen lämnat detta uttalande utan erinran bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 20 mars 1959 chefen för inrikesdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att verkställa utredning angående den av departementschefen berörda frågan om vårdplatsernas vid karolinska sjukhusets thoraxkliniker framtida utnyttjande och därmed sammanhängande spörsmål.

Med stöd av det sålunda givna bemyndigandet tillkallades samma dag överdirektören Erik Montell att såsom sakkunnig verkställa ifrågavarande utredning. Genom beslut den 28 oktober 1959 beslöt chefen för inrikesdepartementet — på därom av Montell gjord framställning — att entlediga Montell från den honom meddelade uppdraget samt tillkallades expediti-
onschefen i departementet Lennart Rydbeck att i Montells ställe såsom sakkunnig fullfölja utredningen.

Utredningen, som antagit benämningen *utredningen angående karolinska sjukhusets thoraxkliniker*, överlämnade den 11 mars 1961 en promemoria

med förslag till vissa omdispositioner inom thoraxklinikerna vid karolinska sjukhuset m. m. Över promemorian har yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, centrala regionsjukvårdsnämnden, kanslern för rikets universitet efter hörande av lärarkollegiet vid karolinska institutet, direktionen för karolinska sjukhuset, Stockholms stads sjukvårdsstyrelse, Stockholms läns landstings förvaltningsutskott samt svenska kardiologförbundet.

Utredningens promemoria

Historik och nuvarande förhållanden

I betänkande den 14 april 1945 framlade kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. preliminära avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för uppförande och drift av en medicinsk tuberkulosklinik och en thoraxkirurgisk klinik vid karolinska sjukhuset samt om uppförande i enlighet med avtalen av en klinikbyggnad vid nämnda sjukhus, inrymmande *dels* en avdelning för medicinsk tuberkulos med tillhörande dispensärer, *dels* en avdelning för kirurgisk behandling av lungtuberkulos, *dels* en avdelning för kirurgisk behandling av icke tuberkulösa sjukdomar i bröstorganen, *dels ock* en för samtliga avdelningar gemensam röntgendiagnostisk avdelning.

Det beräknade totala antalet vårdplatser vid de blivande klinikerna och antalet av staden och landstinget jämlikt förenämnda avtal kontraherade platser framgår av följande tabell:

Avdelning för	Total- antal minst	D ä r a v		
		Platser, kontra- herade av		Riks- platser minst
		Sthlms stad	Sthlms län	
A. Medicinsk tuberkulos				
1. Allmänna vårdplatser	120	60	40	20
2. Enskilda "	16	—	—	16
B. Thoraxkirurgi				
1. Allmänna vårdplatser				
a) lungtuberkulosfall	48	9	3	36
b) icke tuberkulösa fall	40	5	3	32
2. Enskilda vårdplatser	12	—	—	12
	236	74	46	116

Kommissionens motivering för de planerade klinikerna innefattade i huvudsak följande.

Den medicinska tuberkuloskliniken. Frågan om beredande av gynn-sammare betingelser för den propedeutiska diagnostikundervisningen och

tuberkulostjänstgöringen vid karolinska institutet, som i sin helhet var förlagd till S:t Eriks sjukhus, hade sedan länge varit aktuell. Då för undervisningen i fysikalisk diagnostik även erfordrades patienter lidande av lungtuberkulos hade särskilt spörsmålet om uppförande för dessa undervisningsändamål av en specialklinik för medicinsk tuberkulos diskuterats. Vad som nödvändiggjorde förbättrade förhållanden för undervisningen var framför allt den otillfredsställande beskaffenheten av undervisningslokalerna vid S:t Eriks sjukhus och den ur undervisningssynpunkt olämpliga sammansättningen av patientmaterialet därstädes, ävensom den omständigheten att de studerande icke fick något tillfälle att deltaga i arbetet på för tuberkulossjuka avsedda dispensärer.

Den enda möjliga lösningen av problemet var att undervisningen överflyttades till ett kliniskt sjukhus i Stockholm med tillräckligt stor medicinsk tuberkulosavdelning. Härigenom skulle för undervisningen erforderligt patientmaterial erhållas. En specialklinik för medicinsk tuberkulos i Stockholm med tillhörande dispensärer skulle även komma att utgöra en synnerligen viktig central för utbildningen av tuberkulosspecialister. En sådan klinik skulle slutligen komma att bli ett betydelsefullt centrum för den vetenskapliga forskningen rörande lungtuberkulosen.

Den thoraxkirurgiska kliniken. Det var enhälligt omvittnat, att ett stort behov förelåg av åtgärder för förbättrade möjligheter till kirurgisk behandling vid lungtuberkulos med hänsyn till den allt större roll, som kirurgin spelade för behandlingen av denna sjukdom. Detta mål kunde uppnås endast genom inrättande av specialavdelningar för kirurgisk behandling av lungtuberkulos under ledning av därför särskilt utbildade kirurger, som nära samarbetade med de medicinska tuberkulosavdelningarnas läkare. En sådan specialavdelning syntes vara nödvändig vid karolinska sjukhuset även av det skälet, att studentundervisningen och den speciella läkarutbildningen i vården av lungtuberkulos skulle kunna omfatta jämväl de betydelsefulla kirurgiska behandlingsmetoderna. Även för forskningen å detta område skulle denna avdelning få stor betydelse.

Den frågan låg då nära till hands, om det icke för såväl sjukvård som undervisning och forskning vore fördelaktigt att sammanföra den kirurgiska avdelningen för lungtuberkulos vid karolinska sjukhuset med en avdelning för kirurgisk behandling av icke tuberkulösa förändringar i bröstorganen till en gemensam thoraxkirurgisk klinik i samband med den medicinska tuberkuloskliniken.

Kirurgin vid icke tuberkulösa sjukdomar i bröstorganen hade under de senaste åren företett en synnerligen rask utveckling och fått en allt större betydelse, allteftersom den visat sig kunna giva värdefulla resultat även beträffande sjukdomar, som tidigare ansetts helt obotliga. Kommissionen föreslog alltså att den blivande thoraxkliniken uppdelades i två avdelningar, den ena för tuberkulösa och den andra för icke-tuberkulösa fall.

Kommissionen tillstyrkte slutligen att röntgendiagnostiklokaler för ifrågavarande medicinska och kirurgiska specialkliniker uppfördes som en självständig avdelning inom ett för dessa kliniker gemensamt byggnadskomplex.

Förslaget om uppförande av thoraxkliniker vid karolinska sjukhuset underställdes riksdagen i proposition 1946: 101. Riksdagen biföll förslaget. Genom beslut den 25 oktober 1946 godkände Kungl. Maj:t förenämnda pre-

eliminära avtal med Stockholms stad och län angående samarbete för uppförande och drift av thoraxklinikerna. Det ursprungligen planerade vårdplatsantalet vid klinikerna justerades i viss utsträckning vid den fortsatta projekteringen.

År 1952 beslöt Rockefellerstiftelsen att till karolinska institutet överlämna 1 000 000 kronor för uppförande av ett forskningslaboratorium i två våningar vid den planerade thoraxkirurgiska kliniken. Med hänsyn till betydelsen för forskningen av att det planerade laboratoriet kom till stånd ansåg sig föredragande departementschefen vid anmälan i proposition 1953: 161 av berörda fråga böra tillstyrka laboratoriets inrättande trots därav för statsverket föranledda betydande utgifter och förordade därför, att karolinska institutet bemyndigades mottaga den erbjudna donationen. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Arbetet med lungklinikernas uppförande påbörjades i slutet av år 1953. Våren 1957 stod klinikbyggnaden färdig att tagas i bruk. De totala byggnads- och utrustningskostnaderna (inklusive kostnaderna för forskningslaboratoriet) uppgick till icke fullt 18 miljoner kronor.

Klinikbyggnaden är uppförd i en vårdavdelningsbyggnad och — vinkelrätt mot denna — en behandlingsflygel. Vårdavdelningsbyggnaden har åtta våningar ovan mark samt två under.

Antalet thoraxkirurgiska vårdavdelningar utgör fyra, vartill kommer en privatavdelning. Varje allmän thoraxkirurgisk vårdavdelning har 25 vårdplatser, fördelade på 3 isoleringsrum, 3 två-patientrum och 4 fyra-patientrum. Privatavdelningen har 15 vårdplatser, fördelade på hel- och halvenskilda rum. De thoraxmedicinska vårdavdelningarna utgör likaledes fyra stycken jämte en privatavdelning. Varje allmän thoraxmedicinsk vårdavdelning har 33 vårdplatser, fördelade på 3 isoleringsrum, 2 tre-patientrum och 4 sex-patientrum. Privatavdelningens sängantal utgör 16, fördelade på hel- och halvenskilda rum. Vid thoraxkirurgiska kliniken finns sålunda totalt 115 platser och vid thoraxmedicinska kliniken 148 platser, vilket tillhopa gör 263 vårdplatser (maximiantal).

Antalet tjänster vid thoraxklinikerna (exklusive tjänster som eldare, vaktmästare och annan dylik ekonomipersonal) utgör i runt tal 240. Av dessa tjänster uppehålls f. n. cirka 180, medan återstoden — på grund av att tre allmänna vårdavdelningar och de båda privatavdelningarna ännu icke tagits i bruk för sitt ändamål — hålles vakanta. Överläkare vid thoraxkirurgiska kliniken är innehavaren av den personliga professuren i thoraxkirurgi vid karolinska institutet. Överläkare vid thoraxmedicinska kliniken är läraren i medicin, företrädesvis lungsjukdomarnas diagnostik och terapi, vid institutet. Vid thoraxklinikerna finns härutöver tre på sjukhusets personalförteckning upptagna överläkartjänster, nämligen en vid anestesiaavdelningen, en vid röntgendiagnostiska avdelningen och en vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet.

Vid thoraxklinikerna meddelas f. n. undervisning i thoraxkirurgi, varjämte vissa av det propedeutiska årets kurser — kurser i kliniska undersökningsmetoder samt översiktskurser i medicin — äger rum därstädes för halva antalet studerande vid karolinska institutet. För återstoden meddelas motsvarande undervisning vid S:t Eriks sjukhus. Undervisningen i ftisiologi (tuberkuloslära) vid karolinska institutet kan icke — på grund av rådande brist på lämpligt patientmaterial — bedrivas vid thoraxkliniker-na utan är i stället förlagd till Söderby sjukhus.

Utredningens synpunkter och förslag

Utredningen erinrar till en början om att utvecklingen under de senaste åren lett till en omprövning av karolinska sjukhusets ställning såsom rikssjukhus. Denna fråga behandlades i den på grundval av regionvårdsutredningens betänkande (SOU 1958: 26) angående regionsjukvården framlagda propositionen 1960: 159 med förslag till riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m.

I samband med regionsjukvårdens utbyggande och vid ett avsett inordnande av karolinska sjukhuset i Stor-Stockholms sjukvårdsorganisation med ansvar för en del av detta områdes sjukvård skall enligt förslag i propositionen de s. k. riksplatserna vid sjukhuset avvecklas. För länsspecialiteternas del innebär detta, att huvuddelen av vårdplatserna kommer att förbehållas patienter från Stockholms stad och län. Beträffande regionspecialiteterna kommer en väsentlig del av Stockholmsregionens sjukvård att förläggas till karolinska sjukhuset. Enligt föredragande departementschefen kommer dock angivna förhållanden icke att medföra, att samtliga sjukhusets vårdplatser genom avtal förbehålles patienter från Stockholms stad och län eller vissa andra sjukvårdsområden. Ett begränsat antal vårdplatser måste stå till förfogande för vissa vid försvarsmakten anställda, för personer från andra sjukvårdsområden som akut insjuknat under vistelse i Stockholm eller Stockholms län ävensom för remisspatienter från sjukvårdsområden, som icke enligt avtal disponerar vårdplatser å den i det särskilda fallet aktuella kliniken. Departementschefen förebådar även en utredning om särskilda forskningsplatser å undervisningskliniker.

Förslaget om rikets indelning i regioner för organiserandet av vården inom regionspecialiteterna och dess inverkan på karolinska sjukhusets framtida ställning hade varit en av anledningarna till att ett närmare samarbete inletts mellan staten samt Stockholms stad och Stockholms läns landsting beträffande sjukvårdens organisation inom Stor-Stockholmsområdet. Förutsättningarna för ett inordnande av karolinska sjukhuset i Stor-Stockholms sjukvårdsorganisation har därvid varit en av de mest angelägna uppgifterna. Till följd av den ovisshet som rått rörande förläggande av det nya undervisningssjukhus, som avses ersätta serafimerlasaret-

tet, har ifrågavarande undersökningar emellertid ännu icke kunnat slutföras. Genom beslut den 13 januari 1961 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt direktionen för karolinska sjukhuset att upprätta ny generalplan för sjukhuset.

Enligt utredningens mening kan icke frågan om thoraxklinikernas framtida utnyttjande på längre sikt lösas fristående från undersökningarna beträffande karolinska sjukhusets inordnande i Stor-Stockholms sjukvårdsorganisation och ny generalplan för sjukhuset. Oberoende härav anser sig utredningen emellertid böra nu framlägga förslag till vissa begränsade åtgärder, vilka utredningen funnit vara ägnade att leda till ett bättre utnyttjande av thoraxklinikerna. Beträffande angelägenheten av dylika åtgärder erinrar utredningen, att de motiv, som föranledde Kungl. Maj:t att våren 1959 tillsätta utredningen, var *dels* att en betydande del av thoraxklinikernas vårdplatser, på grund av rådande sjuksköterskebrist icke kunnat tagas i anspråk, oaktat klinikerna varit i bruk sedan 1957, *dels* att erfarenheterna från de i bruk tagna vård- och behandlingsavdelningarna med laboratorier m. m. visade, att personalbehovet vida översteg gjorda förhandsberäkningar. I det läget ställde sig statsmakterna tveksamma till om programmet för ifrågavarande kliniker borde fullföljas. Sjuksköterskebristen vid klinikerna har ännu icke kunnat hävas — av totalt 10 vårdavdelningar är 5 alltjämt outnyttjade för sitt egentliga ändamål och icke heller övriga 5 avdelningar har kunnat utnyttjas till hela sin kapacitet. I avvaktan på resultatet av utredningens arbete har vidare av klinikchefer m. fl. framlagda personaläskanden så gott som helt måst avvisas. Rådande ovissa läge för thoraxklinikernas del är således ur såväl sjukvårdens som huvudmannens och den till klinikerna knutna personalens intressen synnerligen otillfredsställande. Fr. o. m. juli månad 1961 upphör vidare den ambulande operationsverksamhet, som sedan ett antal år bedrivits i Svenska nationalföreningens mot hjärt- och lungsjukdomar regi. Det är ur allmän sjukvårdssynpunkt lämpligt om thoraxkirurgiska kliniken vid karolinska sjukhuset då kan övertaga en del av ifrågavarande operationsverksamhet.

För bedömande av frågan om thoraxklinikernas utnyttjande under de närmaste åren anser utredningen behovet av vårdplatser för *thoraxkirurgin* vara av särskilt intresse.

Regionvårdsutredningen fann anledning att trots lungtuberkulosens allmänna tillbakagång räkna med ett relativt stort behov av thoraxkirurgiska vårdplatser i framtiden. Lungtuberkulosens tillbakagång ansågs därvid åtminstone till en del komma att motverkas av en ökad spridning av lungcancern. Vidare förutsågs en ytterligare starkt tekniskt betonad utveckling inom hjärt-kärlkirurgin. I huvudsaklig överensstämmelse med organisationen av karolinska sjukhusets thoraxklinik förordades, att thoraxkirurgin vid regionsjukhusen skulle bilda kärna i ett »thoraxblock» bestående av thoraxkirurgisk klinik, medicinsk lungklinik, hjärtklinik för specialut-

redning, specialsektion av röntgenavdelningar, sektion av fysiologiska laboratoriet för respirations- och cirkulationsfysiologi samt sjukgymnastisk avdelning.

Det totala behovet av regionala vårdplatser för thoraxkirurgi beräknade regionvårdsutredningen till 400 för hela riket, vilket motsvarar 5,5 vårdplatser per 100 000 invånare. Beräkningen föranledde ingen erinran från departementschefens sida i proposition 1960: 159, men han fann det vara anledning att noggrant följa utvecklingen. Det teoretiska behovet för Stockholms-regionen omkring år 1970 (ca 1 500 000 invånare) skulle enligt angivna beräkningar utgöra 82 å 83 vårdplatser. Eftersom karolinska sjukhusets thoraxkirurgiska klinik hade 115 vårdplatser och därför behövde tillföras ytterligare patientunderlag, förutsatte departementschefen bestämt, att de thoraxkirurgiska klinikerna i omkringliggande regioner underdimensionerades i förhållande till det teoretiska vårdplatsbehovet.

Av den thoraxkirurgiska klinikens vårdplatser är Stockholms stad och Stockholms läns landsting f. n. enligt avtal tillförsäkrade (14 + 6) 20, av vilka (9 + 3) 12 avsetts för tuberkulösa fall. Från dessa sjukvårdshuvudmäns sida har uttalats att enligt deras beräkningar det gemensamma behovet av vårdplatser i thoraxkirurgi uppginge till ca 40. Därvid har förutsatts, att deras platser i större utsträckning än f. n. kommer att beläggas med tuberkulospatienter i behov av operativt ingrepp bl. a. på grund av nedläggandet av den tidigare omnämnda ambulerande operationsverksamheten. Utredningen är för sin del böjd att antaga, att staden och landstinget underskattat vårdplatsbehovet i denna specialitet, särskilt som ett ökat ianspråktagande av denna klinik även måste göra det möjligt att dit överflytta viss kvalificerad lungkirurgisk verksamhet, som nu bedrivs vid S:t Görans sjukhus och vid Söderby sjukhus. Samtidigt vitsordar utredningen att den thoraxkirurgiska specialiteten f. n. befinner sig i ett utvecklingsskede som gör varje bedömning av vårdplatsbehovet mycket tveksam.

För övriga i Stockholms-regionen ingående landstingsområden — Södermanlands och Gotlands län — har preliminärt anmälts ett behov av 15 platser. Det av sjukvårdshuvudmännen inom Stockholms-regionen anmälda vårdplatsbehovet i thoraxkirurgi uppgår således till sammanlagt ca 55 platser. Detta motsvarar något mer än två allmänna vårdavdelningar. Såsom utredningen nyss framhållit är det icke möjligt att f. n. göra några säkra beräkningar om behovet av thoraxkirurgiska vårdplatser. Vidare torde det enligt utredningens mening dröja åtskilliga år innan de thoraxkirurgiska klinikerna är fullt utbyggda i de omkringliggande regionerna. Slutligen torde med hänsyn till den höga nivå, som utmärker den thoraxkirurgiska verksamheten å förevarande klinik, antalet remisspatienter från vissa andra regioner kunna förväntas bli förhållandevis högt. Utredningen anser det därför välbetänkt, att den thoraxkirurgiska verksamheten vid karolinska sjukhuset t. v. uppehålls i större omfattning än som närmast för-

anledes av det platsantal, som angivits av sjukvårdshuvudmännen inom Stockholms-regionen.

Enligt utredningens mening skulle thoraxkirurgiska kliniken erhålla en med hänsyn till föreliggande behov och allmänna driftorganisatoriska synpunkter lämpligt avvägd storlek med cirka 80 vårdplatser. Ett så högt antal förutsätter dock att kliniken tages i anspråk även för mindre personalkrävande fall än som hittills skett. Här om anför utredningen följande.

Vid thoraxkirurgiska kliniken — där den genomsnittliga beläggningen motsvarar cirka 60 vårdplatser — är verksamheten till övervägande del inriktad på komplicerade operationer främst av svåra hjärtsjukdomar. Enligt utredningens mening bör någon inskränkning i omfattningen av denna verksamhet ej ske. I den mån ytterligare vårdplatser tages i bruk bör dock även mindre komplicerade fall mottagas för undersökning och operation. De högkvalificerade operationerna med hjälp av hjärt-lungmaskin, hypotermi m. m. samt den postoperativa vården är i hög grad personalkrävande. Om vid sidan av dessa kvalificerade operationsfall även intages patienter, som företer en enklare sjukdomsbild, skulle personalen utsättas för mindre hård press än f. n.

Av utredningen här anförda omständigheter får icke hindra att, även om bristen på sjuksköterskepersonal skulle omöjliggöra ianspråktagandet av ytterligare thoraxkirurgiska vårdplatser, verksamheten tillfälligt om-läggas så att senast hösten 1961 patienter från Stockholms stad och län med lungtuberkulos kan mottagas för operation å kliniken.

Den thoraxkirurgiska kliniken omfattar som tidigare nämnts maximalt 115 platser. Detta platsantal torde dock enligt utredningens mening icke vara realistiskt redan av den anledningen, att antalet isoleringsrum är alltför lågt. Vidare är det ett angeläget önskemål att thoraxkirurgiska kliniken utrustas med en postoperativ avdelning. Det effektiva vårdplatsantalet å thoraxkirurgiska kliniken kommer därefter att utgöra cirka 105 platser, varav 15 å en enskild avdelning.

Skillnaden mellan det av utredningen föreslagna antalet thoraxkirurgiska vårdplatser eller cirka 80 och klinikens effektiva platsantal eller cirka 105 motsvarar vårdplatsantalet å en allmän vårdavdelning.

Till skillnad från thoraxkirurgin utgör *thoraxmedicinen* en länsspecialitet. För att tillgodose undervisningens behov av patientmaterial, främst i lungtuberkulos, är det ofrånkomligt att thoraxmedicinska kliniken ingår som en del av Stockholms stads och Stockholms läns landstings organisation för tuberkulosvården. Enligt gällande avtal är staden och landstinget även tillförsäkrade sammanlagt (60 + 40) 100 platser inom en »medicinsk tuberkulosklinik». Vid de förhandlingar som föregick nämnda avtal framhöll staden och landstinget att de för att säkerställa utnyttjandet av det tecknade platsantalet måste nedlägga motsvarande antal platser vid egna

tuberkulossjukhus. Kliniken har emellertid kommit att till övervägande del utnyttjas för andra vårdfall än tuberkulos.

Vid de överläggningar som utredningen haft med representanter för staden och landstinget har dessa förklarat, att ett bibehållande av det avtalade platsantalet förutsätter, att huvuddelen av thoraxmedicinska kliniken upplåtes för akuta tuberkulosfall. Om så sker kan nämligen staden och landstinget till thoraxmedicinska kliniken överflytta de patienter å läns-sanatoriet i Uttran och å Söderby sjukhus, som i särskilt hög grad är i behov av akutvård med tillgång till thoraxblockets resurser. Härigenom skulle sanatorieplatser kunna friställas för andra sjukvårdsändamål.

Den skisserade utvecklingen finner utredningen för sin del önskvärd även med hänsyn till undervisningens intressen. Den främsta motiveringen för uppförandet vid karolinska sjukhuset av en lungklinik var behovet att för den propedeutiska undervisningen samt för undervisningen i tuberkuloslära få tillgång till lämpligt patientmaterial. Enär vid thoraxmedicinska kliniken hittills endast vårdats ett ringa antal tuberkulosfall har emellertid undervisningen i tuberkuloslära varit förlagd till Söderby sjukhus. Det vore givetvis att föredraga, att sagda undervisning kunde förläggas till karolinska sjukhuset. Mot bakgrunden härav och med hänsyn till de av staden och landstinget uttalade önskemålen anser sig sålunda utredningen böra förordas att tills vidare huvuddelen av den thoraxmedicinska kliniken vårdplatser avses för patienter lidande av lungtuberkulos. För att utnyttja kliniken resurser och på grund av undervisningens krav åsyftas med detta uttalande givetvis endast tuberkulösa fall i ett mera akut sjukdomsskede. I detta sammanhang framhåller utredningen att det torde vara felaktigt att räkna med att lungtuberkulosens tillbakagång skall föranleda en minskning av undervisningen i detta ämne. En år 1960 offentliggjord obduktionsstatistik från Malmö allmänna sjukhus visade att under en period av 3 år 22 lungtuberkulosfall i aktiva, smittförande skeden icke blivit diagnostiserade förrän på obduktionsbordet. Detta betonar vikten av att läkarnas utbildning i tuberkulosens diagnostik m. m. icke eftersättes.

Det torde emellertid enligt utredningens mening icke bli möjligt att driva de allmänna avdelningarna med mer än högst 30 platser. Kliniken kommer sålunda att bestå av sammanlagt högst 136 platser, varav 16 å en enskild vårdavdelning. Med hänsyn till de av staden och landstinget uttalade önskemålen, vilka väl överensstämmer med undervisningens behov, bör härav t. v. åtminstone två allmänna vårdavdelningar helt avses för lungtuberkulos. I mån av behov och möjlighet att erhålla erforderlig personal torde även en tredje avdelning böra i första hand disponeras för denna sjukdom. Den fjärde allmänna vårdavdelningen bör avdelas för andra lungmedicinska fall. Då de cirka 45 vårdplatser som hittills tagits i anspråk å thoraxmedicinska kliniken utnyttjas för andra thoraxmedicinska fall än lungtuberkulos, kan en viss begränsning av den hittillsvarande verksamheten

bli nödvändig. Denna begränsning kommer i ett senare skede att uppvägas av vad utredningen i fortsättningen föreslår om anordnande av en specialkardiologisk klinik. I och med att en dylik klinik inrättas blir den thoraxmedicinska kliniken en ren lungklinik.

För de fall av hjärt-kärlsjukdomar, som fordrar mera specialiserade analysmetoder med hjärkateteriseringar, angiokardiografier och funktionell hjärtdiagnostik, förordade regionvårdsutredningen mindre kliniker med egen överläkare vid regionsjukhusen, s. k. kardiologiska kliniker. Vad gäller Stockholmsregionen borde en *specialkardiologisk klinik* i första hand organiseras i anslutning till den thoraxkirurgiska kliniken vid karolinska sjukhuset. Enligt departementschefens och flertalet remissinstansers mening skulle emellertid självständiga kardiologiska kliniker undandraga de internmedicinska klinikerna den helt övervägande delen av för undervisningen lämpliga hjärtfall. Departementschefen ansåg i stället att den högspecialiserade kardiologiska verksamheten borde utvecklas som en subspecialitet under biträdande överläkare eller konsultläkare inom den internmedicinska kliniken.

Enligt utredningens mening föreligger vid karolinska sjukhuset speciella förhållanden som motiverar ett visst avsteg från de av departementschefen uppdragna riktlinjerna för kardiologins organisation. Såväl thoraxklinikernas avstånd från medicinkliniken som — framför allt — thoraxklinikernas uppbyggnad som en i många avseenden självständig sjukvårdsenhet med särskild röntgenavdelning och särskilt kliniskt-fysiologiskt laboratorium talar för att detta »thoraxblock» i enlighet med regionvårdsutredningens intentioner förses med en egen avdelning för vuxenkardiologi. En sådan avdelning skulle även få särskild betydelse för utbildningen av specialister i hjärtsjukdomar. Önskemål om inrättande av en dylik specialkardiologisk avdelning har f. ö. framförts av Stockholms stads representanter vid överläggningar med utredningen. Avdelningen bör i huvudsak endast avses för utredning av fall, som kan förväntas bli föremål för operation. Övriga fall bör hänvisas till sjukhusets internmedicinska klinik.

Den specialkardiologiska avdelningen bör alltså organiseras som en särskild klinik under egen överläkare. Enligt regionvårdsutredningen bör en specialkardiologisk klinik omfatta högst 30 vårdplatser. Med utgångspunkt härifrån borde en allmän vårdavdelning inom den thoraxkirurgiska kliniken utgöra en lämplig enhet. Vad utredningen om thoraxklinikerna i det föregående föreslagit om minskning av de thoraxkirurgiska vårdplatserna skulle även möjliggöra en sådan omdisposition. Emellertid synes det inte möjligt att utan betydande ombyggnadsarbeten använda en av de thoraxkirurgiska avdelningarna för såväl manliga som kvinnliga patienter, eftersom det endast finns ett tvätttrum och ett rum med patienttoaletter för hela avdelningen. I sistnämnda hänseende är de allmänna thoraxmedicinska av-

delningarna bättre utrustade. Dessa avdelningar består emellertid — utöver tre isoleringsrum — av stora vårdenheter, vilka synes mindre väl lämpade för patienter, vilka lider av svåra hjärtsjukdomar. I detta läge har utredningen stannat för att föreslå att t. v. — i avbidan på ett slutligt ställningstagande till thoraxklinikernas utnyttjande — för specialkardiologin avses den enskilda thoraxkirurgiska vårdavdelningen samt därutöver vissa vård-salar med tillhoppa 10 å 12 platser å en manlig eller kvinnlig thoraxkirurgisk vårdavdelning. De thoraxkirurgiska respektive specialkardiologiska vårduppgifterna synes icke vara mera artskilda än att de kan förenas å samma avdelning.

Den enskilda thoraxmedicinska avdelningen bör delas upp med 8 platser på vardera thoraxkirurgi och thoraxmedicin.

För en självständig specialkardiologisk klinik fordras ytterligare lokaler såsom läkarrum o. d. Utredningen, som erinrar om att regionvårdsutredningen räknade med ett behov av en överläkare och två underläkare å en specialkardiologisk klinik om högst 30 platser, utgår från att det skall bli möjligt att lösa lokalfrågorna i samband med beskrivningen av thoraxmedicinska klinikens vårdplatsantal. Härvid kan en ytterligare begränsning av platsantalet på någon avdelning visa sig ofrånkomlig.

En av anledningarna till att utredningen om karolinska sjukhusets thoraxklinik tilltogs var, såsom tidigare nämnts, att den thoraxkirurgiska och thoraxmedicinska verksamheten såsom den hittills bedrivits å klinikerna visat sig betydligt mer personalkrävande än som förutsattes vid klinikernas planerande. Detta gäller även de inom thoraxblocket verkamma serviceavdelningarna, vilka belastats i högre grad än som beräknats.

Vad utredningen i det föregående föreslagit beträffande patientklientelet å de thoraxkirurgiska och thoraxmedicinska klinikerna bör innebära ett relativt sett mindre behov av personal å såväl vårdavdelningar som behandlings- och serviceavdelningar än som skulle uppkomma om thoraxklinikerna i full utsträckning tagits i anspråk för den högt kvalificerade verksamhet som nu bedrivs. Vidare anser sig utredningen kunna utgå från att den omständigheten att verksamheten genomsnittligt blir mindre betungande skall inverka underlättande på personalrekryteringen.

Yttranden

Medicinalstyrelsen finner utredningens förslag välmotiverade och ändamålsenliga. Styrelsen framhåller särskilt betydelsen av att en specialkardiologisk klinik inrättas. Härigenom skulle ett fullständigt thoraxblock skapas, vilket måste vara till fördel för såväl forskning som undervisning.

Centrala regionsjukvårdsnämnden framhåller, att den av utredningen föreslagna storleken på thoraxkirurgiska kliniken synes väl överensstämma

med det vid regionsjukvårdsplaneringen framräknade vårdplatsbehovet inom Stockholmsregionen. Ur de synpunkter nämnden har att beakta finnes intet att erinra mot de föreslagna åtgärderna i fråga om thoraxkirurgiska kliniken. Med hänsyn till omständigheterna biträder nämnden jämväl förslaget om den kardiologiska kliniken liksom ock framlagda förslag i övrigt. Nämnden understryker därvid angelägenheten av samarbete mellan den föreslagna självständiga specialkardiologiska kliniken och karolinska sjukhusets medicinska klinik.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet uttalar bl. a.

Lärarkollegiet instämmer i utredningens uppfattning såväl vad gäller den underdimensionering av behovet av thoraxkirurgiska vårdplatser, som stockholmsregionens sjukvårdshuvudmän säkerligen gjort sig skyldiga till, som svårigheten att under nuvarande thoraxkirurgiska utvecklingsskede någorlunda realistiskt uppskatta behovet av vårdplatser.

För vården av icke tuberkulösa åkommor har erfarenheten visat att två allmänna avdelningar vid thoraxkirurgiska kliniken även med nuvarande restriktioner i fråga om beläggningen, vilken givit upphov till betydande väntelistor erbjuder för få sängplatser. En tredje allmän avdelning är därför nödvändig för att kunna tillgodose sjukvårdens minimikrav för icke tuberkulösa patienter.

För mottagande i ökad utsträckning av patienter för operation av lungtuberkulos återstår således endast antingen de platser som skulle bli frigjorda inom den allmänna avdelning till vilken den akuta postoperativa vården förlagts eller platserna på den hel- och halvenskilda avdelningen inom kirurgiska thoraxkliniken. Sistnämnda avdelning är den enda som ännu ej alls tagits i anspråk. Från medicinsk synpunkt skulle det på grund av infektionsrisk vara förenat med betydligt större svårighet och omkostnader att bygga om den kirurgiska avdelning, till vilken den postoperativa vården blivit förlagd, på så sätt att vården av de tbc-sjuka skulle kunna förläggas dit. Däremot skulle det endast fordras anställande av tillräcklig personal och ett allmänt iordningställande av den enskilda avdelning, som sedan klinikens öppnande varit i bruk som personalbostäder, för att den omedelbart skulle kunna tagas i anspråk för vården av fall för operativ behandling av lungtuberkulos. Dess storlek synes också vara väl lämpad för detta ändamål, då den tillgodoser det av Stockholms stad och län kontrakterade platsantalet för lungtuberkulos, nämligen 12 platser, och dessutom lämnar 3 ytterligare sängplatser för eventuella remissfall.

I fråga om utredningens förslag att en specialkardiologisk klinik skall inrättas vid thoraxklinikerna synes det lärarkollegiet som om de resterande 18 platserna inom den allmänna avdelning, till vilken den postoperativa avdelningen provisoriskt blivit förlagd, skulle vara mycket väl lämpade för användning, som här avses.

Lärarkollegiet instämmer i utredningens förslag, att sammanlagt högst 10—12 platser på de i gång varande kirurgiska avdelningarna i fortsättningen som nu reserveras för specialkardiologiska fall. På så vis skulle en specialkardiologisk avdelning om högst 30 sängar så som utredningen föreslagit vara upprättad.

Utredningen har icke beaktat det vid thoraxklinikerna föreliggande särskilda behovet av att kardiologisk diagnostik och klinik är samordnade

under en och samma överläkare. Valet av hjärtfall, som intages på thoraxklinikerna, bör i största utsträckning bestämmas av deras lämplighet som operationsfall och ej vara av allmänskardiologisk art. De fall, som bör intagas, anser lärarkollegiet i likhet med regionvårdsutredningen vara fall av hjärt- och kärlsjukdomar, som fordrar mera specialiserade analysmetoder med hjärtkateteriseringar, angiocardiografier och funktionell hjärtdiagnostik. Dessa undersökningar sker emellertid på det kliniskt-fysiologiska laboratoriet och röntgenavdelningen och kommer ej att utföras av en kardiologöverläkare av den typ utredningen förordar.

Det kan alltså starkt ifrågasättas, om den föreslagna organisationen är ändamålsenlig och om man ej bör tillgodose behovet av speciella sängplatser för kardiologiska utredningsfall på ett annat sätt. Den nuvarande överläkaren på det kliniskt-fysiologiska laboratoriet erhöll förord av lärarkollegiet till sin tjänst — trots att han ej hade tillräcklig utbildning i klinisk fysiologi — med motivering att det var önskvärt att innehavaren av tjänsten hade erfarenhet i klinisk kardiologi. Möjlighet har också beretts honom att inlägga utredningsfall på den kirurgiska thoraxkliniken. På grund av den kardiologiska verksamhetens omfattning har han tyvärr ej i högre grad kunnat biträda vid utredningen av lungfall från den medicinska thoraxkliniken. Det har varit till nackdel och kommer i ännu högre grad att vara det om den lungmedicinska och lungkirurgiska verksamheten skall utökas i enlighet med utredningens förslag. Det synes därför lämpligt att verksamheten på det kliniskt-fysiologiska laboratoriet uppdelas i två sektioner, den ena speciellt lungfysiologiskt och den andra speciellt kardiologiskt inriktad, varvid dock de båda sektionernas verksamhetsområden i någon mån måste komma att gripa över i varandra. Förstnämnda sektion bör förstas av en överläkare med utbildning i klinisk fysiologi, speciellt inom respirationsfysiologi, samt i invärtes medicin. Sistnämnda sektion bör däremot lyda under en överläkare, vilken med avsteg från gängse organisatoriska normer bör vara placerad inom kirurgiska thoraxkliniken och — vid sidan av sina överläkargöromål vid laboratoriet — inom kliniken ansvara för de kardiologiska fallen därstädes.

Sist angivna överläkartjänst bör framdeles förenas med laboratur i kardiologisk diagnostik på institutets stat. Den överläkare, som svarar för den kardiologiska verksamheten, bör intaga prefektställning vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet och i realiteten förestå detsamma. För denna överläkarbefattning bör krävas utbildning i klinisk fysiologi, invärtes medicin samt i kardiologi inbegripande även pediatrik kardiologi. Den nuvarande överläkaren vid det kliniskt-fysiologiska laboratoriet vid thoraxklinikerna, som äger dessa förutsättningar, bör enligt lärarkollegiets uppfattning utan föregående ansökningsförfarande förordnas till förste innehavare av tjänsten.

Beträffande den medicinska thoraxkliniken erinrar lärarkollegiet om att mortaliteten i lungtuberkulos sedan 1940-talet befinner sig i synnerligen stark nedgång. Även morbiditeten har sjunkit avsevärt, dock ej lika snabbt som mortaliteten. En av de viktigaste förändringarna rörande behandlingen av lungtuberkulosen är emellertid att under senare år allt flera patienter kunnat erhålla poliklinisk vård. Det torde till stor del vara detta förhållande, som givit anledning till den högst betydande reduktionen av totalantalet vård dagar för tuberkulos, som under senare år inträtt på sanatorierna. Ett flertal sanatorier har därför börjat åtaga sig vården av icke tuberkulösa lungsjukdomar. Detta överensstämmer med regionvårdsutred-

ningens rekommendation att lungkliniker inrättas vid lasaretten på såväl läns- som regionplanet med beläggning av fall med både tuberkulös och icke-tuberkulös lungsjukdom. Lärarkollegiet framhåller, att denna utveckling bör beaktas även vid utbildningen av de specialister, som kommer att förestå dessa lungkliniker och vilkas klinikutbildning till stor del kommer att äga rum vid universitetskliniker av den medicinska thoraxklinikens typ. Det kan därvid ej vara önskvärt med en alltför ensidig beläggning med tuberkulosfall på dessa utbildningskliniker, enligt utredningens förslag 75 procent tuberkulosfall. Det skulle säkerligen vara mera ändamålsenligt att hälften av vårdplatserna belades med olika icke-tuberkulösa lungfall.

Utredningen synes också ha överskattat behovet av tuberkulosfall för undervisningen. För kursen i kliniska undersökningsmetoder är det visserligen av värde att ha tillgång till tuberkulosmaterial, men dels ger även icke-tuberkulösa lungfall goda och många gånger även bättre möjligheter till fysikalisk lungdiagnostik, dels utgör denna endast en mindre del av den samlade kliniska diagnostiken. Även översiktskursen i medicin kräver tillgång till ett blandat invärtes-medicinskt patientmaterial. I klinikens undervisning ingår dessutom 40 timmar s. k. visitrönder för deltagarna i medicinkurserna. Under dessa visitrönder bör olika fall av lungsjukdomar demonstreras med huvudvikten lagd på icke-tuberkulösa sjukdomar. För ftisiologikurserna fordras ej heller större tillgång till ineliggande patienter än som motsvaras av två vårdavdelningar, enär hela det stora materialet från den till kliniken anslutna centraldispensären kan utnyttjas för undervisningen. Från undervisningens synpunkt är det således önskvärt, att icke fler än två vårdavdelningar reserveras för fall med lungtuberkulos.

Slutligen är det även från sjukvårdens synpunkt angeläget, att ett tillräckligt antal platser står till förfogande för de icke-tuberkulösa lungsjukdomarna. Det är nämligen nödvändigt att fall, misstänkta för elakartade intrathorakala tumörer, bl. a. lungcancer, omgående blir föremål för medicinsk utredning.

Kanslern för rikets universitet ansluter sig till vad lärarkollegiet vid karolinska institutet anför. Till lärarkollegiets förslag rörande omändring av den nuvarande tjänsten såsom överläkare vid kliniskt-fysiologiska laboratoriet vid thoraxklinikerna till en laboratur vid institutet anser han sig dock icke kunna taga ställning i detta sammanhang.

Svenska kardiologförbundet framhåller med skärpa vikten av att kardiologisk verksamhet utövas av sådana, som har fullständig specialistutbildning, samt att man icke med fördel kan skilja kardiologisk diagnostik från kardiologisk terapi. I de diskussioner, som tidigare förts rörande kardiologins ställning som särskild specialitet, har framför allt invändningar rests mot särskilt inrättande av kardiologtjänster därför att kardiologin utgör en så väsentlig del av invärtesmedicinen. Det är därför ägnat att förvåna när karolinska institutets lärarkollegium tycks planera en laboratur i speciellt kardiologisk diagnostik underställd thoraxkirurgiska kliniken och med flera sängplatser inom denna. Förbundet önskar i stället framhålla nödvändigheten av intimt samarbete mellan invärtesmedicin och kardiologi, enkannerligen specialkardiologi, för patienternas rätta omhändertagande.

Denna tjänst för vuxenkardiologi bör därför som utredningen föreslagit göras helt självständig. Kompetenskrav för tjänsten bör vara utbildning inom invärtesmedicin och hjärtsjukdomar och den bör tillsättas i vanlig ordning efter ledigförklaring.

Stockholms stads sjukvårdsstyrelse anför i huvudsak följande.

Vad beträffar den *lungmedicinska kliniken* må erinras om att 1945 års avtal mellan staten och staden avsåg 60 vårdplatser för medicinsk tuberkulos, varför staden om man strikt håller sig till avtalets ordalydelse skulle kunna påfordra att kliniken utnyttjas för enbart detta ändamål. Den medicinska utvecklingen har emellertid lett till att lungtuberkuloskliniker och sanatorier i allmänhet omvandlats till lungmedicinska kliniker med ett klientel som omfattar såväl tuberkulösa fall som andra lungfall. Så har också skett vid stadens egna sjukhus, S:t Göran och Söderby, och det är av intresse att dessa kliniker får ett på så sätt sammansatt klientel med hänsyn till möjligheten att erhålla och bibehålla goda läkare. Bland annat av detta skäl bör patientklientelet sammansättning i princip vara lika vid alla tre klinikerna. Ehuru platsernas utnyttjande givetvis måste vara flexibelt och icke kan bindas för all framtid anser sig stadens sjukvårdsförvaltning kunna tillstyrka utredningens förslag, innebärande att tills vidare åtminstone två vårdavdelningar bör helt avses för lungtuberkulos. I övrigt bör kliniken användas för andra lungmedicinska fall. Den hittillsvarande beläggningen med kardiologiska fall förutsättes därvid upphöra och erforderliga utredningar av kardiologiska operationsfall ombesörjas av den av utredningen föreslagna specialkardiologiska kliniken.

För stadens del skulle detta gentemot hittillsvarande läge medföra ett minskat tryck på S:t Göran och Söderby av lungtuberkulosfall. Periodvis har under senaste året — till följd av den fortgående avvecklingen av tidigare tuberkulosvårdplatser — rått en viss platsbrist för lungmedicinska fall, såväl tuberkulösa som andra, varför nämnda avlastning icke omedelbart torde medföra att någon del av stadens egna kliniker kan friställas.

I fråga om den *thoraxkirurgiska kliniken* synes det av utredningen föreslagna platsantalet, 80, ur skilda synpunkter väl avvägt under nuvarande förhållanden. Kliniken bör givetvis, såsom avsetts i avtalet, mottaga även patienter med lungtuberkulos. Om icke annat måste ju detta bli följden av att den lungmedicinska kliniken belägges med tuberkulosfall som för kirurgiska ingrepp icke gärna kan överföras till annat sjukhus.

Utredningens förslag om inrättande av en *specialkardiologisk klinik* tillstyrkes. För närvarande sker utredningen av kardiologiska fall, som förväntas bli föremål för operation vid karolinska sjukhusets thoraxkirurgiska klinik, dels inom denna klinik, dels vid sjukhusets lungmedicinska klinik, dels ock vid Södersjukhusets medicinska klinik II (»hjärtkliniken»). Det synes riktigast att sammanföra dessa kardiologiska fall till en särskild kardiologisk klinik, som med den föreslagna dimensioneringen, högst 30 platser, dock knappast torde få utrymme för annan kardiologisk verksamhet än nämnda operationsutredningar. Klinikens tillkomst torde därför icke i nämnvärd omfattning påverka verksamheten vid Södersjukhusets klinik. Vad beträffar den nya specialkardiologiska klinikens anordnande synes den av utredningen föreslagna förläggningen av klinikens fåtaliga vårdplatser till olika avdelningar innebära en icke önskvärd splittning av verksamheten, varför det synes böra eftersträvas att koncentrera kliniken till en vårdavdelning.

Stockholms läns landstings förvaltningsutskott uttalar önskvärdheten av att avtalat platsantal vid thoraxmedicinska kliniker — 40 platser — bibehållas under förutsättning, att huvuddelen av kliniken upplåtes för akuta tuberkulosfall, varigenom patienter i behov av thoraxblockets samlade resurser skulle kunna överföras från länssanatoriet i Uttran till karolinska sjukhuset.

Enligt förvaltningsutskottets mening föreligger det, trots tuberkulosens tillbakagång, ett ökat krav på kirurgisk tuberkulosverksamhet. Tidigare behandlingsformer inom tuberkulosen har till följd av thoraxkirurgins snabba utveckling kommit att undanträngas av den mer radikala behandling det kirurgiska ingreppet medför och kravet på vårdplatser för kirurgisk behandling av tuberkulos, ävensom för kirurgi inom övriga bröstorganens sjukdomar, bedömer förvaltningsutskottet såsom starkt ökande. När Nationalföreningens mot hjärt- och lungsjukdomar ambuleraande operationsverksamhet sannolikt upphör med utgången av första halvåret 1961 kommer behovet av tillgång på lungkirurgisk verksamhet att bli ytterligare accentuerat för landstingets del.

Förvaltningsutskottet finner vidare behovet av en specialkardiologisk klinik klarlagt. Utskottet har ingen erinran mot att en provisorisk specialkardiologisk klinik inrättas inom den enskilda thoraxkirurgiska vårdavdelningen med ianspråktagande därutöver av 10 à 12 platser på vissa vård-salar på en manlig eller kvinnlig thoraxkirurgisk vårdavdelning. Förvaltningsutskottet förutsätter dock, att den av utredningen föreslagna omläggningen av verksamheten på thoraxkirurgiska kliniken, så att patienter med lungtuberkulos från bl. a. landstinget skall kunna mottagas för operation, icke begränsas till följd av att lokaler tages i anspråk för den specialkardiologiska kliniken.

Direktionen för karolinska sjukhuset anför bl. a.

Direktionen ansluter sig vad beträffar den *thoraxmedicinska kliniken* till utredningens förslag, att antalet vårdplatser vid denna klinik bör nedbringas till 136 platser. Direktionen ställer sig däremot tveksam till förslaget att för framtiden tre allmänna avdelningar inom denna klinik skall avses uteslutande för lungtuberkulos och endast en allmän avdelning avdelas för andra lungmedicinska fall. Direktionen är väl medveten om att Stockholms stad och Stockholms läns landsting jämlikt nuvarande avtal kan påfordra, att huvuddelen av den thoraxmedicinska kliniken skall utnyttjas för vård av akut tuberkulos. Direktionen ifrågasätter emellertid, huruvida det icke skulle vara mera förenligt med såväl sjukvårdens som undervisningens intresse att åstadkomma en jämnare fördelning av ifrågavarande vårdplatser mellan lungtuberkulösa och andra lungmedicinska fall. Som motivering härför åberopar direktionen i huvudsak samma omständigheter som lärarkollegiet vid karolinska institutet anfört i denna del och förordar därför, att för framtiden två allmänna vårdavdelningar vid thoraxmedicinska kliniken avses helt för lungtuberkulos och övriga avdelningar för andra lungmedicinska fall. Direktionen har härvid utgått från att kliniken icke skall behålla patienter för långtidsvård. Direktionen är emellertid angelägen understryka, att

ett flexibelt utnyttjande av tillgängliga vårdplatser måste eftersträvas med skäligt hänsynstagande till huvudmännens intressen. Vid sitt förslag har direktionen utgått från att den hittillsvarande beläggningen med kardiologiska fall vid den thoraxmedicinska kliniken upphör samt att kardiologiska utredningsfall för framtiden koncentreras till den föreslagna specialkardiologiska kliniken.

Enligt direktionens mening bör redan från och med hösten 1961 en av de två öppnade avdelningarna vid thoraxmedicinska kliniken beläggas med fall av lungtuberkulos. Härigenom torde en betydande del av den för närvarande till Söderby sjukhus förlagda undervisningen i ftisiologi kunna överflyttas till thoraxmedicinska kliniken. Så snart personalsituationen medger ianspråktagande av ytterligare en vårdavdelning vid denna klinik, bör två avdelningar utnyttjas för lungtuberkulösa fall, vilket skulle möjliggöra att all undervisning i ftisiologi kan försiggå vid kliniken.

Vad härefter angår den *thoraxkirurgiska kliniken* synes det direktionen med hänsyn till den medicinska utvecklingen icke möjligt att nu taga slutlig ställning till det platsantal staden och länet bör belägga vid kliniken. Det av utredningen föreslagna platsantalet synes emellertid vara i huvudsak väl avvägt. Härvid förutsättes att kliniken jämväl mottager patienter med lungtuberkulos. Vidkommande fördelningen av vårdplatserna mellan tuberkulösa och icke-tuberkulösa fall är det för tillgodoseende av sjukvårdens krav önskvärt, att tre allmänna avdelningar avses för icke-tuberkulösa patienter.

Erfarenheten har visat nödvändigheten av att vid den thoraxkirurgiska kliniken anordna progressiv vård genom omändring av en allmän vårdavdelning till en kombinerad intensivvårds- och postoperativ avdelning om cirka 18 platser. För icke-tuberkulösa fall bör således enligt direktionens mening beräknas $(24 + 24 + 18)$ 66 vårdplatser.

Direktionen är helt ense med utredningen angående nödvändigheten att i ökad utsträckning för operation mottaga patienter med lungtuberkulos. Direktionen förordar för sin del att den nuvarande enskilda avdelningen om 15 vårdplatser tages i anspråk för dessa fall, vilket ur medicinsk synpunkt skulle innebära betydande fördelar.

Direktionen vitsordar behovet av en *specialkardiologisk klinik* för vuxenkardiologi och tillstyrker därför, att en sådan inrättas. Den tilltänkta kliniken bör huvudsakligen ombesörja diagnostisk utredning av hjärtpatienter, som avses komma ifråga för operativ behandling samt eftervård av opererade hjärtfall. Om direktionen sålunda tillstyrker inrättandet av en specialkardiologisk klinik, kan direktionen däremot icke biträda utredningens förslag angående densammes organisation. Den av utredningen föreslagna förläggningen av klinikens vårdplatser till olika avdelningar skulle nämligen komma att innebära en icke önskvärd splittring av verksamheten. Direktionen föreslår i stället att kliniken koncentreras till en av de nuvarande allmänna vårdavdelningarna. Med hänsyn till de tidskrävande undersökningar, varom här är fråga, och det betydande ansvar som måste tillkomma överläkaren vid kliniken beträffande eftervården av opererade hjärtfall torde antalet platser vid den specialkardiologiska kliniken böra begränsas till högst 18. Härigenom torde möjligheter erbjudas att inom klinikens ram bereda lokaler jämväl för läkare, klinikexpeditioner, m. m. Eventuellt ytterligare behövliga lokaler för dylika ändamål torde kunna anordnas inom befintliga reservutrymmen i behandlingsflygelns bottenvåning.

Direktionen kan för sin del icke ansluta sig till av lärarkollegiet väckta

förslag ifråga om organisationen av den kardiologiska verksamheten samt av det kliniskt-fysiologiska laboratoriet vid thoraxklinikerna, vilka i sig synes inrymma ur sjukhusorganisatoriska synpunkter icke godtagbara anordningar. Det är enligt direktionens mening principiellt oriktigt att, såsom lärarkollegiet föreslagit, en rådande, av speciella omständigheter tillkommen anordning skall få utgöra utgångspunkt för uppbyggandet av en framtida organisation. För preoperativ hjärtdiagnostik krävs komplicerade laboratorieundersökningar, som bör handhas av en klinisk fysiolog, men lika viktig är en ingående klinisk bedömning av en kardiolog med erfarenhet av medfödda och förvärvade hjärtfel. Direktionen anser för sin del, att vid den kardiologiska kliniken bör inrättas en överläkartjänst i speciell kardiologi samt att det kliniskt-fysiologiska laboratoriet bör liksom hittills förestås av en överläkare i klinisk fysiologi. Direktionen framhåller att enligt dess mening arbetsuppgifterna icke motiverar inrättandet av en särskild överläkartjänst i lungfysiologi, varför ett genomförande i övrigt av lärarkollegiets förslag skulle komma att innebära, att erforderliga lungfysiologiska undersökningar finge utföras av det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet. En sådan anordning skulle helt bryta mot de tankegångar, som hittills varit vägledande vid organiserandet av thoraxklinikernas kliniskt-fysiologiska laboratorium. Direktionen framhåller även, att ett genomförande av lärarkollegiets förslag om förening av överläkartjänst vid kliniskt-fysiologiskt laboratorium med chefskap för en klinik kan befaras i framtiden tagas till intäkt för ur sjukhusorganisatoriska synpunkter mindre ändamålsenliga anordningar.

II. Direktionens för karolinska sjukhuset anslagsframställning

Yrkande

Direktionen för karolinska sjukhuset hemställer i skrivelse den 28 augusti 1961, att karolinska sjukhusets avlöningsanslag höjes med 4 355 000 kr. i enlighet med följande sammanställning.

A. Befintliga kliniker m. m.		Ökn. el. minskn.
1. Medicinska kliniken:		
a) 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23.....	+	4 776
b) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....	+	13 788
c) 1 kanslibiträde Ae 7.....	+	12 444
2. Reumatologiska kliniken:		
a) 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23	+	4 776
3. Endokrinologiska kliniken:		
a) 2 laboratoriebiträden högst Ae 9.....	+	27 576
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på heltid i st. f. halvtid.....	+	5 610
c) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
4. Urologiska kliniken:		
a) 2 sjuksköterskor Ae 8.....	—	—
b) 4 undersköterskor Ae 5.....	—	—
c) Avgår enligt a) och b) arvoden till 6 elever.....	—	—
d) 1 ekonomibiträde Ae 3.....	+	10 116
5. Plastikkirurgiska kliniken:		
a) 2½ barnsköterskor Ae 5.....	—	—
b) Avgår 1 sjukvårdsbiträde Ae 3.....	—	—

214 *Statsverkspropositionen år 1962: Bil. 13: Inrikesdepartementet*

		Ökn. el. minskn.
6. <i>Allmänna anestesiaavdelningen:</i>		
a) 1 biträdande överläkare Ae 26	+	33 192
b) 2 underläkare Ae 23	+	56 832
c) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
d) 2 sjuksköterskor Ae 9	+	27 576
e) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
7. <i>Kvinnokliniken:</i>		
a) 1 undersköterska Ae 5	+	11 220
b) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på heltid i st. f. extra 1 kontorsbiträde med $\frac{3}{4}$ tjänstgöringstid	+	2 805
8. <i>Allergologiska kliniken:</i>		
a) 1 översköterska Ae 11	+	15 312
b) 1 undersköterska Ae 5	+	11 220
c) 1 ekonomibitråde Ae 3	+	10 116
d) 1 kanslibitråde Ae 7 på heltid i st. f. halvtid	+	6 222
9. <i>Ögonkliniken:</i>		
a) 1 underläkare Ae 23	+	28 416
10. <i>Öronkliniken:</i>		
a) 1 kurator Ae 13 på halvtid	+	8 478
b) 2 talterapeuter Ao 13	+	33 912
c) <i>Avgår enligt b) 1 översköterska Ao 11 och 1 sjuksköterska Ao 9</i>	—	29 100
11. <i>Audiologiska laboratoriet:</i>		
a) Uppflyttning av 1 förskollärare Ae 10 till Ae 12	+	1 572
12. <i>Radiumhemmets allmänna avdelning:</i>		
a) 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23	+	4 776
b) 1 sjuksköterska Ae 9	+	13 788
c) Extraordinariesättning av 1 översköterska Ag 12 på halvtid	—	—
d) Uppflyttning av 1 kurator Ae 13 till Ae 15	+	1 860
e) 1 kanslibitråde Ae 7 på heltid i st. f. halvtid	+	6 222
f) 1 förste kontorsskrivare Ao 15 i st. f. 1 förste kansliskrivare Ao 12	+	2 700
g) 1 förste kansliskrivare Ao 12 i st. f. 1 kansliskrivare Ao 10	+	1 572
h) 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
13. <i>Radiumhemmets gynekologiska avdelning:</i>		
a) 1 kanslibitråde Ae 7	+	12 444
14. <i>Psykiatriska kliniken:</i>		
a) 1 översköterska Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	1 524
b) 1 kanslibitråde Ae 7	+	12 444
15. <i>Barnpsykiatriska kliniken:</i>		
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5 på heltid i st. f. halvtid	+	5 610
16. <i>Barnmedicinska kliniken:</i>		
a) 1 översköterska Ae 10 vid polikliniken	+	14 544
b) 1 sjuksköterska Ae 9 vid rutinlaboratoriet	+	13 788
c) 1 barnsköterska Ae 5	+	11 220
d) <i>Avgår 1 sjukvårdsbiträde Ae 3</i>	—	10 116
e) 1 arbetsinstruktör Ae 9	+	13 788
f) 1 kanslibitråde Ae 7 på halvtid	+	6 222
g) 1 kontorsbiträde Af 1 — Ae 5 på halvtid	+	5 610
17. <i>Barnkirurgiska kliniken:</i>		
a) Personligt lönetillägg för biträdande överläkaren, docenten N. O. Ericsson	+	7 000
b) 1 översköterska Ae 12 på halvtid	+	8 058
c) 1 sjuksköterska Ae 9	+	13 788
d) $1\frac{1}{2}$ barnsköterskor Ae 5	+	16 830
e) <i>Avgår $\frac{1}{2}$ sjukvårdsbiträde Ae 3</i>	—	5 058
18. <i>Medicinska thoraxkliniken:</i>		
a) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	—	—
19. <i>Kirurgiska thoraxkliniken:</i>		
a) 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23	+	4 776
b) 1 laboratorieingenjör Ae 17	+	20 856
20. <i>Kardiologiska kliniken:</i>		
a) 1 överläkare Be 1	+	42 840
b) 1 underläkare Ae 23	+	28 416

		Ökn. el. minskn.
21. Thoraxklinikernas kemiska laboratorium:		
a) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
b) 1 sjuksköterska Ae 9	+	13 788
22. Thoraxklinikernas anestesiaavdelning:		
a) 1 underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
23. Thoraxklinikernas röntgendiagnostiska avdelning:		
a) 1 underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 ½ sjukvårdsbiträden Ae 3	+	15 174
24. Patologiska avdelningen:		
a) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
b) 1 laboratorieassistent Ae 11 i st. f. 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	1 524
c) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
25. Röntgendiagnostiska institutionen:		
a) 1 sjuksköterska Ae 9	+	13 788
b) Uppflyttning av 1 röntgentekniker Ao 13 till Ao 14	+	912
c) 1 biträdande röntgentekniker Ae 13	+	16 956
d) 2 sjukvårdsbiträden Ae 3	+	20 232
e) 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	11 220
f) 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7	+	1 344
g) 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde Af 1—Ae 5	+	1 224
26. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:		
a) 1 laboratorieassistent Ae 11	+	15 312
b) 1 sjuksköterska Ae 9	+	13 788
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
d) 1 sjukvårdsbiträde Ae 3	+	10 116
e) 1 ekonomibiträde Ae 3	+	10 116
f) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
27. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:		
a) 1 underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 förste laboratorieassistent Ae 13	+	16 956
c) 4 laboratoriebiträden högst Ae 9	+	55 152
d) 1 förman Ao 10 i st. f. 1 vaktmästare Ao 7	+	2 100
e) 1 stallförman Ae 10 i st. f. 1 djurvårdare Ae 7	+	2 100
f) 1 kontorist Ae 9	+	13 788
g) Avgår enligt f) ½ kontorsbiträde Af 1—Ae 5	—	5 610
28. Blodgivarecentralen:		
a) 1 underläkare Ae 23	+	28 416
b) 1 översköterska Ae 10	+	14 544
c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
d) 1 institutionsbiträde högst Ae 5	+	11 220
e) 1 ekonomibiträde Ae 3	+	10 116
29. Avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering:		
a) 1 sjukgymnast Ae 11/13	+	16 956
b) 2 arbetsinstruktörer Ae 9	+	27 576
30. Radiopatologiska institutionen:		
a) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+	13 788
b) 1 kanslibiträde Ae 7	+	12 444
31. Personalläkarmottagningen:		
a) Uppflyttning av personalläkartjänsten från Ae 23 till Ae 26	+	3 264
b) 1 sjuksköterska Ae 9 på halvtid	+	6 894
c) 1 undersköterska Ae 5	+	11 220
32. Förståndarinneexpeditionen:		
a) Uppflyttning av 1 första föreståndarinna Ao 19 till Ao 21	+	2 508
b) Uppflyttning av 1 föreståndarinna Ao 15 till Ao 17	+	2 040
33. Kuratorsverksamheten:		
a) 1 förste kurator Ao 16 i st. f. 1 kurator Ao 15	+	996
34. Sjukhuset i allmänhet:		
a) Höjning av arvode till chefsläkare från 2 700 till 5 400 kr. per år	+	2 700

		Ökn. el. minskn.
b)	Arvode om 2 400 kr. per år till en souschef vid medicinska, kirurgiska, kvinno-, hud- och barnmedicinska klinikerna, radiumhemmets allmänna avdelning samt röntgendiagnostiska institutionen	+ 16 800
c)	Avlöningsförstärkningar till 2 biträdande överläkare och 3 underläkare..	+ 29 000
35.	<i>Sjukvårdspersonalorganisationen:</i>	
a)	6 institutionsbiträden högst Ae 5.	+ 67 320
b)	<i>Avgår</i> enligt a) 6 sjuksköterskor Ae 8.	— 78 480
c)	5 undersköterskor Ae 5 i st. f. 5 sjukvårdsbiträden Ae 3.	+ 5 520
d)	Extraordinariesättning av 16 barnsköterskor Ag 5.	—
36.	<i>Snickeriverkstaden:</i>	
a)	1 verkmästare Ae 13 i st. f. 1 hantverksföreståndare Ae 10.	+ 2 412
b)	1 hantverksföreståndare Ae 10 i st. f. 1 hantverkare Ae 9.	+ 756
c)	Uppflyttning av 1 reparatör Ae 7 till Ae 8.	+ 636
d)	2 hantverkare Ae 8 i st. f. 2 hantverkarbiträden Ae 7.	+ 1 272
37.	<i>Maskinavdelningen:</i>	
a)	1 eldare Ae 7.	+ 12 444
38.	<i>Telefonväxeln:</i>	
a)	1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 telefonist Af 1—Ae 5.	+ 1 224
39.	<i>Kansli- och personalavdelningen:</i>	
	Kansliet	
a)	1 kanslist Ao 15 i st. f. 1 förste kansliskrivare Ao 12.	+ 2 700
b)	1 kansliskrivare Ae 10.	+ 14 544
c)	1 kontorist Ae 9.	+ 13 788
d)	Extraordinariesättning av 1 kanslibiträde Ag 7.	—
e)	½ kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+ 5 610
	Personal- och avlöningssektionen	
f)	1 assistent Ae 13.	+ 16 956
g)	1 kansliskrivare Ae 10.	+ 14 544
h)	3 kontorister Ae 9.	+ 41 364
i)	½ kontorsbiträde Af 1—Ae 5.	+ 5 610
j)	<i>Avgår</i> 1½ kontorsbiträden Af 1—Ae 5.	— 16 830
40.	<i>Kameral- och intendenturavdelningen:</i>	
a)	1 förste byråingenjör Ae 24.	+ 29 928
41.	<i>Patientkontoret:</i>	
a)	1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. 1 kontorist Ae 9.	+ 756
42.	<i>Utbildningsverksamheten:</i>	
a)	1 instruktionssköterska Ae 14/16.	+ 19 812
b)	Höjd ersättning till statens sjuksköterskeskola för elever med praktisk tjänstgöring vid karolinska sjukhuset	+ 8 700
c)	Medel för anordnande av ytterligare utbildningskurser.	+ 72 000
43. a)	<i>Avgår</i> arvode till prästman.	— 3 300

B. *Nervklinikerna*¹1. *Neurologiska kliniken:*

a)	Arvode till 1 överläkare tillika professor.	22 000
b)	Arvode till 1 souschef.	2 400
c)	3 biträdande överläkare Ae 26.	101 328
d)	8 underläkare Ae 23 (+ 2).	235 512
e)	Avlöningsförstärkningar till vissa underläkare	12 000
f)	2 översköterskor Ao 12.	36 684
g)	1 ¾ översköterskor Ae 12.	30 228
h)	3 översköterskor Ao 11.	46 740
i)	1 översköterska Ae 11 (+ 1).	16 956
j)	1 översköterska Ae 10.	16 116
k)	4 sjuksköterskor Ae 9 (+ 2).	56 664
l)	2 sjuksköterskor Ae 8.	26 160
m)	9 undersköterskor Ae 5 (+ 3).	100 188

¹ Flertalet av de härefter upptagna tjänsterna är f. n. inrättade vid serafimerlasarettet. Antalet helt nya, ej överflyttade tjänster är angivna inom parentes.